

Ο

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΡΑΛΛΗΣ

ΟΜΙΛΕΙ ΕΚ ΤΟΥ ΤΑΦΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ,

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ι. ΡΑΛΛΗ

ΑΘΗΝΑΙ

1947

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ, ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ι. ΡΑΛΛΗ

Ο
ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΡΑΛΛΗΣ
ΟΜΙΛΕΙ ΕΚ ΤΟΥ ΤΑΦΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ
1947

υπαλλήλους, ως αποτελοῦντας αὐτὴν ταύτην τὴν κρα-
τικὴν μηχανὴν καὶ πρὸς τοὺς ἀναπήρους τῶν πολέ-
μων, οἵτινες ὄντως εἶναι ἐθνικὸν κόσμημα, ὅτι δὲν θὰ
ἐδίσταζον νὰ ὑποβάλω τὸ Κράτος εἰς πᾶσαν δυνατὴν
θυσίαν πρὸς βελτίωσιν τῆς θέσεως αὐτῶν.

Τὰς ὑποσχέσεις μου αὐτάς, τήρησα ἀπαρεγκλίτως
ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνατοτήτων κυβερνήτου κατὰ τὸ
διάστημα ξενικῆς κατοχῆς, πάντως ὅμως ὄχι κυβερνή-
του τῆς κατοχῆς, διότι ποτὲ δὲν ἐδέχθην νὰ συγκρο-
τήσω κυβέρνησιν τῆς κατοχῆς.

Ἐν τῷ διαγγέλματί μου ἐκείνῳ ἐξέφραζον τὴν πε-
ποίθησιν ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Φυλὴ, διὰ τῆς διακρινούσης
αὐτὴν συνέσεως καὶ φιλοπατρίας ἠθελεν ἐπιτύχη μίαν
ἡμέραν νὰ ὀδηγήσῃ εἰς ὑπὴνεμον λιμένα τὴν ἐθνικὴν
κιβωτόν. Ἡ πρόρρησίς μου αὕτη, τὴν ὁποίαν πᾶς Ἑλ-
λην γνωρίζων τὴν ἐνδοξὸν ἱστορίαν μας θὰ ἠδύνατο νὰ
κάμῃ ἀσφαλῶς, εἰσῆλθε πλέον εἰς τὴν ὁδὸν τῆς πραγ-
ματοποιήσεως. Τὰ ζοφερά νέφη τῆς δουλείας ἤρχισαν
νὰ διαλύωνται ὑπὸ τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου τῆς ἐλευ-
θερίας.

Εὐτυχὴς διότι ὑπὸ αἰσίους οἰωνοὺς λήγει ἡ μαρ-
τυρικὴ ἀποστολή μου καὶ με ἥσυχον τὴν συνείδησιν
ὅτι ἐξετέλεσα πιστῶς τὸ καθήκον μου, ἐπανέρχομαι
εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον, ἔτοιμος νὰ λογοδοτήσω ἐνώ-
πιον παντὸς ἀρμοδίου.

ΙΩΑΝ. Δ. ΠΑΛΛΗΣ

Ἀθῆναι τῇ 12 Ὀκτωβρίου 1944

Ἡ ἐπαθυμία του ὅπως λογοδοτήσῃ πρὸς τὸν Λαόν, εἴτε ποινι-
κῶς διὰ ἀρμοδίου δικαστηρίου εἴτε πολιτικῶς ἐνώπιον τοῦ Ἐκλογι-
κοῦ Σώματος, δὲν κατέστη δυνατόν νὰ ἐκπληρωθῇ, τῆς ἐνώπιον τοῦ
δικαστηρίου δοσιλόγων διαδικασίας ἀποτελεσάσης παρωδία δίκης.

Κατὰ τὴν δίκην ταύτην τὸ δικαστήριον, συμφώνως με τὰς ἐπι-
ταγὰς τοῦ Νομοθετικοῦ τέρατος τοῦ Ἰδόντος τὸ φῶς τῆς ἡμέρας χά-
ρις εἰς τὸν Νικ. Κολυβά, ὤφειλε, ἐξακριβῶνον τὴν ταυτότητα τοῦ

κατηγορουμένου καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι ἐσχημάτισε Κυβέρνησιν διαρκού-
σης τῆς Κατοχῆς, νὰ τὸν καταδικάσῃ. Τοῦτο καὶ ἐπραξε καὶ δὲν ἡδυ-
νήθη ἂν ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς νὰ λάβῃ γνῶσιν, λόγῳ τῶν ληφθέντων
περιοριστικῶν μέτρων καὶ τῆς ὑπὸ τῶν ἐφημερίδων ἀναγραφῆς
ἀτελεστάτων καὶ ἐν πολλοῖς παραποιημένων περιλήψεων, τῆς κατὰ
τὴν δίκην ταύτην ἀπολογίας Του.

Σήμερον ὅποτε τὸ σῶμα του ἀναπαύεται ὑπὸ τὴν προσφιλεῖ Του
Ἀτακὴν γῆν, ἡ δὲ ψυχὴ Του ἀνέκτησε τὴν γαλήνην τῆς ἐν ζῳῇ εὐόρ-
κου ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος, θεωρῶ ἱερὰν μου ὑποχρέωσιν νὰ
φέρω εἰς τὴν δημοσιότητα τὴν ἐν ταῖς φυλακαῖς καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς
ἀπολογίας, γραφεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἰδίου λογοδοσίαν πρὸς τὸν Ἑλληνι-
κὸν Λαόν.

Ἡ ἐκδοσις αὕτη ἔστω τὸ εἰς μνήμην τοῦ Πατρὸς μου πολιτικὸν
μνημόσυνον.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ι. ΠΑΛΛΗΣ

Ἀθῆναι τῇ 18 Δεκεμβρίου 1946

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Μετὰ τετράμηνον «ἀποδεικτικήν» διαδικασίαν ὁ πατήρ μου εἶπε, τ' ἀκόλουθα τυπικῶς χαρακτηζόμενα ὡς ἀπολογία, πράγματι ὁμως λεχθέντα ὅπως περιέλθουν εἰς γνῶσιν τοῦ μόνου ἀρμοδίου Κριτοῦ, τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

I

Τὸ συμφέρον μου καὶ ὡς πολιτικοῦ καὶ ὡς ἀνθρώπου μοὶ ἐπέβαλε νὰ μὴ φθείρω τὸ πολιτικόν μου κεφάλαιον

Ἐν τῷ δημοσίῳ βίῳ τῆς Χώρας μας ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἀναμιχθεὶς, ἀρχικῶς ἐμμέσως μόνον, ἵνα ἀνακουφίζω ἐν τῇ ἐπιτελέσει τοῦ πολιτικοῦ του ἔργου τὸν μακαρίτην πατέρα μου, βραδύτερον δὲ καὶ ἀμέσως, ἐκλεγείς τὸ πρῶτον ἐν ἡλικίᾳ 28 ἐτῶν ἐν ἔτει 1906 βουλευτὴς τῆς τότε ἐπαρχίας Μεγαρίδος, δύνάμαι ὑπερηφάνως νὰ εἶπω ὅτι τὸν βίον μου ὅλον ἠνάλωσα εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ παριδὼν πάντοτε, καθ' ὃ πατρόθεν εἶχον λάβει παράδειγμα τὸ ἴδιον συμφέρον καὶ μόνον πόρον ζωῆς ἔχων τὴν τιμίαν δικηγορικὴν μου ἐργασίαν. Διότι ἡ πατρικὴ περιουσία, καίτοι ἀρκούντως μεγάλη, εἶχεν ὀλόκληρος θυσιασθῇ εἰς τὸν βωμὸν τῶν Ἑθνικῶν τοῦ πατρὸς μου ἀγώνων, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐπιστοποίησεν ὁ ἴδιος ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς εἰπὼν κατὰ τινα συνεδρίασιν τοῦ 1910: «ὁ υἱός μου δὲν δύναται νὰ ὑπολογίσῃ παρὰ μόνον ἐπὶ τῆς ἰδίας του ἐργασίας. Καυχῶμαι δὲ διότι οὐδεὶς τῶν δύο υἱῶν μου ἔλαβε ποτὲ ἔστω καὶ πεντάλεπτον ἐκ τοῦ δημοσίου ταμεῖου».

Ὅποια ὑπῆρξεν ἡ πολιτικὴ μου δρᾶσις ἀπὸ τοῦ 1906 μέχρι σήμερον, ἅς εἶπουν οὐ μόνον οἱ συνεργάται μου, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ἐκ τῶν πολιτικῶν μου ἀντιπάλων, καὶ ὑπάρχουν εὐτυχῶς πολλοὶ τοιοῦτοι, οἵτινες δὲν ἐβάσισαν τὴν πολιτικὴν των σταδιοδρομίαν ἐπὶ τῆς ταπεινῆς συκοφαντίας καὶ τῆς ἐπαισχύντου διαβολῆς, ἀλλ' ἐπὶ τῆς εἰς

ἐλευθέρους πολιτικούς ἀγῶνας εὐγενούς ἀμίλλης πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων. Μαρτυρεῖ ὅμως ὑπὲρ τοῦ πολιτικοῦ μου βίου πρωτίστως τὸ ὅτι οἱ συμπολίται μου τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Ἀττικῆς, τῆς Βοιωτίας, ἐπὶ 40 ἔτη, πλὴν δύο ἐξαιρέσεων, μὲ ἐτίμησαν πάντοτε διὰ τῆς πανηγυρικῶς δοθείσης μοι ψήφου τῶν καὶ τὸ ὅτι ἐν τε τῷ κοινοβουλίῳ καὶ τῇ ἐν γένει πολιτικῇ παλαίστρᾳ κατέλαβον θέσιν ἀρκούντως ἱκανοποιητικὴν. Τὴν θέσιν δὲ ταύτην κατέλαβον διὰ τῆς ἐργασίας μου, διὰ τῶν ἀγῶνων μου, εἰς ἀμοιβὴν τῶν πρὸς τὴν χώραν ὑπηρεσιῶν μου καὶ οὐχὶ κληρονομικῶς δικαίῳ ἢ χάριν παροχῆς δουλικῶν ὑπηρεσιῶν πρὸς τοὺς ἰσχυροὺς, πρὸς οὓς οὐδέποτε ἐδίστασα μετὰ παρρησίας νὰ λέγω τὴν γνώμην μου, ἀδιαφορῶν ἂν ὡς ἐκ τούτου ἐγενόμην πολλάκις δυσάρεστος, ἔστιν δ' ὅτε καὶ ἀνεπιθύμητος.

Τοιαύτην λοιπὸν ἐν τῇ πολιτικῇ μου ζωῇ κατέχων θέσιν καὶ φέρων τὸν τιμητικώτατον τίτλον τοῦ Ἑλληνος πολιτικοῦ, οὐχὶ αὐθαιρέτως καὶ χαριστικῶς, ἀλλὰ συνεπείᾳ τῆς ἐπὶ τέσσαρας δεκαετηρίδας ὁμοιομόρφως ἐκδηλωθείσης βουλῆσεως τῶν συμπολιτῶν μου, δὲν εἶχον ἀνάγκην, ἵνα ἀναδειχθῶ, νὰ γίνω πρωθυπουργὸς τὴν 7ην Ἀπριλίου 1943. Θὰ ἤμην ὄντως ἀνάξιος τῆς τοσάκις ἐκφρασθείσης μοι ἐμπιστοσύνης τοῦ λαοῦ, ἀνάξιος τῆς θέσεως ἣν κατεῖχον ἐν τῇ πολιτικῇ ἱεραρχίᾳ, ἀνάξιος τῶν ὑπάτων πολιτικῶν ἀξιωματίων δι' ὧν πολλάκις εἶχον τιμηθῇ, ἂν πρὸς ἱκανοποίησιν μωρᾶς καὶ κούφου ματαιοδοξίας, ἐπεδίωκον νὰ λάβω τὸν τίτλον τοῦ πρωθυπουργοῦ κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος ἐχθρικῆς κατοχῆς, κατὰ τὴν κρισιμωτέραν δηλαδὴ καὶ δυστυχεστέραν καμπὴν τοῦ Ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου. Εὐκόλως μάλιστα δύναται πᾶς τις, πιστεύω νὰ κατανοήσῃ, ὅτι ἄριστα καὶ ἐγὼ ἐγνώριζον, ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι πολιτικοὶ τῆς χώρας ἄνδρες, ὅτι δηλαδὴ τὸ συμφέρον μου καὶ ὡς πολιτικοῦ καὶ ὡς ἀνθρώπου μοὶ ἐπέβαλλε νὰ μὴ φθείρω τὸ πολιτικόν μου κεφάλαιον, οὐδὲ τὰς φυσικὰς μου δυνάμεις εἰς τὸν ἄχαριν αὐτὸν καὶ χαλεπὸν ἀγῶνα, ἀναμένων τὴν

ῥῶραν καθ' ἣν θὰ ἡδυνάμην, κατὰ πολὺ ἀνειώτερον καὶ ἀσφαλέστερον τρόπον νὰ δρέψω τοὺς καρποὺς μακρῶν καὶ σκληρῶν πολιτικῶν ἀγῶνων.

Ἐγνώριζον ὅσον ὀλίγοι ἴσως ὅτι εἰς τὸν τόπον μας ὅπου ἄφθονος φύεται ἡ δάφνη καὶ ὅπου αὕτη ἐλατρεύθῃ ὡς θεότης, ἄφθονος φύεται καὶ ἡ ἀκάνθη καὶ ἡ συκὴ. Ὅτι ἀκριβῶς ἐν τῇ χώρᾳ μας συκοφαντία ὠνομάσθη ἡ ἐνέργεια ἣν ὑπηγόρευσεν ἡ κακεντρέχεια καὶ ὁ φθόνος. Ὅτι οὐχὶ δάφνης στέφανος ἀλλὰ στέφανος ἀκανθῶν πλέον ἢ ἅπαξ ἐκόσμησε τῶν καλῶν τῆς πατρίδος τέκνων τὰ μέτωπα καὶ ὅτι μόνος καρπὸς τῶν ἐθνικῶν τῶν ἀγῶνων ὑπῆρξεν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡ ταπεινὴ δυσφήμησις καὶ ἡ βδελυρὰ διαβολή. Ἐγνώριζον ὅτι τὰ πολιτικὰ πάθη καὶ ἡ φιλοπρωτία πολλάκις ὠδήγησαν τὴν Ἑλλάδα μέχρι τοῦ χείλους τοῦ βαράθρου καὶ ὅτι τάχιστα θὰ εὕρισκοντο ἄνθρωποι ποταποὶ, οἷτινες, ὑπ' αὐτῶν τῶν ταπεινῶν ἐλατηρίων ὠθούμενοι, ἀχαλινώτως θὰ ἐστρέφοντο κατ' ἐμοῦ. Καλῶς ἐγνώριζον καὶ τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν νεωτέραν ἱστορίαν μας. Δὲν ἠγνόουν τὴν τύχην τοῦ Ἀριστείδου, τοῦ Σωκράτους, τοῦ Φωκίωνος. Δὲν ἠγνόουν ὅτι ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, ὁ Γεώργιος Καραϊσκάκης καὶ ἄλλοι ἄφθαστοι ἥρωες τοῦ 1821 εἶχον καταδικασθῇ εἰς τὴν ἐσχάτην τῶν ποινῶν ἐπὶ προδοσίᾳ τῆς Πατρίδος. Δὲν ἠγνόουν ὅτι ἅπαντες οἱ ἐκλιπόντες κοινοβουλευτικοὶ ἀρχηγοί, ἀληθῶς κοσμήματα τῆς ἀπὸ τοῦ 1863 πολιτικῆς μας ἱστορίας ἔδει νὰ κατέλθουν εἰς τὸν τάφον πρῶτον, ἵνα μόνον μετὰ θάνατον εὗρουν ἀναγνώρισιν τῆς ἀσπίλου ἐντιμότητός των καὶ τοῦ ὑψηλοῦ τῶν πατριωτισμοῦ.

II

Τὸ πολιτεύεσθαι ὅμως ἐστὶ στρατεύεσθαι καὶ εἰς εὐτυχεῖς καὶ εἰς ἀτυχεῖς στιγμὰς.

Ἄλλ' ἐνῷ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα ἐγνώριζον, ἐξ ἄλλου ἐπρέσβευον, πρεσβεύω καὶ θὰ ἐξακολουθῶ ἐφ' ὅσον

ζῶ νὰ πρεσβεύω ὅτι τὸ πολιτεύεσθαι ἐστὶ στρατεύεσθαι. "Ὅτι ὁ ἀληθὴς πολιτικός ἀνὴρ κατ' οὐδὲν διαφέρει τοῦ εὐσυνειδήτου στρατιώτου. "Ὅτι ὅπως ὁ στρατιώτης ὑποχρεοῦται νὰ μάχηται ἀνεξαρτήτως τοῦ ἂν ἢ ἔκβασις τῆς μάχης προμηνύεται δυσμενῆς, οὕτω καὶ ὁ πολιτικός ὀφείλει νὰ ἀγωνίζεται ὑπὲρ τῶν συμπολιτῶν του καὶ ὅταν ἀκόμη γνωρίζει ὅτι ὁ ἀγὼν εἰς ὃν ἀποδύεται θέλει εἶναι δι' αὐτὸν ἀτυχής. "Ὅτι ὁ πολιτικός δὲν ἐπιτρέπεται νὰ λέγῃ ὅτι ἐπειδὴ αἱ περιστάσεις εἶναι δεινὰ δὲν θέλει νὰ ἐπωμισθῇ τὰς εὐθύνας τῆς ἐξουσίας καὶ ὅτι ἀναμένει εὐνοϊκώτερας καὶ συμφερωτέρας εἰς αὐτὸν περιστάσεις. "Ὅτι πολιτικός οὕτω σκεπτόμενος καὶ πράττων κατ' οὐδὲν διαφέρει στρατηγοῦ εὐχαρίστως δεχθέντος τὰς ἀπολαύς καὶ τὰς τιμὰς τοῦ βαθμοῦ του ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀρνούμενου νὰ ἐκτελέσῃ τὸ καθήκον του ἐν πολέμῳ ἢ κυβερνήτου πλοίου δεχομένου τὴν κυβέρνησιν πλοίου ἐν ὧρᾳ γαλήνης, ἐγκαταλείποντος δὲ τὸ πηδάλιον εἰς χεῖρας τοῦ πρώτου τυχόντος ὅταν ἐνσκόψῃ τρικυμία.

Ἐπίστευον καὶ πιστεύω ὅτι ὁ ἀληθὴς πολιτικός ἀνὴρ ἀποτελεῖ μέγα ὄντως πολιτικὸν κεφάλαιον, ἀλλ' ὅτι τὸ κεφάλαιον τοῦτο δὲν εἶναι ἴδιον του κτήμα, ἀλλὰ κτήμα τοῦ εἰς τὸν σχηματισμὸν του συντελέσαντος λαοῦ, μὴ ὢν ἢ ἀπλοῦς διαχειριστὴς τοῦ εἰρημένου κεφαλαίου ὑποχρεούμενος δὲ νὰ τὸ διαθέτῃ ὁλόκληρον ὑπὲρ τῶν ἐντολέων του, ὅσάκις φρονεῖ ὅτι τούτων τὸ συμφέρον ἀξιοῖ τὴν θυσίαν ταύτην.

Ὑπὸ τοιούτων σκέψεων καὶ ἰδεῶν ἐμφορούμενος κύριοι Δικασταί, καὶ συμεριζόμενος ἀπολύτως τὴν γνώμην τοῦ ἱστορικοῦ μας τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους¹ καθ' ἣν: «τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν καθήκον εἶναι καὶ τὸ περὶ τοῦ μέλλοντος ἐργάζεσθαι πρῶτιστον ὅμως καθήκον εἶναι τὸ σώζειν τὰ παρόντα, οἱ δὲ μὴ ἐπαρκοῦντες εἰς τοῦτο παραβαίνουσι βεβαίως τὴν κυ-

¹ Παπαρηγοπούλου, Καρολίδου, ἔκδοσις 6η, τόμος Ε', μέρος Α', σελὶς 141.

ριωτάτην αὐτῶν ἐντολήν», εὐκόλως δύνασθε νὰ ἐννοήσητε ὅτι θὰ ἤμην ἔνοχος ἀπάτης ἔναντι τοῦ λαοῦ ἂν, ἀντὶ τῶν ὑπ' ἐμοῦ πάντοτε ὑποστηρικθεισῶν ἀντιλήψεων, ἤκολούθουν γνώμας καὶ πεποιθήσεις ἀντιθέτους, ἐκείνας δηλαδὴ ἃς πρεσβεύουσιν ἄνδρες πολιτικοί, πρὸς οὓς πάντοτε ἀντετάχθην ἀκριβῶς ἕνεκα τῆς μεταξὺ ἐμοῦ καὶ αὐτῶν τοιαύτης βασικῆς διαφορᾶς ἀντιλήψεων ὥς πρὸς τὸ καθήκον τοῦ πολιτικοῦ. Διότι, ἂν οὕτω ἐνήργουν, οὐ μόνον ἑμαυτὸν θὰ ἀπηνούμην, ἀλλὰ θὰ ἀπεδείκνυσον προσέτι ὅτι πᾶν ὅ,τι ἐπὶ δεκαετηρίδας ὅλας ἔλεγον πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς μου καταπολεμῶν τοὺς ἀντιπάλους μου καὶ προσελκύων τὰς ψήφους τῶν συμπολιτῶν μου, οὐδὲν ἕτερον ἦτο ἢ ψεῖδος καὶ δόλος ἵνα, ἐξαπατῶν αὐτοὺς τυγχάνω τῶν τιμῶν τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Ἑθνους.

Ἀλλὰ τοιαύτης ποταπότητος εἶμαι ἀνάξιος, κύριοι δικασταί, καὶ διὰ τοῦτο οὐδαμῶς οὔτε ἐξεπλάγην, οὔτε παντάπασιν εἰς τὰς πεπειθήσεις μου ἐκλονίσθην, ὅταν ἤκουσα τοὺς ὑπὸ τῆς κατηγορούσης ἀρχῆς, ὡς μάρτυρας κληθέντας πολιτικούς ἀντιπάλους μου, ἀντικρυς ἀντιθέτους ἐκθέσαντας γνώμας.

Τὴν θεωρίαν τῆς ἐγώιστικῆς πολιτικῆς σκοπιμότητος δὲν ἤκουσα διὰ πρώτην φοράν ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ ὑποστηριζομένην. Ἐπὶ ἔτη μακρὰ ἤκουσα ταύτην διατυπωμένην καὶ ἐν ἄλλαις ἀρμοδιωτέραις πρὸς τοῦτο συνεδριάσεις καὶ ἐπὶ ἔτη μακρὰ ἐν τοῖς ρηθείσις συνεδρίοις κατ' αὐτῆς ἀντετάχθην καὶ αὐτὴν ἐπολέμησα.

Οὔτε λοιπὸν ἢ ὄντως αὐθορμητῶν(!) χειροκροτημάτων τυχοῦσα περιαιτολογία τοῦ κ. Παπανδρέου, οὔτε ἡ χαριεστάτη ἀπαγγελία τοῦ κ. Μυλωνᾶ, οὔτε τοῦ κ. Κανελλοπούλου αἱ ταλαντευόμεναι γνώμαι, οὔτε τοῦ κατὰ τὰ ἄλλα ἀγαπητοῦ μου κ. Τσάτσου αἱ καλοπίστως ἐκτεθεῖσαι, ἐσφαλμένοι κατ' ἐμὲ γνώμαι, οὔτε τοῦ κ. Κύρκου ἡ ἐπιδέξις καὶ ἀριστερίζουσα κατάθεσις, οὔτε τοῦ καθηγητοῦ κ. Τριανταφυλλοπούλου αἱ σύμφωνοι πρὸς τὸ πρόσφατον παρελθόν του σκέψεις καὶ ἀντιλήψεις, οὔτε τοῦ κ. Ταμπακοπούλου ἡ εὐγλωττος μυθολογία, ἦτο δυνατόν

νά με παρενοχλήσουν. "Αλλως τε πρόκειται, ως πασιφανές τυγχάνει ὄν, οὐχὶ περὶ βεβαιώσεως πραγματικῶν γεγονότων, ἀλλὰ περὶ γνωμῶν τῶν μαρτύρων, αἱ γνώμαι δὲ τοῦ μάρτυρος δὲν δύνανται ποτὲ νὰ θεωρηθῶσιν ὅτι ἀποτελοῦσι στοιχεῖα τῆς ἀποδεικτικῆς διαδικασίας, ὡς ἄλλωστε λίαν ὀρθῶς, πλέον ἢ ἅπαξ, σαφῶς διεκήρυξεν ἀπὸ τῆς ἑδρας αὐτοῦ ὁ ἔντιμος κ. Πρόεδρος τοῦ Δικαστηρίου. Μοὶ ἐπιβάλλεται ὅμως ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ νὰ ἐκφράσω τὰς ζωνράς μου εὐχαριστίας εἰς τὸν πάντοτε ἀντίπαλόν μου ἀλλ' ἐξόχου καλῆς πίστεως ἄνδρα, τὸν σεβαστὸν πρόεδρον κ. Σοφούλην, βεβαιώσαντα ὅτι ἐθνικῶς κατὰ τὴν πρωθυπουργίαν μου ἐπολιτεύθην.

III

Δὲν ὑπῆρξαν Κουίςλιγκ Κυβερνήται εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ Κυβέρνησίς μου δὲν ἐβοήθησε τοὺς ἐχθροὺς, ἐβοήθησε μόνον τοὺς Ἑλληνας πολίτας.

Ἄλλ' ὁ κ. Παπανδρέου, ὁ κ. Κανελλόπουλος, ὁ κ. Τσάτσος, ἐβεβαίωσαν ὅτι δεχθέντες νὰ σχηματίσωμεν κυβέρνησιν χωρὶς νὰ ἔχωμεν δόλον, τὸ μὲν ἐζημιώσαμεν τὴν Χώραν μας κατὰ τὸ ὅτι παρήχθη παρὰ τοῖς συμμάχοις ἡ ἐντύπωσις ὅτι ὑπάρχουν ἐν Ἑλλάδι πολιτικοὶ ἄνδρες γερμανόφιλοι, τὸ δ' ὅτι ὁ σχηματισμὸς τῆς κυβερνήσεως διηκόλυνε τὸ ἔργον τῶν ἐχθρῶν ἐνταῦθα.

Ὡς καὶ κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν μαρτύρων αὐτῶν διὰ τῶν ἐρωτήσεών μου ἐπιστοποιήθη, ἡ παρὰ τῇ συμμαχικῇ κοινῇ γνώμῃ σχηματισθεῖσα ψευδὴς ἐντύπωσις περὶ τοῦ ὅτι ὑπῆρχον ἐν Ἑλλάδι Κουίςλιγκς πολιτικοὶ ἢ καὶ πολιτικοὶ προδότες, δὲν ἐσχηματίσθη, κύριοι δικασταί. αὐτομάτως καὶ τυχαίως. Πρόκειται περὶ ἐντυπώσεως τὴν ὁποίαν μία ἀθλία προπαγάνδα Ἑλλήνων ὑπανθρώπων, πράγματι συμμαχησάντων μετὰ τῶν προαιωνίων τῆς Ἑλλά-

δος ἐχθρῶν, ἵνα συντρίψουν τὰ ἐθνικά συμφέροντα, ἐδημιούργησεν. Ἄλλ' ἡ ἐντύπωσις αὕτη θὰ ἦτο εὐκόλον νὰ διασκεδασθῇ ἂν οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες οἱ ὁποῖοι εὐρίσκοντο ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, ἀντὶ νὰ τὴν ὑποδαυλίσουν, ὡς ἀτυχῶς ἔπραξαν ἐκ μικροπολιτικῶν ὑπολογισμῶν, προέβαινον, καθ' ὃ εἶχον ἐπιτακτικὸν καθήκον, εἰς διάψευσιν τῶν ἀτίμων αὐτῶν φημῶν. Εὐτυχῶς ὅμως δὲν συσκοτίζεται διὰ παντὸς ἡ ἀλήθεια καὶ ἦλθεν ἡ ὥρα καθ' ἣν ὁ καταιγάζων ἥλιος τῆς ἀληθείας διέλυσε τὰ μαῦρα καὶ σκοτεινὰ τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης νέφη καὶ οὕτω ἡδυνήθησαν οἱ μεγάλοι φίλοι τῆς Ἑλλάδος, μὲ τὴν χαρακτηρισμένην τὴν φυλὴν τῶν εἰλικρίνειαν νὰ διακηρύξουν διὰ τοῦ στόματος τοῦ κ. Τσώρτσιλ ἐν αὐτῇ τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων, ὅτι «ὡς πρὸς τὴν ἐν Ἑλλάδι κατάστασιν ἡ κοινὴ γνώμη τῶν συμμάχων ἦτο ψευδῶς πληροφορημένη».

Κατὰ ποῖον παρακαλῶ ἠθικὸν κανόνα οἱ χονδροειδεῖς πληροφοριοδότες ἢ οἱ συνυπεύθυνοι αὐτῶν δύνανται νὰ ρίπτουν ἐπὶ τῶν κεφαλῶν ἡμῶν τὰς χονδροειδεῖς αὐτὰς πληροφορίες;

Ὅχι, κύριοι δικασταί, μυριάκις ὄχι. Οὐτε προδότες τῶν ἐθνικῶν ἢ τῶν συμμαχικῶν συμφερόντων πολιτικοὶ ἢ στρατιωτικοὶ τῆς πρώτης γραμμῆς ὑπῆρξαν ἐν Ἑλλάδι, οὔτε Κουίςλιγκς, οὔτε κὰν καλῆς πίστεως ἀντίθετοι τῆς ἀκολουθηθείσης γενικῆς πολιτικῆς. Καὶ ἂν ὑπάρχουν πολιτικοὶ ὑποστηρίζοντες ὅτι διεπράχθησαν ὠρισμένα σφάλματα καὶ οὗτοι ἀκόμη οὐδέποτε ἰσχυρίσθησαν τοῦτο ὡς πρὸς τὴν κατευθυντηρίαν γραμμὴν, ὡς πρὸς τὴν ὁποίαν οὐδὲ εἰς ὑπάρχει διαφωνῶν ἐθνικιστῆς Ἑλλήν.

Ubi et ubi ἄς τὸ διακηρύξωμεν ὅλοι ὁμοῦ, τοῦτο ἀξιοῖ ἡ ἀλήθεια. Τοῦτο κελεύει καὶ τῆς Πατρίδος τὸ συμφέρον τὸ ἱερόν.

Δευτέρα κατηγορία καθ' ἡμῶν διατυπωθεῖσα ὑπὸ τῶν ἄνω ὀνομασθέντων μαρτύρων τῆς κατηγορίας εἶναι ὅτι ἐβοηθήσαμεν διὰ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς κυβερνήσεως τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἑλλάδος.

Περίεργον εἶναι ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ μάρτυρες καὶ ὅλοι

οἱ ἄλλοι ὅσοι κατὰ τοῦ σχηματισμοῦ ἐπὶ κατοχῆς κυβερνήσεως ὠμίλησαν ἢ ὁμίλουν, ἐδέχθησαν ἢ ὅτι ἦτο ἀπαραίτητος ἢ ὑπαρξίς ἐνταῦθα προϋσταμένων τῆς διοικήσεως ἀπαρτιζόντων διοικοῦσαν τὸ Κράτος ἐπιτροπὴν ἢ ὅτι ἔπρεπε νὰ ὑπάρχη κυβέρνησις ὑπὸ τὸν Μακαριώτατον Μητροπολίτην ἢ νὰ ἐγκαταλειφθοῦν τὰ πάντα εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν. Ἡ ποικιλία αὕτη γνωμῶν καὶ μόνη, ἀποδεικνύει τὸ σαθρὸν τῆς σχετικῆς κατηγορίας.

Ἀλλὰ τὸ κράτος, κύριοι δικασταί, δὲν παύει ὑπάρχον καὶ μετὰ τὴν κατοχὴν, ἀποτελοῦσαν ἄλλως τε καθ' ὁμόφωνον διεθνῇ γνώμην, προσωρινὴν ὅλως κατάστασιν, ἀφοῦ ἐξακολουθοῦν ὑπάρχοντα ἐν αὐτῷ τὰ ἀποτελοῦντα αὐτὸ ἄτομα τὰ ὁποῖα δὲν χάνουν τὸ δικαίωμα τῆς ζωῆς, ὡς ἀποδεικνύεται καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς συνθήκης τῆς Χάγης. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ἠκούσθη ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ παρὰ σοβαροφάνων τινῶν κυρίων ὑποστηριζόμενον ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀποθάνῃ μία γενεὰ καὶ ὅτι τοῦτο δὲν θὰ εἶχε μεγάλην σημασίαν, ἀλλ' εἰς αὐτοὺς δὲν νομίζω ὅτι ἐμπρέπει ἀπάντησις τις, ἀφοῦ ὑποθέτω ὅτι δὲν ὑπάρχει Ἑλλην φανταζόμενος ὅτι οὗτοι, οἱ ὁποῖοι δὲν θὰ ἀπέθνησκον διότι εὐτυχῶς εἶχον καταφύγει εἰς τὸ ἐξωτερικόν, εἶναι οἱ καταλληλότεροι διὰ τὴν ἀναπαραγωγὴν τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς, ἢ ὅτι δύνανται νὰ μεταβληθοῦν εἰς νέους Δευκαλίονας καὶ νὰ ρίπτουν ὀπισθὲν τῶν τὸν λίθον, ὅστις φαίνεται ὅτι κατέλαβε τὴν θέσιν τῆς καρδίας τῶν.

Ἐχον ὅθεν τὸ κατὰ τὴν κατοχὴν ὑπάρχον κράτος τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ζῇ, ἔχει ἀνάγκην νόμων, διαταγμάτων, πιστώσεων, πράξεων, ἐνὶ λόγῳ πάντων ἐκείνων τῶν μέσων, δι' ὧν ἐν Κράτος δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν διαβίωσιν τῶν ἀποτελούντων αὐτὸ πολιτῶν, τῶν ἐν αὐτῷ οἰκούντων καὶ ζώντων.

Λοιπὸν αὐτὰ ὅλα ποῖος θὰ τὰ ἔκαμνε; Ἡ Ἐπιτροπὴ ἢ διοικοῦσα; Καὶ κατὰ τί τότε ἢ διοικοῦσα αὕτη ἐπιτροπὴ θὰ διέφερε Κυβερνήσεως; Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι ἀποδεικνύεται ὅτι οἱ ταῦτα λέγοντες καταφεύγουν εἰς βυζαντινὰς συζητήσεις ἀναξίας ἀνασκευῆς.

Ἠκούσθη ἀκόμη: Ἐπρεπε νὰ σχηματίσουν κυβέρνησιν ἀνώτεροι δημόσιοι ὑπάλληλοι ὑπὸ τὸν Μακαριώτατον Μητροπολίτην. Καὶ διατί; Διατί ἔπρεπεν εἰς τοὺς ὧμους τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων νὰ ἐπιτέσῃ τό, μέχρις ἀβαστάκτου, βαρὺ αὐτὸ φορτίον; Διατί ὁ Ἀρχιεπίσκοπος καὶ οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι εἶναι ἀρμοδιώτεροι τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν νὰ ἐργάζωνται ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ὡς κυβέρνησις αὐτοῦ; Διατί δὲν θὰ ἐξετίθεντο καὶ αὐτοὶ εἰς τὰς κατηγορίας εἰς ἃς ἐξετέθημεν καὶ ἡμεῖς οἱ ὁποῖοι ἐν τούτοις εἴμεθα περιβεβλημένοι ἐπιπροσθέτως ὑπὸ τοῦ κύρους τοῦ τεκμηρίου τῆς πολιτικῆς ἐκπροσωπήσεως μικρᾶς ἢ μεγάλης μερίδος τοῦ λαοῦ; Δὲν προδίδει ἐσχάτην λιποψυχίαν τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τοιοῦτος ἰσχυρισμός! Δὲν προδίδει τοῦλάχιστον ἀσυγχώρητον ἐγωῖσμόν ἢ κατακριτέαν καιροσκοπίαν; Διατί ἐπεβάλλετο ὁ Μακαριώτατος καὶ οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι νὰ προτάσσουν τὰ στήθη τῶν ἐναντι τῶν ἐπιδραμόντων ἐχθρῶν, οἱ δὲ δημόσιοι ἄνδρες νὰ ζῶσιν ἀσφαλῶς εἰς τὰς κρύπτας τῶν; Ἐπειτα διατί λησμονοῦμεν τὸ τοῦ Εὐαγγελίου; «Τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ καὶ τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι;»

IV

Ἡ θεωρία περὶ μὴ σχηματισμοῦ Κυβερνήσεως. Τί ἐσώθη χάρις εἰς τὰς Κυβερνήσεις αὐτάς; Τί θὰ ἀπέμενε ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἄνευ αὐτῶν;

Ἄλλοι εἶπον: Ἄς μὴν ἐσχηματίζετο οὐδεμία Κυβέρνησις. Ἐκ τῆς συνθήκης τῆς Χάγης αἱ ἀρχαὶ κατοχῆς ὑποχρεοῦνται νὰ φροντίζουν διὰ τὸν λαόν, τὸν εὐρισκόμενον εἰς τὴν κατεχομένην χώραν καὶ θὰ ἐφρόντιζον συνεπῶς οἱ ἐχθροὶ μας διὰ τὴν διαβίωσιν τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. Μήπως δὲν ἔγινε τοῦτο καὶ ἀλλαχοῦ; Μήπως δὲν ἔγινεν εἰς τὸ Βέλγιον, εἰς τὴν Ὁλλανδίαν ἐπὶ παραδείγματι;

Ἄλλ' οἱ ταῦτα εἰπόντες ἐλησμόνησαν ὅτι αἱ βελγικαὶ ὀλλανδικαὶ συνθήκαι εἶναι ἐντελῶς διάφοροι τῶν ἰδικῶν

μας καὶ ὅτι ἐδῶ ὑπῆρχε, τυπικῶς μὲν διπλὴ κατοχή, οὐσιαστικῶς δὲ τριπλὴ τοιαύτη. Ὑπῆρχον οἱ Ἴταλοί, οἱ Γερμανοί, οἱ Βούλγαροι. Ἐπειτα διατὶ τὰ πράγματα θά ᾔσαν καλλίτερα ἂν, μὴ σχηματιζομένης Κυβερνήσεως, ἀνελάμβανον εἰς χεῖρας τῶν διὰ τινος Κομμισαρίου αἱ ἀρχαὶ κατοχῆς τὴν διακυβέρνησιν τῆς χώρας μας; Δὲν ἔχομεν ἄρα γε τὸ παράδειγμα τῶν Ἰονίων Νήσων καὶ τῆς δυστυχίας τῶν, ὡς κατέθεσεν ὁ μάρτυς κ. Ἰωάννης Θεοτόκης, ἐκεῖ ὅπου δὲν ἐξετείνετο ἡ δικαιοδοσία τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ ὅπου οἱ Ἴταλοί, ἐνεργοῦντες ἐλευθέρως, κατέστησαν τὸν βίον τῶν ἀτυχῶν κατοίκων κυριολεκτικῶς ἀβίωτον καὶ οὐδαμῶς δυνάμενον νὰ συγκριθῇ πρὸς τὸν βίον τῶν πολιτῶν τῶν διαβιούντων εἰς τὴν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως Ἑλλάδα;

Θὰ ἦτο εὐτυχέστερος ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἂν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν κατακτητῶν δὲν ὑπῆρχεν, ἐν εἵδει κυματοθραύστου, κυβέρνησις ἑλληνικὴ γνωρίζουσα τὴν δυστυχίαν αὐτοῦ καὶ τὰς ἀνάγκας του, συμμεριζομένη τοὺς πόνους καὶ τοὺς κινδύνους του; Θὰ ἦτο ἄρα γε εὐτυχέστερος ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἂν ἐδέχετο ἀπ' εὐθείας, χωρὶς τὴν παρέμβασιν ἐνὸς εἵδους προφυλακτῆρος, ἀλλὰ προφυλακτῆρος ἐξ ἀνθρώπων ὡς αὐτὸς πασχόντων, ὡς αὐτὸς σκεπτομένων, τὸ ἀφόρητον βάρος τριπλοῦ ἐχθρικοῦ πέλματος ἐπὶ τοῦ στήθους του; Θὰ ἐξυπηρετεῖτο πληρέστερον τὸ συμφέρον τῆς χώρας καὶ τοῦ λαοῦ ἂν αἱ ἐχθρικαὶ πρὸς ἡμᾶς διακείμεναι στρατιαί, δι' ἀντιπροσώπου τῶν ἡγητόρων τῶν, ἀπεφάσιζον ἐπὶ ὅλων τῶν ζητημάτων τῶν ἀφορώντων τὸν λαόν μας καὶ τὰ συμφέροντα αὐτοῦ, χωρὶς νὰ ὑπάρχη οὐδεὶς δυνάμενος νὰ συνηγορήσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ, ἢ τουλάχιστον ἐγκύρως νὰ διαμαρτυρηθῇ διὰ τὰ κατ' αὐτοῦ λαμβάνοντα χώραν; Ἡ τάχα ἡ ἑλλειψὶς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως θὰ ἐπλήρου δέους τὰς ψυχὰς τῶν ἐχθρικών στρατευμάτων; Ἡ θὰ ἐγνώριζον οἱ ἐχθροὶ καλλίτερον

¹ Ὅρα: Μέρος Γ' ἐκθεσὶν Νομάρχου Κερκύρας διὰ σχολεῖα ὑπὸ στοιχεῖον 1.

τὰς ἀνάγκας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τὰ μέσα ἐπουλώσεως τῶν χαιρόντων τραυμάτων ἢ πολιτικὸς ἀνὴρ, ὁ ὁποῖος σαφῆ πάντων τούτων εἶχε γνώσιν, ἀφοῦ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἐπὶ τέλους ἐγεννήθη, ἠνδρώθη καὶ ἐπὶ ἡμῖς περίπου αἰῶνα ὑπῆρξεν ἐκλεκτὸς αὐτοῦ τοῦ λαοῦ;

Ἐάν ἐκ τοῦ λόγου ὅτι ἡμῖν ἀρχηγὸς τῆς κυβερνήσεως κατώρθωσα νὰ ἀρπάσω ἀπὸ τοὺς ὄνυχας τῶν ἐκτελεστικῶν ἐχθρικών ἀποσπασμάτων ἑλληνὰς τινας—βεβαίῳ δὲ ὅτι τοιοῦτους ἔσωσα πλείστους ὄσους καὶ θὰ εἶχον πρόχειρα τὰ μέσα τῆς ἀποδείξεως, ἂν δὲν μὲ ἐστέρει τῆς δυνατότητος αὐτῆς ἡ πρωτάκουστος διαδικασία, ἣν ἐπέβαλλον πρωτοφανεῖς εἰς ἀσέβειαν πρὸς τὰς ἀρχὰς τὰς διεπούσας πᾶσαν πεπολιτισμένην χώραν συντακτικαὶ πράξεις—καὶ μόνον ὁ λόγος οὗτος δὲν εἶναι ἐπαρκὴς διὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὸν ὑπ' ἐμοῦ σχηματισμὸν τῆς κυβερνήσεως;

Ἐάν τῇ μερίμνῃ ἐμοῦ καὶ διὰ τοῦ κύρους τῆς θέσεώς μου ἡδυνήθησαν Ἕλληνες τινὲς νὰ ἐπανακτήσουν τὴν ἐλευθερίαν τῶν, ἄλλοι νὰ μὴν ἀπαχθοῦν ὡς ὄμηροι ἢ αἰχμάλωτοι πολέμου καὶ νὰ τύχουν ἐν γένει ἐπιεικεστέρας μεταχειρίσεως, τοῦτο ὑπῆρξε κακὸν καὶ ἐπιζήμιον διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ ὠφέλησε τοὺς ἐχθροὺς αὐτῆς;

Ἐάν διὰ τῶν ἐνεργειῶν μου ὡς πρωθυπουργοῦ ἀπεφύχθη ὁ κίνδυνος, ὁ ἐπανειλημμένως ἐπαπειλήσας τοὺς ἀξιωματικούς μας, οἱ ὁποῖοι εἶχον παραμείνει ἐντὸς τοῦ Κράτους—ἦσαν δ' οὗτοι τὰ 3/4 τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ αὐτῶν—νὰ συρθοῦν εἰς στρατόπεδα συγκεντρώσεως, τοῦτο ὑπῆρξεν ὀλέθριον διὰ τοὺς Ἕλληνας καὶ δι' αὐτοῦ ἐβοηθήθησαν οἱ ἐχθροὶ μας;

Ἐάν ἀφειδῶς διὰ παντεῶν τρόπων, ἰδίᾳ δὲ διὰ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἐπετεύχθη νὰ χορηγηθοῦν βοηθήματα τῶν ἀναχωρησάντων στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν ὅσον καὶ εἰς κρατούμενους κλπ. διότι τοῦτο ἀπεφάσισα ἐγὼ ὡς πρωθυπουργός, τοῦτο

¹ Ὅρα: Μέρος Γ'. Ἐγγράφα ὑπὸ στοιχεῖον 2

έγένετο χάριν ένισχύσεως τών άρχών κατοχής και τών στρατιωτών των ;¹

Έάν έλήφθη υπό της κυβερνήσεώς μου φροντίς διά την δικαιότεραν άναπροσαρμογήν τοῦ μισθοῦ τών δημοσίων και τών ιδιωτικῶν υπαλλήλων έν γένει, ως και τών ήμερομισθίων και τών συντάξεων και οὕτω μυριάδες Έλληνες ήδυνήθησαν νά άποφύγωσι τόν έκ πείνης και δυστυχίας θάνατον ;

Έάν υπήρξε κρατική αντίληψις και πρόνοια, εάν παρεσχέθησαν εις πυροπλήκτους, εις βομβοβλήκτους, εις πρόσφυγας φεύγοντας μακράν τών κατεστραμμένων χωρίων των, όσον δυνατόν μεγαλειτέρα βοήθεια ;²

Έάν διά 1967 νόμων έλύθησαν ζωτικά διά τούς Έλληνες άστούς και άγρότας ζητήματα, εάν.....εάν.....εάν.... Τι λοιπόν, όλα αυτά έγινοντο χάριν τών κατακτητών και επί βλάβη και καταστροφῇ της Ελλάδος ;

Έάν διά τās έν Θράκη και Μακεδονία βουλγαρικάς όμότητες και την άπαισίαν Βουλγαρικήν προπαγάνδαν, εάν διά τās έν Ηπειρώ άλβανικάς άγριότητας και την άλβανοίταλκήν προπαγάνδαν, δέν άντετάσσωμεν συνεχώς τās ζωηροτάτας ήμῶν διαμαρτυρίας, οί σφαζόμενοι εις τās χώρας αυτές τās Έλληνικάς άδελφοί μας δέν θα έσφάζοντο ή μήπως έν τοιαύτη περιπτώσει θα έσφάζοντο όλιγώτεροι, ή μήπως και αυτά έπράξαμεν διά νά βοηθώσωμεν τούς έχθρούς μας ;³

Έάν έλειπον αι συνεχείς διαμαρτυρίαι μας διά την συντριβήν της Έθνικής και ιδιωτικής οικονομίας μας και διά την συνεχή λήψιν χρημάτων, θα ήσαν λοιπόν πράγματι τά πράγματα καλλίτερα και έντρεπόμενοι οί έχθροί μας θα έπαυον άκολουθοῦντες αυτήν την τακτικήν ή μήπως τά δύο έκατομμύρια χρυσῶν λιρῶν τά όποια εισηχθησαν εις την χώραν μας υπό τών γερμανῶν, συνεπεία

¹ Όρα : Μέρος Γ'. Έγγραφα υπό στοιχείον 3.

² Όρα : Μέρος Γ'. Έγγραφα υπό στοιχείον 4.

³ Όρα : Μέρος Γ'. Έγγραφα υπό στοιχείον 5.

και μόνον τών πιέσεών μας, εάν έλειπον αι διαμαρτυρίαι μας δέν θα εισηγοντο ως ήμείς ισχυριζόμεθα ;

Έάν επανέφερον εις την ένέργειαν τούς διά πολιτικούς λόγους άπομακρυνθέντας ταύτης άξιωματικούς τοῦ κινήματος 1935 και άλλους προγενέστερον άπομακρυνθέντας διά πολιτικούς πάντοτε λόγους, μήπως τοῦτο έπραξα διά νά όπλίσω πολίτας πρὸς έμφύλιον σπαραγμόν ή διά νά βοηθήσω τούς έχθρούς της Ελλάδος ; "Η μήπως προκαλέσας διά τοῦτο την όργην τών κατακτητών κατ' έμοῦ, τὸ έπραξα άδιαφορήσας έκ λόγων πολιτικής άνωτερότητος ως πρὸς τά κατ' έμοῦ αίσθήματα της σχεδόν όλότητος τών άξιωματικῶν αὐτῶν, μέ την έλπίδα ότι οὕτω τὸ μέν θα επανήρχετο ή τόσον ποθητή γαλήνη εις τὸ στρατεύμα, τὸ δέ θα παρείχοντο έν ήμέραις δυστυχίας εις αὐτούς, άλλοτε μεγάλας ως επί τὸ πολὺ προσενεγκόντας ύπηρεσίας εις τὸ έθνος, ως και εις τās οικογενείας των τά μέσα ίνα μήν άποθάνουν της πείνης ;

V

Δέν έδέχθημεν ποτέ καμμίαν άξίωσιν της κατοχής θίγουσας Έλληνικὸν δικαίωμα και έβοηθήσαμεν κάθε Έθνικήν Όργάνωσιν.

Δέν άπετέλει λοιπόν κέρδος διά τόν λαόν ή ύπαρξις ένταῦθα κυβερνήσεως έξ Έλλήνων πρὸς οὓς ήδύναντο έλευθέρως νά προσέρχονται οί πολίται και νά υποβάλλωσι τās αιτήσεις και τās διαμαρτυρίας των και τά παράπονά των ; "Η θα εισηκούοντο καλλίτερον αι διαμαρτυρίαι αὐτῶν εάν άντι Έλλήνων ύπουργῶν ύπῆρχον όργανα ένός γερμανοῦ Κομμισαρίου ή ένός Πρώσου στρατηγοῦ ; Δέν ήτο λοιπόν προστασία διά τόν λαόν νά ύπάρχη κυβέρνησις έλλήνων, ύπ' αὐτῶν τούτων τών άρχῶν κατοχής άνεγνωρισμένον έχόντων τὸ δικαίωμα της διαμαρτυρίας διά τά δεινοπαθήματα τών συμπολιτῶν των ;

Άς μάς έξηγήσουν οί κατήγοροί μας διατί οί μέν εις

Κάτρον ἢ ἀλλαχοῦ τῆς οἰκουμένης δυνηθέντες νά ἀναχωρήσουν ὀλίγοι προνομιοῦχοι πολιτικοὶ ἐδικαιοῦντο νά ζήσουν, ἢ δ' ἀπομείνασα ὑποχρεωτικῶς ἐν Ἑλλάδι σχεδὸν ὁλότης τοῦ πληθυσμοῦ ὥφειλε νά ἀποθάνῃ ἐνταῦθα καὶ ἀδιαμαρτυρητικῶς ἐκ διώξεων, πείνης, βασανιστηρίων; Τί λοιπόν, ἔπρεπε νά χορτάσουν οἱ Ἕλληνες τῆς Ἑλλάδος, τὰ 7 ἑκατομμύρια τῶν δυστυχῶν αὐτῶν Ἑλλήνων, ἐκ τῆς κνίσσης τῶν μαγειρευομένων κρεάτων εἰς τὰ διεθνή ξενοδοχεῖα ὑπερπολυτελείας εἰς ἃ εὐωχοῦντο καὶ διητῶντο Ἕλληνές τινες πολιτικοὶ εἰς τὰ δάκτυλα τῆς μῖας χειρὸς μετρούμενοι;

Ἡ πρέπει νά πιστεύσωμεν τὸν κ. Π. Κανελλόπουλον, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ ἔθεσε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου, μᾶς ἐβεβαίωσεν, ἀπαντῶν εἰς ἐρώτησίν μου, ὅτι ἀπὸ ἀπόψεως δεινοπαθημάτων ὑπῆρχε μεταξύ τῶν ὑπὸ κατοχὴν ἐν Ἑλλάδι ἐθνομαρτύρων καὶ τῶν ἐκτὸς αὐτῆς ἀναπνεόντων τὸν ἀέρα τῆς ἐλευθερίας..... ἰσοτιμία;

Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ὅλος καὶ σχεδὸν ὅλα τὰ στελέχη τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ εἶχον μείνῃ ἐνταῦθα, ἐλαχίστων ὄντων τῶν εὐτυχῶν οἱ ὁποῖοι κατ' ἐξαίρεσιν ἠδυνήθησαν νά φύγουν. Δὲν ἀποτελοῦν τὴν Ἑλλάδα οἱ ἐξ ἀπορρώγων βράχοι τῶν ὀρέων ἢ τῶν παραλίων τῆς, οὔτε αἱ θάλασσαι καὶ τὰ πελάγη τῆς, οὔδὲ τὰ δάση καὶ οἱ ἐλαιῶνες τῆς, οὔδὲ οἱ ἀμπελῶνες τῆς καὶ οἱ ἀγροὶ τῆς, οὔδὲ αἱ τυχὸν ἐρημωμέναι πόλεις τῆς καὶ τὰ εἰς νεκροταφεῖα τυχὸν μεταβληθέντα χωρία τῆς. Τὴν Ἑλλάδα ἀποτελεῖ ἡ ὑπέροχος ἑλληνικὴ φυλὴ. Ναὶ αὐτὴ ἡ ἀθάνατος φυλὴ, ἡ ὁποία διασωθεῖσα, ἐγνώρισε πάντοτε νά δημιουργήσῃ τὴν ἐκ τῆς τέφρας ἀναγέννησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Ἀλλὰ μόνῃ ἔρημος καὶ ἀπροστάτευτος ἔπρεπε νά παραμείνῃ ἐνταῦθα ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ καὶ κλαίουσα τὴν μοῖραν τῆς νά ἀποθάνῃ, ἐνῶ ἔξω τῆς Ἑλλάδος Ἕλληνές τινες λεγόμενοι ἡσχολοῦντο εἰς τὸ νά δημιουργήσουν τὴν ταξικὴν ἐπανάστασιν εἰς τὸν ἑλληνικὸν στρατὸν καὶ τὸν στόλον ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ἐξ ἧς ὀλίγου δεῖν νά ὁδηγηθῇ ἡ Ἑλλάς εἰς τὴν ὀριστικὴν καταστροφὴν;

Νά πολεμήσουν οἱ ἐνταῦθα ἄοπλοι Ἕλληνες κατὰ τῶν στρατευμάτων τῶν ἐχθρῶν μας δὲν ἦτο τοῦ λοιποῦ δυνατόν. Διὰ τοῦτο δ' ἀνεχώρησαν ἐντεῦθεν καὶ ὁ Βασιλεὺς μας καὶ τὰ πολεμικά μας πλοῖα καὶ τὰ ὀλίγα διαφυγόντα στρατιωτικά μας τμήματα καὶ οἱ γενναῖοι σύμμαχοι ἡμῶν. Ἡ συνέχεια τοῦ πολέμου μετεφέρετο μακρὰν τῆς ἑλληνικῆς γῆς εἰς ἄλλα πεδία.

Ὅλον τὸ ἐν Ἑλλάδι πολεμικὸν ὕλικόν εἶχε καταστραφῇ ἢ ἀρπαγῇ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν μας. Νά καταφύγουν ἄοπλοι οἱ Ἕλληνες ὅλοι εἰς τὰ ὄρη ἦτο ἐπίσης ἀδύνατον, διότι οἰκτρὸν θά εὑρισκόν ἐκεῖ θάνατον σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις. Ἐπρεπε λοιπὸν νά ζήσουν διὰ νά διασωθῇ ἡ φυλὴ μας, ἀναμένουσα τὴν ὥραν τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς ἡ ὁποία θάττον ἢ βραδύτερον ἦτο βέβαιον ὅτι θά ἤρχετο.

Μήπως ἡ τύχη τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἐξηρτᾶτο τοῦ λοιποῦ ἀπὸ τοὺς ἀόπλους κατοίκους τῆς Χώρας μας; Μήπως πᾶν ὅ,τι ἦτο δυνατόν νά ἐπιδείξῃ ἡ Ἑλλάς εἰς πατριωτισμὸν καὶ ἡρωϊσμὸν δὲν τὸ εἶχεν ἐπιδείξῃ; Μήπως πᾶν ὅ,τι εἶχε νά προσφέρῃ ἡ μικρὰ ἀλλὰ ἐντιμὸς πατρίς μας εἰς τοὺς μεγάλους συμμάχους τῆς δὲν τὸ εἶχε προσφέρῃ; Αὐτὸ τὸ εἶναι μας δὲν εἶχομεν θυσίᾳ εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος, ἀλλὰ καὶ τῶν συμμάχων;

Καὶ αὐταὶ λοιπὸν αἱ σκέψεις ἐπέδρασαν ἐφ' ἡμῶν πρὸς ἀνάληψιν τῶν εὐθυνῶν τῆς κυβερνήσεως τοῦ ὑπὸ ἐχθρικῶν στρατευμάτων κατεχομένου Κράτους μας. Ἡ διάσωσης τῶν Ἑλλήνων, ἡ διάσωσης τῆς φυλῆς, δεδομένου ὅντος ὅτι διὰ τῶν ἰδίων μας δυνάμεων δὲν ἠδυνάμεθα πλέον νά ἐλπίσωμεν τὴν ἀπελευθέρωσιν ἡμῶν καὶ ἔπρεπε νά ἀναμένωμεν τὴν ὥραν ἣν θά ἐξέλεγον οἱ σύμμαχοί μας διὰ νά μᾶς ἀπελευθερώσουν. Ἀποτελεῖ ἡ ἐκ τῶν σκέψεων τούτων ληφθεῖσα ἀπόφασιν, ἀπόφασιν παροχῆς βοήθειας εἰς τοὺς ἐχθρούς;

Ἀποτελοῦν βοήθειαν τῶν ἐχθρῶν οἱ πρὸς αὐτοὺς ἀγῶνες μας πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ἑλληνικῶν δικαιῶν;

Ἐδέχθημεν ποτὲ ὥς θεμιτάς τας ἀξιώσεις τῶν δυνά-

μεων κατοχής; 'Ανεγνωρίσαμεν δεδικοιολογημένην τὴν ὑπ' αὐτῶν κατοχὴν τῆς χώρας μας;

'Ανεγνωρίσαμεν εἰς αὐτὰς δικαίωμα τι οἰονδήποτε ἐπὶ οἰουδήποτε τμήματος τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους;

Συνηνέσαμεν ποτὲ ἐκουσίως εἰς τὴν βίαν τῶν ἡ μήπως τουναντίον στήθος πρὸς στήθος πάντοτε ἡγωνίσθημεν κατ' αὐτῆς; 'Εφοβήθημεν ποτὲ νὰ ὑψώσωμεν τὴν φωνὴν μας κατὰ τῶν ὑπερβασίων τῶν, τῶν αὐθαιρεσιῶν τῶν, τῶν ἐγκλημάτων τῶν;

'Εδιστάσαμεν ποτὲ νὰ βοηθήσωμεν μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις μας πᾶσαν ἐθνικιστικὴν ὀργάνωσιν; 'Ηκούσατε τί σὰς εἶπεν ὁ ἥρωας τοῦ 'Αλβανικοῦ μετώπου καὶ τοῦ Ρίμινι λαμπρὸς "Ἕλλην συνταγματάρχης καὶ ὑποδιοικητῆς τῆς Ταξιαρχίας κ. Νικόλαος Παπαδόπουλος; 'Ηκούσατε τί σὰς εἶπεν ὁ ναύαρχος κ. Δημήτριος Οἰκονόμου, ὁ πλοίαρχος κ. "Αγγελος Μπακόπουλος; 'Ηκούσατε τί εἶπον οἱ ἔντιμοι μάρτυρες κ. Ροδοκανάκης, Βουζουναρᾶς, 'Αντωνᾶτος¹ οὓς ἠθέλησαν νὰ διαψεύσουν ὡς ψευδομάρτυρες, ἀνέγνωσα ἐξ ἄλλου τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἀντισυνταγματάρχου Σταύρου Μεταξᾶ, ἀντιπροσώπου τοῦ Ζέρβα².

'Αλλ' ὁ Δούρειος ἵππος ἔπαυσε λοιπὸν νὰ εἶναι μῦθος ἑλληνικός; Θὰ μεταβάλωμεν λοιπὸν ἄρδην τὴν ἱστορίαν μας; Θὰ παύσωμεν νὰ θεωρῶμεν ἐθνομάρτυρας ὅλους τοὺς ἀπὸ τοῦ Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου μέχρι καὶ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ε' Πατριάρχας, διότι, διὰ νὰ διατηρήσωσιν ἀλώβητον τὴν ἐθνικὴν κιβωτόν, αὐτοὶ συνειργάσθησαν μετὰ τῶν ἀλλοπίστων καταλυτῶν τῆς μεγάλης μας αὐτοκρατορίας; Θὰ παύσωμεν νὰ πιστεύωμεν ὅτι πρωτοπόροι τῆς ἐθνεγερσίας τοῦ 1821 ὑπῆρξαν οἱ Μαυροκορδάτοι, οἱ Σοῦτσοι, οἱ 'Υψηλάνται, οἱ Μουροῦζαι, οἱ Μαυρογέναι, οἱ Ράλλαι, οἱ 'Αργυρόπουλοι, οἵτινες ὑπῆρξαν μεγάλοι διερμηνεῖς, δηλαδὴ ἰσοδύναμοι πρὸς τὸν

¹ "Ορα Μέρος Β', Κεφάλαιον 'Ενίσχυσις οἰκογενειῶν ἀξιωματικῶν διαφυγόντων εἰς Μ. 'Ανατολήν.

² "Ορα: Μέρος Γ'. 'Εγγραφοὺν ὑπὸ στοιχείων 6.

Μεγάλον Βεζύρην; Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐρυθριῶ διότι ὁ προπάππος μου 'Αλέξανδρος Ράλλης, ἀπαγχονισθεὶς μετὰ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε' τὸ 1821, διετέλει τότε πρέσβυς τῆς Πύλης εἰς Παρισίους, ἀνακληθεὶς διὰ νὰ ἀπαγχονισθῇ;

VI

Τὰ ψεύδη τοῦ Εἰσηγητοῦ τῶν Συντακτικῶν πράξεων. Ποίαν γνώμην εἶχεν ὁ Μητροπολίτης περὶ τῆς κυβερνήσεώς μου.

«Διάχυτος, λέγει ὁ εἰσηγητῆς τῆς περιφήμου συντακτικῆς πράξεως ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὁποίας δι' ἀναδρομικῶν ταχυδακτυλουργιῶν κατηγοροῦμεθα, διάχυτος ἦτο ἡ κοινὴ γνώμη κατὰ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν κατὰ τὴν κατοχὴν κυβερνήσεων». Πῶς ἐστάθμισε τοὺς ἀσταθμίτους παράγοντας τῆς κοινῆς γνώμης ὁ μέγας αὐτὸς κατασκευαστὴς συντακτικῶν καὶ ἀσυντάκτων πράξεων; Πόθεν ἦντλησε τὸ δικαίωμα, αὐθαίρετως ἐκτιμῶν τὴν κοινὴν γνώμην νὰ καταργῇ ἀπάσας τὰς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου ἐγγυωμένας ἐν ταῖς πεπολιτισμέναις κοινωνίαις ὀρχάς;

Καὶ ἰδοὺ ὅτι προσέρχονται μάρτυρες ἐνώπιον ὑμῶν, κύριοι δικασταί, ὁ Δημήτριος Μάξιμος, ὁ 'Ιωάννης Θεοτόκης, ὁ Γεώργιος Στράτος, ὁ Δημήτριος Γιαννόπουλος καὶ ἐνόρκως βεβαιοῦν ὅτι μεγάλη μερὶς τοῦ λαοῦ μας ἐζήτει τὸν ἐνταῦθα σχηματισμὸν Κυβερνήσεως καὶ ὁμολογοῦν εὐλικρινῶς ἐνώπιον ὑμῶν οἱ κύριοι Θεοτόκης καὶ Στράτος ὅτι ἦσαν προσωπικῶς κατὰ τοῦ σχηματισμοῦ κυβερνήσεως, ἀναγνωρίζουν ὅμως ἐκ τῶν ὑστέρων ὅτι ἦτο πεπλανημένη ἡ τοιαύτη γνώμη τῶν.

Καὶ τί εἶναι ὁ Μάξιμος, ὁ Θεοτόκης, ὁ Στράτος, ὁ Γιαννόπουλος; Εἶναι οἱ τὰ πρῶτα φέροντες εἰς τὸ Λαϊκὸν Κόμμα. Εἶναι οἱ κυβερνήσαντες καὶ μέλλοντες προ-

σεχῶς νά κυβερνήσουν τήν Ἑλλάδα. Εἶναι οἱ συναρχηγοί τοῦ ἐτέρου τῶν δύο μεγάλων πολιτικῶν κομμάτων τῆς χώρας, εἶναι δηλαδή ἡ φωνή τους. φωνή ἀπηχοῦσα τὸ ἥμισυ σχεδὸν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Προσέρχεται ἔπειτα ἐνταῦθα ὁ Κωσταντῖνος Ρέντης, ἐπιτελὴς τοῦ ἐτέρου μεγάλου κόμματος τοῦ τῶν Φιλελευθέρων καὶ κατηγορηματικῶς διαψεύδων τὰ τῶν ἐντυπώσεων τῆς ξένης κοινῆς γνώμης, βεβαιοῖ μὲ ὅλον τὸ κῶρός του, ὅτι καλῶς ἔγιναν ἐδῶ κυβερνήσεις καὶ ὅτι ἀποτελοῦν ἀστείμους τὰ περὶ διοικουσῶν ἐπιτροπῶν φληναφήματα.

Ἐμφανίζεται ἄλλη προσωπικότης, στρατιωτικὴ καὶ πολιτικὴ αὐτὴ, ὁ Θεόδωρος Πάγκαλος καὶ πιστοποιεῖ ὅτι ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ κομμάτων συνεφώνουν ἐπὶ τῆς ἀνάγκης ὑπάρξεως κυβερνήσεως.

Ἀλλὰ καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος ὁ ὁποῖος τέλος πάντων ἐκπροσωπῶ ἀριθμὸν τινα συμπολιτῶν μου, πάντως κατὰ περισσότερον ἢ ὁ ἐφευρέτης τῆς θεωρίας τῆς διαχύτου κοινῆς γνώμης, βεβαιῶ ὅτι ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου 41 μέχρι τοῦ Ἀπριλίου 43 ἤμην καθ' ἡμέραν ὑποχρεωμένος νὰ δέχωμαι ἐν τῷ οἴκῳ μου πολυπληθεῖς λαϊκὰς ἐπιτροπὰς ἀστῶν καὶ ἀγροτῶν καὶ νὰ ἀπολογοῦμαι εἰς αὐτάς διότι μοῦ κατηγοροῦν ὅτι, ἐγώ ῥηστικῶς σκεπτόμενος, δὲν ἤθελον νὰ προσφέρω τὰς ὑπηρεσίας μου εἰς τὸν λαόν.

Καὶ ὅταν τέλος ἀπεφάσισα τὴν θυσίαν τὴν 7ην Ἀπριλίου 1943, οὐ μόνον προσήλθεν εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Πρωθυπουργοῦ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, νυν Ἀντιβασιλεὺς, ἵνα μὲ ὀρκίσῃ, ἀλλὰ καὶ τῇ ὑποδείξει μου, ἔπεισε τὸν ἀγαπητόν μου συνάδελφον κ. Νικόλαον Λούβαρη νὰ ἀναλάβῃ τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, διότι ὁ διακεκριμένος αὐτὸς ἐπιστήμων καὶ ἄνθρωπος ἀπεποιεῖτο τὸ βάρος τοῦτο... καὶ πόσον δικαίως.

Ἀφοῦ δὲ ὤμοσα τὸν νεομισμένον ὄρκον, ἀμέσως ἐδέχθην τινὰς ἐκ τῶν κυρίων τῶν συνυπογραψάντων τὰς ἀπὸ 3 Νοεμβρίου 1944 μέχρι σήμερον διαφόρους περὶ δο-

σιλόγων συντακτικὰς πράξεις, ἀσμένως προσελθόντας εἰς τὸ Πολιτικὸν Γραφεῖον ἵνα μοὶ ὑποβάλωσι τὰς συγχαρητήριους εὐχὰς τῶν, καθ' ἣν στιγμὴν ἐγώ, γνωρίζων πρὸς ποῖον ἐβάδιζον ἀνήφορον, συλλυπητήρια μᾶλλον ἐφρόνουν ὅτι ἔπρεπε νὰ δεχθῶ.

Ἐπειδὴ, κύριοι δικασταί, εἰς τὰς συντακτικὰς ταύτας πράξεις ὀφείλεται τὸ μαρτύριον νὰ μὲ ἀκούητε, ἀποδίδων ἔστω καὶ ὀλίγον βραδέως, τὸ φιλοφρόνημα τῶν συγχαρητηρίων εἰς τοὺς εἰρημένους κυρίους, διὰ λογαριασμόν αὐτῶν ἐξαιτοῦμαι παρ' ὑμῶν συγγνώμην.

VII

Ὁ Κολυβάς, ὁ Κανελλόπουλος καὶ ὁ Παπανδρέου μόνον βεβαιοῦν ὅτι ὑπῆρχε διάχυτος κοινὴ γνώμη ἐναντίον μου.

Ἄλλ' ἐρωτῶ τώρα. Ποῦ εὐρίσκεται ἡ διάχυτος κοινὴ γνώμη; TRES FACIUNT COLLEGIUM: ὁ κ. Κολυβάς, ὁ κ. Παπανδρέου καὶ ὁ κ. Κανελλόπουλος. Ἐπὶ τῆς εἰς τὸ τρισυπόστατον αὐτὸ βασιζομένης κοινῆς γνώμης ζητεῖται ἡ κεφαλὴ ἡμῶν ἐπὶ πλινθίον. Εὐρισκόμεθα ἄρα γε εἰς τὴν χώραν τῶν Ζουλοῦ;

Ὁ μάρτυς διακεκριμένος τῆς πόλεως μας Ιατρός κ. Οἰκονομόπουλος σὰς εἶπε, κύριοι δικασταί, ὅτι τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς ὀρκίσεως, ἀλλὰ πρὶν ἀκόμη ὀρκισθῇ ἡ κυβέρνησις τοῦ στρατηγοῦ κ. Τσολάκογλου, εἶχον ἀναζητηθῇ ὑπὸ τῆς γερμανικῆς πρεσβείας, πιθανὸν θελούσης νὰ ἔχῃ καὶ τὴν ἐμὴν γνώμην καὶ ἐγὼ διὰ νὰ ἀποφύγω τὴν κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην λίαν ὀδυνηρὰν δι' ἐμὲ συνάντησιν ἐκρύβην καθ' ὅλην τὴν πρωτὰν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πολιτευτοῦ κ. Πέτρου Μαυρομιχάλη καὶ κατόπιν εἰς τὴν τοῦ Ιατροῦ καὶ μάρτυρος. Ὁ μάρτυς κ. Δημήτριος Μάξιμος σὰς εἶπε πῶς καὶ ἐγὼ καὶ ἐκεῖνος εἴχομεν βραδύτερον κληθῇ παρὰ τοῦ Ἐπιτετραμμένου τῆς Γερμανίας καὶ πῶς

προσυνεννοηθέντες είχομεν είπη τὰ αὐτὰ περίπου πράγματα.

Μετά ταῦτα μοί ἐδόθη ἡ εὐκαιρία διὰ μίαν χάριτα εἰς θάνατον καταδικασθέντος νά γνωρίσω αὐτοπροσώπως καί τὸν πληρεξούσιον τῆς Ἰταλίας, δέν θά λησμονήσω δέ ποτέ πόσον ὀδυνηρά ὑπῆρξεν ἡ πρώτη μετ' αὐτοῦ συνδιάλεξις, καθ' ἣν, μολονότι δέν ἔχω πολὺ μαλακὸν χαρακτήρα, ἐπανειλημμένως, μὴ δυνηθεῖς νά συγκρατηθῶ, ἐξέσπασα εἰς λυγμούς, βαθέως συναισθανόμενος, μετά τόσας λαμπρὰς νίκας τοῦ ἐνδόξου στρατοῦ μας, τὴν ἄδικον, τὴν σκαιάν, τὴν ἀπάνθρωπον βίαν, τὴν ἀσκηθεῖσαν ἐπὶ τοῦ ἔθνους μας ὑπὸ μιᾶς ἐπιταπλασίου αὐτοκρατορίας, ἀδικαιολογήτως ἐπιτεθείσης καθ' ἡμῶν καί παρ' ἡμῶν ἡττηθείσης.

Ἐκτοτε ὑπεχρεώην ἐπανειλημμένως νά ἐπισκεφθῶ καί τοὺς δύο πληρεξουσίους ἵνα ζητήσω τὴν ἐπέμβασίν των εἰς περιπτώσεις καθ' ἃς ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἐτέρας τῶν ἀρχῶν κατοχῆς ἐδιώκετο ὁμοεθνὴς ἡμῶν, ἀδιαφορῶν ἂν ἐγνωρίζον ἢ μὴ αὐτόν, ἂν ἦτο φίλος μου ἢ ἀντίθετός μου, ἀκόμη δέ εἰς τινας περιπτώσεις καί ἂν διετέλουν εἰς πλήρη πρὸς αὐτὸν διάστασιν. Ἦρκει δι' ἐμέ ὅτι ἦτο διωκόμενος ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἑλλάδος Ἑλλήν.

Πιστεύων ὅτι ἡ ιδιότης μου τοῦ μὴ ἀγνώστου πολιτικοῦ ἠδύνατο νά προσδώσῃ πῶς κῶρος εἰς τοιαῦτα διαβήματα δέν ἐδίστασα ποτέ νά καταφύγω πρὸς τοὺς ἀρχηγούς των πολιτικῶν ὑπηρεσιῶν τῆς κατοχῆς, ὁσάκις ἐπληροφορούμην ὅτι εἶτε ἡ ζωὴ, εἶτε ἡ ἐλευθερία Ἑλλήνος εὗρσκετο ἐν κινδύνῳ. Τονίζω οὐχ ἥτιον ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ὅτι ἐκ των στρατιωτικῶν ἡγητόρων ἢ ἐπιτελῶν τῆς κατοχῆς οὐδένα ἐπεζήτησα ποτέ ἄνευ ἀνάγκης ὑπηρεσιακῆς νά γνωρίσω, διότι ἐπρέσβευον ὅτι ὡς πολιτικὸς ἀνὴρ ἔπρεπε νά ἀποφεύγω οἰανδήποτε σχέσιν πρὸς στρατιωτικούς ἡγήτορας τῶν ἐχθρῶν, ἐφ' ὅσον οὐδεμία ἐπίσημος ιδιότης μοί ἐπέβαλλε τοῦτο.

VIII

Πῶς ἀνέλαβον τὴν Κυβέρνησιν. Οἱ ὅροι οὓς ἔθεσα.

Τοιαῦται ἦσαν αἱ σχέσεις μου μετὰ τῶν ἀρχῶν κατοχῆς, ὅτε πρῶταν τινὰ μεσοῦντος τοῦ Ὀκτωβρίου 1942 ὁ GHIGI με παρεκάλεσε διὰ τοῦ τηλεφώνου νά ἐπισκεφθῶ αὐτὸν ἐν τῇ πρεσβείᾳ τὴν 11 ὥραν, λέγων μοι ὅτι θά παρίστατο ἐκεῖ καί ὁ ALTENBURG καί ὅτι θά ἐπεθύμουν νά συζητήσουν μετ' ἐμοῦ θέμα τι ἀφορῶν τὴν Ἑλλάδα. Πράγματι μεταβάς παρ' αὐτῷ τὴν προσδιορισθεῖσαν ὥραν συνηντήθην καί μετὰ τοῦ ALTENBURG ἐκπλήκτος δ' ἤκουσα παρ' αὐτῶν ὅτι ὁ πρωθυπουργὸς κ. Τσολάκογλου εἶχεν ἀποφασίσῃ διὰ λόγους ὑγείας νά ἀποχωρήσῃ τῆς κυβερνήσεως καί με ἠρώτησαν ἂν θά ἤμην διατεθειμένος νά ἀναλάβω τὸν σχηματισμὸν κυβερνήσεως. Ἐξ ἀπίνης καταληφθεὶς, ἀπήντησα ὅτι δέν εἶχον σκεφθῇ ποσῶς ἐπὶ τοιοῦτου ζητήματος καί ὅτι ἐζήτηουν προθεσμίαν 48 ὥρων διὰ νά ἀπαντήσω. Παρεκλήθην νά τηρήσω ἀπόλυτον ἐχεμύθειαν ἐπὶ τῆς γενομένης προτάσεως καί ὥρισθῇ ὁ αὐτὸς τόπος καί χρόνος τῆς μεθεπομένης διὰ νά τοῖς ἀνακοινώσω τὴν ἀπάντησίν μου.

Καί ἐνταῦθα πρέπει νά ὁμιλήσω ἐπὶ τῆς ἀπὸ 15 Αὐγούστου 1942 ἐπιστολῆς των πολιτικῶν ἀρχηγῶν πρὸς τὸν κ. Τσολάκογλου τὴν ὁποῖαν παρακληθεὶς ὑπὸ τοῦ κ. Θεοδώρου Παγκάλου, δηλώσαντός μοι ὅτι ἐζήτηι ταύτην ὁ τότε πρωθυπουργὸς διὰ νά ἐνισχυθοῦν τὰ διαβήματά του ἐναντι τῆς κατοχῆς ὡς πρὸς τὴν ὑπερβολικὴν ληψὶν χρημάτων, ὑπέγραψα καί ἐγὼ προθύμως μετὰ των κυρίων Σοφούλη, Καφαντάρη, Γονατᾶ, Μαξίμου, Παπανδρέου καί Παγκάλου.

Παρετήρησα, κύριοι δικασταί, ὅτι ἡ ὑπογραφή μου ἐξέπληξεν ὑμᾶς, ἰδίᾳ δέ μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Παγκάλου ἐνώπιόν σας βεβαίωσιν ὅτι ἐδηλώθη τότε εἰς τὸν κ. Τσολάκογλου ὅτι ἦτο ζήτημα τιμῆς δι' ἅπαντας τοὺς ὑπογρά-

ψαντας νά δηλώσουν ὅτι οὐδεὶς τῶν ὑπογραψάντων θά ἦτο δυνατόν νά ἀναλάβῃ τὴν κυβέρνησιν τῆς χώρας ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ἢ δυσμενεστέρους ὅρους, διότι τοιαύτη ἐνέργεια θά ἦτο αὐτόκλημα χυδαίως δόλος καὶ ἐσχάτη πολιτικὴ ἀτιμία διὰ τὰ ὁποῖα ἀσφαλῶς οὐδεὶς ἐκ τῶν ὑπογραψάντων εἶναι ἱκανός.

Περίεργον ὅμως εἶναι ὅτι δι' ἐμὲ ἐξ ἄλλου ὑπῆρξεν ἐκπληξίς ἢ ἐκπληξις ὑμῶν, ἢ δ' ἐκπληξίς μου εἶναι μᾶλλον δεδικοιολογημένη καὶ ἰδοὺ διατί: Ἡ πρὸς τὸν κ. Τσολάκογλου ἐπιστολὴ ἐγράφη τῇ 15ῃ Αὐγούστου 1942, ἕνα δηλαδὴ ὅλον μῆνα πρὸ τῶν λεγομένων συμφωνιῶν τῆς Ρώμης, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο διαφωνοῦντος ὡς ἀπεδείχθη τῶρα τοῦ κ. Τσολάκογλου, ἀλλὰ 1½ μῆνα καὶ πλέον πρὸ τῆς ἐκ τῆς κυβερνήσεως ἀποχωρήσεώς του. Αἱ συμφωνίαι δὲ τῆς Ρώμης ἀπετέλεσαν πρᾶξιν ὑποχρεωτικὴν διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ συνεπῶς κατέστησαν ματαίαν τὴν τε ἐπιστολὴν καὶ τὴν συνοδεύουσαν ταύτην δήλωσιν. Εἶναι δὲ τοῦτο τοσοῦτον ἀναμφισβήτητον, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ κ. Πάγκαλος δὲν ἀνέφερε ποσὼς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ὅταν αὐτὸς καὶ ἐγὼ ἐν τῷ οἴκῳ του συνεζητοῦμεν κατὰ τὰς ἀρχὰς Νοεμβρίου 1942 τὰ περὶ σχηματισμοῦ ὑπ' ἐμὲ κυβερνήσεως.

Θά μοι εἴπητε ὅτι ἐκ τῆς ἐπιστολῆς μένει πάντοτε ὅτι ἀνεγνώρισα καὶ ἐγὼ ὅτι ἡ ἀφαίμαξις τὴν ὁποίαν ἐνήργει ἡ κατοχὴ ὠδήγει εἰς οἰκονομικὴν συντριβὴν τὴν Ἑλλάδα. Τοῦτο οὔτε ἠρνήθην οὔτε ἀρνοῦμαι. Ἰσχυρίζομαι ὅμως ὅτι ὑπάρχουν ὄλεθροι πολὺ χειρότεροι τῶν οἰκονομικῶν καταστροφῶν εἰς τὸν βίον τῶν ἐθνῶν καὶ ὅτι εἶχον ἐπιτακτικὸν καθήκον νά ἀποτρέψω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα τὸν παντελὴ ὄλεθρον ἐξ οὗ ἠπειλεῖτο, τὸν ἐκ τῆς ἀνατροπῆς τοῦ κοινωνικοῦ της καθεστώτος, δεδομένου ὅτι αἱ οἰκονομικαὶ καταστροφαὶ δὲν ὀδηγοῦν οὐδὲ τὰ άτομα, οὐδὲ τὰ ἔθνη εἰς θάνατον π.χ. ἢ κατὰ τὸ ἔτος 1893 ἐξαγγελεθεῖσα ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Χαριλάου Τρικούπη πτώχευσις τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐπὶ πλέον ὅτι ἡ ἀπουσία μου δὲν θά ἡμπόδιζε τοὺς κατακτητὰς νά λά-

βουν ὅσα χρήματα ἤθελον, ἐνῶ ἐξ ἄλλου, ὡς κατωτέρω θά ἀποδείξω, θά εἶχεν ὡς ἄμεσον ἀποτέλεσμα τὴν ἀνατροπὴν τοῦ κοινωνικοῦ μας καθεστώτος, δηλαδὴ τὴν διαγραφὴν μας ἐθνικῶς πλέον ἐκ τοῦ γεωγραφικοῦ χάρτου τῆς Εὐρώπης.

Ἄλλ' ἐκ τῆς δηλώσεως, τῆς πρὸς τὸν κ. Τσολάκογλου γενομένης κατ' ἐντολὴν τῶν ὑπογραψάντων, ὑπὸ τοῦ κ. Παγκάλου, προκύπτει ἕτερόν τι. Προκύπτει ὅτι οἱ ὑπογράψαντες ταύτην πολιτικοὶ ἄνδρες δὲν ἀπέκλειον τότε τὸ ἐπιτετραμμένον τοῦ σχηματισμοῦ κυβερνήσεων κατὰ τὴν κατοχὴν ἐν Ἀθήναις.

Μετὰ τὴν ἀναγκαίαν ταύτην παρέμβασιν ἐπανέρχομαι εἰς τὸ θέμα. Τὴν 11ην ὅθεν ὥραν τῆς μεθεπομένης συνητήθην μετὰ τῶν δύο πληρεξουσίων καὶ ἀνεκοίνωσα εἰς αὐτοὺς ὅτι μολοντί ἐπίστευον ὅτι οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες δὲν δικαιολογοῦνται ἀρνούμενοι νά βοηθήσωσι τὸν λαόν των καὶ ἂν ἀκόμη τὰ παρῶντα προβλήματα ἤθελον εἶναι, ὡς ἐν τῇ παρούσῃ περιστάσει, ἀπολύτως δύσλυτα, ἐν τούτοις, ἐφ' ὅσον βλέπω δυνατότητα ἄλλης λύσεως, ἤθελον προτιμήσει νά μὴ θυσιάσω τὴν πολιτικὴν μου ὀντότητα. Διότι ἐὰν ὁ κ. Τσολάκογλου ἐπιμένῃ δύναται νομίζω — εἶπον — νά ἀντικατασταθῇ ὑπὸ τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς κυβερνήσεως κ. Λογοθετοπούλου καὶ προσέθεσα: «τοσοῦτ' ἄλλο κατ' ὅσον ἐγὼ θά ἦτο ἀδύνατον ἐν πάσῃ περιπτώσει νά δεχθῶ, ἂν μὴ ἐγίνοντο δεκτοὶ ὅροι τινὲς τοὺς ὁποίους θά ἔθετον καὶ οἱ ὁποῖοι φαντάζομαι ὅτι δὲν θά γίνουν».

Παρακληθεῖς παρὰ ταῦτα ἐπιμόνως νά ἐκθέσω τοὺς ὁρους μου, ἀνέφερον τοὺς ἑξῆς:

1ον) Δὲν θά ἐδεχόμην νά διορισθῶ πρόεδρος τῆς κυβερνήσεως παρὰ τοῦ προέδρου τῆς παραιτηθεσομένης κυβερνήσεως, διότι θέλω νά ὑπάρχῃ τὸ δεδομένον ὅτι κατέλαβον τὴν ἀρχὴν ἀνωμάλως καὶ συνεπῶς ὅτι ἡ κυβέρνησίς μου ἀποτελεῖ DE FACTO κυβέρνησιν. Μὴ διαθέτων δυνάμεις ἵνα πράξω τοῦτο ἐναντίον τῆς θελήσεως τῆς κατοχῆς πρέπει ἐκ τῶν προτέρων νά γνωρίζω ὅτι αἱ

ἀρχαί κατοχῆς δὲν θὰ ἀναμιχθοῦν ποσῶς εἰς τὴν καθα-
ρῶς ἑλληνικὴν ταύτην ὑπόθεσιν καὶ συνεπῶς δὲν θὰ ζη-
τήσουν κἀν νὰ μάθουν πρὸ τῆς ὀρκομωσίας τὰ ὀνόματα
τῶν ὑπουργῶν.

Θὰ παρατηρήσω ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ὅτι, καθ' ἣν
στιγμὴν ἔλεγον ταῦτα, εἶχον ἤδη λάβῃ γνῶσιν τῶν ἀντι-
θέτων ἀπόψεων τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας
τῶν διατυπωθεισῶν κατὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 97
τοῦ 1942 ἀποφάσεως τοῦ συμβουλίου τούτου, καλῶς δ' ἐν-
θυμοῦμαι καὶ μίαν σχετικὴν διεξοδικὴν συνομιλίαν μου
μετὰ τοῦ ἀειμνήστου φίλου μου, τότε Προέδρου τοῦ Συμ-
βουλίου Ἐπικρατείας, τοῦ ἐξόχου νομικοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀν-
θρώπου, Π. Τριανταφυλλάκου.

Δὲν ἔχει θέσιν ἐν τῇ ἀπολογίᾳ μου συζήτησις περὶ
τοῦ ὁποῖα ἐκ τῶν διδασκομένων σχετικῶς δύο ἀντιθέτων
θεωριῶν εἶναι ὀρθότερα. Θὰ εἶπω μόνον ὅτι συνετάγην
καὶ συντάσσομαι μὲ τὴν γνώμην τῆς πλειοψηφίας, ὅχι
διότι ἦτο γνώμη τῆς πλειοψηφίας, ἀλλὰ καὶ διότι εὐρίσκω
ὀρθὰς τὰς σκέψεις τῆς καὶ διότι ἡ κυριαρχία εἶναι ἐν τῷ
δημοσίῳ δικαίῳ, ὅτι περίπου ἡ κυριότης ἐν τῷ ἰδιωτικῷ
δικαίῳ καὶ ὅτι, ὅπως ἡ κυριότης ἐξακολουθεῖ ὕφισταμένη
καὶ ἐὰν ὑπάρχουσι προσβολαὶ αὐτῆς, ἐὰν π. χ. ὁ κύριος
ἀκινήτου ἀπώλεσε τὴν νομὴν οὐδεὶς ποτὲ ἰσχυρίσθῃ ὅτι
ἀπώλεσε τὴν κυριότητα ἐπ' αὐτοῦ καὶ ὅτι δὲν δύναται νὰ
ἀσκῇ δικαίωματα ἐκ τῆς κυριότητος ἀπορρέοντα, οὕτω
ἐξακολουθεῖ ὕφισταμένη καὶ ἡ κυριαρχία, ὅταν ὑπάρξῃ ἡ
προσωρινὴ ὅλως κατὰστασις τῆς κατοχῆς μιᾶς χώρας ὑπὸ
ἐχθρικῶν στρατευμάτων, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ οὐδεμία ἀνάγκη
νὰ καταφεύγωμεν εἰς μεταφυσικὰς συζητήσεις περὶ
τοῦ ἐὰν, ὑπαρχούσης κατοχῆς, ἡ κυριαρχία θνήσκῃ ἢ λι-
ποθυμῇ ἢ ὑπνώττῃ. Μάλιστα δὲ ὅταν αἱ ἀρχαὶ τῆς κατο-
χῆς λέγουν «ἐνεργήσατε ὅπως θέλετε ὡς πρὸς τὰ κυριαρ-
χικά σας δικαιώματα, τὰ ὁποῖα δὲν θέλω νὰ θίξω, ἐφ'
ὅσον οἱ πολεμικοὶ μου σκοποὶ δὲν παρακωλύονται ἐκ τῶν
σχετικῶν ἐνέργειών σας» δὲν βλέπω ὅτι ἔχει συμφέρον τὸ
ὑπὸ κατοχὴν κράτος νὰ εἴπῃ: «Ὅχι δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ.

Ἀφοῦ ἔχεις τὴν δύναμιν νὰ κάμῃς ὅ,τι θέλεις διατὶ νὰ πε-
ριορίσῃς τὴν δύναμίν σου αὐτήν;»

2ον) Δὲν θὰ ἐγίνοντο τοῦ λοιποῦ συλλήψεις Ἑλλήνων
πολιτῶν ὡς ὁμήρων, οὐδ' ἐκτελέσεις ἄνευ ἀποφάσεων
στρατοδικείων, τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως διατηρούσης
τὸ δικαίωμα νὰ λαμβάνῃ γνῶσιν τῶν λόγων τῶν προκα-
λεσάντων αὐτὰς ὡς καὶ πάσης ἐν γένει διώξεως.

3ον) Θὰ ἔπαυεν ἀπολύτως ἡ ἐπὶ τῆς Ἐφημερίδος
τῆς Κυβερνήσεως λογοκρισία, ἀρκουμένων τῶν ἀρχῶν
κατοχῆς εἰς τὴν βεβαίωσίν μου ὅτι δὲν θὰ ἐπέτρεπον τὴν
δημοσίευσιν ἐν αὐτῇ οἰουδήποτε μέτρου σχεῖν ἔχοντος
μὲ τὴν ἀσφάλειαν ἢ τὰς ἀνάγκας τοῦ στρατοῦ κατοχῆς
ἄνευ προσυνεννοήσεως.

4ον) Θὰ μοὶ ἐπετρέπετο ἡ ἄμεσος συγκρότησις δύο
εὐζωνικῶν ταγμάτων ἐν Ἀθήναις πρῶτον καὶ δύο ἁμέ-
σως κατόπιν ἐν Θεσσαλονίκῃ, ὡς σύμβολον τῆς ἑλληνι-
κῆς κυριαρχίας καὶ ἵνα χρησιμεύσουν, ὅταν θὰ ἔπαυεν
ἡ κατοχή, ὡς πυρὴν τοῦ μέλλοντος στρατοῦ. Δεδομένου
δ' ὅτι εἶχεν κατασχεθῇ ὡς λεία πολέμου, ὅλον τὸ πολε-
μικὸν ὕλικόν, θὰ μοὶ ἐδίδον τὸ μέρος ἐκείνο τοῦ ὕλι-
κοῦ, τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο ἀπαραίτητον διὰ τὸν ἐξοπλι-
σμὸν τῆς δυνάμεως ταύτης. Ὡμίλησα ἀπεριφράστως
ὅσον ἀφορᾷ τοὺς σκοποὺς εἰς οὓς ἀπέβλεπον διὰ τῆς
συγκροτήσεως τῆς μικρᾶς αὐτῆς δυνάμεως, διότι ἀμφότε-
ροι οἱ πληρεξούσιοι μοὶ εἶχον, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τῆς συνο-
μιλίας μας, δηλώσῃ, ὅτι οὔτε ἡ Ἰταλία, οὔτε ἡ Γερμανία
ἀπέβλεπον εἰς κατακτητικοὺς σκοποὺς ἐν Ἑλλάδι καὶ
ὅτι ἡ κατοχή ἦτο ἀπλῶς συνέπεια τῆς πολεμικῆς δρά-
σεως, ἡ ὁποία θὰ ἦρετο ὁλοσχερῶς εὐθὺς ὡς ἤθελον
ἐκλείψῃ οἱ προκαλέσαντες ταύτην ἀπολύτως στρατηγικοὶ
λόγοι.

5ον) Θὰ μοὶ ἐδίδετο ὁ ἀναγκαῖος ὀπλισμὸς διὰ τὴν
χωροφυλακὴν, ἥτις εἶχε κατὰ τὸ μέγιστον αὐτῆς μέρος
ἀφοπλισθῇ.

6ον) Ἀμφότεροι αἱ δυνάμεις τῆς κατοχῆς θὰ ὤφειλον
νὰ ἐπέμβουν παρὰ τῇ βουλγαρικῇ κυβερνήσει, ἵνα καταρ-

γθῆ ὁ περὶ ἰθαγενείας νόμος καὶ νὰ προβοῦν εἰς πᾶσαν ἐπὶ τῆς βουλγαρικῆς κυβερνήσεως ἐνδεδειγμένην πῆσιν, ἵνα καταπαύσουν ἀμέσως αἱ κατὰ τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ διώξεις καὶ ἡ ἀνθελληνικὴ προπαγάνδα εἰς τὰ ῥηθέντα τμήματα τῆς Ἑλλάδος.

Ιον) Θὰ ἔπρεπε νὰ καταπαύσουν αἱ ἐν Ἡπείρῳ ἀλβανικαὶ ἀγριότητες καὶ ἡ ἐκεῖ ἀσκουμένη ἀνθελληνικὴ προπαγάνδα.

Βον) Θὰ ἔπρεπε νὰ παύσῃ ἡ κουτσοβλαχικὴ λεγομένη καὶ εἰς διάφορα σημεῖα τῆς Ἑλλάδος ἀσκουμένη σχετικὴ ἀνθελληνικὴ προπαγάνδα.

Γον) Διὰ τὰ οἰκονομικὰ ζητήματα μοὶ ἐδηλώθη ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ συνεννοηθῶ μετὰ τῶν ἐδικῶν πληρεξουσίων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν συμφωνιῶν τῆς Ρώμης.

Τοὺς ὅρους τούτους διὰ μακρῶν συνεζήτησα λεπτομερῶς μετὰ τῶν δύο πληρεξουσίων, ἐξ ὧν δὲ τῆς συζητήσεως κατενόησα εὐθὺς ἀμέσως ὅτι θὰ ἦσαν ἀπαράδεκτοι, μάλιστα δὲ διὰ μακρῶν ἀντέκρουσαν τὸν ὅρον τὸν ἀφορῶντα τὴν συγκρότησιν τῶν τεσσάρων ταγμάτων καὶ μοὶ εἶπον ὅτι οὗτος ἀντέκειτο εἰς τοὺς ὅρους τῆς ἀνακωχῆς.

Ὅπως δὲ μοὶ ἐδήλωσαν ὅτι θὰ μὲ εἰδοποιοῦν τὴν ἐπομένην, ἐσχημάτισα δὲ τὴν εὐχάριστον δι' ἐμὲ ἐντύπωσιν ὅτι τοῦτο ἦτο εὐσχημὸς τρόπος διακοπῆς τῶν συζητήσεων.

Ἀλλὰ τὴν ἐπομένην πρωτὰν εἰδοποιούμην τηλεφωνικῶς παρὰ τοῦ πληρεξουσίου τῆς Ἰταλίας ὅτι θὰ ἐπισκεπτόμεθα τὴν 11ην ὥραν ὁμοῦ μετ' αὐτοῦ τὸν Ἰταλὸν ἀρχηγὸν τῶν στρατιωτικῶν ἰταλικῶν δυνάμεων Τζελόζο, ἵνα καὶ μετ' αὐτοῦ συζητήσω τοὺς ὑποβληθέντας ὅρους μου, τὴν δὲ 2αν μ. μ. θὰ μετέβαινον μετὰ τοῦ γερμανοῦ πληρεξουσίου ἀεροπορικῶς εἰς Θεσσαλονίκην, ἵνα αὐτόθι συζητήσω σχετικῶς καὶ μετὰ τοῦ γερμανοῦ ἀρχιστρατήγου τῶν Βαλκανίων LOHR.

Καὶ οὕτω ἔλαβον χώραν τὰ πράγματα, αἱ δὲ μετὰ τῶν δύο ρηθέντων στρατηγῶν συζητήσεις ἐνίσχυσαν τὴν

πεποίθησίν μου περὶ τοῦ ὅτι ἦσαν οἱ ὅροι μου ἀπαράδεκτοι, ὅπερ καὶ ἀπεδείχθη ἐκ τῆς ἐν συνεχείᾳ κατάρτισεως τῆς κυβερνήσεως ὑπὸ τοῦ κ. Λογοθετοπούλου.

ΙΧ

Ἡ κατάστασις δημοσίας ἀσφαλείας.

Τὸ ΕΑΜ καὶ οἱ πλοκάμοι του.

Οὕτω ἀπέφυγα τότε τὸν ἀπειλήσαντά με κίνδυνον, ὃν ὅμως τελικῶς δὲν ἠδυνήθην νὰ ἀποφύγω.

Διότι ἡ κατάστασις τῆς χώρας ἀπὸ ἀπόψεως ἀσφαλείας ἐδεινοῦτο καθ' ἡμέραν. Ἦρχοντο πανταχόθεν εἰδήσεις, ἰδίᾳ δ' ἐκ Μακεδονίας, ὅτι ἡ κατάστασις ἦτο ἀπελπιστικὴ. Καθημερινῶς ἀπήγοντο ἐξ ὧν τῶν ἐπαρχιῶν κρατικὰ ὄργανα, ἰδίως χωροφύλακες καὶ ἀξιωματικοὶ τῆς χωροφυλακῆς, ἀλλὰ καὶ ἀξιωματικοὶ ὧν τῶν ὅπλων διαμένοντες εἰς τὰς ἐπαρχίας, εἰρηνοδίκαι, ταμειακοὶ ὑπάλληλοι καὶ ἐφορειακοί, δήμαρχοι, πάρεδροι καὶ νομάρχαι τινὲς ἀκόμη, ἱερεῖς, ἐθνικισταὶ πολῖται πάσης τάξεως, μὴδὲ γυναικῶν ἐξαιρουμένων, τῶν πλείστων ἀπανθρώπως καὶ ἀνάνδρως δολοφονουμένων. Ἐφορῆαι, ταμεῖαι, εἰρηνοδικειακὰ καταστήματα, σταθμοὶ χωροφυλακῆς μεθ' ὧν τῶν ἀρχείων τῶν, σχολεῖαι, ἀλλὰ καὶ οἰκίαι ἰδιωτῶν ἐπυρπολοῦντο. Ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Ἑλλάδος ἐμαίνετο ἡ τρομοκρατία.

Εἶχεν ἀρχίσει ἔντονος ἡ δρᾶσις τῆς διαβοήτου ὀργανώσεως ΕΑΜ, ἡ ὁποία, ὑπὸ τὴν λεοντὴν τοῦ ἐθνικοῦ ἀπελευθερωτικοῦ μετώπου, ἐκάλυπτε τὰ ἀνατρεπτικὰ καὶ ἀντεθνικὰ αὐτῆς σχέδια, σαγηνεύουσα διὰ τῆς λεοντῆς τῆς, ἄριστα ὄντως ἐθνικιστικὰ στοιχεῖα, κυρίως δὲ μέγιστον μέρος ἐνθουσιώδους νεολαίας ἐτοίμης πάντοτε καὶ εἰς τὴν τῆς ζωῆς θυσίαν χάριν τῆς Πατρίδος.

Πλὴν τούτου ὅμως τὸ ΕΑΜ εἶχε κατορθώσει νὰ ἔχῃ συνεργοὺς καὶ τινὰς πολιτικοὺς τοῦ Καίρου, ἄλλους ἐκ κουφότητος καὶ ἄλλους ἐξ ἀνοήτων καὶ μικρῶν ὑπολογι-

σμών, τούς ανατρεπτικούς του σκοπούς εξυπηρετούντας.

Οὕτω δὲ ὠδηγήθη ἀσυγγνώστως ὑπ' αὐτῶν εἰς πλάνην καὶ ἡ μεγάλη ἡμῶν Σύμμαχος ἦτις, πιστεύσασα ὅτι ἐξυπηρετεῖ τὰ περὶ ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰ κατὰ τῶν ἐν αὐτῇ στρατιῶν τῶν ἐχθρῶν τῆς σχέδια, ἀφειδῶς παρέσχε καὶ χρήματα, ἀλλὰ κυρίως ἄριστον πολεμικὸν ὕλικόν εἰς τὴν εἰρημένην ὀργάνωσιν.

Τελειότατα λοιπὸν ὀπλισμένον τὸ ΕΑΜ καὶ βοηθούμενον ὑπὸ τῶν προαιωνίων ἐχθρῶν τῆς Ἑλλάδος ἐμφωλευσάντων ἐν τῇ συνδεομένῃ διὰ στενῆς πρὸς αὐτὸ συγγενείας βουλγαρικῇ Ὁργανώσει ΣΝΟΦ, ἥπλωσε τοὺς φοβεροὺς πλοκάμους τοῦ ἀπὸ τῶν βορειοτάτων μας συνόρων μέχρι τοῦ Ταινάρου καὶ τοῦ Μαλέα, μέχρι καὶ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου καὶ ἐνσπεῖρον παντοῦ τὸν δλεθρον, δι' ἐντατικῆς προπαγάνδας διέδιδε τὰς ἀρχάς του, συνισταμένας εἰς τὴν ἀπάρνησιν πάσης περὶ Πατρίδος καὶ Ἑθνους ἀρχῆς, τὴν ἐκρίζωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος, τὴν ἀποκήρυξιν τῶν περὶ οἰκογενείας πεποιθήσεων.

Παραλλήλως ὅμως πρὸς πάντα ταῦτα ἐφόνευον αἱ συμμορίαι του, διὰ τὸ ἐγχείρημα δὲν παρουσιάζετο δυσχερές, διότι ἐπιμελῶς ἀπέφευγον τὴν ἐμπλοκὴν εἰς πραγματικὸν ἀγῶνα, ἀπομεμωνομένους στρατιωτικούς γερμανοὺς ἢ ἰταλοὺς δι' ἐνέδρας πάντοτε.

Διὰ τῶν τοιούτων πράξεων ἐπεδίωκον τὴν ἐξαπάτησιν τῶν συμμάχων, τὴν σκύλευσιν τῶν δολοφονουμένων, ἀλλὰ πρὸ πάντων τὴν διὰ τῶν γερμανῶν καὶ ἰταλῶν ἐνίσχυσιν τῶν εἰς τὸ ἔργον τῆς ἐξοντώσεως τοῦ ἐθνικιστικοῦ τῆς Ἑλλάδος πληθυσμοῦ.

Διότι εἶχον ἀποκτήσῃ τὴν πείραν ὅτι ὁ στρατὸς τῆς κατοχῆς, ἅμα τῇ εὐρέσει πτωμάτων ἀνδρῶν ἀνηκόντων εἰς τὰς δυνάμεις του, προέβαινεν εἰς ὁμαδικὰ ἀντίποινα, φονεύων δι' ἓνα στρατιώτην του δεκάδας ἀθῶων ἐλλήνων πολιτῶν καὶ πυρπολῶν ὁλοκλήρους κώμας καὶ χωρία, ἐνῶ οἱ φονευόμενοι καὶ τιμωρούμενοι οὐδεμίαν εἶχον συνήθως σχέσιν πρὸς τὸ ἐγκλημα, πλὴν τοῦ ὅτι κατῶ-

κουνῇ εὐρίσκοντο τυχαίως οὐχὶ μακρὰν τοῦ τόπου ἔνθα τοῦτο εἶχε διαπραχθῇ.

Οὕτω εἶχεν εὖρη τὸ ΕΑΜ σπουδαῖον συνεργάτην του εἰς τὸ κύριον σχέδιόν του τῆς ἐξοντώσεως τοῦ ὕγιους τῆς χώρας πληθυσμοῦ, αὐτὸν τοῦτον τὸν στρατὸν κατοχῆς.

Ποσάκις, ὅτε βραδύτερον ἡγούμην τῆς κυβερνήσεως, εὐρέθην εἰς τὴν ἀνάγκην, ἐντόνως διαμαρτυρόμενος διὰ τὰς δι' ἀντίποινα τρομεράς ὁμότητας τοῦ στρατοῦ κατοχῆς, νὰ τονίσω τὰ ἀνωτέρω. Δυστυχῶς ἐνῶ τὰ ραδιόφωνα τοῦ Καίρου μᾶς κατήγγειλον ὡς προδότας καὶ ἐνίσχυον τὸ ἀπάισιον τοῦ ΕΑΜ ἔργον, οἱ ἰταλογερμανοὶ ἐξ ἄλλου, ἐξηκολούθουν νὰ ἐπιβάλλουν ἀντίποινα σκληρὰ πρὸς δόξαν καὶ τιμὴν τοῦ ΕΑΜ.

Ὡς ὅμως νὰ μὴ ἦρκουν τὰ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῇ ὑπαίθρῳ τρομερὰ κακουργήματα, ἀπὸ τῶν ἀρχῶν κυρίως τοῦ 1943 ἤρξατο ἡ ἐντατικὴ τοῦ ΕΑΜ καὶ τοῦ ΚΚΕ δρᾶσις, ὑποστηριζομένη καὶ ὑπὸ τῶν πάσης φύσεως ἐγκλημάτων καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς Ἀθήναις καὶ τὸν Πειραιᾶ καὶ τὰ περίχωρα.

Καθ' ἡμέραν στενωτέρα καθίστατο ἡ πολιορκία τῆς πόλεως καὶ ὁ κίνδυνος τῆς ἀνατροπῆς ὑψοῦτο ἤδη καὶ πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ πρωθυπουργικοῦ μεγάρου, ἀρκουμένων τῶν ἀρχῶν κατοχῆς νὰ προβοῖνουν εἰς τὴν ἄνευ συστήματος καὶ ἄνευ οἴκτου ἐπιβολὴν σκληρῶν κυρώσεων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατ' ἀθῶων ἐθνικιστῶν.

Τότε, περὶ τὴν 22 Μαρτίου τοῦ 1943, ἐὰν καλῶς ἐνθυμοῦμαι, προεκάλεσαν νέαν μετ' ἐμοῦ συνάντησιν οἱ πληρεξούσιοι τῆς Ἑλλάδος καὶ Γερμανίας, λέγοντες ὅτι ἡ κυβέρνησις Λογοθετοπούλου δὲν ἐφαίνετο δυναμένη ν' ἀντεπεξέλθῃ κατὰ τῶν ἐσωτερικῶν ἀνωμαλιῶν, αἵτινες ἐλάμβανον ἐπικίνδυνον διὰ τὴν τάξιν τροπὴν καὶ μετ' ἡρώτησαν ἂν δεκτῶν γενομένων ἀπάντων τῶν ὄρων, οὓς εἶχον θέσῃ κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1942, θά ἦμην διατεθειμένος νὰ ἀναλάβω τὰς εὐθύνas τῆς κυβερνήσεως.

Ἀπήντησα ὅτι τῆς καταστάσεως οὕσης ἤδη ὅλως διαφόρου, θὰ ἐσκεπτόμην ἐὰν θὰ ἔπρεπε νὰ δεχθῶ καὶ

ὅτι θὰ ἤθελον ἄλλως νὰ συνεννοηθῶ μετὰ τῶν φίλων μου, ἐζήτησα δὲ προθεσμίαν ὀλίγων ἡμερῶν.

Ἐν τῷ μεταξύ ἐπληροφορήθην ἐγκύρως ὅτι προσπάθεια κατεβάλλετο ἐκ μέρους στρατιωτικῶν τινῶν κύκλων τῆς κατοχῆς νὰ τεθῇ τέρμα εἰς τὴν κρατοῦσαν τακτικὴν τῆς ὑπάρξεως ἐλληνικῶν κυβερνήσεων καὶ ὅτι τέλος ὑπῆρχε κίνδυνος δημιουργίας καταστάσεως τὴν ὁποίαν θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποφύγωμεν ὁπωσδήποτε, ἀπειλουμένης καὶ τῆς ἐν τῇ Παλαιᾷ ἔτι Ἑλλάδι μετακλήσεως βουλγαρικοῦ στρατοῦ πρὸς ἐμπέδωσιν δῆθεν τῆς τάξεως.

Τὴν 4ην ὄθεν Ἀπριλίου, πιστεύων ὅτι ἐξετέλουν ἐπιτακτικὸν καθήκον, ἐδήλωσα ὅτι θὰ ἐσχημάτιζον κυβερνήσιν καὶ ὅτι θὰ εἰδοποιοῦν διὰ τοῦ κ. Ταβουλάρη, ὃν ἀπεφάσισα νὰ κρατήσω εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν, ὅτι τὴν 7ην Ἀπριλίου θὰ ἔδει ὁ κ. Λογοθετόπουλος νὰ θεωρήσῃ ἑαυτὸν παρητημένον, διότι τὴν ἡμέραν ἐκείνην θὰ μετέβαινον εἰς τὸ πολιτικὸν γραφεῖον νὰ ὁμώσω τὸν νενομισμένον ὄρκον καὶ ἤθελον ἢ κυβερνήσας τοῦ νὰ ἐκχρησθῇ. Εἰς τοῦτο οὐδεμίαν εὐρον ἀντίρρῃσιν. Ἐν τούτοις ὑπὸ τῶν πληρεξουσίων μοὶ ὑπεβλήθη παράκλησις ὅπως, διὰ λόγους, ὡς εἶπον, λεπτότητος πρὸς τὸν κ. Λογοθετόπουλον, περιλάβω εἰ δυνατόν εἰς τὸ διάγγελμα τὸ ὅποιον θὰ ἀπηύθυνον πρὸς τὸν ἐλληνικὸν λαόν, φράσιν τινα, χαρακτηρίζουσιν ὡς ἐκουσίαν τὴν ἀποχώρῃν ἐκείνου ἐκ τῆς κυβερνήσεως, παράκλησιν τὴν ὁποίαν οὐδένα εἶχον λόγον νὰ μὴ δεχθῶ.

Ἐζήτησα ὅμως καὶ πρόσθετον τότε ὅρον τὴν παροχὴν ἀμνηστείας εἰς τὰς λυμαινομένας τὴν ὑπαιθρον συμμορίας. Τὸν ὅρον τοῦτον ἐδέχθησαν, ἀλλὰ ἐζήτησαν νὰ καθορισθοῦν ὁ χρόνος καὶ αἱ λεπτομέρειαι ἀμέσως μετὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς κυβερνήσεως. Περὶ τούτου θὰ ὁμιλήσω παρακατιῶν.

Τοῦτο εἶναι τὸ πιστὸν ἱστορικὸν τοῦ σχηματισμοῦ τῆς κυβερνήσεώς μου.

X

Ὅταν ἀνέλαβα ὁ Ἀξὼν κατέρρεε γοργῶς. Ἡ ἀμνηστεία ἦν ἐπεδίωξα καὶ οἱ λόγοι τῆς ἀποτυχίας τῆς.

Εἶναι ἐπάναγκες νὰ μὴ λησμονηθῇ ὅτι ἡ εἰς τὰ διαφωρα μέτωπα πολεμικὴ κατάστασις ἦτο ὅλως ἄλλοια τὰς ἀρχὰς Νοεμβρίου, ὅτε δὲν ἐδέχθη νὰ ἐπωμισθῶ τὰς κυβερνητικὰς εὐθύνας, τῆς κατ' Ἀπρίλιον τοιαύτης. Διότι τότε παρουσιάζετο ἔτι μεσουρανῶν ὁ πολεμικὸς τοῦ Ἀξωνος ἀστήρ. Ἦδη ὅμως τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1943 εἶχεν ἀρχίσει ραγδαία ἡ ἐκ Ρωσίας ὑποχώρησις καὶ εἶχεν ἀποτύχη ἡ ἐπιχειρήσις τῆς Ἀφρικῆς, ἦτο δὲ ἀναμφισβήτητον πλέον ὅτι οἱ γερμανοῦταλοι γοργῶ τῷ βήματι ἔβαινον πρὸς τὴν τελικὴν ἥτιαν.

Μάρτυρες τινες, μὴ δυνάμενοι νὰ ἐννοήσουν τὸ βαθὺ συναίσθημα τοῦ καθήκοντος, ὅπερ μὲ ὠδήγησεν εἰς τὸν γέμοντα ἀκανθῶν δρόμον, τὸν ὅποιον, ἐν πληρεστάτῃ γνώσει τοῦ ἐπωδύνου τῆς πορείας, ἐξέλεξα, διετύπωσαν τὴν ὥς ἐκ τούτου ἐκπληξίν των. Ἀνίκανοι φαίνεται νὰ συμμερισθοῦν αἰσθήματα αὐτοθυσίας, ἀνεζήτητον ἐλατήρια τῆς πράξεώς μου, γερμανόφιλα ἢ γερμανόδουλα αἰσθήματα.

Ἄς μάθουν λοιπὸν, ὅτι εἰς τὴν ψυχὴν μου, οὔτε τὸ ἓν οὔτε τὸ ἕτερον θὰ εὕρουν.

Δὲν εἶναι στιγμή ἡ παρούσα, ὁπότε τίθεται ἐν κινδύνῳ τὸ σπουδαιότερον δι' ἐμὲ ἀγαθόν—ἡ τιμὴ μου—στιγμὴ καθ' ἣν μοὶ ἐπιτρέπεται νὰ προβῶ εἰς ἐπίδειξιν ψευδοῦς μετριοφροσύνης. Θὰ εἶπω λοιπὸν εἰλικρινῶς ὅτι ἡ ὑπερφηάνεια τοῦ χαρακτηρὸς μου δὲν μοὶ ἐπιτρέπει οὐδενὸς εἶδους προσωπικοῦς ὑπολογισμούς, Ξενοφίλα, δουλικά αἰσθήματα δὲν εἶχον ποτέ. Εἶμαι Ἕλλην καὶ μόνον Ἕλλην. Ἐάν Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας ἔλεγεν ὅτι ἠύγνωμόναι τοῖς θεοῖς ὅτι Ἕλλην ἐγεννήθη, ἡδυνάμεθα νομίζω

καὶ ἡμεῖς οἱ μικροὶ νὰ διακηρύττωμεν ὅτι καυχώμεθα διότι εἴμεθα Ἕλληνες.

Μοὶ ἐπιβάλλεται ἤδη, κύριοι δικασταί, νὰ εἰπῶ τιγὰ ἐπὶ τροχάδην ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ὅρους, ἀφοῦ καὶ τοῦτο ἠκούσθη ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ, ἂν δηλαδή, θέτων ὅρους, ἐπίστευον εἰς τὴν τήρησιν αὐτῶν, ἔτι δὲ ἂν οἱ ὅροι περιελήφθησαν εἰς προφορικὴν ἢ γραπτὴν σύμβασιν.

Ἀπαντῶ λοιπὸν ὅτι ἤμην πεπεισμένος ὅτι ἐφ' ὅσον θὰ κατεῖχον τὴν θέσιν τῶν ἐν Ἀθήναις οἱ πληρεξούσιοι μεθ' ὧν διεπραγματεύθησαν τοὺς ρηθέντας ὅρους θὰ ἐπραττον πᾶν τὸ ἀπ' αὐτῶν ἐξαρτόμενον ἵνα οἱ ὅροι τηρηθοῦν. Τὴν τοιαύτην πεποίθησίν μου ἤντλουν ἐκ τῆς, κατὰ τὰς μετ' αὐτῶν συζητήσεις, δημιουργηθείσης ἐντυπώσεώς μου ὅτι ἐπρόκειτο περὶ εἰλικρινῶν καὶ τιμίων ἀνθρώπων οἱ ὅποιοι οὐδέποτε ἠρνοῦντο τὰ ὅσα εἶχον εἶπῃ. Ἀλλ' ἐγνώριζον ἔξ ἄλλου ὅτι, ἐπειδὴ οἱ στρατιωτικοὶ εἶχον τὴν πρωτεύουσαν γνῶμην (μολονότι τοὺς ὅρους μου εἶχον ἀκούσῃ καὶ ὁ ἐνταῦθα Ἰταλὸς στρατηγὸς Τζελόζο καί, ὁ πρὸς ὃν καὶ πάλιν ἐπὶ τούτῳ τῷ σκοπῷ μετὰ τοῦ γερμανοῦ πληρεξουσίου μετέβημεν εἰς Θεσσαλονίκην, ἀρχιστράτηγος τότε τῶν Βαλκανίων LOHR) ὑπῆρχεν ἄμεσος κίνδυνος παραβιάσεως τῶν ὅρων ἐκείνων, οἱ ὅποιοι θὰ ἐθεωροῦντο εἰς δεδομένην στιγμὴν ἀνεπιθύμητοι διὰ τὴν στρατιωτικὴν δρᾶσιν ἢ καὶ ἀπλῶς λόγῳ τοῦ αὐθαιρέτου τοῦ στρατιωτικοῦ χαρακτῆρος.

Ἐὰν μοὶ παρατηρηθῇ ὅτι τοιουτοτρόπως οἱ τεθέντες ὑπ' ἐμοῦ ὅροι ἐπερίττειον, θὰ ἀπαντήσω ὅτι δὲν ἐπερίττειον ποσῶς. Διότι εἰς πᾶσαν συζήτησιν, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὰς διπλωματικὰς καὶ πολιτικὰς τοιαύτας, πλεονεκτικὴν κατέχει θέσιν ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος ἀποδεικνύει τὴν κακὴν πίστιν τοῦ μεθ' οὗ συζητεῖ. Ἐπειδὴ δὲ σπουδαιότατος προορισμὸς τῆς ἐδῶ ἐλληνικῆς κυβερνήσεως ἦτο τὸ νὰ δύναται, ἔξ ἐπισήμου ἀναγνώρισεως, νὰ διαμαρτύρηται, ἐθεώρουν ὅτι, ὅταν ὅρος ἢ ὅροι ἤθελον παραβιασθῇ παρὰ τῶν Ἰταλῶν ἢ τῶν γερμανῶν, ἔχων κατάφορον ὥς ἐκ τούτου τὴν κακὴν τῶν πίστιν, θὰ μοὶ ἔμενε τούλάχιστον τοῦτο : ὅτι

θὰ ἡδυνάμην ἐν πάσῃ μετ' αὐτῶν συζητήσει νὰ πλεονεκτῶ καταγγέλων τὴν κακοπιστίαν τῶν. Διετήρουν δ' ἔξ ἄλλου τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ἐγένοντο ἴσως οἱ ὅροι μου σεβαστοί. Δύναμαι δὲ νὰ εἰπῶ, ὅτι, ὁσάκις ὑπῆρξεν ἐκ μέρους αὐτῶν παραβίασις ὅρου, ἐθεώρησα ἐμὲ εὐτυχὴ διότι τὸν ὅρον τοῦτον εἶχον θέσῃ.

Μοὶ προσῆψαν ἀκόμη ὅτι οἱ ὅροι δὲν ἦσαν ἐγγράφως διατυπωμένοι. Τί ἔπρεπε λοιπὸν ; Νὰ συντάξω συμβολαιογραφικὴν πράξιν καὶ νὰ θέσω καὶ ποινικὴν ρήτραν ; Ἀλλὰ εἶναι εὐκόλον, κύριοι δικασταί, ὅταν μάλιστα ταχέως λησμονοῦν ἀνθρώποι τινες τὴν πρόσφατον δυστυχίαν, νὰ λέγωνται ἐκ τῶν ὑστέρων ὠρισμένα πράγματα.

Πολὺ γρήγορα—εὐτυχῶς ἄλλως τε—ἐλησμονήθη ὅτι δὲν ἤμεθα ἡμεῖς αἱ ἀρχαὶ κατοχῆς, δυστυχῶς ! Ἀλλὰ μήπως θὰ ὠρρώδουν, ἐὰν τοῦτο ἤθελον, νὰ παραβοῦν καὶ ἐγγραφὸν σύμβασιν ;

Εἶπον ἀνωτέρω, ὅτι πρόσθετον ὅρον προέβαλον κατ' Ἀπρίλιον 1943, ὅταν ἀπεφάσισα νὰ ὑποστῶ τὸ μαρτύριον τοῦ εἰς τοιαύτας στιγμὰς κυβερνήτου, τὴν χορήγησιν ἀμνηστίας καὶ ὅτι τὸν ὅρον αὐτὸν ἐδέχθησαν οἱ δύο πληρεξούσιοι κατ' ἀρχὴν, ἐπιφυλαχθέντες τὴν συζήτησιν τῶν λεπτομερειῶν καὶ τὸν καθορισμὸν τοῦ χρόνου μετὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς κυβερνήσεως.

Πράγματι ἤρξαντο ἀμέσως αἱ σχετικαὶ διαπραγματεύσεις καὶ τὴν 5ην Μαΐου 1943 ἐδημοσιεύθησαν προκηρύξεις ἐμοῦ καὶ τοῦ Ἰταλοῦ καὶ γερμανοῦ στρατηγοῦ καὶ δι' ἀεροπλάνων διενεμήθησαν καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, δι' ὧν καθίστατο γνωστὸν ὅτι ἐὰν μέχρι τῆς 20 Μαΐου ἤθελον οἱ ἐνοπλιοὶ καταθέσῃ τὰ ὅπλα τῶν θὰ ἡμνηστεύοντο πλήρως, ἅμα δὲ ἐκαλοῦντο οἱ χωρικοὶ νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὰς ἐστίας τῶν, διότι, φοβούμενοι τὰς σφαγὰς καὶ τὰ ἀντίποινα τῶν στρατευμάτων κατοχῆς, εἶχον ἐγκαταλείψει αὐτάς.

Διὰ τῆς ἀμνηστίας ἐσκόπουν :

1) Νὰ διαλυθοῦν αἱ καθ' ἡμέραν πολλαπλασιαζόμεναι συμμορίαι ἐκ καθαρῶς κακοποιῶν καὶ ληστῶν, αἵτινες,

τὸ μὲν ἀπ' εὐθείας ὑπέβαλον εἰς βασανιστήρια τοὺς κατοίκους τῆς ὑπαίθρου, τὸ δὲ προεκάλουν, φονεύουσαι καὶ ληστεύουσαι ἀσήμαντον ἀριθμὸν στρατιωτῶν τῆς κατοχῆς τοὺς ὁποίους τυχὸν συνήντων ἀπομεμονωμένους, τρομερὰ κατὰ τῶν δυστυχῶν ἀγροτῶν ἀντίποινα καὶ τρομερὰς καταστροφὰς τῶν χωρίων αὐτῶν, τὰ ὁποῖα ἐγκατέλειπον ἄθρῳοι οἱ κάτοικοι τῶν, κατεilhμμένοι ὑπὸ πανικοῦ καὶ κατέφευγον, γυμνοὶ καὶ πεινῶντες, εἰς τὰ ὄρη, ἔνθα ἐπίσης φρικτὸν ἀντεμετώπιζον θάνατον.

2) Νὰ πεισθοῦν οἱ ἐν Καῖρῳ πρὸς οὓς εἶχον σταλῆ μακρὰ ἐκθέσεις διεκτραγωδοῦσαι τὴν τρομερὰν κατάστασιν εἰς ἣν εἶχε περιέλθῃ, λόγῳ τῶν ἔργων τοῦ ΕΑΜ καὶ τῶν συμμοριῶν του, ἡ ὑπαίθρος χώρα, ὅτι ἔπρεπε ἡ Ἑλληνικὴ ἐν Καῖρῳ κυβέρνησις νὰ χρησιμοποιήσῃ πλήρως τὸ κῶρος αὐτῆς, ἵνα παύσουν αἱ ἐνισχύσεις αἱ διδόμεναι εἰς συμμορίας, ταξικά καὶ ἀντεθνικά ἐπιδιωκούσας συμφέροντα καὶ εἰς οὐδεμίαν ἐθνικιστικὴν δρᾶσιν ἀποβλεπούσας τούναντίον δὲ ἀποσκοπούσας τὴν πλήρη καταστροφὴν καὶ τὸν ὀλοσχερὴ ὄλεθρον τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν ὑποδούλωσιν της.

3) Νὰ εἰδοποιήσω ἐντέχνως τοὺς χωρικοὺς καὶ τοὺς κατοίκους τῶν κωμῶν καὶ τῶν χωρίων νὰ προσέξουν, διότι μοι εἶχεν ἀνακοινωθῆ ὅτι ἐπέκειτο δρᾶσις τῶν στρατευμάτων τοῦ ἄξονος κατὰ τῶν ἐνόπλων ἀναρχικῶν συμμοριῶν καὶ ἐγνώριζον τὰς συνεπείας αὐτῆς, ἐν περιπτώσει κατὰ τὴν ὁποίαν ἤθελον τυχὸν γίνῃ ἀφροσύνη τινὲς ἐκ μέρους τῶν κατοίκων.

Ἄλλὰ καὶ ἡ πολιτικωτάτη αὕτη πρᾶξις μου, τὴν ὁποίαν νομίζω ὅτι δικαιῶμαι νὰ ἐξάρω, παρέμεινε δυστυχῶς φωνὴ βοοῦντος ἐν τῇ ἐρήμῳ. Διότι οἱ μεγαλοφυεῖς πολιτικοὶ ἄνδρες μας τοῦ Καῖρου, οἱ ὁποῖοι διὰ τῆς ἀπρονοησίας τῶν μεγάλας συνεσώρευσαν καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐν Αἰγύπτῳ συμφορὰς, ἀπεδείχθησαν τυφλοὶ τὰ τε ὦτα, τὸν τε νοῦν, τὰ τε ὄμματα.

Κατηγογέλην καὶ τότε ὑπὸ τῶν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν ἐκφωνητῶν τῶν ραδιοφωνικῶν πομπῶν ὡς προδότης

καὶ ἐκαλοῦντο οἱ κάτοικοι τῆς ὑπαίθρου νὰ μὴ ὑπακούσουν εἰς τὴν ὡς ἔλεγον..... προδοτικὴν καὶ τὰ συμφέροντα τῶν γερμανοῦταλῶν ὑπηρετοῦσαν φωνὴν μου.

Τὰ ἐπακολουθήσαντα ἔκτοτε ἀπαίσια γεγονότα ἐπὶ ἡλθον διὰ νὰ ἀπονεμηθῇ ἐκάστῳ κατὰ τὰς πράξεις του τὸ δίκαιον.

Ἄλλ' ἐπειδὴ εἶμαι ἐφωδιασμένος ὑπὸ περισσῆς πείρας καὶ γνωρίζω τὴν κακοβουλίαν καὶ τὸ φιλοκατήγορον πολλῶν, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ τονίσω ὅτι βεβαίως τὸ μέτρον τῆς ἀμνηστίας, ὅσον ἀφορᾷ ἐμέ, δὲν ἀπέβλεπεν εἰς τὰ ἐθνικιστικὰ σώματα ἀντιστάσεως, τὰ ὁποῖα (εἴτε τὸ ἤθελον εἴτε ὄχι, τοῦτο μοὶ ἦτο ἀδιάφορον) ὅσον ἡδυνήθην πάντοτε ἐβοήθησα, μὴ διστάσας ἄλλως τε καὶ εἰς διαμαρτυρίας εὐθέως πρὸς τοὺς γερμανοὺς ὑπὲρ τούτων πλέον ἢ ἅπαξ νὰ προβῶ καὶ χάριτας ὑπὲρ συλληφθέντων καὶ εἰς θάνατον καταδικασθέντων ὀργάνων τῆς ἀντιστάσεως νὰ ζητήσω καὶ νὰ λάβω.

Ὅμως καὶ διαρκούσης τῆς πρὸς ἀμνηστίαν ταχθείσης προθεσμίας, ἐδέχθη ἡμέραν τινὰ ἐν τῷ γραφείῳ μου ἀξιωματικὸν τοῦ σώματος τοῦ ἀειμνήστου ἐθνομάρτυρος ἥρωος συνταγματάρχου Ψαρροῦ, ὅστις ἀφοῦ διὰ μακρῶν συνεζήτησε μετ' ἐμοῦ τὸ φλέγον τότε θέμα τῆς ἀμνηστίας, μοὶ εἶπεν ὅτι εἶχεν ἔλθῃ ἐνταῦθα διὰ νὰ προμηθευθῇ ἄρβυλα διὰ τὸ σῶμά καὶ ἐπειδὴ δὲν ἡδύνατο, λόγῳ τῆς κατοχῆς, νὰ κυκλοφορῇ ὀπλισμένος, διέτρεχε δὲ κίνδυνον νὰ φονευθῇ, ἅτε παρακολουθούμενος ὑπὸ ἀναρχικῶν στοιχείων, εἶχεν ἀνάγκην διὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας καθ' ἃς ἐπρόκειτο νὰ μέλῃ ἐνταῦθα, μεθ' ἃς θὰ ἐπέστρεφεν εἰς τὸ σῶμά του, συνοδοῦ ὀργάνου ὀπλισμένου τῆς ἀσφαλείας, τὸν ὁποῖον ἀμέσως τοῦ ἔδωσα.

Ἄλλὰ πόσας δυστυχίας θὰ εἶχεν ἀποφύγῃ ἡ Ἑλλάς, πόσους τρομεροὺς κινδύνους, εἰς οὓς, κακῇ μοίρᾳ, εἶναι ἀκόμη ἐκθετος, ἐὰν ἔλειπον δημοκοπικαὶ τινες ἀπερίσκεπτοι προτροπαί, ἐὰν δὲν εἶχον διασχίσῃ τοὺς αἰθέρας ἐπικινδύνως δελεαστικαὶ φωναὶ ἑλληνικῶν τινῶν σειρήνων, παρὰ τὰς ὀχθὰς τοῦ Νείλου καταφυγουσῶν, ἐὰν

πολιτικοί τινες ἄνδρες ἀπησχολοῦντο περισσότερο εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ Ἔθνους καὶ ἔσπειρον ὀλιγωτέρους ἀνέμους εἰς τὴν χώραν τῶν Φαραώ, ἵνα ὀλιγωτέρας θερίσῃ θυέλλας ἢ Ἑλλάς εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Παρθενῶνος.

Ἀνέφερον ἐν συνόψει τοὺς λόγους, οἵτινες μὲ ὥθησαν εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ σχηματίσω τὴν κυβέρνησιν τῆς 7ης Ἀπριλίου. Δὲν ὠμίλησα ὅμως ἀκόμη εἰμὴ ἀκροθιγῶς, περὶ τοῦ λόγου, ὁ ὁποῖος ἔσχε τὴν μεγαλυτέραν ἐπὶ τῆς συνειδήσεώς μου ἐπίδρασιν. Δὲν πρέπει νὰ ἐκπλαγῇ οὐδεὶς ἐάν τονίσω ὅτι ὁ λόγος αὐτὸς ἦτο ὅτι, κατ' Ἀπρίλιον 1943 διεγράφετο σαφῶς εἰς τὸν ὀρίζοντα τῶν προβλέψεων ἡ ἡττα τῆς Γερμανίας.

Ἡ ἀναρχία ἐδέσποζε τῆς χώρας ὅλης, ὥς εἶπον ἡδη. Αἱ πρόοδοι τῶν ἀνατρεπτικῶν στοιχείων ἦσαν καταφανεῖς. Τὰ θεμέλια τοῦ κοινωνικοῦ μας καθεστώτος ἐσεῖοντο. Ἐπρεπε τὸ κράτος νὰ παρασκευασθῇ διὰ τὴν ἄμυνάν του. ἐάν ἤθελε νὰ ζήσῃ. Οἱ ἔξω μεγάλοι φίλοι τῆς Ἑλλάδος εἶχον ἐξαπατηθῇ, ἀλλ' ἦτο βέβαιον διὰ πάντα ἄνθρωπον νοῦν ἔχοντα, ὅτι ἡ μεγάλη Αὐτοκρατορία, ἥτις καὶ ἐξ αἰσθηματικότητος καὶ λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς μας θέσεως ὑπῆρξε πάντοτε ἡ προστάτις ἡμῶν δύναμις, δὲν θὰ ἠνείχετο τὴν ἐν τῇ ἄλλοτε κοιτίδι τοῦ πολιτισμοῦ ὀριστικὴν ἐπικράτησιν τῶν βαρβάρων μεθόδων τῶν κοινῶν ἐγκληματιῶν καὶ τῶν ἀνατρεπτικῶν στοιχείων καὶ ὅτι, εὐθύς ὥς ἤθελε πεισθῇ περὶ τῆς ἔναντι αὐτῆς καὶ τοῦ ὀγιοῦς ἑλληνικοῦ στοιχείου διαπραχθείσης στυγνῆς ἀπάτης, ἤθελεν ἐνεργήσῃ δεόντως.

Ἐξ ἄλλου, παρὰ τὰ ὑπὸ τῶν δυνάμεων κατοχῆς διαπραττόμενα ἐγκλήματα ἀλλὰ καὶ σφάλματα καὶ τὴν ὥς ἐκ τούτων ἐνίσχυσιν τῆς ἀναρχίας, ἐφ' ὅσον θὰ παρέμενεν ἐνταῦθα ὁ στρατὸς τῆς κατοχῆς, ἀπίθανος ἐκδοχὴ θὰ ἦτο τὸ ὅτι θὰ ἐγίνοντο κύριοι τῆς ἐξουσίας οἱ ἀναρχικοί.

XI

Ἡ σκέψις μου ἦτο τί θὰ ἐγίνετο μετὰ τὴν κατάρρευσιν τοῦ ἄξονος. Ἐπρεπε νὰ εὗρεθῇ συγκεκροτημένη Ἑλλάς ἢ κομμουνιστικὴ ἀναρχία;

Ὑπῆρχεν ὅμως ἕτερος ἀναμφισβήτητος κίνδυνος: Ἐάν δηλαδὴ ἡ δὲν ἐσχηματίζετο ἑλληνικὴ κυβέρνησις καὶ ἀνελάμβανε τὴν ἐν γένει διοίκησιν τῆς χώρας εἴτε εἰς Κομμισάριος, εἴτε διὰ τοῦ ἀρχηγοῦ του εὐθέως ὁ ἐχθρικός στρατός, ἢ ἐσχηματίζετο μὲν κυβέρνησις, ἀλλ' ἡ κυβέρνησις αὕτη κατηρτιζέτο οὕτως, ὥστε νὰ μὴν εἶχεν οὐδεμίαν δύναμιν, ἢ τὰ ἀποτελοῦντα ταύτην πρόσωπα νὰ ἦσαν ὑποπτα καὶ ἐπικίνδυνοι ἄνθρωποι, μὴ ἐμπνεόμενοι ὑπὸ πατριωτικῶν αἰσθημάτων, τότε τί θὰ ἐγίνετο τὴν στιγμὴν τῆς τυχόν ἀποχωρήσεως τῶν στρατευμάτων κατοχῆς; Τίς δύναται ἐν τοιοῦτῳ πολέμῳ νὰ ἀποκλείσῃ τὴν πιθανότητα τῆς μίαν ὥραϊαν ἡμέραν ἐσπευσμένης ἐντεῦθεν ἀποχωρήσεως τῶν ἰταλογερμανῶν; Καὶ ἂν τοιοῦτόν τι συμβῇ τί θὰ γίνῃ τότε εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐάν δὲν ἔχουσι προηγουμένως καταφθάσῃ τὰ συμμαχικά στρατεύματα, τὰ ὁποῖα ἄλλως τε θὰ εἶναι προτιμότερον νὰ μὴ φθάσουν προηγουμένως, διότι, θὰ καταστραφῇ τελείως καὶ ὅτι ἀπέμεινεν ἐκ τῆς χώρας μας ἐάν μεταφερθῇ ἐδῶ τὸ θέατρον τοῦ πολέμου; Τί θὰ γίνῃ τότε; Δὲν θὰ ἐπαναλειφθῇ ἄρα γε παρ' ἡμῖν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐγένετο μετὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον εἰς τὴν Οὐγγαρίαν; Καὶ ἂν ἔχωμεν ἐδῶ καθεστὼς κατὰ τὸ πρότυπον τοῦ Μπέλα Κουν ἄλλοίμονον καὶ τρισαλλοίμονον εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Καὶ ὅταν, κύριοι δικασταί, ὑπέβαλθὼν ἐν τέλει εἰς ἑμαυτὸν τὰς ρηθείσας ἐρωτήσεις δὲν ἐδίστασα πλέον, οὐδὲ πρὸς στιγμὴν, νὰ ἀναγνώρισω ὅτι εἶχον ἐπιτακτικὴν ὑποχρέωσιν νὰ προσφέρω ὀλοκαύτωμα εἰς τὴν πατρίδα μου τὴν πολιτικὴν μου ὄντοτητα. Ἠκούσατε τοὺς πα-

λαιούς στενούς μου συνεργάτας τὸν κ. Στράτον, τὸν κ. Γιαννόπουλον, οἱ ὅποιοι κατέθεσαν τὰς σκέψεις μου ταύτας ἐνώπιον ὑμῶν. Ὁμολόγησε γενναίως ὁ κ. Στράτος καὶ δὲν ἐδίστασε νὰ τὸ εἴπῃ καὶ ὁ κ. Γιαννόπουλος, ὅτι ἐθαύμασαν τὸ θάρρος μου, ἀλλὰ δὲν ἔσχον τὸ σθένος νὰ προβοῦν εἰς τὴν αὐτὴν θυσίαν. Ὁ κ. Στράτος μοι εἶπε μάλιστα : « Ἐάν δὲν ἐκάμνατε τότε αὐτὴν τὴν θυσίαν, θὰ εἴσθε σήμερον ἐπὶ κεφαλῇ τοῦ ἐτέρου μεγάλου τῆς Ἑλλάδος κόμματος ! » « Ἐάν δὲν ἔκαμνα αὐτὴν τὴν θυσίαν οὔτε ὑμεῖς, ὁ ὅποιος ἄλλως τε ἀπαχθεῖς ὡς ὁμηρος ἐσώθητε ὡς ἐκ θαύματος, θὰ εἴσθε ἐδῶ, οὔτε ἐγὼ θὰ σᾶς ἤκουον τώρα. Δὲν ἔφθασε δ' ἀκόμη ἡ φιλοδοξία μου νὰ ἐπιδιώξω τὴν ἀρχηγίαν κόμματος εἰς τὸν ἄλλον κόσμον ! »

Ἐχὼν τις ὑπ' ὄψιν τοῦ τὰ ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Σεπτεμβρίου μέχρι τῆς 7ης Ἰανουαρίου διαδραματισθέντα γεγονότα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ ὅτι αἱ προβλέψεις μου ὑπῆρξαν αὐτόχρομα προφητεῖαι καὶ ὅτι ἐάν δὲν εἴχομεν παραμείνῃ ἀπτόητοι εἰς τὴν θέσιν μας μέχρι τῆς 12 Ὀκτωβρίου 1944, ἀποχωρήσαντες μόνον ὅταν ἐπέσθην ὅτι ἡ βρετανικὴ βοήθεια ἦτο ἐγγύς, οὔτε ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, οὔτε ὁ στρατός ἡμῶν, ἀλλ' οὔτε καὶ αὐτοὶ οἱ μεγάλοι σύμμαχοι ἡμῶν, θὰ ἠδύναντο νὰ ἔλθουν εἰς τὰς Ἀθήνας, διότι ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἡμερῶν θὰ εἶχε περιέλθῃ καὶ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ἡ ἐξουσία εἰς χεῖρας τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος. Εἶναι, νομίζω, περιττὸν νὰ ἐξηγήσω εὐρύτερον τοὺς λόγους τούτους.

Ἄς ἀναλογισθῶμεν πάντες ποῖον ἀδιέξοδον θὰ ἐδημιουργεῖτο διεθνῶς, ἐάν ἠδύνατο νὰ προβληθῇ ὁ ἰσχυρισμός ὅτι, ἐγκατεστημένης οὕσης ἐν τῇ πρωτεύουσῃ κυβερνήσεως κομμουνιστικῆς, ὑπῆρχε τεκμήριον ὅτι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς εἶχεν ἤδη ἀποφανθῇ ἐπὶ τοῦ ζητήματος περὶ τοῦ ὑπὸ ὁποίου ἤθελε νὰ διέπῃται πολιτειακοῦ καὶ κοινωνικοῦ καθεστώτος.

Ἐάν θθεν, τόσον ἐγὼ ὅσον καὶ οἱ ἀγαπητοὶ καὶ διακεκριμένοι συνάδελφοί μου, οἱ συμμερισθέντες καὶ συμμεριζόμενοι τὴν τύχην μου, δι' ὃ τοὺς ἐκφράζω μίαν ἔτι φο-

ρὰν τὴν βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην μου, δὲν εἴχομεν τὸ σθένος νὰ ἐπωμισθῶμεν τὰς, ἕς τὴν 7ην Ἀπριλίου 1943 ἐπωμίσθημεν, εὐθύνας, θὰ εἶχεν ἀποτινάξῃ τὸν ἀφόρητον ἰταλογερμανικὸν ζυγὸν ἀπὸ τοῦ τραχήλου τῆς Ἑλλάδος, διὰ νὰ περιπέσῃ ὑπὸ ἄλλην ἔτι χεῖρονα δουλείαν.

Τὸ ἑλληνικὸν γένος θὰ εἶχε καταδικασθῇ εἰς θάνατον.

Ἀσπαίρουσα καὶ οἰμώζουσα θὰ ἔκειτο ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ.

Καὶ αὐτὰ τὰ ἀθανάτου δόξης μνημεῖα τῆς ἑλληνικῆς τέχνης, ὁμοῦ μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, θὰ εἶχον μεταβληθῇ εἰς κόνιν καὶ τέφραν.

Τοιαύτην βοήθειαν ἐγνωρίζομεν, κύριοι δικασταί, ὅτι παρείχομεν εἰς τοὺς ἐχθροὺς τοῦ ἔθνους καθ' ὃν χρόνον μὲ τὸ πένθος εἰς τὰς καρδίας μας ἀνελάβομεν καὶ ἐκρατοῦμεν εἰς χεῖρας μας οἱ ἔντιμοι συνάδελφοί μου καὶ ἐγὼ τὴν διακυβέρνησιν τοῦ καθημαγμένου κράτους.

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ

XII

Τὸ Κυβερνητικὸν ἔργον μου. Ἀπὸ 1967 νόμους κατηγοροῦμαι διὰ 13 ὡς φιλοκατοχικούς. Τὸ ἀσύστατον τῆς αἰτιάσεως. Δὲν ἄφισα κανέναν ἑλληνα ἀβοήθητον.

Διὰ τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἐπὶ 18μηνον ἐξετέλεσα, διὰ τὴν διακυβέρνησιν τῆς χώρας εἰς τὰς πλέον κρίσιμους τῆς στιγμᾶς ὑπὸ τῶν ἀγαπητῶν μου συνεργατῶν καὶ ἐμοῦ, εἶμαι ὑπερήφανος. Καὶ ἐάν καὶ σήμερον, ἔπειτα ἀπὸ ὅσα ἀπὸ τῆς 9ης Ἀπριλίου 1943 συνεχῶς ἐπὶ 25 ὅλους μῆνας ὑπέφερον, ἐκαλούμην νὰ ἀνέλθω διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν τὸν Γολγοθᾶν, ὃν ἀνῆλθον διὰ τὸ καλὸν τῆς πατρίδος

μου, αδιστάκτως θά τὸ ἐδεχόμην. Θά τὸ ἐδεχόμην χωρίς οὐδ' ἐπὶ στιγμήν νὰ ἀμφιταλαντευθῶ, διότι δι' ἐμὲ ἡ σωτηρία τῆς πατρίδος εἶναι τὸ ἀνώτερον καθήκον. Θά τὸ ἐδεχόμην διότι οὐδέποτε, ὅταν ἐκλήθην νὰ παράσχω τὰς ὑπηρεσίας μου εἰς τὸν τόπον αὐτόν, διανοήθην νὰ ἀρνηθῶ. Μάλιστα ἀπεδέχθην τὸν τίτλον αὐτόν, τοῦ πρωθυπουργοῦ ἐπὶ κατοχῆς—τὸν ὅποιον ἀπεύχομαι καὶ εἰς τὸν ἀσπονδότερον ἐχθρόν μου—διότι ἐδιδάχθην ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου ἔν μόνον νὰ ἀναγνωρίζω συμφέρον, τὸ συμφέρον τῆς Ἑλλάδος. Ἐδέχθην νὰ σχηματίσω κυβέρνησιν, διότι θὰ αἰσθανόμην ἐντροπὴν ἐγὼ δι' ἑμαυτόν, ἐάν, ὅτε ἐκλήθην νὰ θυσιάσω τὰ πάντα καὶ αὐτὴν τὴν τιμὴν μου εἰς τὸν βωμόν τῆς πατρίδος, ἡρνούμην, ἀποβλέπων εἰς τὸ ἴδιον συμφέρον, ὡς ἔπραξαν δυστυχῶς ἄλλοι τινὲς αὐτοκαλούμενοι σήμερον ἀρχηγοὶ κομμάτων. Ὑμεῖς ὅμως, κύριοι δικασταί, ἔν ἔχετε καθήκον. Ὅφειλετε νὰ ἀπαντήσητε μονολεκτικῶς εἰς τὸ ἐρώτημα: Ἀνέλαβον τὴν διακυβέρνησιν τῆς χώρας τὴν 7-4-1943 διὰ νὰ ἐξυπηρετήσω τὸν λαὸν ἢ διὰ τὸ συμφέρον τοῦ κατακτητοῦ; Ἐάν νομίζετε ὅτι συμβαίνει τὸ τελευταῖον ἢ ἀποφασίς σας πρέπει νὰ εἶναι ἡ καταδίκη μου εἰς θάνατον. Δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ συμβιβασμὸς ἐν προκειμένῳ. Οἱ προδόται τῆς Πατρίδος δὲν ἐπιτρέπεται οὐδ' ἐπὶ στιγμήν νὰ ἐξακολουθοῦν ἀναπνέοντες τὸν ἐλεύθερον αὐτὸν ἀέρα. Ὅφειλουν νὰ ἀποθάνουν. Καὶ διὰ τὴν ἀπόφασίν σας αὐτὴν δὲν πρόκειται νὰ παραπονεθῶ. Δὲν πρόκειται νὰ παραπονεθῶ διότι ἡ ἰδική σας κρίσις μὲ ἀφήνει ἀδιάφορον, ἀφοῦ ἔχω ἥσυχον τὴν συνείδησιν ὅτι ἐξετέλεσα τὸ καθήκον μου ὡς Ἕλληνα.

Κατηγορήθην ὅτι ἐδημοσίευσα ὠρισμένους νόμους διὰ τῶν ὁποίων ἐβοήθησα τὸ ἔργον τοῦ κατακτητοῦ. Θά ἀντικρούσω ἕνα πρὸς ἕνα τοὺς ὑπὸ τοῦ κ. Ἐπιτρόπου ἀναφερθέντας 13 νόμους, ἀποδεικνύων ὅτι οὐδὲ εἰς ἐκ τῶν ὑπὸ τῆς κυβερνήσεώς μου 1967 δημοσιευθέντων νόμων ἐγένετο πρὸς τὸ συμφέρον τῶν ἐχθρῶν τῆς Πατρίδος, ἀλλὰ ἅπαντες, καὶ οἱ 1967 ἄνευ οὐδὲ μιᾶς ἐξαιρέσεως, διὰ

τὸ καλὸν τοῦ Λαοῦ αὐτοῦ. Ὅλοι οἱ νόμοι τοὺς ὁποίους ἐδημοσίευσεν ἡ κυβέρνησις, ἥς εἶχον τὴν τιμὴν νὰ προτισταίμαι, ἕνα καὶ μόνον εἶχον σκοπὸν: Τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς Ἑλλάδος.

Πρῶτος εἰς τὴν σειρὰν τῶν νόμων διὰ τοὺς ὁποίους κατηγοροῦμαι εἶναι ὁ νόμος 131)43.

Διὰ τοῦ νόμου τούτου διηκολύνθη ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος νὰ θέσῃ εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Τραπεζῆς Ἀθηνῶν δρχ. 600 ἑκατ. ἵνα δυνηθῇ διὰ τούτων νὰ πληρώσῃ ἡ γερμανικὴ ἐταιρία Σουντοστρόπα εἰς τοὺς Ἕλληνας κουλουοπαραγωγούς τὴν ἀξίαν τῶν κουκουλιῶν των, παρ' ὧν τὰ εἶχε παραλάβῃ.

Ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος εἶχεν ἤδη παράσχη τὴν διευκόλυνσιν ἔναντι δύο ἐγγυητικῶν ἐπιστολῶν γερμανικῆς Τραπεζῆς δοθεισῶν πρὶν ἢ σχηματισθῇ ἡ ἰδική μου κυβέρνησις καὶ, ἐπειδὴ ἐκ τῶν ὑστέρων ἀνεκαλύφθη ὅτι αἱ ἐγγυητικαὶ αὗται ἐπιστολαὶ ἀντίκεινται πρὸς τὸ καταστατικόν της, ἐζητήθη πρὸς νομικὴν τακτοποίησιν της ἡ ἐγγύησις τοῦ Κράτους.

Πρόκειται λοιπὸν περὶ νομικῆς τακτοποιήσεως λογαριασμοῦ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ οὐδενὸς ἑτέρου.

Νόμος 130. Ὁ νόμος οὗτος ἐγένετο κατὰ προσωπικὴν μου ἐντολὴν καὶ ἀφορᾷ τὴν προστασίαν τοῦ κοινωνικοῦ μας καθεστῶτος. Νομίζω ὅτι εἶχον ὄχι μόνον τὸ δικαίωμα ἀλλὰ καὶ τὴν ἱεράν ὑποχρέωσιν νὰ ἐπιβάλλω κυρώσεις κατὰ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων τῶν προσχωρούντων εἰς τὰ ἀνατρεπτικὰ κομμουνιστικὰ ἀνταρτικὰ σώματα. Ἄλλως τε κατὰ τὴν ἰδίαν λογικὴν θά ἡδύνατο νὰ εὐρίσκωνται συγκατηγορούμενοι μετ' ἐμοῦ ἢ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς καὶ ὁλόκληρος ἡ πρώτη κυβέρνησις Τσουδεροῦ ἢ δημοσιεύσασα ἐν Κρήτῃ τὸν νόμον δι' οὗ ἀμνηστεύονται ὅλα τὰ πολιτικὰ ἀδικήματα τὰ τελεσθέντα ἐν Ἑλλάδι μέχρι τῆς 1-6-41 καὶ ἐξαιροῦνται ταύτης τὰ εἰς τὸ ἰδιώνυμον ἐμπίπτοντα. Εἶμαι ἄρα ἔνοχος διότι πρῶτος ἐγὼ διείδον τοὺς ἀνατρεπτικούς σκοποὺς τοῦ ΕΑΜ-ΕΛΑΣ

καὶ ἠθέλησα νὰ ἐμποδίσω τοὺς "Ελληνας νὰ πυκνώνουν τὰς τάξεις τῶν ἀνατροπέων ; Εἶμαι ἐνοχος ἐσχάτης προδοσίας διότι ἐτόλμησα νὰ διακηρύξω 2 ἔτη πρὸ τοῦ Τσῶρτσιλ ὅτι οἱ κομμουνισταὶ ἀπεργάζονται τὴν παράδοσίν μας εἰς τὴν πλέον αἰσχρὰν καὶ ἀβάστακτον τυραννίαν, τὴν ὁποίαν εἶχε γνωρίσῃ ποτὲ ἡ ὑφήλιος ;

Νόμος 191. «Ὁ νόμος οὗτος κυροῖ δύο συμβάσεις ὑπογραφείσας τὴν 18 Μαρτίου 1943 ὑπὸ τῆς προηγουμένης κυβερνήσεως καὶ ἅς ἡ κυβέρνησίς μου ἦτο ὑποχρεωμένη νὰ κυρώσῃ. Καίτοι αἱ συμβάσεις αὗται δὲν ἀφοροῦν τὴν κυβέρνησίν μου, διότι ἐδημοσιεύθησαν παρ' ἐμοῦ μόνον, δὲν βλέπω ὡποσδήποτε κατὰ τί ἐκ τούτων ὠφελήθη ὁ ἐχθρός, ἀφοῦ αἱ μὲν μετοχαὶ εἶχον πωληθῇ καὶ ἀποκτηθῇ καὶ περιέλθῃ εἰς τὴν ἰδιωτικὴν γερμανικὴν ἐταιρίαν Λουφτχάνασα διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 104/1941 Ν. Δ., ἀπλῶς δὲ ἀντὶ τοῦ εἰς δραχμάς ἀντιτίμου ὑπεχρεώθη αὕτη νὰ παραδώσῃ εἰς τὴν Ἑλλην. Ἑταιρίαν Ἑναερίων Συγκοινωνιῶν ἓν ἀεροσκάφος, πολὺ ἀναμφισβητήτως μεγαλυτέρας ἀξίας καὶ χρησιμότητος τῶν κυμαινομένης ἀξίας δραχμῶν.

Νόμος 194. Δυνάμει προγενεστέρων νόμων, οὐχὶ τῆς κυβερνήσεώς μου, εἰσῆχθη ὡς ὑποχρεωτικὸν μάθημα εἰς τὰ παρ' ἡμῖν σχολεῖα ἡ γερμανικὴ γλῶσσα. Διὰ τοῦ νόμου 194 ὥριζα ἀπλῶς ὅτι ὁ Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς τῆς γερμανικῆς γλώσσης ὤφειλεν ἀπαραιτήτως νὰ εἶναι πτυχιούχος ἡμετέρου Πανεπιστημίου ἵνα ἀποφύγῃ ἐπέμβρῃσιν ἄλλοδαποῦ εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν. Εἶναι τοῦτο πράξις στρεφόμενη κατὰ τῆς Ἑλλάδος, πολλῶ μᾶλλον ὅταν ἀναλογισθῇ τις ὅτι μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως ἦτοι ἐπὶ 16 μῆνας οὐδεὶς διωρίσθη ; Τόσον μεγάλος ἦτο ὁ ζήλος μας !!

Νόμος 283/43. «Περὶ καθορισμοῦ κυρώσεων κατ' ἰδιωτικῶν ὑπαλλήλων καὶ ἰδιωτῶν καταρτιζόντων ἐνόπλους συμμορίας». Ἡ ἱστορία τῆς δημοσιεύσεως τοῦ νόμου αὐτοῦ, ὅχι μόνον δὲν εἶναι ἐνοχοποιητικὴ δι' ἐμέ, ἀλλὰ τουναντίον εἶναι λίαν κολακευτικὴ καὶ ἰδοὺ διατὶ : Ἐγένετο εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ ἐπὶ τοῦ ἰταλικοῦ πλοίου «CONTE DI SAVOIA» τὸ ὁποῖον εἶχον οἱ Γερμανοί, σαμποτάζ, ὑπὸ

Ἑλλήνων προφανῶς, ὅπερ ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀνατίναξιν τοῦ πλοίου καὶ τὸν φόνον κατ' αὐτὴν ἄνω τῶν 300 γερμανῶν ναυτῶν καὶ στρατιωτῶν. Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἔλαβον τὸ ἐξῆς ἔγγραφον, ὅπερ προσάγω ἐν μεταφράσει : «Διοικητὴς Νοτίου Ἑλλάδος. Ἐχω τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσω ὅτι κατὰ ἐπισυμβάν ἐν Πειραιεὶ σαμποτάζ ἐπὶ τοῦ ἰταλικοῦ ἀτμοπλοίου «CONTE DI SAVOIA» τὸ ὡς ἄνω πλοῖον ὑπέστη σοβαρωτάτας βλάβας καὶ ἐφονεύθησαν ἐξ ἄλλου πλείστοι ὅσοι στρατιῶται τοῦ "Ἀξονος. Εἶμαι ἠναγκασμένος καὶ γνωρίζω τοῦτο εἰς τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα, νὰ λάβω κατόπιν τούτου δραστικὰ μέτρα, ἵνα μὴ εἰς τὸ μέλλον ἐπαναληφθῇ παρομοία πράξις. Τῆς ἀποφάσεώς μου ταύτης ἔλαβεν γνώσιν καὶ ἡ Ἰταλικὴ Στρατιωτικὴ Διοίκησις, ἣτις θέλει λάβῃ ἐκ παραλλήλου τὰ αὐτὰ μέτρα».

Ἀμα τῇ λήψει τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, ἐζήτησα τηλεφωνικῶς πληροφορίας παρὰ τοῦ γερμανοῦ στρατηγοῦ περὶ τῶν «δραστικῶν μέτρων» καὶ ἔλαβον τὴν ἀπάντησιν ὅτι πρόκειται νὰ τυφεκισθοῦν ὑπὸ τῶν γερμανῶν εἰς τὸν Πειραιᾶ 100 πολῖτες Ἕλληνες καὶ ἰσάριθμοι ὑπὸ τῶν ἰταλῶν ἐνταῦθα. Ὁ γερμανὸς στρατηγὸς προσέθεσεν ὅτι οἱ μέλλοντες νὰ ἐκτελεσθοῦν ἦσαν ὅλοι ἄνθρωποι ἐκτίοντες ἤδη ἐλαφροτέρας ποινὰς καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον κομμουνισταί. Ἀπήντησα, ὅτι δὲν ἠδυνάμην νὰ συζητήσω ζήτημα τοιαύτης φύσεως ἀπὸ τηλεφώνου καὶ ὅτι ἔρχομαι πάραυτα αὐτοπροσώπως. Πράγματι, μετέβην ἀμέσως καὶ ἀνέπτυξα διὰ μακρῶν εἰς τὸν γερμανὸν στρατηγὸν ὅτι οἱ ἄνθρωποι οἱ μέλλοντες νὰ ἐκτελεσθοῦν ἦσαν καὶ ἄθωωτοί ἐμοῦ, ἀφοῦ ὅλοι αὐτοὶ μὲν, ὡς εὐρισκόμενοι εἰς τὰς γερμανικὰς φυλακὰς κατὰ τὴν τέλει τοῦ σαμποτάζ, οὐδεμίαν ἀνάμιξιν ἠδύναντο νὰ ἔχουν ἐν αὐτῷ, ἐνῷ ἐξ ἀντιθέτου ἐγώ, ὢν κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐλεύθερος, θὰ ἠδυνάμην νὰ ἔχω ποῖαν τινα ἴσως συμμετοχὴν. Μετὰ μακρὰν συζήτησιν καὶ ἀφοῦ ὑπεσχέθην ὅτι θὰ ἐλάμβανε ἡ κυβέρνησίς μου μέτρα πρὸς πρόληψιν μελλοντικῶν σαμποτάζ, ἐπέτυχον νὰ ὑποχωρήσουν καὶ νὰ ἐκτελε-

σθοῦν 20 ὑπὸ τῶν γερμανῶν καὶ 10 ὑπὸ τῶν ἰταλῶν. Καὶ μετέβην πάραυτα καὶ ἔδωσα τὴν ἐντολὴν νὰ δημο-
σ ευθῇ ὁ νόμος 280/43. Δυστυχῶς, κύριε Ἐπίτροπε, οὐδέ-
ποτε οἱ γερμανοὶ ἐζήτησαν τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου
αὐτοῦ ὑφ' ἡμῶν, ἀλλὰ τὸν ἐφήρμοσαν οἱ ἴδιοι καὶ ἀσφα-
λῶς κατὰ πολὺ αὐστηρότερον ἀπὸ ὅτι θὰ τὸν ἐφήρμοζον
τὰ Ἑλληνικὰ στρατοδικεῖα. Καὶ ἐρωτῶ, εἶναι βοήθεια
τοῦ ἐχθροῦ ἢ διάσωσις ἄνω τῶν 150 Ἑλλήνων; Καὶ θὰ
ἦτο βοήθεια, ἐάν μοι παρέδιδον, ὅπερ δυστυχῶς ὡς ἦδη
εἶπον δὲν ἔκαμαν, οἱ γερμανοὶ καὶ οἱ ἰταλοὶ ὅλους τοὺς
ὑπευθύνους σαμποτάζ, τοὺς ὁποίους εἶχον τὸ δικαίωμα
κατὰ τὴν συνθήκην τῆς Χάγης, ποὺ τόσοι τὴν ἐπεκαλέ-
σθησαν εἰς τὴν αἰθουσαν ταύτην, νὰ δικάζουν αὐτοί, διὰ
νὰ δικάσω ἐγώ; Ἡ ἐξ ἀντιθέτου θὰ ἦτο πράξις πολιτι-
κωτάτη ἐκ μέρους μου καὶ ἐκ τῆς ὁποίας μεγάλως θὰ
ἀνεκουφίζετο Ἑλληνικὸς Λαός;

Νόμος 353. Ὁ νόμος οὗτος, προσαχθεὶς συντεταγ-
μένος παρὰ τῆς ἀρμοδίας ὑπηρεσίας, ἀποτελεῖ ἀπλήν
κωδικοποίησιν ὕφισταμένων νομοθετημάτων προηγουμέ-
νων Κυβερνήσεων, αἱ δὲ τυχόν γενόμεναι τροποποιήσεις
τῶν ὑφισταμένων διατάξεων οὐδεμίαν οὐσιώδη μεταβολὴν
ἐπιφέρουσιν.

Νόμος 351. Ὁ Νόμος οὗτος κατηρτίσθη ὑπὸ τῆς Ὑ-
πηρεσίας τοῦ Ὑπ. Οἰκονομικῶν (κ. Μαγκριώτης) ἀφορᾷ
δ' ἀγορὰν καπνῶν τοῦ 1941 καὶ 1942, ἅτινα εἶχον ἐξ ἀρ-
χῆς ἐν συνόλῳ δεσμευθῇ ὑπὸ τῶν γερμανῶν, μέρος δ' αὐ-
τῶν ἀπεδεσμεύθη διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ἐσωτερικῆς κατα-
ναλώσεως. Ἀγοραστὴς ὀρίζεται ὁ συνεταιρισμὸς καπνο-
βιομηχάνων, αὐτὸς δ' ὠριζε τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ἐντεταλ-
μένους διὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς ἀγορᾶς παρὰ τῶν παρα-
γωγῶν.

Σημειωτέον ὅτι καὶ αἱ ὑπὸ τοῦ συνεταιρισμοῦ τῶν
καπνοβιομηχάνων ἐντεταλμένοι ξέναι ἐταιρίαι ἦσαν ἀπὸ
πολλῶν ἐτῶν ἐγκατεστημένοι εἰς τὴν χώραν μας, ἀσχο-
λούμεναι εἰς τὴν ἀγορὰν καπνῶν, ἦσαν δὲ οἱ πλεῖστοι τῶν
ὑπαλλήλων τῶν Ἑλλήνων εἰδικοί εἰς τὰ καπνικὰ ζητήματα.

Ὡς πρὸς τὰς τιμὰς δηλαδὴ τὴν ἀξίαν τῶν καπνῶν, ταύτας ἐ-
λάμβανον οἱ Ἕλληνες παραγωγοί, ὅχι δὲ οἱ ἀποδεσμεύσαν-
τες ταῦτα γερμανοὶ. Αἱ τιμαὶ περιελάμβανον φόρους, ἐξοδα
συγκεντρώσεως καὶ συσκευασίας, μεταφορᾶς, τόκους, ἀ-
σφάλιστρα καὶ ἐν γένει πᾶσαν τὰ καπνὰ ταῦτα βαρύνου-
σαν δαπάνην. Ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ, ὁ νόμος ἀφορᾷ κυρώσεις
συμβάσεως ὑπογραφείσης ὑπὸ τῆς προηγουμένης κυβερ-
νήσεως καὶ διαφόρων πράξεων τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰ-
κονομικῶν καὶ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἥδη γενομέ-
νων καὶ αἵτινες, πρὸς ρύθμισιν τῶν τετελεσμένων ἐνερ-
γειῶν, ἔδει, κατὰ τὴν εἰσήγησιν τῆς ἀρμο-
δίας ὑπηρεσίας νὰ κυρωθοῦν. Ταῦτα προκύπτουν
ἐξ αὐτῶν τῶν διατάξεων τοῦ νόμου.

Εἶναι ἀδύνατον νὰ χαρακτηρισθῇ ὁ νόμος οὗτος ὡς
ἀφορῶν εἰς ὠφέλειαν τῆς κατοχῆς.

Νόμος 563. Ὁ σκοπὸς τοῦ νόμου ἦτο ἡ προστασία
τῶν ἐργατῶν, οὓς ὑπεχρέωναν οἱ γερμανοὶ εἰς ἐργασίαν
ἐπὶ γλίσχρῳ ἡμερομισθίῳ καθοριζομένῳ ὑπὸ τῶν ἰδίων.
Ἀντεπεκρίνεται καὶ πρὸς μίαν ἀνάγκην κοινωνικῆς ἀλλή-
λεγγύης. Ὅσοι τῶν εὐπορωτέρων ἤθελον ν' ἀποφύγουν
τὰς ἀγγαρείας, κατέβαλον ἐν ποσὸν περιερχόμενον εἰς
Ταμεῖον παρ' οὗ εἰ ἄποροι ἐργάται ἐλάμβανον πρόσθε-
τον οἰκογενειακὸν ἐπίδομα. Πάντως ὁ νόμος δηλ. ἡ
ἐρανικὴ εἰσφορά, δὲν ἐφηρμόσθη διότι οἱ γερμανοὶ δὲν
ἐπέτρεψαν νὰ καταβάλλωνται οἰκογενειακὰ ἐπιδόματα ἐπὶ
πλέον τοῦ γλίσχρου ἡμερομισθίου.

Ἐκ τῶν ἄνω προκύπτει, ὅτι οὐ μόνον γνώσις ὠφελεί-
ας τοῦ ἐχθοῦ δύναται νὰ καταλογισθῇ εἰς τοὺς ὑπογρά-
ψαντας τὸν νόμον, ἀλλ' ὅτι τοῦναντίον καὶ ἀντιθέτως
πρὸς τὴν γνώμην αὐτοῦ ἐγένετο, δι' ὃ καὶ δὲν ἐπέτρεψαν
τὴν ἐφαρμογὴν του.

Νόμος 1145. Δυνάμει τῶν συμφωνιῶν τῆς Ρώμης, τῶν
γενομένων ὑπὸ τῆς προκατόχου κυβερνήσεως, ἡ SACIG
ἀνέλαβεν ὡς συμψηφιστικὸν γραφεῖον νὰ εἰσπράττῃ, ἐπὶ
παντὸς ἐμπορεύματος εἰσαγομένου εἰς Ἑλλάδα ἐξ Ἰτα-
λίας, πρόσθετον δασμὸν ἵνα, διὰ τοῦ συγκεντρωμένου πο-

σοῦ, λαμβάνουν οἱ ἐξαγωγεῖς γεωργικῶν προϊόντων πρόσθετον τίμημα. Τοῦτο ἐγένετο διότι ἡ τιμὴ τῶν μὲν εἰσαγόμενων ἐμπορευμάτων ἦτο, παρὰ τὴν ὑποτίμησιν τοῦ νομίσματος, προπολεμική, ἤτοι ἀσήμαντος, ἡ τιμὴ δὲ τῶν ἐξαγομένων δὲν ἐσύμφερε διότι δὲν ἐκάλυπτε οὔτε τὰ ἔξοδα τῆς παραγωγῆς. Φυσικὸν ἦτο ἐπὶ τοιούτων συμψηφιστικῶν πράξεων νὰ μὴ ἔχη ἔννοιαν ἡ ἐπιβολὴ φορολογιῶν.

Οὐδεμίαν εὐθύνην δύναιμι νὰ φέρω διὰ νόμον τυπικόν, ὃν ἡ ἀρμοδία ὑπηρεσία ἐισηγήθη. Ἐὰς ἐρωτηθῇ ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν κ. Πέππας.

Καὶ τέλος, πρὶν ἢ σὰς ἀπασχολήσω μὲ τὸν περίφημον 1038 Νόμον, θὰ εἴπω δύο λέξεις διὰ τὸν νόμον περὶ πληρωμῆς ἀποζημιώσεως τῶν οἴνων καὶ διὰ τὸν περὶ κερμάτων. Ὁ πρῶτος, τῶν οἴνων, ἀναπροσαρμόζει τὰς ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων παραγωγῶν ἀποζημιώσεις διὰ τὰς κατὰ σχετίαν πρὸ τῆς κυβερνήσεώς μου ποσότητας οἴνου ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν καὶ Γερμανῶν καὶ δι' ἃς, ἂν καὶ πρὸ πολλοῦ τὰς εἶχον ἀναλώσει, δὲν εἶχε καταβληθῇ ἡ δέουσα ἀποζημίωσις. Ὁ νόμος αὐτὸς τόσον ἐβοήθησε τὰς ἀρχὰς κατοχῆς, ὥστε προεκάλεσε τὴν διαμαρτυρίαν τῶν Ἰταλῶν, παραπονουμένων ὅτι εἵχομεν καθορίσῃ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων παραγωγῶν ὑψηλὰς ἀποζημιώσεις. Ὁ δεύτερος, ὁ περὶ κερμάτων νόμος, ὑπεγράφη ὑπ' ἐμοῦ χωρὶς νὰ γνωρίζω ὅτι ἐκ τούτου ὠφελοῦντο αἱ ἀρχαὶ κατοχῆς, ὡμολόγησεν δὲ ὁ ἀρμόδιος ὑπάλληλος τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου ἐνταῦθα, ὅτι δὲν μοὶ ἀνέφερεν τὴν ὑπάρχουσαν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν διαφωνίαν περὶ τῆς ὑπογραφῆς ἢ μὴ τοῦ Νόμου. Ἐξ αὐτοῦ προκύπτει σαφέστατα, ὅτι δὲν ἐγνώριζα τὰς ἀντιθέτους ἀπόψεις τῆς ὑπηρεσίας, ἀφοῦ αὕτη οὐδὲν μοὶ ἀνέφερε σχετικῶς, παραμελήσασα ἐν αὐτῷ καθήκον ἐπιβεβλημένον, καὶ συνεπῶς δὲν θὰ δυνήθω νὰ παράσχω εἰς τὸν κύριον Ἐπίτροπον τὴν εὐχαρίστησιν νὰ καταλογίσῃ, ἔστω καὶ αὐτὸν τὸν μοναδικὸν νόμον μεταξὺ τῶν

1967 τοὺς ὁποίους ἐδημοσίευσεν ἡ κυβέρνησίς μου, εἰς τὸ παθητικόν μου.

Ὁ νόμος 1038. Ὁ νόμος αὐτὸς παρῆγεν εἰς ἐπιχειρήσεις τὸ δικαίωμα ὅπως, μετὰ σύμφωνον γνώμην τοῦ Συμβουλίου Συντονισμοῦ, ἀπολύουν μέρος τῶν ὑπαλλήλων τῶν. Οἱ γερμανοὶ διεμαρτύροντο διότι τὸ Δημόσιον κατέβαλεν εἰς ἐπιχειρήσεις, ἀδυνατούσας νὰ ἐκπληρώσουν τὰς πρὸς τοὺς ὑπαλλήλους τῶν ὑποχρεώσεις, σημαντικὰ χρηματικὰ ποσά. Καὶ ἔλεγον οἱ γερμανοὶ: «Δὲν εἶναι δυνατόν τὸ Δημόσιον νὰ σπαταλᾷ χρήματα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, πρέπει νὰ κάμῃτε ἓνα νόμον διὰ τοῦ ὁποίου νὰ ἐπιτρέπηται ἡ ἀπόλυσις ἐνὸς μέρους τῶν ὑπαλλήλων». Καὶ οὕτω, πρὸ τῶν συνεχῶν πιέσεων, ἐδημοσιεύθη ὁ Νόμος μὲ τὴν προσθήκην «περὶ συμφώνου γνώμης τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου Συντονισμοῦ» τοῦ ὁποίου προήδρευον ἐγώ. Καὶ ἐξυπηρέτησις τοῦ ἐχθροῦ, ἐρωτῶ, πῶς προκύπτει, ὅταν ἅπαντες οἱ κληθέντες ὑπὸ τοῦ κυρίου Ἐπιτρόπου μάρτυρες ἐβεβαίωσαν, ὅτι τὸ ὑπ' ἐμὲ Συμβούλιον Συντονισμοῦ δὲν ἐνέκρινε οὔτε ΜΙΑΝ ΑΠΟΛΥΣΙΝ ὑπαλλήλου; Μήπως ἄρα γε θὰ ἦτο πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ νὰ δηλώσω εἰς τοὺς γερμανοὺς, ὅτι ἤξιουν οὗτοι τὴν δημοσίευσιν τοῦ Νόμου 1038, ὅτι παραιτοῦμαι διὰ νὰ ἔλθουν οἱ ἴδιοι ἢ πραγματικὰ ὄργανά τῶν καὶ νὰ δημοσιεύσουν καὶ νὰ ἐφαρμόσουν τὸν Νόμον. Καὶ ἐπαναλαμβάνω καὶ πάλιν: ἡ πολιτικὴ, ἣν ἠκολούθησα εἰς τὸ ζήτημα τοῦ Νόμου 1038, ἦτο καὶ ἡ γυνικωτέρα πολιτικὴ μου. Ὑπεχώρουν εἰς τὰ μικρά διὰ νὰ κατορθώσω νὰ διασώσω τὰ μεγάλα. Ἐδέχθην νὰ δημοσιεύσω τὸν Νόμον 1038 διὰ νὰ δυνήθω νὰ μὴν τὸν ἐφαρμόσω. Εἶναι ἡ πολιτικὴ τοῦ Ὀδυσσεύς, ἀφοῦ δυστυχῶς δὲν εἶχον τὰ μέσα διὰ νὰ δυνήθω νὰ ἐφαρμόσω τὴν πολιτικὴν τοῦ Ἀχιλλέως.

Καὶ οὕτω ἀντέκρουσα καὶ τὸ κεφάλαιον αὐτὸ τῆς κατηγορίας, ἀποδείξας ὅτι οὐδεὶς ἐκ τῶν 13 Νόμων τοὺς ὁποίους ἐχαρακτήρισεν ὁ κύριος Εἰδικὸς Ἐπίτροπος ὡς γενομένους πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἐχθροῦ εἶχεν πράγ-

ματι παρομοίαν RATIO, αλλά έξ αντιθέτου, ότι άπαντες οί υπό της κυβερνήσεώς μου δημοσιευθέντες νόμοι (καί οί 13 καί οί υπόλοιποι 1954) έγινοντο προς τό συμφέρον των συμπατριωτών μου.

ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

XIII

Δικαιώνουν την πολιτικήν μου αί χιλιάδες των σφαγιασθέντων έθνικιστών Έλλήνων.

Είναι πράγματι ανάγκη νά άπολογηθώ ως προς την κατηγορίαν ότι ώπλισα πολίτας, προκαλών έμφύλιον σπαραγμόν καί βοηθών ούτω τους έχθρους της Πατρίδος ;

Δέν φθάνουν λοιπόν μέχρι των ωτων παντός τιμίου Έλληνος αί κατακερματίζουσai την σαθράν αύτην κατηγορίαν άραί, αί προερχόμεναι έκ τοῦ βάθους των κρημνών καί των φαράγγων, έκ τοῦ πυθμένος των φρεάτων πάσης γωνίας της χώρας μας, όπόθεν κατά δεκάδας καθ' ήμέραν από τοῦ παρελθόντος Δεκεμβρίου ανασύρονται κατακρεουργημένα τά πτώματα των άποτροπαίως σφαγιασθέντων έθνικιστών Έλλήνων ;

Έν αύτῇ ταύτῃ τῇ αίθούσῃ της Θέμιδος δέν διώκουν ως Έρινύες την τοιαύτην κατηγορίαν, αί έκ δικαιοτέρου όντως κόσμου έρχόμεναι φωναί των άτίμως έκτελεσθέντων συναδέλφων τοῦ κ. Εισαγγελέως, των ύμετέρων συναδέλφων, κύριοι δικασταί ;

Άλλά εἶναι δυνατόν ποτέ νά ἦ κραταιότερα ἡ φωνή μου της κλαγγής των όπλων, της έκπυρσοκροτήσεως των πολυβόλων, τοῦ βόμβου των άεροπλάνων, τοῦ θορύβου των άρμάτων μάχης, τοῦ πατάγου των έκρήξεων, πρό παντός όμως των κλαυθμών καί όδυρμών των θυμάτων,

των γόων καί κοπετών δυστυχών, τέκνων συζύγων, γονέων, άδελφών των άγρίως δολοφονηθέντων ;

Άφοῦ όμως ἡ κατηγορία διευπλώθη, άφοῦ εὑρέθησαν μάρτυρες, οί όποιοι ἠθέλησαν νά άμφισβητήσουν την πραγματικότητα πρέπει νά εἶπω ολίγας λέξεις, διά νά ύπενθυμίσω εἰς τό δικαστήριόν σας, ότι εάν ό κ. Παπανδρέου καί ό κύριος Κανελλόπουλος δέν ώμίλουν έναντίον των Ταγμάτων Άσφαλείας θά ώμίλουν κατά της πολιτείας αύτών, καθ' ἣς στρέφεται πᾶς έχέφρων Έλλην άναλογιζόμενος την... αναίμακτον της Πελοποννήσου κατάκτησιν. Άς μή λησμονῇ όμως ό κ. Παπανδρέου τό μὲν ότι, ότε έστειλε μία έκθεσιν του έντεῦθεν εἰς Κάϊρον πρίν ἢ μεταβῇ ἐκεῖ καί έν ἣ έλεγεν ότι ό λαός των Άθηνών ἤρξατο δυστυχώς νά άποβλέπῃ προς τά Τάγματα Άσφαλείας μετά συμπαθείας, διότι άντιτάσσονται εἰς τά κακουργήματα τοῦ ΕΑΜ, τά όποία εύρύτατα έν τῇ αύτῇ έκθέσῃ-έξετραγώδει, όμοίως μοί άπέστειλε κοινόν φίλον διά νά δικαιολογήσῃ τά οὔτω γραφόμενα, άφ' έτέρου δέ ότι από της έν Λιβάνῳ συγκεντρώσεως μέχρι τοῦ σχηματισμοῦ της λεγομένης Κυβερνήσεως έθνικης ένότητος οὔδέν έλεγε κατά των Ταγμάτων άναγνωρίζων σιωπηρῶς την ανάγκην της διατηρήσεως των καί μόνον άφοῦ ένηγκαλίσθη τοῦς έπτά κομμουνιστάς ύπουργούς ἤρχισε νά ζητῇ την διάλυσίν των. Άς ένθυμηθῇ έπίσης ό τόσον άσθενῇ, εἰς ώρισμένες περιπτώσεις, μνήμην έχων κύριος Παπανδρέου ότι ἅμα ως τά άπεκήρυξεν έλαβεν έξ Άθηνών παρ' άπάντων των ένταῦθα πολιτικῶν άρχηγών τηλεγραφήματα διά των όποίων τόν κατέκριναν διά την άφρονα ταύτην του ένέργειαν.

Πρίν όμιλήσω όμως διά τά Τάγματα, όφείλω νά εἶπω ολίγας λέξεις, ἵνα έκφράσω την εύγνωμοσύνην μου εἰς τό μεγαλύτερον μέρος της Χωροφυλακῆς (άνδρας καί Άξιωματικούς) ως καί εἰς πλείστους της Άστυνομίας Πόλεων, έπιτελέσαντας κατά την κατοχήν τό καθήκον των εύόρκως. Δέν δύναμαι εἰμῇ νά όμολογήσω ότι ἡ Χωροφυλακή, κατά πρώτον λόγον, ἡ Άστυνομία Πόλεων, κατά

δεύτερον, παρ' ὅλον διὰ τῆς ἀρχῆς τῆς κατοχῆς εἶχον ἐπ' αὐτῶν ἐκδηλωθῇ ἐντονώταται αἱ πιέσεις τῶν κατακτητῶν πρῶτον, τῶν κομμουνιστῶν μετέπειτα, ἐξετέλεσαν τὸ καθήκον τῶν καὶ δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον ἐπέσυρον κατ' αὐτῶν τὴν μῆνιν τοῦ ΕΑΜ προσπαθήσαντος διὰ παντὸς μέσου νὰ διαλύσῃ τὰ σώματα ταῦτα.

ΧΙΙΙ

ΤΑΓΜΑΤΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Τάγματα ἀσφαλείας ἦσαν τὰ ἐν Πελοποννήσῳ καταρτισθέντα τὰ ὁποῖα οὐδεμίαν ἀπολύτως εἶχον σχέσιν πρὸς τοὺς εὐζωνικοὺς σχηματισμοὺς, ἔδρασαν δὲ τελείως ἀνεξαρτήτως τοῦ τε ἐν Πάτραις εὐζωνικοῦ Συν/τος, ὅπερ διετέλει ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ γενναίου Συν/χου τοῦ Πεζικοῦ κ. Κουρκουλάκου καὶ τοῦ ἐν Πύργῳ τῆς Ἠλείας Εὐζωνικοῦ Τάγματος, διατελέσαντος ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ δολοφονηθέντος ὑπὸ τῶν συμμοριτῶν τοῦ ΕΛΑΣ Ἀντ/χου Κοκκῶνῃ. Τὸ ἱστορικὸν τῆς συγκροτήσεως τῆς δυνάμεως ταύτης ἔχει ὡς ἑξῆς :

Ἐπόμενονον τὸ ΕΑΜ τοῦ προγράμματος τοῦ ΚΚΕ, εἰς τὸ ὁποῖον ἐξ ὁλοκλήρου πλέον ἀνῆκε, διὰ τῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα ΕΛΑΣ συμμοριῶν του, ἔσφαξεν ἐν Πελοποννήσῳ ὡς ἀλλαχοῦ, πᾶν ἐθνικιστικὸν στοιχεῖον, ἐλήστευσε τὰς περιουσίας τῶν κατοίκων, ἐπυρπόλει πόλεις καὶ χωρία. Ἐντρομοὶ οἱ κάτοικοι ἔφευγον διωκόμενοι ὑπὸ τῶν προδοτῶν καὶ κατέφευγον δι' ἀναφορῶν τῶν ἀρχῶν, διὰ λαϊκῶν ἐπιτροπῶν καθ' ἡμέραν παρουσιαζομένων, εἰς τὴν κυβέρνησίν μου ζητοῦντες τὴν ἀποστολὴν δυνάμεως Χωροφυλακῆς ἢ Εὐζώνων ἢ τουλάχιστον ὅπλων. Ἀτυχῶς οὐδὲν τῶν αἰτημάτων τῶν δυστυχῶν αὐτῶν ὑπάρξεων ἠδυνάμεθα νὰ ἱκανοποιήσωμεν, ὡς στερούμενοι ὅπλων καὶ πυρομαχικῶν.

Ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ τῶν οἱ κάτοικοι προσέφευγον ἐκά-

στοτε πρὸς τὰς τοπικὰς γερμανικὰς στρατιωτικὰς ἀρχὰς ζητοῦντες ὅπλα καὶ ἐνίοτε ἐπετύγχανον νὰ τοῖς χορηγηθῇ ἀριθμὸς τις διὰ τοῦ ὁποίου καὶ ὥπλιζον συμπολίτας τῶν, ἀναλαμβάνοντας τὴν προστασίαν τῶν ὑπολοίπων. Οἱ ἔνοπλοι αὐτοί, ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἐπληθύνθησαν καὶ ἀπεφασίσθη νὰ ὑπαχθοῦν εἰς σῶμα πλέον ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἐκ Μάνης Συν/χου τοῦ Πεζικοῦ Δ. Παπαδόγκωνα, τοῦ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος φονευθέντος ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν ἐν Στρατῶνες Γουδί, ἔνθα εἶχεν ἐγκλεισθῇ κατὰ διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεως Παπανδρέου, δι' ἀσφάλειάν του ὑποθέτω, ἀπαραλλάκτως ὡς δι' ἀσφάλειάν μας εἶχομεν ἐγκλεισθῇ ἡμεῖς εἰς τὰς φυλακὰς Ἀβέρωφ¹.

Ὁ τότε Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν διεμαρτυρήθη διότι, καὶ πολὺ ὀρθῶς, εὗρισκεν ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιτρέψωμεν δρᾶσιν ἐνόπλων ὁμάδων ἐντελῶς ἀνεξαρτήτως τῆς Χωροφυλακῆς ἢ τῶν Εὐζωνικῶν σχηματισμῶν καὶ οὕτω ἐπῆλθεν συμφωνία διὰ τῆς ὁποίας ἰδρύθη ἐν Πελοποννήσῳ τὸ Β' Ἀρχηγεῖον Χωροφυλακῆς ἔχον τὴν ἔδραν του ἐν Τριπόλει καὶ ὃ ἀνέλαβεν ὁ Συν/χης Παπαδόγκωνας.

Μὲ αὐτὸ δὲν θέλω νὰ εἶπω ὅτι τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας δὲν ἔπραξαν τὸ καθήκον τῶν. Κάθε ἄλλο. Ἦσαν καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοὶ πολῖται Ἕλληνες μεγάλως δεινοπαθήσαντες ὑπὸ τῶν κομμουνιστικῶν συμμοριῶν, ἀναγκασθέντες νὰ λάβουν τὰ ὅπλα κατ' αὐτῶν καὶ κατωρθώ-

¹ Τὴν 13ην Ὀκτωβρίου ἐζήτησε νὰ εἶδῃ τὸν πατέρα μου, εὐρισκόμενον ἐν τῇ οἰκίᾳ του καὶ ἀναμένοντα τὰς ἀποφάσεις τῆς τριμεροῦς ἀντιπροσωπείας τῆς Κυβερνήσεως Ἑθνικῆς Ἐνώσεως, Ἀξ/κός τις τῆς Ἀστυνομίας Πόλεων, ὅστις τοῦ ἀνεκοίνωσεν ὅτι ἡ ἀντιπροσωπεία ἀπεφάσισε διὰ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ πατρός μου, νὰ τὸν περιορίσῃ εἰς τὰς φυλακὰς Ἀβέρωφ. Καὶ οὕτω ἐνεκλείσθη εἰς τὰς φυλακὰς ἐκ τῶν ὁποίων διεσώθη ὡς ἐκ θαύματος τὴν 18ην Δεκεμβρίου 1944, ἀφοῦ πλείστοι ὅσοι μετ' αὐτοῦ συγκρατούμενοι ἔπεσαν εἰς χεῖρας τῶν στασιαστῶν σφαγιασθέντες κατὰ τὸν πλέον ἄγριον τρόπον. Συγκινητικὴ ἀληθῶς καὶ ἰδιόρρυθμος ἡ ἀσφάλεια ἦν παρέχει εἰς τοὺς ἀντιπάλους τοῦ ὃ κύριος Παπανδρέου.

σαντες οὕτω νὰ προστατεύσουν τὴν τιμὴν καὶ τὴν ζωὴν πλείστων ὄσων συμπολιτῶν των. Ἐξ ἄλλου ὁ τρόπος τῆς δημιουργίας τῶν Ταγμάτων αὐτῶν ἀποδεικνύει πόσον μεγάλη ἦτο ἡ ἐπιθυμία τοῦ Λαοῦ μας νὰ σχηματισθοῦν ἑνοπλά σώματα διὰ νὰ ἀναλάβουν τὴν ἀμυναν τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τῶν δῆθεν ἀπελευθερωτικῶν Ὀργανώσεων τοῦ ΕΑΜ.

Καὶ δύνανται βεβαίως οἱ ξένοι, οἱ μὴ γνωρίζοντες τὰς συνθήκας ὑφ' ἃς κατὰ τὴν κατοχὴν ἔζησεν ὁ Ἑλληνικὸς Λαός, νὰ ὀμίλουν μετὰ περιφρονήσεως περὶ τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας ἰσχυριζόμενοι ὅτι ταῦτα ἦσαν ὁργανώσεις φασιστικά, ἀντεθνικά καὶ ἀντιλαϊκά, δὲν ἐπιτρέπεται ὅμως νὰ πράττουν τοῦτο "Ἕλληνες, ἔχοντες μάλιστα τὴν ἀπαίτησιν νὰ λέγωνται ἐθνικιστά. Μήπως ἄλλωστε δὲν ἦσαν καὶ οἱ ἄρματωλοί πρὸ τοῦ 1821—εἰς διοικητικὴν πρὸς τοὺς Τούρκους, παρ' ὧν καὶ διωρίζοντο, εὐρισκόμενοι ἐξάρτησιν—εἰδὸς τι ταγμάτων Ἀσφαλείας εἰς οὓς, νομίζω, ὅτι ὁπωσδήποτε μικρόν τι τουλάχιστον ὀφείλουν οἱ Ἕλληνες εἶτε μεταξὺ τῶν ἐλευθερωτῶν καταλέγον· αὐτούς, εἶτε μεταξὺ τῶν ἀπλῶς ἀπελευθερωθέντων;

XV

Εὐζωνικά Τάγματα. Οἱ ἀγῶνες μου διὰ νὰ ἐπιτύχω τὴν ἔγκρισιν τοῦ σχηματισμοῦ των.

Εἶπον, ὅτι μεταξὺ τῶν ὄρων οὓς ἔθεσα διὰ νὰ δεχθῶ νὰ καταλάβω τὴν Ἀρχὴν, σπουδαίαν δι' ἐμὲ κατεῖχε θέσιν καὶ ὁ τῆς ἀμέσου συγκροτήσεως τεσσάρων εὐζωνικῶν ταγμάτων τουλάχιστον, δύο ἐνταῦθα καὶ ἐτέρων δύο ἐν Θεσσαλονίκῃ. Εἰς τὸν ὅρον αὐτὸν ἀντετάχθη καὶ ὑπὸ τῶν Γερμανῶν καὶ ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν, ἡ πλέον ἐπίμονος ἄρνησις, δικαιολογηθεῖσα ὡς τῆς τοιαύτης προθέσεώς μου ἀντικειμένης εἰς τὰς διατάξεις τῆς ἀνακωχῆς καὶ ἀδυνάτου συνεπὶ οὔσης τῆς παραδοχῆς

τῆς ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν ὀργάνων τῆς κατοχῆς. Εἶναι μάλιστα ἀναμφισβήτητον, ὅτι ἡ κατὰ τὰς ἀρχὰς Νοεμβρίου ἐπελθοῦσα ἀπότομος διακοπὴ τῶν μετ' ἐμοῦ συνεννοήσεων, ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἄκαμπτον ἐπιμονὴν μου ἐπὶ τοῦ ὅρου αὐτοῦ, διότι καὶ κατ' Ἀπρίλιον 1943 ὁ ὅρος οὗτος προεκάλεσε τὰς περισσοτέρας συζητήσεις. Ἀνέφερον ἐξ ἄλλου, ὅτι ὁ ἀρχικὸς μου σκοπὸς τῆς συγκροτήσεως τῶν εὐζωνικῶν σχηματισμῶν ὑπῆρξεν ἡ ἀνάγκη σχηματισμοῦ μικρᾶς τινος στρατιωτικῆς δυνάμεως μελλούσης νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πυρὴν τοῦ κατὰ τὴν εἰρήνην μέλλοντος νὰ σχηματισθῇ ἐθνικοῦ μας στρατοῦ, πυρῆνος ἀναγκαίου ἀπολύτως καὶ τοῦ ὁποίου τὴν ἀνάγκην ἀνεγνώριζε πλὴν ἐμοῦ καὶ ὁ κύριος Θ. Πάγκαλος εἰς τὰς κατ' Ἰδίαν τότε συζητήσεις, ἃς μετ' αὐτοῦ εἶχον, ὡς ὁ ἴδιος ἐξέθεσε κληθεὶς ἐνταῦθα. Πλὴν κατ' Ἀπρίλιον 1943 ἐπέμενον ἔτι περισσότερο ἐπὶ τῆς ἀνάγκης σχηματισμοῦ τῶν μικρῶν αὐτῶν Ἑλληνικῶν τμημάτων διότι ἐμφανῶς πλέον ἐβλεπον τὰς προθέσεις τοῦ ΕΑΜ καὶ ἐθεώρουν (ἡ Χωροφυλακὴ εἶχεν ὑποστῇ κάπως τὴν ἐπιδρασιντῶν κομμουνιστῶν κατὰ μέρος) ὅτι ἦτο ἀπαραίτητος ἀνάγκη νὰ ὑπάρχουν τμήματα ἀπολύτως ἐθνικιστικὰ δυνάμενα νὰ ἀντιπαλαίσουν κατὰ τῶν καταχθονίων σκοπῶν τοῦ κομμουνισμοῦ καὶ νὰ ἀναλάβουν τὴν προστασίαν τοῦ κινδυνεύοντος κοινωνικοῦ μας καθεστώτος.

"Ἀμα τῇ συγκροτήσει τῆς Κυβερνήσεως, διατηρήσας πρὸς τοῦτο προσωπικῶς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ὑπουργείου Ἑθνικῆς Ἀμύνης, ἡρξάμην ἀμέσων διαπραγματεύσεων μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ἐν Ἀθήναις Ἰταλικῶν στρατευμάτων κατοχῆς, θέλων πρῶτον τὴν συγκρότησιν τῶν δύο ταγμάτων τῶν Ἀθηνῶν καὶ μετ' αὐτὴν τῶν τῆς Θεσσαλονίκης. Ὅμως εὐθὺς εὐρέθην ἀντιμέτωπος τῆς ἀντιδράσεως τῶν Ἰταλῶν στρατιωτικῶν, ἀτερμόνους προκαλεσάντων συζητήσεις ἐπὶ τοῦ τρόπου τῆς συγκροτήσεως τῶν ταγμάτων, τοῦ ὀπλισμοῦ των, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τῶν ἀνδρῶν, τοῦ τόπου στρατωνισμοῦ καὶ τὰ λοιπά. Εἰς ἀπάσας τὰς προφανεῖς ταύτας στρεψοδικίας

ἀντέτασον, ὑπερανθρώπως καθημερινῶς ἀγωνιζόμενος, τὴν προϋπάρξασαν σαφὴ συμφωνίαν, εἰς δὲ τοὺς πληρεξουσίου τῆς Ἰταλίας καὶ Γερμανίας σαφῶς ἐδήλουν ὅτι, οὕτω σκαιῶς παραβιαζομένου εὐθὺς ἀμέσως τοῦ πρωτίστου ὁρου, θὰ ὠθοῦμην ἀσφαλῶς εἰς τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς Ἀρχῆς. Τέλος, τῇ ἐπεμβάσει τῶν πληρεξουσίων, κατωρθώθη ἡ ἐπὶ τῶν λοιπῶν σημείων συνεννόησις καὶ ἤρξαντο αἱ διὰ τὴν παροχὴν τοῦ ἀναγκαίου ὀπλισμοῦ συζητήσεις. Ἀλλ' ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἐξεδηλώθη ἀνεπιφυλάκτως ἡ φιλυποψία τῶν Ἰταλῶν στρατιωτικῶν καὶ ἡ κακοπιστία αὐτῶν. Ὑπέσχοντο καθ' ἡμέραν ὅτι τὴν ἐπομένην θὰ ἐλύετο τὸ ζήτημα καὶ ἐπὶ ἐβδομάδας ὁλοκλήρους ἀπέφευγον πᾶσαν λύσιν, ἐφευρίσκοντες ὅλον ἐν νέας δικαιολογίας εἰς ἀπάντησιν τῶν καθ' ἡμέραν ἐντονωτέρων δικαιολογιῶν μου. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ ἤρξαντο σαφέστερον νὰ διαφαίνωνται τὰ νέφη τὰ συσκοτίζοντα τὰς ἰταλογερμανικάς, τουλάχιστον ἐν Ἑλλάδι, σχέσεις καὶ ἡ μεταξὺ τῶν στρατιωτικῶν τῶν δύο χωρῶν δυσπιστία μοὶ ἐπέτρεπε βασιμῶς νὰ ἐλπίζω, ὅτι τῇ ἄλλωστε ἐκδηλωθείσῃ, σχετικῇ ἐντόνῳ ἐπεμβάσει τοῦ πληρεξουσίου τῆς Γερμανίας, ἀναγνωρίζοντος τὴν δικαίαν ὀργὴν μου, ἤθελον τέλος φθάσῃ εἰς τὸ ποθοῦμενον. Κατ' ἐκείνας ὁμῶς ἀκριβῶς τὰς ὥρας ἐπῆλθεν ἀπροόπτως τὸ γεγονός τῆς ἀντικατάστασεως τοῦ στρατηγοῦ Τζελόζο διὰ τοῦ στρατηγοῦ Βεκιαρέλλι καὶ τῆς μετὰ τοῦ Τζελόζο ἀναχωρήσεως τοῦ Γκίτζι, οὗ ἐφέρετο ὡς πιθανὴ ἡ ἀντικατάστασις. Νέων λοιπὸν ἡρξάμην συνεννοήσεων ὑποστηριζόμενος πάντοτε ὑπὸ τοῦ γερμανοῦ πληρεξουσίου, ὁ ὁποῖος ὁμῶς καὶ οὗτος ἀνεχώρησε τότε διὰ τινὰς ἡμέρας εἰς Βερολίνον. Τῆς ὁπουσίας προφανῶς ταύτης ἐπωφεληθεὶς ὁ Βεκιαρέλλι, μοὶ ἀπηύθυνεν αἴφνης ἐπιστολὴν, ἐν ᾗ ἄνευ ἐντροπῆς μοὶ καθίστα γνωστὸν ὅτι «τῆς καταστάσεως μεταβληθείσης», δὲν ἔσπευγε πλέον εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν ταγμάτων. Ἀπήντησα ὅτι δὲν δύναμαι νὰ δεχθῶ τοιαύτην τῶν συμφωνηθέντων σκαιὰν παραβίασιν (πολλῷ μᾶλλον διότι οὐδεμίαν ἀνέφερεν ἐν τῇ ἐπιστολῇ του, πλὴν

τοῦ «τῆς καταστάσεως μεταβληθείσης», δικαιολογίαν) καὶ συγχρόνως ἔσπευσα νὰ διαμαρτυρηθῶ εἰς τὸν γερμανὸν Διοικητὴν Νοτίου Ἑλλάδος προβάλλων ὅτι ἡ συμφωνία εἶχε γίνεи συμμετεχόντων τῶν γερμανῶν καὶ συνεπῶς θὰ ἔδει νὰ γνωρίζω ἂν εἶναι καὶ αὐτοὶ σύμφωνοι εἰς τὴν τοιαύτην, ὑπὸ τινος τῶν τριῶν, κατάφωρον παραβίασιν τῶν συμφωνηθέντων. Ὁ γερμανὸς στρατηγὸς μοὶ ἀπήντησεν ὅτι ἡ διαμαρτυρία μου ἦτο ἀπολύτως δικαιολογημένη καὶ ὅτι θὰ προέβαινεν εἰς συνάντησιν τοῦ ἰταλοῦ συναδέλφου του προσέθεσε δὲ ὅτι πάντως, ἂν οἱ ἰταλοὶ δὲν ἐνέδιδον, θὰ ἐφρόντιζε νὰ λυθῇ τὸ ζήτημα διὰ γερμανικοῦ ὀπλισμοῦ καὶ μὲ παρεκάλεσε νὰ ἀναμείνω ἀπάντησίν του ἥτις δὲν θὰ ἐβράδυε. Ἀναφέρω παρεπιπτόντως ἐνταῦθα ὅτι ἄριστοι Ἀξιωματικοὶ τοῦ Στρατοῦ μας, κατανοοῦντες ὅτι ἡ συγκρότησις τῶν εὐζωνικῶν σχηματισμῶν ἤθελεν εἶναι ἡ ἀπαρχὴ τῆς ἀναχαιτήσεως τοῦ κομμουνιστικοῦ κινδύνου, μετὰ πολλῆς συμπαθείας παρηκολούθουν τὰς προσπάθειάς μου, ἐπιμένοντες συνάμα ὅτι καὶ οἱ ἰταλοὶ καὶ οἱ Γερμανοὶ θὰ ἤρνουντο ἐν τέλει κατηγορηματικῶς νὰ ἐκτελέσουν τὰ συμφωνηθέντα. Ἐνθυμοῦμαι ἐπὶ παραδείγματι τὸν διακεκριμένον ἄνθρωπον καὶ ἄριστον Συν/ρχην τοῦ Πυρ/κοῦ κύριον Κ. Παπαδόπουλον, λέγοντα καθ' ἡμέραν εἰς ἐμέ: «Κύριε Πρόεδρε, θὰ σὰς γελάσουν. Ποτὲ δὲν θὰ πραγματοποιήσουν τὴν ὑπόσχεσίν τους αὐτήν. Δὲν βλέπετε πῶς συνεχῶς ἀναβάλλουν;» Ἐν τούτοις ἐπέμενον καὶ αἱ προσπάθειάι μου ἐκαρποφόρησαν καὶ ἐπέτυχον τοῦ ἐθνικωτάτου σκοποῦ τῆς συγκροτήσεως τῶν εὐζωνικῶν ταγμάτων.

Ἀνέφερον τὰ ἀνωτέρω διὰ νὰ ἀποδείξω πόσον ἄδολος ἦτο ὁ σκοπός μου καὶ πόσον οἱ κατέχοντες ἠγωνίσθησαν διὰ νὰ μὲ μεταπείσουν ἀπὸ τῆς συγκροτήσεώς των. Ταῦτα διὰ νὰ ἀποδείξω πόσον ψεύδονται οἱ ὑποστηρίζοντες ὅτι τὰ Τάγματα ἐδημιουργήθησαν τῇ ἀπαίτησει τῶν γερμανῶν καὶ ὅτι σκοπός των ἦτο ἡ μετὰ τοῦ ἐχθροῦ συνεργασία. Ἐπίσης διὰ νὰ ἀποδείξω ὅτι τὴν συγκροτήσιν των ἐπεθύμουν πλείστοι ὅσοι διακεκριμένοι

ἀξιωματικοί μας ὄντες ὁμῶς ἀπαισιόδοξοι διὰ τὴν ἐκβασιν τῶν προσπαθειῶν μου. Ὑμεῖς δύνασθε νὰ κρίνετε πλέον, ἐὰν τοῦ τοιούτου μου ἔργου ἢ ὑπονόμευσις δὲν ἦτο μέτρον ἄστοχον καὶ αὐτὸ τοῦτο προδοτικόν. Ἐγραψεν εἰς τὴν περίφημον πρὸς Κάϊρον ἐπιστολήν του ὁ κύριος Παπανδρέου, ὅτι τὰ Τάγματα ἐσχηματίσθησαν ἀπὸ τὸ ὄργανον τῶν γερμανῶν Ράλλην τῇ ἐντολῇ των (τῶν γερμανῶν). Ἄς μάθει ὁ κύριος Παπανδρέου ὅτι οὐδέποτε ὑπῆρξα ὄργανον οὐδενός, διότι ἐγὼ τουλάχιστον ὑβρίζομενος παρὰ τῶν κομμουνιστῶν, ἀναγνωρίζομαι ὑπὸ τῆς μεγίστης πλειοψηφίας τοῦ ἐθνικῶς σκεπτομένου Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ὡς πατριώτης Ἑλλην θυσιάσας τὰ πάντα εἰς τὸν βωμὸν τοῦ καθήκοντος, ἐνῶ ἐκεῖνος δακτυλοδεικνύεται ὡς ὁ παρ' ὀλίγον καταστροφεὺς τῆς Ἑλλάδος.

Ἀνέμενον λοιπὸν τὴν τοῦ γερμανοῦ στρατηγοῦ ἀπάντησιν, ὅτε ραγδαῖα ἐπῆλθον τὰ γεγονότα τῆς ἐν Ρώμῃ ἀνατροπῆς, τῆς συλλήψεως καὶ διαλύσεως τοῦ ἐνταῦθα ἰταλικοῦ στρατοῦ, τῆς διαφυγῆς πλειστων ἀνδρῶν αὐτοῦ καὶ τῆς ἐνισχύσεως ἕνεκα τούτου τῶν συμμοριῶν τοῦ ΕΛΑΣ δι' ἀνθρωπίνου ἀλλὰ πρὸ πάντων διὰ πολυτίμου ἀψύχου ὕλικου.

Καὶ οὕτω ἡ Ἰταλία, ἥτις τὸν Ὀκτώβριον διὰ τῆς κηρύξεως τοῦ κατὰ τῆς Ἑλλάδος πολέμου, πολλὰς συμφορὰς ἐπεσώρευσεν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, συνεπλήρωσε τὰς συμφορὰς μας ταύτας διὰ τῆς παροδόσεώς της.

XVI

Τὰ μετὰ τὴν Ἰταλικὴν κατάρρευσιν. Τὰ γερμανικὰ Σ.Σ.
Οἱ κατ' αὐτῶν ἀγῶνες μου.

Ἡ δημιουργηθεῖσα μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ ἰταλικοῦ στρατοῦ κατάστασις, ὑπῆρξεν ἀφορμὴ νέων δεινῶν τῆς χώρας μας δοκιμασιῶν καὶ νέων διὰ τὴν κυβέρνησίν μου ἀντιξῶν συνθηκῶν πρὸς τὸ ἀπασχολοῦν με θέμα τῶν Ταγμάτων. Διότι, ὡς ἦτο φυσικόν, ἡ ἀνατροπὴ τῆς Ἰταλίας

κατέστησε τοὺς γερμανοὺς ἔτι μᾶλλον καχυπόπτους, ἢ δὲ συμπάθεια, ἣν ὁ Λαὸς μας ἐπεδείκνυε τότε εἰς τοὺς αἰχμαλώτους τῶν γερμανῶν ἰταλούς, ἐξηρέθειζε μεγάλως τοὺς ἐνταῦθα γερμανοὺς στρατιωτικούς. Ἡρξάτο λοιπὸν νέος τραχύτατος ἀγὼν, ἀποτελέσας ἀληθὲς μαρτύριον ἀπάντων τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ ἰδιαίτατα ἐμοῦ ἐρχομένου εἰς μεγαλυτέραν μετ' αὐτῶν ἐπαφήν, βλέποντος ὅτι παρεβιάζοντο συχνότατα οἱ ὑπ' ἐμοῦ θεθέντες τὸν Ἀπρίλιον ὅροι καὶ στερηθέντος προσέτι τῆς ὑποστηρίξεως, ἣν κατὰ τὸ εἰς αὐτὸν δυνατόν μοι παρείχεν ἔναντι τῶν στρατιωτικῶν ὁ Ἀλτενμπουργκ. Μία τῶν ἀμέσων συνεπειῶν τῆς δημιουργηθείσης νέας καταστάσεως ὑπῆρξεν ἡ τότε τὸ πρῶτον ἐγκατάστασις ἐνταῦθα τῶν ΣΣ, ὁργάνωσεως διοικουμένης ὑπὸ καθαρῶς ναζιστικῶν στοιχείων καὶ εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ὁποίων δὲν εὗρισκέ τις οὐδὲν εὐγενὲς συναίσθημα. Καὶ ἐνῶ τὰ ζητήματα τῆς Ἀστυνομίας καὶ τῆς Χωροφυλακῆς ὡς καὶ τῶν Ταγμάτων ἐλύοντο μέχρι τότε διὰ συνεννοήσεων μετὰ τοῦ στρατιωτικοῦ διοικητοῦ, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἤμην πλέον ἠναγκασμένος νὰ συνεννοοῦμαι διὰ τὴν λύσιν των μετὰ τοῦ διοικητοῦ τῶν ΣΣ. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ὁ ἐπὶ κεφαλῆς των ἦτο ἄνθρωπος μᾶλλον μειλίχιος, ἀλλὰ ὁ κύριος μοχλός, ὃν πάντες καὶ αὐτός ὁ προϊστάμενός του ἔτρεμον, κάποιος Μπλουμέ των Σ.Ντ.) ἦτο ἄνθρωπος σκληρώτατος, φιλύποπτος καὶ μισέλλην καὶ πλείστας ὄσας φορὰς ἤλθον μετ' αὐτοῦ εἰς βιαιοτάτην σύγκρουσιν ἔτι δὲ περισσοτέρας φορὰς ἐσκέφθην νὰ ἀποχωρήσω τῆς ἀρχῆς ἐγκαταλείπων τὰ πάντα εἰς τὴν τύχην των. Τὸ μαρτύριόν μου ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μέχρι τῆς ὁπελευθερώσεως ἀμφιβάλλω ἐὰν δύναται νὰ συγκριθῇ μὲ ὅτι δῆποτε, ὅταν μάλιστα λάβει, κανεὶς ὑπ' ὄψει του ὅτι τὸ ἐσπέρας ἐπανερχόμενος εἰς τὴν οἰκίαν μου, σωματικὸν καὶ ψυχικὸν ράκος, ἤμην ἠναγκασμένος νὰ ἀκούω τὸν Ἑλληνα ὁμιλητὴν τοῦ Καΐρου ἢ τοῦ Λονδίνου νὰ μὲ ἀποκαλεῖ προδότην τῆς Πατρίδος καὶ τυφλὸν ὄργανον τῶν γερμανῶν, ἐναντίον τῆς θελήσεως τῶν ὁποίων, ἐγὼ

καὶ οἱ στενοὶ μου συνεργάται ἐγνώριζον ποσάκις ποῖαν ἀντίδρασιν προέβαλλον.

Εἰς τὰς ὑποδείξεις τῶν ΣΣ ὀφείλεται ἡ σύλληψις καὶ ἀποστολὴ εἰς Γερμανίαν τοῦ Στρατηγοῦ Ντερτιλῆ, ἡ ἐξορία τοῦ συναδέλφου κ. Ἀναστασίου Ταβουλάρη, ἡ σύλληψις τῶν ἐν τῷ Ὑπουργείῳ Ἐθνικῆς Ἀμύνης ὑπηρετούντων ἀξικῶν κ. κ. Θειακοῦ, Ἀλεξοπούλου κλπ., ἡ ἐν ἀπουσίᾳ μου γενομένη ἔρευνα εἰς τὸ γραφεῖον μου τοῦ ὡς ἄνω Ὑπουργείου, ὡς καὶ ἡ σύλληψις καὶ φυλάκισις τῶν πολιτικῶν Ἀρχηγῶν κ. κ. Γονατᾶ, Σοφούλη, Ἀλεξανδρῆ κλπ. "Οἱ αἱ δυσκολίαι ὅμως αὐταὶ ἐν τέλει ὑπερπηδήθησαν καὶ τέλος, πρὸς μεγάλην μου ἀνακούφισιν, κατάρθωσα νὰ παραλάβω ὅπλα καὶ βραδέως ἀλλ' ἀσφαλῶς νὰ προβαίνω εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου μου, τῆς ἐνόπλου ἀμύνης κατὰ τῶν ἐρυθρῶν δολοφόνων, ἀμύνης, ἣτις μὲ ὠδήγησεν εἰς τὸ ἐδώλιον τοῦ κατηγορουμένου.

Ἡ συγκρότησις τῶν Ταγμάτων ἐβασίσθη ἀρχικῶς ἐπὶ τῆς ἐθελουσίας κατατάξεως. Ἐπειδὴ ὅμως παρετηρήθη δι' αὐτῆς ἐπέτυχον νὰ διεισδύσουν στοιχεῖα ἐπικίνδυνα καὶ τινες κομμουνισταὶ (κατ' ἐντολὴν τῶν ἀρχηγῶν τῶν) ἠθελήσαμεν νὰ ἐφαρμόσωμεν τὸ σύστημα τῶν ἀτομικῶν προσκλήσεων. Ἐκεῖ ὅμως εὐρέθημεν πρὸ τῆς ἐπιμόνου ἀρνήσεως τῶν γερμανῶν, κατηγορούντων ἡμᾶς ὅτι ἠθέλαμεν οὕτω ἐπιτηδεῖως νὰ παρασκευάσωμεν ἐπιστράτευσιν, ὑπόλους κατ' αὐτῶν ἔχοντες σκοπούς. Ἡρχισαν μάλιστα ἀπεριφράστως νὰ μᾶς θέτουν τὸ ἐρώτημα τί θὰ ἔπραττον τὰ Τάγματα ἐν περιπτώσει ἀγγλικῆς ἀποβάσεως. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ ἀπάντησίς μας ἦτο ὅτι δὲν θὰ ἐλαμβάνομεν μέρος εἰς τοιαύτης φύσεως ἐπιχείρησιν κατὰ τῶν Ἀγγλῶν, ἀφοῦ οὗτοι, ἐὰν δὲν ἦσαν σύμμαχοί μας, πάντως δὲν ἦσαν ἐχθροὶ μας καὶ ὅτι εἰς οὐδεμίαν κατὰ τῶν γερμανῶν ἐχθρικὴν πράξιν θὰ προεβαίνωμεν, καθότι κατὰ τὴν γνώμην μας, ἦτο ἐντροπὴ νὰ στρέψωμεν τὰ ὅπλα τὰ ὅποια μᾶς εἶχον δοθῇ ὑπ' αὐτῶν, κατ' αὐτῶν. Καὶ τέλος μετὰ πολ-

λὰς συζητήσεις καὶ ὑπαναχωρήσεις, ἐδέησε νὰ μᾶς ἐπιτρέψουν τὴν διὰ τῶν ἀτομικῶν προσκλήσεων κατὰ τάξιν. Ἀλλὰ νέον τότε παρουσιάσθη ἐμπόδιον. Ἡ ἐξέγερσις τῶν κληθέντων Ἑλλήνων καὶ τῶν οἰκείων τῶν, οἱ ὅποιοι, τῶν Γερμανῶν ἀληθῆ διὰ τοῦτο ἐπιδεικνυόντων ἐνθουσιασμόν, διεμαρτύροντο ἐντόνως κατὰ τοῦ μέτρου μας, λέγοντες, ὅτι οὕτω ἐκτίθενται οἱ οἰκεῖοι τῶν εὐπόρων κυρίως νέων (δὲν ἐκάλεσα ἀπόρους ἵνα μὴ τοὺς στερήσω τῶν οἰκογενειῶν τῶν) διότι παρουσιάζονται θέλοντες, χάριν τῶν περιουσιῶν τῶν, τὸν ἐμφύλιον σπαραγμόν. Ἡναγκάσθην τότε νὰ ἀπευθύνω δριμυτάτας παρατηρήσεις εἰς τοὺς κυρίους αὐτοὺς. Ἰσως σήμερον νὰ δικαιολογοῦν τὴν ἐπιμονὴν μου καὶ τὴν ἀξίωσιν ἣν εἶχον ὅπως οἱ εὐποροὶ, ὡς ἀπολάβοντες καὶ μεγαλυτέρων ἀγαθῶν, σπεύσουν εἰς τὰς ἐπάλξεις ὅχι διὰ νὰ διατηρήσουν τὰς περιουσίας τῶν, ἀλλὰ διὰ νὰ σώσουν τὴν ΕΛΛΑΔΑ.

XVII

Αἱ ὕβρεις τοῦ Τσουδεροῦ κατὰ τῶν Ταγμάτων

Καὶ ἐνῶ ἐγνώριζα, κύριοι δικασταί, τὰς μυρίας δυσχερείας κατὰ τῶν ὁποίων εἶχον νὰ ἀντιπαλαίσουν ἀξιωματικοὶ καὶ ἄνδρες τῶν ταγμάτων, τὰς τρομερὰς συνθήκας ὑφ' ἧς μία δρᾶξ ἀνθρώπων προσεπάθει νὰ ἀναχαιτίσῃ τὸν ὀπλισμένον συρφετὸν τοῦ ΕΛΑΣ, ἤκουα καθημερινῶς τὰ ραδιόφωνα τοῦ Καίρου, κατ' ὕψηλὴν ἐπιταγὴν τοῦ δημιουργοῦ τῶν δεινῶν μας κ. Τσουδεροῦ, νὰ ὕβριζον χυδαιότατα τοὺς γενναίους αὐτοὺς ἀποκαλῶντες τοὺς προδότες. Ἐσπέραν τινά, εἶχον ἐπιστρέψει ἀπὸ τὴν κηδείαν τοῦ ἀντισυνταγματάρχου Γ. Ὀρφانوῦ καὶ τριῶν εὐζώνων πεσόντων ἐν συμπλοκῇ πρὸς τοὺς ἐλασίτας. Ἦτο δὲ ὁ Ὀρφανός, ἀξιωματικὸς διακριθεὶς εἰς ὅλους τοὺς πολέμους, Κρῆς τὴν καταγωγὴν, τῆς ἀντιθέτου πρὸς ἐμὲ πολιτικῆς παρατάξεως, ὅστις ὅμως κατι-

δών ότι μοναδικός μου σκοπός ήτο ή άμυνα κατά τών ανατροπέων, έκ τών πρώτων κατετάγη είς τήν ύπ' έμοϋ σχηματισθείσαν δύναμιν. "Ημην περίλυπος, έχων άκόμη πρό όφθαλμών τό θέαμα τών άνηλίκων τέκνων τοϋ "Ορφανοϋ κλαιόντων διά τόν άδικον χαμόν τοϋ πατρός των και τούς συγγενείς τών τριών άλλων φονευθέντων εύζώνων, ότε αίφνης μέχρι τών ώτων μου έφθασαν αί ύστερικοί κραυγαί τοϋ όμιλητοϋ τοϋ ραδιοφώνου Καίρου. «Τούς γερμανοτσολιάδες, τούς προδότες. Σφάχτε τους, αυτούς και τόν άτιμο προδότη τόν φόν Ράλλη...» Αί τρίχες τής κεφαλής μου ώρθώθησαν. "Ητο λοιπόν δυνατόν νά ύπάρχη είς τόν κόσμον τόση κακή πίστις; "Ητο δυνατόν τοιαύτας ύβρεις κατά πολεμιστών πεσόντων έν τή έκτελέσει τοϋ καθήκοντος νά έκστομίζουν "Ελληνες; Αύται ήσαν αί σκέψεις μου και άηδιασμένος διά τήν πόρρωσιν τών κτηνανθρώπων αύτών έκλεισα τό ραδιόφωνον. "Εκλεισα διά νά μήν άκούω τούς άλλαλαγμούς τοϋ έλληνοφώνου τέρατος.

XVIII

Τί είπεν ό Τσώρτσιλ διά τό ΕΑΜ—ΕΛΑΣ

Κατηγορήθημεν ότι έδημιουργήσαμεν τά τάγματα "Ασφαλείας διά νά κτυπήσωμεν τήν έθνικήν αντίστασιν τοϋ ΕΑΜ-ΕΛΑΣ. Είς άπάντησιν τών κατηγοριών αύτών, μεταφέρω τά ύπό τοϋ μεγάλου φίλου τής "Ελλάδος πρωθυπουργοϋ τής Μ. Βρετανίας κ. Τσώρτσιλ λεχθέντα. Είπε λοιπόν ό μέγας οϋτος πολιτικός τήν 18ην "Ιανουαρίου έν τή Βουλή τών Κοινοτήτων: «"Εν τώ μεταξύ διά μίαν περίοδον έξ περίπου έβδομάδων ή ελληνική κυβέρνηση, άντιπροσωπεύουσα όλα τά κόμματα, διαταράσσετο ύπό έσωτερικών διαιρέσεων και διαδηλώσεων είς τάς όδους και όλονέν αί ύπό κομμουνιστικήν ήγεσίαν τελοϋσαι δυνάμεις, κατήρχοντο από βορρά και εισέδυσον είς τήν πόλιν τών "Αθηνών, έντός τής όποιας είχον επί-

σης ίσχυράν τοπικήν όργάνωσιν. "Επρομηθεύσαμεν είς τούς ανθρώπους αυτούς επί πολλά έτη όπλα είς σημαντικές ποσότητες, έν τή έλπίδι ότι τά όπλα αυτά θα έχρησιμοποιοϋντο είς τόν άγώνα έναντίον τών Γερμανών. "Εδέχθησαν τά όπλα και τά έφύλαξαν, καθώς και άλλα όπλα τά όποια έκυρίευσαν ή ήγόρασαν από τούς Γερμανούς κατά τήν ύποχώρησιν των ή όπωσδήποτε άλλως απέκτησαν, μέ τό άπώτερον σχέδιον νά κατακτήσουν τήν έξουσίαν είς τό "Ελληνικόν Κράτος έντός τών "Αθηνών, όταν οί Γερμανοί θα είχον άποχωρήση.

"Οφείλω νά όμιλήσω δι' όλίγων περί τών "Ελλήνων κομμουνιστών, μεταξύ τών όποιων εύρίσκονται επίσης και μακεδονικά και βουλγαρικά στοιχεΐα, ίσως μέ ίδίας έδαφικάς προθέσεις. Είναι αληθώς φοβεροί άνθρωποι. "Εχουν ένα σύνθημα και μίαν πολιτικήν, τήν όποιαν προσπαθοϋν νά πραγματοποιήσουν μέ άπανθρώπους μεθόδους, ένψ άλλοι άνθρωποι είς τάς περιοχάς αύτάς προσεπάθουν άπλώς νά διαφυλάξουν τό σώμα και τήν ψυχήν των. Μοϋ έλέχθη ότι σφάλω ύποτιμών τήν δύναμιν τοϋ ύπό κομμουνιστικήν ήγεσίαν διατελοϋντος ΕΛΑΣ. "Οφείλω νά όμολογήσω ότι τούς κρίνω από τήν μαχητικήν δεινότητα τήν όποιαν έπέδειξαν πολεμοϋντες τούς Γερμανούς (γέλωτες). Δεν θέλω νά τούς προσάψω καμμίαν στρατιωτικήν μομφήν. Διότι δεν έσκόπουν νά πολεμήσουν έναντίον τών Γερμανών, αλλά κατά τό πλείστον έδέχοντο άπλώς τά όπλα μας και εκάθηντο ήσυχοι, άναμένοντες τήν στιγμήν κατά τήν όποιαν θα ήδύναντο νά καταλάβουν τήν έξουσίαν είς τήν πρωτεύουσαν πραξικοπηματικώς και νά μεταβάλουν τήν "Ελλάδα είς κράτος κομμουνιστικόν μέ ολοκληρωτικόν άφανισμόν όλων τών αντιπάλων των. "Εσφαλα από τήν μικράν χρήσιν τήν όποιαν έκαμαν τών όπλων μας έναντίον τών Γερμανών, ίδίως όταν ή γενική νίκη τών συμμάχων κατέστη πιθανή, παρά τά όπλα τά όποια τούς έδώσαμεν. "Αναντιρρήτως τούς υπετίμησα ως μαχητικήν δύναμιν όταν αί δυνάμεις αί όποιαί ύπήρξαν τόσον χωλαί και νωθραί έναντίον των

Γερμανῶν εισηλθον ἀθρόαι εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν.

Εἰς βουλευτῆς. Τοῦτο δὲν εἶναι ἀληθές.

Τσῶρτσιλ. Ὅμιλῶ βασιζόμενος εἰς τὰς ἀρίστας τῶν πληροφοριῶν τὰς ὁποίας ἡδυνήθην νὰ ἔχω (ἐπευφημία). Δὲν φείδομαι κόπων προκειμένου νὰ πληροφορηθῶ ὅσα πιστεύω ὡς γεγονότα καὶ θεωρῶ ἑμαυτὸν πολὺ ἀρτιώτερον πληροφορημένον ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου παρ' ὅσον ἤμην πρὸ ἑνὸς μηνὸς ἢ πρὸ ἑξ ἑβδομάδων. Ὅτι ἐπληροφορήθην μετὰ μεγάλης δυσχερείας καὶ ὑπομονῆς, ὡδήγησεν ἐμὲ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἀρχικῶν ἀντιλήψεών μου καὶ μεταξὺ αὐτῶν εὐρίσκεται ἀναμφιβόλως καὶ τὸ συμπέρασμα ὅτι αἱ ἔνοπλοι συμμορίαι τοῦ ΕΛΑΣ, τοῦλάχιστον κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη, ἐλάχιστα παρηνώχλησαν τοὺς Γερμανοὺς. Ὅμολογῶ ὅτι δὲν δύναμαι νὰ εἰσέλθω εἰς προσωπικὴν συζήτησιν μετὰ τοῦ ἐντίμου μέλους. Ἀναμφιβόλως καὶ αὐτὸς καθὼς καὶ ἄλλοι, οἱ ὅποιοι ἔχουν διαφόρους ἀπόψεις θὰ ἔχουν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐξυμνήσουν τὰ ἐνδοξα κατωρθώματά των. Δὲν εἶμαι προπαρascευασμένος διὰ νὰ ἀπονείμω εἰς αὐτοὺς ἐγκώμια ἀνάλογα μὲ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἠκούσθησαν δικαίως διὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς γάλλους «Μακί» ἢ τοὺς Βέλγους «Μακί» ἢ διὰ τοὺς ἄνδρας οἱ ὅποιοι ἐπολέμησαν εἰς τὰ βουνὰ τῆς Ἰταλίας μάχας αἱματηρωτάτας.

Ἀλλὰ μήπως δύνασθε, κύριοι δικασταί, νὰ ἀγνοήσητε τὰς κατὰ τοῦ ΕΑΜ κατηγορίας τοῦ Ζέρβα; Δύνασθε νὰ ἀγνοήτε τὴν ὑπὸ τοῦ ΕΛΑΣ σφαγὴν τοῦ Ψαρροῦ; Τὴν διάλυσιν ἐν Μακεδονίᾳ τῆς Ἑθνικῆς Ὁργανώσεως Ἀντιστάσεως ΠΑΟ; Δύναται κατόπιν ὧν αὐτῶν νὰ ὑποστηρίχῃ ὅτι τὸ ΕΑΜ, ὁ ΕΛΑΣ καὶ αἱ διακλαδώσεις των ἔκαμαν ἑθνικὴν ἀντίστασιν;

XVIII

Μὲ τὰ τάγματα ἀσφαλείας καὶ τοὺς εὐζώνους κατορθώσαμεν νὰ εὗρουν ὁ Παπανδρέου καὶ ὁ Κανελλόπουλος Ἑλλάδα.

Οὕτω εἶχον τὰ ζητήματα τῶν Εὐζωνικῶν ταγμάτων. Παρ' ὅλας τὰς μυριάς ἀντιδράσεις ὧν, ἐχθρῶν καὶ συμμάχων, κατωρθώσαμεν οὐχὶ πλέον δύο τάγματα, ἀλλὰ σύνταγμα πλήρες νὰ σχηματίσωμεν ἐν Ἀθήναις καὶ ἑτερον πλήρες ἐν Πάτραις. Κατωρθώσαμεν νὰ δώσωμεν εἰς τὰ συντάγματα αὐτά, τὰ παισιωμένα ὑπὸ γενναίων ἀξιωματικῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, τὰς σημαίας των καὶ νὰ ἐπιτύχωμεν νὰ διασχίζουσιν ὑπερῆφάνως τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν, τῶν Πατρῶν, τοῦ Πύργου, τοῦ Ἀγρινίου, ὑπενθυμίζοντες εἰς τοὺς Ἕλληνας ἡμέρας προσφάτου δόξης καὶ προοιωνιζόμενα νέους προσεχεῖς Ἑθνικοὺς θριάμβους. Κατωρθώσαμεν ἐκ νέου νὰ ἐμψυχώσωμεν πᾶσαν ἑλληνικὴν καρδίαν καὶ νὰ προσβλέπουν οἱ πολῖται καὶ πάλιν ὑπερῆφάνως πρὸς τῆς πατρίδος τὰ μεγάλα πεπρωμένα. Κατωρθώσαμεν νὰ ἐξέλθῃ τῆς κρύπτης τῆς, ἢ ἐπὶ τρία σχεδὸν ἔτη ἐξαφανισθεῖσα στολὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀξιοῦ καὶ στρατιώτου κοσμοῦσα ἄνδρας ἐμπνεομένους ὑπὸ ἀδόλου πατριωτισμοῦ, νὰ προκαλῇ ἀκράτητα χειροκροτήματα καὶ ρίγη συγκινήσεως τῶν διψώντων δι' ἐλευθερίαν Ἑλλήνων. Κατωρθώσαμεν νὰ λαμβάνωμεν ἀπὸ ὧν τὰ σημεῖα τῆς Ἑλλάδος ἐκκλήσεις ἐλλήνων ἱεραρχῶν, στρατιωτικῶν, πολιτῶν, ζητούντων νὰ ἀποσταλῇ καὶ εἰς τὰς μὴ ὑπαρχούσας πόλεις δύναμις τῶν Ταγμάτων. Κατωρθώσαμεν νὰ διατηρήσωμεν τὴν τάξιν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἡθέλωμεν ἀσφάλισιν πλήρως ταύτην, ἂν δὲν ἐπῆρχοντο τὰ ἀλλεπάλληλα διαγγέλματα τοῦ Γ. Παπανδρέου, ἀπειλοῦντα τοὺς ἥρωας τῶν Εὐζωνικῶν σχηματισμῶν καὶ χαρακτηρίζοντα αὐτοὺς προδότας.

Κατωρθώσαμεν νά ἔχωμεν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Κυβερνήσεως Ἑθνικῆς Ἐνότητος, δύναμιν ἐγγυωμένην πλήρως τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν τάξιν. Κατωρθώσαμεν τέλος νά εὕρουν οἱ κ. κ. Παπανδρέου, Κανελλόπουλος, κλπ. ἐνταῦθα ἀποβιβαζόμενοι, ΕΛΛΑΔΑ.

Αὐτὰ εἶναι τὰ προδοτικά μας κατωρθώματα.

XX

Δόξα καὶ τιμὴ εἰς τοὺς πεσόντας. Θὰ ἔλθῃ ἡμέρα δικαιώσεώς μου.

Δόξα καὶ τιμὴ θὰ στέφῃ αἰωνίως τὴν μνήμην τῶν εἰς ὄντως τιτανεῖους ἀγῶνας πεσόντων ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος Ἀξικῶν καὶ Ἀνδρῶν τῶν Ταγμάτων. Δόξα καὶ τιμὴ θὰ στέφῃ τὰ μέτωπα τῶν ἐξ αὐτῶν ἐπιζησάντων οἱ ὅποιοι, εἰς ἀνταμοιβὴν τῶν θυσιῶν τῶν, ὑπέστησαν ὕβρεις καὶ συκοφαντίας, διώξεις καὶ φυλακίσεις, καὶ τῶν ὁποίων αἱ οἰκογένειαι, ἄστεγοι καὶ πεινῶσαι ἐγκτελείφθησαν ἀπροστάτευτοι εἰς τὴν μάχαιραν τῶν δολοφόνων.

Ἄλλ' ἔσεται ἡμᾶρ ὅτε ἡ Πατρίς θὰ κατανείμῃ ὁσονούπω τὰς εὐθύνας ἑκάστου καὶ ἐκπορεύονται εἰς ἀνάστασιν ζωῆς οἱ τηρήσαντες τὸν Νόμον, οἱ δὲ φαῦλοι παραβάται αὐτοῦ εἰς ἀνάστασιν κρίσεως.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Εἰσαγωγή

Δὲν ἡδυνήθη δυστυχῶς ὁ πατήρ μου, λόγῳ τῆς νόσου ἐκ τῆς ὁποίας, εἰς τὰς φυλακὰς εὐρισκόμενος, προσεβλήθη καὶ τοῦ ἐπακολουθήσαντος θανάτου του, νά συμπληρώσῃ τὴν πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν λογοδοσίαν του.

Θεωρῶ ὑποχρέωσίν μου νά φέρω εἰς τὴν δημοσιότητα μερικὰ ἐκ τῶν στοιχείων, ἅτινα ἀνεῦρον μετὰ τὸ θάνατόν του εἰς τὸ Ἀρχεῖον του καὶ τὰ ὅποια, ὄχι μόνον ἀποδεικνύουν ὀρθὴν τὴν ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὸ διάστημα τῆς Κατοχῆς χαραχθεῖσαν πολιτικὴν γραμμὴν, ἀλλὰ καὶ ρίπτουν φῶς ἐπὶ τινῶν σελίδων τῆς νεωτέρας Ἱστορίας τῆς Χώρας.¹

Τὸ πόνημα τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ ὑπεράσπισιν τῆς μνήμης του, ὑπεράσπισιν ἄλλωστε περιττὴν, καθόσον ἡ ὕγιως σκεπτομένη μερίς τῶν Ἑλλήνων — καὶ εἶναι αὕτη ἡ μεγάλη πλειοψηφία — πρὸ πολλοῦ ἔχει ἀναγνωρίσῃ ὅτι ὁ Ἰωάννης Ράλλης ἐθνικῶς κατὰ τὴν Κατοχὴν ἐπολιτεύθη. Εἶναι ἀπλῶς καὶ μόνον μία λιτὴ καὶ ἀπέριτος ἀφήγησις γεγονότων, ἀφήγησις κατὰ τὸ ἀνθρώπινως δυνατόν ἀνεπηρεάστος τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ Ἰωάννης Ράλλης ἦτο πατήρ μου.

Εἶχεν τὴν πεποίθησιν ὁ πατήρ μου ὅτι ἡ μικρά, ἀλλ' ἐνδοξος Χώρα μας, εἶχε προσφέρει εἰς τὸν βωμόν τῆς Ἐλευθερίας τὸ πᾶν. Εἶχεν καταγάγῃ ἡ Ἑλλάς νίκην

¹ Θὰ δημοσιευθῇ πάντως ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ, ὁ ὁκλήρον τὸ Ἀρχεῖον τοῦ πατρὸς μου, πολὺτιμον στοιχεῖον διὰ πάντα μελετητὴν τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς Ἱστορίας.

οὐχί μόνον στρατιωτικὴν, ἀντεπεξεληθοῦσα νικηφόρως ἐπὶ ἐξαμνηνὸν εἰς τὴν ἄτιμον Ἰταλικὴν ἐπίθεσιν, ἀλλ' ἐπίσης νίκην ἠθικὴν ὑψίστης σημασίας, διακηρύξασα διὰ τοῦ παρ' αὐτοῦ τοῦ πνεύματος ἐπὶ τῆς βίας. Εἶχον ἀποδείξει οἱ Ἕλληνες ὅτι δι' αὐτοὺς ἡ λέξις «ἀδύνατον» ἦτο ἄνευ περιεχομένου. Εἶχεν ὅμως ἀναγκασθῆ ἓν τέλει καὶ ἡ πατρίς μας νὰ ὑποκύψῃ, ἀφοῦ ὅμως ἀπέκρουσε ἐπὶ τινὰ χρόνον καὶ τὴν ἐκ τῶν νώτων γερμανικὴν ἐπίθεσιν. Ὡφειλον πλέον οἱ Ἕλληνες, κατὰ τὸν πατέρα μου, νὰ προσπαθῇσιν νὰ συντηρήσιν ἑαυτοὺς, ἔπρεπε, συμπεριφερόμενοι ὑπερηφάνως ἐναντι τῶν κατακτητῶν, νὰ ἀναμείνουν τὴν στιγμὴν τῆς ἀπελευθερώσεως, ἀπελευθερώσεως ἐξαρτωμένης ἀπὸ τὴν δρᾶσιν τῶν συμμαχικῶν στρατιῶν εἰς ἄλλα μέτωπα ἀπομεμακρυσμένα τοῦ ἐδάφους τῆς χώρας μας, ἀπελευθερώσεως, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ἡ Ἑλλάς διὰ τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῆς τῆς Μέσης Ἀνατολῆς θὰ συμμετεῖχε.

Ἀπεδοκίμαζεν ὁ πατὴρ μου πᾶσαν ἐν Ἑλλάδι ἄφρονα κατὰ τοῦ κατακτητοῦ ἀντίστασιν, θεωρῶν ὅτι δὲν ἦτο ἀνεκτὴ ἡ δρᾶσις ἀνταρτῶν ἐὰν ἐκ ταύτης, μὴ παραβλαπτομένων σοβαρῶς τῶν ἐχθρῶν, ἤθελε προκύψῃ δυσανάλογως μεγάλη ζημία Ἑλληνικῶν συμφερόντων συνεπεία τῶν ληφθησομένων ὑπὸ τῶν κατακτητῶν κατὰ τοῦ πληθυσμοῦ ἀντιποίνων.

Δὲν ἦτο τοῦτο συμφέρον ἡμῶν μόνον, ἦτο καὶ συμφέρον τῶν συμμάχων νὰ ἀποφευχθῇ ἡ ἐξόντωσις τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ νὰ ὑπάρχῃ οὕτω κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀπελευθερώσεως Ἑλλάς κραταιά, δυναμένη νὰ παρατάξῃ στρατὸν ἀξιόλογον, μόνος ὑπολογήσιμος διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἰσορροπίας ἐν τῇ Βαλκανικῇ καὶ τῇ Ἀνατολικῇ λεκάνῃ τῆς Μεσογείου.

Δυστυχῶς ἡ Ἀγγλικὴ πολιτικὴ, ἐπηρεαζομένη ἐκ τῶν ὀλεθρῶν εἰσγήσεων τῶν ἐν Καίρῳ πολιτικῶν ἀνδρῶν μας, εἶχεν ἐντελῶς ἀντιθέτους ἀντιλήψεις. Καὶ ἰδρῦθη τὸ ΕΑΜ-ΕΛΑΣ.

Ἦδη τὸν Αὐγούστου 1942 ἤρχισεν ὁ πατὴρ μου νὰ

διαβλέπῃ ὅτι ὑπὸ τὸ ἀπελευθερωτικὸν προσωπεῖον τοῦ ΕΑΜ κρύπτονται οἱ ἀναρχικοί, σκοπὸν ἔχοντες τὴν ἐπιβολὴν τῆς ἀπαισίας δικτατορίας τῶν ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Τὸν Ὀκτώβριον ἰδίου ἔτους, αἱ ὑπόνοιαι τοῦ αὐτοῦ μεταβάλλονται εἰς βεβαιότητα καὶ ἀντιλαμβανόμενος τὸν κίνδυνον, προειδοποιεῖ τοὺς ἐν Καίρῳ Ἕλληνας πολιτικούς. Προσπαθεῖ νὰ τοὺς πείσῃ, καὶ δι' αὐτῶν τοὺς Ἀγγλους, νὰ παύσουν ἐνισχύοντες τὸ ΕΑΜ. Κρούει τὸν κῶδωνα τοῦ κινδύνου, πλὴν ἡ φωνὴ του εἶναι φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ. Ἡ εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο Ἀγγλικὴ πολιτικὴ παραμένει ἀναλλοίωτος καὶ ἡ ἐνίσχυσις τοῦ ΕΑΜ-ΕΛΑΣ εἶναι καθ' ἡμέραν καὶ μεγαλυτέρα.

Ἐν τῷ μεταξύ, εἰς τὴν ὑπαιθρον ἰδίως, αἱ ὁργανώσεις αὐτοῦ ἔχουν ἀπορρίψῃ τὸ προσωπεῖον. Ἐχουν οἱ ἀναρχικοὶ ἕνα καὶ μόνον σκοπὸν—τὴν κατάληψιν τῆς Ἀρχῆς—καὶ γνωρίζουν ὅτι θὰ ἐπιτύχουν τοῦτο, ἐὰν κατορθώσουν νὰ διαλύσουν τὸ Κράτος. Ἀντιλαμβάνονται ὅτι εἶναι αὕτη ἡ μόνη ὁδὸς ἡ φέρουσα πρὸς τὸ ποθοῦμενον καὶ ἤδη ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου 1943 ἄρχεται συστηματικὴ κατὰ τῶν κρατικῶν ὀργάνων ἐπίθεσις.

Ἄνδρες καὶ ἀξιωματικοὶ τῆς Χωροφυλακῆς, ἀξιωματικοὶ τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, Νομάρχαι, ἐκπαιδευτικοὶ λειτουργοί, ἔφοροι, ὅ,τι ἐν μίᾳ λέξει ἀντιπροσωπεύει τὸ Κράτος τίθεται ἐν διωγμῷ. Ὁ κίνδυνος εἶναι τεράστιος.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην οἱ κατακτηταὶ ζητοῦν ἀπὸ τὸν πατέρα μου νὰ ἐπαναληφθοῦν αἱ διακοπεῖσαι κατὰ Νοέμβριον 1942 συνεννοήσεις διὰ τὸν σχηματισμὸν ὑπ' αὐτοῦ Κυβερνήσεως, δεχόμενοι τοὺς κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην παρ' αὐτοῦ τεθέντας ὅρους καὶ ἰδίως τὸν ὅρον τὸν ἀφορῶντα τὸν σχηματισμὸν τῶν εὐζωνικῶν σωμάτων, ὃν τὸν Νοέμβριον εἶχον ἀπορρίψῃ.

Γνωρίζει ὁ Ἰωάννης Ράλλης τὰς δυσχερείας, ἃς πρόκειται νὰ ἀντιμετωπίσῃ, γνωρίζει ὅμως ὅτι, ἐὰν δὲν ἀντιδράσωμεν κατὰ τῶν ἀναρχικῶν, ἡ Ἑλλάς δὲν πρόκειται νὰ ἐπιζῇ. Μόνον τὸ Κράτος εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀντεπεξέλθῃ νικηφόρως εἰς τὴν ἐπίθεσιν τοῦ ὁργανωμένου πλέον

ΕΑΜ—ΕΛΑΣ. Αι ιδιωτικά έθνικά όργανώσεις είναι λίαν άσθενείς διά νά αναλάβουν τοιαύτης έκτάσεως και σοβαρότητος άγώνα και άλλωστε ή πρός άμυναν Ικανότης των είναι περιορισμένη άφοϋ δέν δέχονται άμέσως αύται τά πλήγματα των κομμουνιστών. Τό Έθνικόν Κράτος έν τῷ συνόλῳ του, κατά τοϋ όποίου στρέφεται άμέσως ή κομμουνιστική επίθεσις, είναι και τό μόνον ένδεδειγμένον διά νά τήν αποκρούση.

Ο άγών θα είναι τραχύς. Δέν μέλλει νά άντιμετωπίση μόνον τοϋς άναρχικούς, πρέπει νά ύπολογιση ότι άντίπαλοι εις τό έργον τοϋτο θα είναι, έκ διαφόρων λόγων έκαστος, και οι κατακτηταί αλλά και οι έν Αίγύπτῳ πολιτικοί άνδρες.

Γνωρίζει ότι είναι πολύ πιθανόν εις τόν άγώνα αυτόν νά άπωλέση ό,τι πολυτιμώτερον έχει: τήν τιμήν του. Άλλά οι καιροί δέν επιτρέπουν μικροϋπολογισμούς και άμφιταλαντεύσεις. Καί αναλαμβάνει τόν σχηματισμόν της Κυβερνήσεως της 7ης Απριλίου αποφασισμένος άφ' ενός μέν νά καταστήση τό Κράτος Ικανόν πρός άμυναν κατά των άναρχικών στοιχείων των επιζητούντων τήν διάλυσίν του, άφ' έτέρου δέ νά συνδράμη δι' όλων του των δυνάμεων τοϋς Έλληνας εις τόν άγώνα της επιβιώσεως, έχων δέ έξ άλλου σαφή επίγνωσιν της ανάγκης της συνεχίσεως τοϋ τε πολέμου εις τό έξωτερικόν και της Έθνικής Άντιστάσεως εις τό έσωτερικόν. Κατά πόσον επέτυχε εις τήν προσπάθειάν του αύτήν δέν είμαι έγώ άρμόδιος νά κρίνω άλλ' ό Έλληνικός Λαός.

I

Η Συντακτική Πράξις 6 και ό δόλος.

Έάν δέν έδημοσιεύετο ή ύπ' άριθ. 1 Συντακτική Πράξις της Κυβερνήσεως «Έθνικής Ένότητος» και ή ύπ' άριθ. 6 της Κυβερνήσεως Πλαστήρα, δι' ης επί τό άύστηρότερον έτροποποιείτο ή πρώτη και έδημιουργείτο τό πρωτο-

φανές εις τά χρονικά τοϋ Ποινικοϋ Δικαίου κακούργημα έκ τοϋ όποίου έλλείπει τό στοιχείον τοϋ δόλου, ό πατήρ μου και οι άλλοι πολιτικοί δέν θα εισήγοντο εις δίκην καθ' όν τρόπον εισήχθησαν. Δέν θα ήτο δηλαδή δυνατόν νά δικασθοϋν ύπό έντελώς άναρμοδίου δικαστηρίου και νά επιβληθῇ εις αύτοϋς ποινή δι' άδίκημα υπέρ έκ των ύστέρων έδημιούργησεν ό Νικ. Κολυβάς Υπουργός της Δικαιοσύνης επί Κυβερνήσεως Πλαστήρα.

Εις τήν εισηγητικήν έκθεσιν της ύπ' άριθ. 6 Συντακτικής πράξεως, ό νομοθέτης (!) λέγει ότι έχαρακτήρισεν ως άδίκημα τήν άνάληψιν επί Κατοχής τοϋ αξιώματος τοϋ Πρωθυπουργοϋ χωρίς νά ύπάρχη δόλος, διότι «έάν τό τελευταίον τοϋτο ήθελε γίνη δεκτόν, θα διετρέχομεν τόν κίνδυνον ν' άπαλλαγοϋν πάσης ευθύνης αι Κυβερνήσεις Κατοχής, έκ μόνου τοϋ λόγου ότι δέν άποδεικνύεται δόλος πρός προδοσίαν της Πατρίδος». Δηλαδή όμολογεί ό Κολυβάς: «γνωρίζω ότι οι άνθρωποι αύτοι δέν είναι προδότες άφοϋ οϋδεμίαν τοιαύτην προδοτικήν πρόθεσιν είχαν και γνωρίζω ότι εάν εισαχθοϋν εις δίκην βάσει τοϋ ισχύοντος Ποινικοϋ Νόμου, απαιτούντος ως συστατικών στοιχείων τοϋ αδικήματος της έσχάτης προδοσίας τόν δόλον, θα άθωωθοϋν. Δι' αυτόν άκριβώς τόν λόγον χαρακτηρίζω έκ των ύστέρων ως άδίκημα πράξιν ητις κατά τόν χρόνον της τελέσεώς της δέν προεβλέπετο και δέν έθεωρείτο αξιόποινος, παραπέμπω τοϋς τελέσαντας ταύτην ένώπιον έντελώς άναρμοδίου δικαστηρίου κατά παράβασιν θεμελιωδών τοϋ Συντάγματος διατάξεων και τονίζω εις τήν εισηγητικήν έκθεσιν ότι οϋτοι δέ ον πάντως νά καταδικασθοϋν.

Και προχωρεί περαιτέρω ό επί της Δικαιοσύνης Υπουργός διαπιστώνων ότι «μόνη συνεπώς ή άνάληψις Κυβερνήσεως κατά τήν Κατοχήν άποτελεί τυπικόν άδίκημα χωρίς οϋδεμίαν νά απαιτείται απόδειξις δόλου».

Έάν έρωτηθῇ τριτοετής φοιτητής της Νομικής, έξεταζόμενος εις τό μάθημα τοϋ Ποινικοϋ Δικαίου, τί είναι τυπικόν άδίκημα και άπάντησιν ότι τοϋτο είναι άδίκημα

εἰς τὸ ὅποῖον δὲν ἀπαιτεῖται ἡ ἀπόδειξις ἢ ἡ ὑπαρξις δόλου, τότε δικαίως ὁ φοιτητὴς οὗτος θὰ ἀπορριφθῇ μετ' ἐπαίνων. Δυστυχῶς φαίνεται, ὅτι τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἐλάμβανέ τὸ δίπλωμά του ὁ Νικ. Κολουβάς οἱ καθηγηταὶ του θὰ ἦσαν λίαν ἐλαστικοὶ καὶ ἐπιεικεῖς, διότι ἄλλως θὰ ἐγνώριζε, ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ τυπικοῦ κακουργήματος ἀναγκαστικά προϋπόθεσις εἶναι ἡ δολία τοῦ δράστου προαίρεσις καὶ ὅτι ἐπὶ τούτου δὲν ἀπαιτεῖται ἡ ἐπέλευσις ὀρισμένου ζημιολόγου ἀποτελέσματος, μὴ ὄντος ἀναγκαίου διὰ τὴν ἀπὸ ἀντικειμενικῆς ἀπόψεως πραγμάτων τοῦ ἀδικήματος.

II

Ἡ δικαιολογία τῆς «Διαχύτου κοινῆς γνώμης»

Ὡς ἦτο ἄλλωστε φυσικόν, ἡ δημιουργία ἐκ τῶν ὑστέρων ἀδικήματος μέγα προεκάλεσεν σάλον, θέλων δὲ νὰ δικαιολογήσῃ τὰ ἀδικαιολόγητα ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργός, ὑπεστήριξε, ὅτι ἦτο ἀξίωσις τῆς «διαχύτου κοινῆς γνώμης» ἡ τιμωρία τῶν κατὰ τὸ διάστημα τῆς Κατοχῆς σχηματισάντων Κυβερνήσεων.

Πιθανὸν κατὰ τὴν Κατοχὴν μία μεγάλη μερὶς τοῦ Λαοῦ, ἀγνοοῦσα τὴν κατάστασιν, νὰ ἦτο κατὰ τοῦ σχηματισμοῦ Κυβερνήσεων, τοῦτο ὅμως δὲν δηλοῖ, ὅτι ὥφειλον οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες, ἀντίθετον ἔχοντες γνώμην, νὰ ὑποταχθοῦν εἰς τὴν ἀξίωσιν ταύτην τῆς πλειοψηφίας ἔστω τοῦ Λαοῦ (πρᾶγμα λίαν ἀμφίβολον καὶ μὴ δυνάμενον νὰ προσδιορισθῇ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην) καὶ ὄντες πεπεισμένοι, ὅτι ὁ σχηματισμὸς Κυβερνήσεως Ἑλληνικῆς ὑπὸ Κατοχὴν θὰ ἀπέβαινε ἐπ' ὥφελείᾳ τοῦ ἔθνους, νὰ ἀποφύγουν ἐκ μόνου τοῦ λόγου τούτου νὰ συμπράξουν εἰς ταύτας. Οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες εἶναι ταγοὶ καὶ οὐχὶ οὔραγοι τῆς κοινῆς γνώμης καὶ ὥς τοιοῦτοι ἔχουν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ καθοδηγοῦν τὸν Λαὸν καὶ οὐχὶ νὰ ποδηγετοῦνται ὑπ' αὐτοῦ.

Καὶ ἐάν ὅμως δεχθῶμεν ὅτι ἡ «διάχυτος κοινὴ γνώμη» ἦτο κατὰ τοῦ σχηματισμοῦ Κυβερνήσεων καθ' ὃν χρόνον αὗται ἐσχηματίσθησαν, καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης ἐπιβήτωρ ὑπέβαλε πρὸς ἔγκρισιν τὸ νομοσχέδιον «περὶ ἐπιβολῆς κυρώσεων κατὰ τῶν μετὰ τοῦ ἔχθροῦ συνεργασθέντων» ἀξίωσις τοῦ Λαοῦ ἦτο νὰ μὴ εἰσαχθοῦν εἰς δίκην οἱ οὕτω κατὰ τὴν Κατοχὴν πολιτευθέντες. Τὸ κίνημα τοῦ Δεκεμβρίου καὶ οἱ πρῶτοι μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν μῆνες, εἶχον πείσῃ τὸν Λαὸν ὅτι ὁ πατήρ μου ὀρθώτατα εἶχεν πολιτευθῇ ἐπιζητήσας ἔστω καὶ ὑπὸ κατοχὴν νὰ καταστήσῃ ἀκινδύνους τοὺς ἐρυθροὺς ἀνατροπείς. Ἀξίωσις τοῦ Λαοῦ ἦτο νὰ ἀφεθῇ ἀμέσως ἐλεύθερος ὁ Ἰωάννης Ράλλης καὶ τοῦτο, αὐτὸς οὗτος ὁ Νικ. Κολουβάς ἀνεγνώρισε δηλώσας πρὸς ἀνταποκριτὴν τῶν «Δημοκρατικῶν Χρονικῶν» τὴν 2αν Ἰουλίου 1945 τάδε : «Κατὰ τὰς καθημερινὰς ἀκροάσεις τῶν πολιτῶν, προσήρχοντο ἐπιτροπαὶ καὶ μοὶ ἐζήτουν τὴν ἀπόλυσιν τῶν δοσιλόγων. Αἱ ἐπιτροπαὶ αὗται δὲν ἦσαν σκηνοθετημέναι ἀλλ' αὐθόρμητοι.

Τὸ Ὑπουργεῖον Δικαιοσύνης διὰ δημοσίων προσκλήσεων ἐκάλει τοὺς πολίτας ποὺ εἶχαν στοιχεῖα κατὰ τῶν δοσιλόγων νὰ ὑποβάλλουν μηνύσεις. Κανεὶς δὲν ὑπέβαλε τοιαύτην».

Ἐκ τῆς συνεντεύξεως ταύτης προκύπτει, ὅτι ὁ Νικ. Κολουβάς ὄχι μόνον δὲν ἐπίστευεν, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἐζήτηι τὴν τιμωρίαν τῶν Κυβερνήσεων Κατοχῆς καὶ χωρὶς νὰ ἀποδεικνύεται δόλος, ἀλλ' ἀντιθέτως, ἐγνώριζε οὗτος κάλλιστα ὅτι, ἡ μεγάλη μερὶς τοῦ Λαοῦ ἐθεώρει ὅτι οἱ σχηματίσαντες τὰς Κυβερνήσεις ταύτας ὀρθῶς κατ' ἀρχὴν εἶχον πολιτευθῇ. Καὶ γεννᾶται ὁθεν τὸ ἐρώτημα, πῶς ἐτόλμησε, χωρὶς καὶ νὰ ἔχῃ σύμφωνον εἰς τὴν πρᾶξιν τοῦ ταύτην τὴν κοινὴν γνώμην, νὰ καταλύσῃ ἀρχὰς ἀκαταλύτους, ἀξίωμα ὡς τὸ «οὐδεμία ποινὴ, οὐδὲν ἔγκλημα ἄνευ νόμου» καὶ διὰ μίᾳς αἰσχροῦς Σύντακτικῆς Πράξεως νὰ καταδικάσῃ, αὐτὸς ὁ Νομοθέτης, ἄνδρας οὓς ἡ μερίς τῶν Ἑλλήνων ἐθεώρει σωτήρας τῆς :

III

Ἡ στάσις τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν κοινὴν γνώμην, οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες τῆς Χώρας κατὰ μεγάλην πλειοψηφίαν ἦσαν ἐξ ἀρχῆς σύμφωνοι, ὅτι αἱ Κυβερνήσεις ὑπὸ κατοχὴν ἀπετέλουν ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην καὶ ὅτι οἱ σχηματίζοντας ταύτας, ἰδίᾳ δὲ ὁ πατήρ μου, εἶχον τὴν εὐγενῆ φιλοδοξίαν νὰ ὑπηρετήσουν τὸν Λαόν.

Ὁ στρατηγὸς Θ. Πάγκαλος ἐξεταζόμενος εἰς τὴν δίκην ταύτην κατέθεσεν, ὅτι ὁλος ὁ πολιτικὸς κόσμος ἦτο σύμφωνος ἐπὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ σχηματισμοῦ Ἑλληνικῶν Κυβερνήσεων κατὰ τὴν κατοχὴν.

Αὐτὸς οὖτος ὁ κύριος Θ. Σοφούλης, μετὰ τοῦ ὁποῦ τοσάκις καὶ εἰς τοσοῦτον ὀξείας πολιτικὰς ἀντιθέσεις εἶχεν κατὰ καιροὺς ἔλθῃ ὁ πατήρ μου, κατὰ τὴν εἰς τὴν δίκην μαρτυρίαν του, ρητῶς καὶ μετὰ τῆς εἰς πολιτικὸν ἄνδρα ἀρμοζούσης παρησίας, ἐδήλωσεν ὅτι ὁ Ἰωάννης Ράλλης σχηματίζας τὴν Κυβέρνησιν εἶχεν ὡς μόνον σκοπὸν τὴν ἀνακούφισιν τοῦ ὑπὸ κατοχὴν διαβιοῦντος Λαοῦ.

Ἀλλὰ καὶ πλεῖστοι ὅσοι πολιτικοὶ ὄλων τῶν παρατάξεων, ἀπὸ τῆς ἄκρας δεξιᾶς μέχρι τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς, ἤρχοντο εἰς συχνοτάτην μετὰ τοῦ πατρός μου ἐπαφήν, ἐπισκεπτόμενοι αὐτὸν εἰς τὸ Πρωθυπουργικὸν γραφεῖον, προσφέροντες συμβουλὰς καὶ ἐπιδιώκοντες παντοιοτρόπως τὴν μετὰ τῆς Κυβερνήσεως Ράλλη συνεργασίαν. Τοιοῦτοτρόπως ἐμπράκτως καὶ ἐκδήλως φρονῶ, ἀπέδειξαν τὴν τε ἐπιδοκιμασίαν τῶν διὰ τὴν ὑπαρξίν τῆς Κυβερνήσεως ταύτης ὡς καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης μεθ' ἧς περιέβαλλον τὰς πράξεις της. Ἐξ αὐτῶν, τελειῶς ἐνδεικτικῶς ἀναφέρω τὸν νῦν ἀντιπρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως κ. Στ. Γονατᾶν, ἐνεργοῦντα τότε καὶ διὰ λογαριασμὸν καὶ κατ' ἐντολὴν τοῦ στρατηγοῦ κ. Νικ. Πλαστήρα, τὸν μέλλοντα

πρόεδρον τῆς ΕΛΔ σ. Σβώλον, τὸν πρῶν ὑπουργὸν ἐπὶ Κυβερνήσεως Πλαστήρα καὶ στέλεχος τοῦ κόμματος τῶν Φιλελευθέρων κ. Γ. Σίδερν, τὸν σ. Ι. Καλομοίρην, μετέπειτα ἐκ τῶν πρωταγωνιστῶν τῆς περιφήμου ἐκείνης Π.Ε.Ε.Α., τὸν σ. Ι. Σοφιανόπουλον, ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν δύο μεταπελευθερωτικῶν κυβερνήσεων καὶ ἤδη μετὰ τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς συμπράττοντα, καὶ τέλος τὸν ἀποθανόντα ἀρχικομμουνιστὴν Γληνόν.

Ἐὰν ὑποθέσωμεν, ὅτι οἱ ἀνωτέρω, πάσης χρειᾶς, πολιτικοὶ ἐθεώρουν τὴν ἀνάληψιν τοῦ Πρωθυπουργικοῦ ἀξιώματος κατὰ τὴν Κατοχὴν ὡς πραγματώνουσιν, αὐτὴ καθ' ἑαυτήν, τὸ ἀδίκημα τῆς ἐσχάτης προδοσίας, θὰ ἦτο ποτὲ δυνατόν νὰ φαντασθῇ τις, ὅτι παρὰ τὸ γεγονὸς τοῦτο θὰ ἐπεσκέπτοντο τὸν πατέρα μου καὶ θὰ συνειργάζοντο μετὰ τῆς Κυβερνήσεώς του;

Ὅθεν περὶ τῶν τότε φρονημάτων τῆς πλειονότητος τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν οὐδεμία, νομίζω, δύναται νὰ ὑπάρῃ ἀμφιβολία. Εἶναι ὅμως γεγονὸς ἀναμφισβήτητον, ὅτι ἀρκετοὶ ἐξ αὐτῶν, τῶν μετὰ τῆς Κυβερνήσεως τῆς 7ης Ἀπριλίου συνεργασθέντων, συνυπέγραψαν τὴν ὑπ' ἀριθ. 6 Συντακτικὴν Πράξιν. Εἶναι ὡσαύτως γεγονός, ὅτι ὁ Μακαριώτατος κ. Δαμασκηνὸς ἐνῶ ἐξεδήλωσε ἐμπράκτως τὴν συγκατάθεσίν του ὡς Ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς Κυβερνήσεως τῆς 7ης Ἀπριλίου πιέσας τὸν διστάζοντα κύριον Νικ. Λούβαρην νὰ συμμετάσχῃ ὡς ὑπουργὸς τῆς Παιδείας καὶ συγχαρεῖς τὸν πατέρα μου διὰ τὸ θάρρος ὃ ἐπεδείκνυε ἀναλαμβάνων τὴν τεραστίαν εὐθύνην τῆς διακυβερνήσεως τῆς χώρας ὑπὸ κατοχὴν, εἶναι γεγονός, ὅτι οὗτος Ἀντιβασιλεὺς ὢν ἐδέχθη νὰ κυρώσῃ ἀδιαμαρτυρητῶς διὰ τῆς ὑπογραφῆς του τὸ ἀνήθικον τοῦ Κολουβά κατασκευάσμα.

Πάντα ταῦτα εἶναι ἀληθῆ, ἀλλὰ δὲν ἀποδεικνύεται ἐξ αὐτοῦ οὐδὲν ἄλλο εἰμὴ ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν δὲν ἔχουν τὸ στοιχειῶδες θάρρος τῆς γνώμης τῶν ὅπερ, ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει, θὰ ἦτο ἡ δημοσία ἀνάληψις τῆς εὐθύνης, ἔστω καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων, ἔναντι τοῦ

Ἑλληνικοῦ Λαοῦ τῆς τότε πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τοῦ πατρός μου ἐκδηλωθείσης ποικιλοτρόπως ἐμπιστοσύνης των. Εἶχον τὴν ὑποχρέωσιν, οἱ μετὰ τοῦ Ἰωάννου Ράλλη κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Κατοχῆς συνεργασθέντες πολιτευόμενοι, νὰ διακηρύξουν πρὸς Ἕλληνας καὶ ξένους, ὅτι ὁ σχηματισμὸς Κυβερνήσεως κατὰ τὴν Κατοχὴν δὲν ἦτο κολάσιμος πράξις, αὐτὴ καθ' ἑαυτή, καὶ ὅτι ἔπρεπε οἱ σχηματίσαντες τὰς Κυβερνήσεις ταύτας νὰ δικασθοῦν, ἐάν ὄχι ὑπὸ τῆς Βουλῆς, πάντως ὅμως ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τῶν ἐνόρκων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν κειμένων νόμων καὶ οὐχὶ ὑπὸ ἐντελῶς ἀναρμοδίου δικαστηρίου, εἰδικῶς πρὸς τοῦτο συσταθέντος, καὶ δυνάμει τῆς Συντακτικῆς ἐκείνης πράξεως ἥτις εἰς τὸ διηνεκές θὰ παραμείνῃ ὡς στίγμα εἰς τὴν νομοθεσίαν μας.

Ἀντὶ νὰ πράξουν τοῦτο ἐπροτίμησαν ἄλλοι μὲν νὰ τηρήσουν σιγὴν ἰχθὺς, ἄλλοι δὲ νὰ ὑπερθεματίσουν εἰς ὕβρεις καὶ ἀπειλάς, διαδίδοντες συνάμα ἐντέχνως ὅτι ἡ καταδίκη τοῦ Ἰωάννου Ράλλη ἦτο ἀξίωσις δῆθεν τῆς Ἀγγλίας καὶ τοῦτο διὰ νὰ δικαιολογήσουν ἀφ' ἑνὸς τὴν πολιτικὴν των τῆς μὴ ἀναλήψεως εὐθυνῶν κατὰ τὴν Κατοχὴν, θέσουν δὲ ἐκ ποδῶν τὸν πατέρα μου τὸν ὁποῖον ὑπελόγιζον ὡς ἐπίφοβον ἀντίπαλον. Μόνον τινές, οἱ προαναφερθέντες κ. κ. Σοφοῦλης καὶ Πάγκαλος ὡς καὶ οἱ κύριοι Δημ. Μάξιμος, Ι. Θεοτόκης, Γ. Στράτος καὶ Δημ. Γιαννόπουλος, εἶχον τὸ θάρρος νὰ δηλώσουν ἐπὶ δικαστηρίῳ, εἴτε ὅτι ἦτο ἀναγκαῖος ὁ σχηματισμὸς κατὰ τὴν Κατοχὴν Κυβερνήσεως Ἑλληνικῆς, εἴτε ὅτι ὁ Ἰωάννης Ράλλης κατὰ τὸ διάστημα τῆς πρωθυπουργίας του ἐθνικῶς ἐπολιτεύθη.

IV

Ἡ «ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ πίεσις»

Ὁ κ. Κολυβάς, ὁ μέγας αὐτὸς Σφραγιδοφύλαξ ὡς ἐπιτυχέστατα τὸν ἀποκαλεῖ ὁ καθηγητὴς κύριος Πρατσιακας,

αἰσθάνεσθαι ὅτι ἡ δικαιολογία τῆς «διαχύτου κοινῆς γνώμης» εἶναι λίαν ἀσταθῆς καὶ διὰ τοῦτο ἐφευρίσκει ἕτερον ἐπιχείρημα: τὴν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ πίεσιν.

Θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ ὅμως νὰ τοῦ εἴπω, ὅτι ἐάν μὲν διὰ τοῦ ὅρου «πίεσις ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ» ἐννοεῖ τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Ἀμερικὴν, ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ ἀφίσταται τῆς ἀληθείας ἀπλούστατα διότι καὶ ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη χώρα ὄχι μόνον δὲν ἐτιμώρησαν τοὺς δεχθέντας ὑπὸ Κατοχὴν νὰ σχηματίσουν Κυβέρνησιν εἰς κατελιγμένα ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ ἐδάφη τῶν χωρῶν των, ἀλλ' ἐξ ἀντιθέτου ἀπένειμον εἰς τοὺτους ἐπαίνους καὶ τιμὰς. Οὕτω ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἑσωτερικῶν τῆς Μ. Βρετανίας ἐργατικὸς κ. Ἦντ, ὁμιλῶν εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων τὴν 18ην Αὐγούστου 1945, δικαιολογεῖ ἀπολύτως τὸν σχηματισμὸν Κυβερνήσεως ὑπὸ Γερμανικὴν Κατοχὴν εἰς τὰς μικρὰς νηοῖδας τῆς Μάγχης Ὑερσέην καὶ Γενερσέην καὶ προσθέτει: «Ἄς εἴπω ἀμέσως ὅτι ἡ ἀκολουθηθεῖσα ὑπὸ τῆς διοικήσεως πολιτικὴ ὑπηρετοῦντο ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ γίνῃ ὅ,τι καλλίτερον διὰ τὸν πληθυσμὸν καὶ ὑπὸ μόνης ταύτης. Ἦθελεν εἶναι βεβαίως πάρα πολὺ νὰ ἀξιώσωμεν ὅπως μὴ γίνουν σφάλματα. Ἐάν τις ἔχει διάθεσιν νὰ σταχυολογήσῃ ἰδιαίτερα τινὰ παραδείγματα καὶ νὰ εἴπῃ ὅτι εἰς τὴν αἴτησιν ταύτην ἢ ἐκείνην τῶν Γερμανῶν ὤφειλον νὰ ἀντιταχθοῦν σθεναρώτερον, τότε πρέπει νὰ ἀφήσωμεν τοῦτον νὰ ἀναλογισθῇ τὰς δυσχερείας καὶ τὴν τεραστίαν σημασίαν τῆς διατηρήσεως τῆς ἐκτελεστικῆς λειτουργίας εἰς χεῖρας τῆς Πολιτικῆς Διοικήσεως καὶ τῆς ἀποφυγῆς τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἀπ' εὐθείας ἐλέγχου ὑπὸ τῶν Γερμανῶν.

Αἱ Βρετανικαὶ νῆσοι τῆς Μάγχης δύνανται νὰ εἶναι ὑπερήφανοι δι' ἑαυτὰς καὶ ἡμεῖς ἔχομεν πάντα λόγον νὰ εἴμεθα ὑπερήφανοι δι' ἐκείνας».

Ἐξ ἄλλου οὐδεὶς ἐν Ἀμερικῇ ἐξεπλάγῃ ὅτε ὁ κ. Μα-νουέλ Ρόχα, ὕπουργός τῶν Ἑσωτερικῶν ἐπὶ Ἰαπωνικῆς κατοχῆς τῶν Φιλιππίνων νήσων, ἐξελέγῃ διὰ συντριπτικῆς πλειοψηφίας Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας τῶν ἐλευθέρων πλέον αὐτῶν νήσων κατὰ Ἰούλιον 1945, δηλώσας

«μάλιστα πρό της έκλογής του, ὅτι θὰ ἐθεώρει ἑαυτὸν προ-
δότην ἂν εἶχε ἐγκαταλείψει τοὺς συμπατριώτας του εἰς
τὴν τύχην των διαρκούσης τῆς ξενικῆς κατοχῆς.

Ἐὰν ὅμως ὁ Νικ. Κολυβάς ἐννοεῖ διὰ τοῦ «πίεσις ἐκ
τοῦ ἑξωτερικοῦ» τὴν Ρωσσίαν, τότε διατὶ δὲν ἀπέστειλε
εἰς τὸ ἱκρίωμα ὅλους τοὺς Ἑλληνας πολίτευομένους
τοὺς μὴ συνεργαζομένους μετὰ τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμ-
ματος, ἀφοῦ πάντες αὐτοὶ εἶναι διὰ τὴν Ε.Σ.Σ.Δ. προ-
δότες;

V

Τὰ διαρκούσης τῆς δίκης Νομοθετήματα

Ὁ Ἰωάννης Ράλλης καὶ οἱ συνεργάται του εἰσάγον-
ται εἰς δίκην τὴν 21ην Φεβρουαρίου 1945. Ἀλλὰ ἡ πο-
ρεία τῆς δίκης δὲν εἶναι τῆς ἀρεσκείας τῶν Κυβερνώντων.
Οἱ κατηγορούμενοι, ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τὸν πατέρα μου,
ἀμύνονται ἐπιτυχῶς κατὰ τῶν ἀτίμων συκοφαντιῶν. Οἱ
ὑπὸ τῆς κατηγορούσης ἀρχῆς κληθέντες 35 μάρτυρες δὲν
ἠδυνήθησαν νὰ στηρίξουν τὸ κατηγορητήριον καὶ ἤδη οἱ
πρῶτοι τρεῖς μάρτυρες ὑπερασπίσεως ἐκλόνισαν ἐπικιν-
δύνως τὰ σαθρὰ θεμέλια τῆς κατηγορίας. Σύγχισις ἐπι-
κρατεῖ εἰς τὸ ἄντρον τοῦ Νικ. Κολυβά. Τί δέον γενέσθαι;

Καλεῖται ἐπειγόντως ὁ πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου
καὶ τὴν ἐπομένην. . . νέος νόμος βλέπει τὸ φῶς τῆς ἡμέ-
ρας. Νέος νόμος ἀνομίας, διὰ τοῦ ὁποίου ἀπαγορεύεται
εἰς τοὺς κατηγορούμενους νὰ ἐξετάζουν πλέον τῶν πέντε
μαρτύρων ἕκαστος, δικαιούται ὁ πρόεδρος νὰ ἀποβάλλῃ
τῆς αἰθούσης τοὺς κατηγορουμένους καὶ νὰ συνεχίζεται
ἡ δίκη ἐρήμην αὐτῶν ὥς ἂν ᾔσαν παρόντες, δύναται ὁ
ἐπίτροπος ἂν ἢ ἀπόφασις τοῦ ἀπαρέσκει νὰ ζητήσῃ τὴν
ἀναθεώρησιν τῆς δίκης καὶ τέλος φιμῶνεται καὶ ἡ ὑπερά-
σπισις ἀπαγορευομένου εἰς τοὺς συνηγόρους νὰ ἀγορεύ-
ουν πέραν τοῦ διώρου!!!

Ἐλπίζω, κατόπιν ὧν αὐτῶν, δὲν θὰ ἀξιώσουν

οἱ κύριοι δικασταὶ καὶ ὁ κ. ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουρ-
γὸς νὰ ἀναρτηθῇ ἡ εἰκὼν των παρὰ τὰς εἰκόνας τοῦ Πο-
λυζωῖδη καὶ τοῦ Τερτσέτη εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ
Ἄρ. Πάγου!!

VI

Ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ

Ἐπειδὴ σὺδεμία κατηγορία περὶ βοηθείας παρασχε-
θείσης ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως Ράλλη εἰς τοὺς ἐχθροὺς ἠδύ-
νατο νὰ εὐσταθήσῃ, ὁ εἰδικὸς ἐπίτροπος καὶ τὸ δικαστή-
ριον, ἀντὶ νὰ ἐξετάσουν ἂν ἡ Κυβέρνησις ἐκεῖνη περιώ-
ρισε τὰς εἰς βάρος τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ
ἀδικίας τῆς Κατοχῆς καὶ ἂν οὕτω ὠφέλησε τὴν πατρίδα,
διὰ νὰ φθάσουν εἰς τὸ ποθοῦμενον—τὴν καταδίκην—ἀπη-
σχολήθησαν μὲ δύο κατηγορίας: Τὴν παροχὴν οἰκονομι-
κῆς βοηθείας καὶ τὴν διὰ λόγων καὶ ἔργων προπαγάνδαν
ὑπὲρ τοῦ Ἄξονος. Ἡ κατηγορία ὅτι, ὁ Ἰω. Ράλλης καὶ ἡ
Κυβέρνησις του γενικῶς, συνέτρεξαν τὸν ἐχθρὸν διὰ τῆς
διαθέσεως εἰς αὐτὸν τῶν ἀπαιτουμένων χρημάτων καὶ
τροφίμων πρὸς συνέχισιν τοῦ ἀγῶνος του, κατέπεσεν ἐκ
τῶν καταθέσεων αὐτῶν τούτων τῶν μαρτύρων κατηγο-
ρίας καὶ δὴ τῶν ἀνωτάτων ὑπαλλήλων τοῦ Ὑπουργείου
τῶν Οἰκονομικῶν καὶ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος κ. κ.
Δαλαμάγκα, Πέππα καὶ Γρηγορίου. Οἱ ὥς ἄνω τρεῖς ἀνώ-
τατοι ὑπάλληλοι, διεβεβαίωσαν τὸ δικαστήριον ὅτι οὐδε-
μία δύναμις ἦτο ποτὲ δυνατόν νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς Γερμα-
νοὺς νὰ ἀναλαμβάνουν ἐξ Ἑλλάδος χρήματα καὶ τρό-
φιμα, προσέθεσαν δὲ ὅτι ὀφείλουν νὰ ὁμολογήσουν ὅτι ὁ
κύριος Ράλλης συχνότατα ἀπηύθυνε δριμυτάτας διαμαρ-
τυρίας εἰς τοὺς Κατέχοντας διὰ τὴν ἀκολουθοῦμένην ὑπ'
αὐτῶν πολιτικὴν τῆς ἀφαιμάξεως τῆς ἐθνικῆς μας οἰκονο-
μίας καὶ ὅτι ἀποτέλεσμα τῶν διαμαρτυριῶν αὐτῶν ὑπῆρξε
νὰ ἀποφευχθῇ εἰς πλείστας περιπτώσεις ἡ ἀνάληψις χρη-
μάτων καὶ νὰ κατορθωθῇ εἰς ἄλλας, παρὰ τὴν ἐναντίαν

γνώμην τῶν ἐχθρῶν, νὰ δοθοῦν αὐξήσεις καὶ νὰ διανεμηθοῦν τρόφιμα εἰς τοὺς Ἑλληνας. Πρὸς τὴν ἀποψιν τῶν τριῶν ἀνωτάτων ὑπαλλήλων συνετάχθη καὶ ὁ μάρτυς κατηγορίας κ. Α. Μυλωνᾶς εἰπὼν: «ἐὰν μᾶς διοικοῦσε γκαουλάιτερ ἀσφαλῶς οἱ Γερμανοὶ θὰ μᾶς ἔπαιρναν περισσότερα, δὲν θὰ μᾶς ἔλεγον ὅμως οἱ σύμμαχοι ὅτι εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπάρχουν προδότες». Τὰ περὶ τοῦ τρόπου τῆς δημιουργίας τοιαύτης γνώμης παρὰ τοῖς συμμάχοις ἀντέκρουσε ὁ Ἰω. Ράλλης ὡραιότατα εἰς τὸ οἰκεῖον μέρος τῆς λογοδοσίας του ὥστε, νὰ περιτεύει πᾶσα σχετικὴ ἀνάλυσις. Δύναμαι ὅμως νὰ προσθέσω, ὅτι ἀφοῦ ὁ κ. Μυλωνᾶς παραδέχεται ὅτι μὴ ὑπαρχούσης Κυβερνήσεως Ἑλληνικῆς θὰ μᾶς ἔπαιρναν οἱ Κατακτηταὶ περισσότερα, ἀσφαλῶς παραδέχεται ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ παρείχοντο καὶ ὀλιγώτερα εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν καὶ γεννᾶται πλέον τὸ ἐρώτημα πῶς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀνθέξη ὁ λαὸς αὐτὸς μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως;

Κατὰ τὴν κατοχὴν ἐν ἦτο τὸ οἰκονομικὸν πρόγραμμα τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ ἐφαρμοσθῇ. Ἡ προσπάθεια τῆς διανομῆς περισσοτέρων χαρτονομισμάτων εἰς τοὺς Ἑλληνας. Ἀδιόφορον ἦτο ἐὰν ἐβαίνομεν πρὸς τελείαν ἐκμηδένισιν τοῦ νομίσματος. Τοῦτο δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀποφευχθῇ, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπῆρχον ἔσοδα τοῦ Δημοσίου κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Ἴταλοι ἔπαιρναν ὅσα ἔπαιρναν καὶ «δὲν ὑπῆρχε οὐδεμία δύναμις ἱκανὴ νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ» κατὰ τὸν ἐπιτυχῆ χαρακτηρισμὸν τοῦ κ. Γρηγορίου.

Τὸ οἰκονομικὸν αὐτὸ πρόγραμμα ἀπλούστατον ἐν τῇ θεωρίᾳ, δυσκολώτατον ἐν τῇ πράξει λόγῳ τῆς λυσσαλέας ἀντιδράσεως τῶν Γερμανῶν, ἦτο τὸ ὑπὸ τοῦ μακαρίτου πατρός μου ἐφαρμοσθῆν καὶ κατωρθῶθαι οὕτω νὰ ἐπιζήσῃ ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως. Κατῳρθωσεν ἡ Κυβέρνησις τῆς 7ης Ἀπριλίου, παρὰ τὰς συνεχεῖς διαμαρτυρίας τῶν κατεχόντων, νὰ αὐξάνῃ συνεχῶς τοὺς μισθοὺς τῶν δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν ὑπαλλήλων ὡς καὶ τῶν συνταξιούχων, νὰ παράσχῃ δάνεια εἰς τοὺς δικη-

γόρους, τοὺς δικαστάς, τοὺς δημοσιογράφους, νὰ χαρακτηρίσῃ ὡς δικαιουμένους βουλευτικῆς συντάξεως πολιτευτάς εἰσελθόντας εἰς τὴν Βουλὴν διὰ μίαν καὶ μόνην βουλευτικὴν περίοδον, νὰ ἀπονεύμῃ προσωπικὰς συντάξεις εἰς παντὸς εἶδους ἀναξιοπαθοῦντας, νὰ ἐπιχορηγῇ συνεχῶς τὰ κοινωφελῆ καὶ ἀγαθοεργὰ ἱδρύματα καὶ ἐν μίᾳ λέξει νὰ δημοσιεύσῃ ὑπὲρ τοὺς 60 νόμους δι' ὧν ἀπονέμονται εἰς τοὺς Ἑλληνας βοηθήματα καὶ χορηγίαι. Πάντα ταῦτα, διαμαρτυρομένων τῶν Κατεχόντων, ὀλοφυρομένου τοῦ παρὰ τῇ Τραπεζῇ τῆς Ἑλλάδος Γερμανοῦ Χάν διὰ τὴν ἀκολουθουμένην . . . καταστρεπτικὴν οἰκονομικὴν πολιτικὴν καὶ ἀπειλοῦντος τοῦ Νοῦμπάχερ ὅτι θὰ ἠναγκάζετο νὰ διακόψῃ τὴν ἐνταῦθα πώλησιν χρυσῶν λιρῶν, ἐὰν δὲν περιώριζε τὰς δαπάνας τῆς ἡ Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Ἄς ἐρωτηθοῦν οἱ δημόσιοι καὶ οἱ ἰδιωτικοὶ ὑπάλληλοι ἐὰν δὲν εὐγνώμονοι καθ' ἡμέραν τὸν Ἰωάννην Ράλλον διὰ τὰς προσπάθειας ἃς κατέβαλε διὰ τὴν αὐξάνειν τῶν ἀποδοχῶν των. Ἄς ἀναγνώσῃ τις, τὴν ἐν τέλει τοῦ παρόντος παρατιθεμένην πρὸς Νοῦμπάχερ ἐπιστολὴν¹ καὶ ἃς κρίνῃ ἐὰν θὰ ἦτο δυνατόν, ἐὰν αὐταὶ καὶ πολλαὶ ἄλλαι δὲν ἐγράφοντο, νὰ πεισθοῦν νὰ πωλήσουν ἐνταῦθα οἱ Γερμανοὶ περὶ τὰ δύο ἑκατομμύρια χρυσᾶς λίρας καὶ ἐὰν τούτου μὴ γενομένου νὰ διατηρήσῃ τὸ νόμισμά μας ἀξίαν τινὰ ἀγοραστικὴν μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως, ἐὰν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ λαμβάνουν οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι μισθὸν τριπλάσιον ἢ τετραπλάσιον ἐκείνου τὸν ὁποῖον λαμβάνουν σήμερον καὶ νὰ ὑπερκαλύπτουν τὰς ἀνάγκας αὐτῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν των. Ἄς ὁμολογήσουν εἰλικρινῶς σήμερον, ὅποτε τὸ κύριον πρόσωπον τοῦ δράματος ἐξέληψε, ἃς ὁμολογήσουν, οἱ κατήγοροί του, ἐὰν ὁ κομμισάριος ἢ ὁ γκαουλάιτερ θὰ ἐδέχοντο ποτὲ νὰ καταβληθῇ εἰς τοὺς Ἑλληνας ἐκ τοῦ Δημοσίου Ταμεῖου τὸ $\frac{1}{10}$ ἐκ ἐκείνου τὸ ὁποῖον κατεβλήθη χάρις

¹ Ὅρα Μέρος Γ'. ἔγγραφα ὑπὸ στοιχεῖον 7.

εἰς τὰς ὑπερανθρώπους προσπάθειας τοῦ πατρός μου καὶ τῶν συνεργατῶν του. Ἄς κρίνῃ ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἐὰν ἦτο δυνατόν ν' ἀκολουθηθῇ πολιτικῇ πλέον πατριωτικῇ ἐκείνης τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἠκολούθησε καὶ ὡς ἀναλογισθῇ ὁποῖας συμφορὰς ἀπέτρεψεν δεχθεῖς, ἐν γνώσει ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ πολιτικὴν αὐτοκτονίαν, νὰ σχηματίσῃ τὸν Ἀπρίλιον 1943 Κυβέρνησιν, ἀντὶ καὶ αὐτὸς νὰ παραμείνῃ μακρὰν τῆς ἀναλήψεως τῶν εὐθυνῶν καὶ ὀρκούμενος νὰ ὑβρίζῃ τοὺς κατέχοντας εἰς τοῦ Ζαχαράτου νὰ ἀναμείνῃ τὴν ἀπελευθέρωσιν διὰ νὰ ζητήσῃ τὴν Προεδρείαν τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος ἡ ὁποία, ὡς διάφοροι μάρτυρες κατέθεσαν, τοῦ ἀνῆκε δικαιοματικῶς.

Ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως ἦτο ἡ μόνη ἐνδεδειγμένη, διότι δυνάμει τῶν συμφωνιῶν τῆς Ρώμης τοῦ Γκοτζαμάνη τὰ ὑπὸ τῶν Γερμανῶν καὶ Ἰταλῶν λαμβανόμενα χρήματα (τὸ μεγαλύτερον μέρος αὐτῶν) ἐλαμβάνοντο, ὡς οἱ ἴδιοι ρητῶς εἶχον ἀναγνωρίσῃ, ὡς δάνειον καὶ ἦτο συνεπῶς πεπεισμένος ὁ πατήρ μου ὅτι ταῦτα θὰ κατεβάλλοντο εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἅμα τῇ λήξει τοῦ πολέμου, προνομιακῶς. Ἐπίστευε, καὶ δικαίως, ὅτι ἡ ἀπαιτήσις αὕτη τῆς χώρας μας θὰ ἱκανοποιεῖτο ἐκ τῶν πρώτων καὶ λόγῳ τῆς μορφῆς τοῦ δανείου ἦν αὕτη εἶχε περιβληθῇ ἀλλὰ καὶ διότι οἱ Σύμμαχοι ὤφειλον νὰ ἀξιώσουν, ὅπως αἱ τέως εἰς τὸν Ἄξονα ἀνήκουσαι χώραι καταβάλουν τὰ οὕτω ληφθέντα πάραυτα εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑποστῶσαν συνεπείᾳ τῆς Κατοχῆς τοιαύτην πρωτοφανοῦς ἐκτάσεως ἐξουθενώσιν. Ἐκ τῶν ὑστέρων ἀπεδείχθη ὅτι ὁ Ἰωάννης Ράλλης ἐπλανήθη ὡς πρὸς τὰς προσδοκίας του ταύτας, ἀλλὰ τίς πταίει διὰ τὴν μὴ εἰσέτι πλήρη ἱκανοποίησιν Πταίει μήπως ἐκεῖνος, ἐὰν αἱ μεταπελευθερωτικαὶ Κυβερνήσεις, ἀντὶ νὰ ἀπαιτήσουν τὴν ἄμεσον ἐξόφλησιν τοῦ δανείου τούτου, ἤρκοοντο νὰ δηλώνουν, διὰ τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ, ὅτι ἡ Ἑλλάς δύναται καὶ ἄνευ οἰκονομικῆς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ βοηθείας νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ τρομεροῦ ἀδιεξόδου εἰς ὃ, συνεπείᾳ τοῦ πολέμου καὶ τῆς Κατοχῆς, εἶχεν περιέλθῃ;

VII

Ἡ περὶ προπαγάνδας κατηγορία.

Ἡ δευτέρα κατηγορία, ἡ προσελκύσασα τόσον μεγάλως τὴν προσοχὴν τοῦ εἰδικοῦ δικαστηρίου, εἶναι ἡ περὶ διενεργείας προπαγάνδας ὑπὲρ τοῦ Ἄξονος.

Ἀπεφάνθησαν οἱ κ. κ. δικασταὶ ὅτι ὁ πατήρ μου, διὰ τοῦ Διαγγέλματός του τῆς 5ης Μαΐου 1943 καὶ τῶν δηλώσεών του ὅτε κατὰ Ἰανουάριον 1944 ἐβομβαρδίσθη ὑπὸ τῶν Συμμάχων ὁ Πειραιεύς, ἐπροπαγάνδιζε ὑπὲρ τῆς νίκης τῶν δυνάμεων τοῦ Ἄξονος καὶ ἐσκόπει νὰ προκαλέσῃ παρὰ τῷ Ἑλληνικῷ Λαῷ τὸ αἶσθημα τῆς ἡττοπαθείας.

Ἀλλὰ διατὶ ἐξένισε τοὺς δικαστὰς ἡ φράσις τοῦ ἀπὸ 5)5)1943 διαγγέλματός μου δι' ἧς ὁ πατήρ μου εὐχαριστεῖ δημοσίως τοὺς Γερμανοὺς καὶ Ἰταλοὺς διὰ τὴν ὑπ' αὐτῶν ἀποσταλείσαν ποσότητα σιτηρῶν; Ἐλησμόνησαν τοὺς ἐκ πείνης θανάτους; Ἐλησμόνησαν, ὅτι λυσσαλέαν εἶχον προβάλλῃ οἱ Γερμανοὶ ἀνίδρασιν, διὰ νὰ μὴ ἐπιτραπῇ ἡ ἐνταῦθα ἐκφόρτωσις τῶν ὑπὸ τῶν Συμμάχων ἀποστελλομένων ποσοτήτων τροφίμων καὶ ὅτι διετρέχομεν τὸν κίνδυνον, ἐὰν δὲν ἐξέφραζεν ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως δημοσίως πρὸς αὐτοὺς τὰς εὐχαριστίας του διὰ τὰ ἐλάχιστα ἔστω σιτηρὰ τὰ ὁποῖα μᾶς ἔστειλαν, νὰ ἐμποδίσουν τὴν ἀποστολὴν ἐνταῦθα τροφίμων καὶ ὑπὸ τῶν Συμμάχων. Εἶναι κωμικὸν νὰ λέγεται, ὅτι διὰ τῆς φράσεως ταύτης ἐσκοπεῖτο νὰ δημιουργηθῇ παρὰ τῷ Λαῷ τὸ αἶσθημα τῆς ἡττοπαθείας. Ἡ ἡττοπάθεια δὲν προκαλεῖται διὰ φράσεων ὡς ἡ ρηθεῖσα καὶ οἱ ταῦτα ὑποστηρίζοντες, ὅτι μόνον τὴν εὐφύϊαν τοῦ Λαοῦ. Ὑποτιμοῦν τὴν εὐφύϊαν τοῦ Ἑλλήνου, ὁ ὁποῖος κάλλιστα ἐγνώριζε ἐναντι ποίων τρομερῶν ἀνταλλαγμάτων οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Ἰταλοὶ ἔστελλον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὀλίγα φορτία σίτου ἢ ἐπέτρεπον τὴν παρὰ τῶν Συμμάχων ἀποστολὴν, ὡς ἐπίσης ἐγνώ-

ριζε δι' ἀντάλλαγμα, καὶ οὐχὶ βεβαίως τὸ σπουδαιότερον, ἤτο ἡ ἀξίωσις νὰ ἐκφράσῃ διὰ τὴν... μεγαλοψυχίαν τῶν ταύτην δημοσίως τὰς εὐχαριστίας τοῦ ὁ πατὴρ μου. Ἐλησμόνησαν μήπως οἱ κύριοι δικασταί, ὅτι οἱ συνάδελφοί τῶν ἐν συσκέψει ἔλαβον τὴν ἀπόφασιν νὰ διαμαρτυρηθοῦν διὰ τὴν ἐπισιστικὴν κατάστασιν τῆς χώρας καὶ τὰς ἀνεπαρκεῖς ἀπολαυὰς τῶν συντάξαντες καὶ ἀποστειλαντες ἔγγραφον πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης ὑπογραφόμενον παρὰ τοῦ τότε Ἐφέτου Βασ. Κυριακοπούλου καὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἐν τῷ Πρωτοδικεῖῳ Ἀθηνῶν ὑπηρετούντων δικαστῶν; Ἐν ἔννοον λοιπὸν οἱ κύριοι αὐτοὶ ὅτι, διὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν θλιβεράν κατάστασιν εἰς ἣν λόγῳ τῆς Κατοχῆς εἶχον περιέλθῃ οἱ Ἕλληνες, ὥφειλε ὁ πατὴρ μου νὰ λησμονῇ ἐνὶ τοῦ ἐγώισμόν καὶ ἀτομικὴν ὑπερηφάνειαν;

Διεμαρτυρήθη ὁ πατὴρ μου ὅτε ἐβομβαρδίσθη ὁ Πειραιεὺς ὑπὸ τῶν Συμμάχων κατ' Ἰανουάριον 1944 διὰ τὴν ἄστοχον ἐνέργειαν τὴν οὐδόλως σχεδὸν ἐνοχλήσαν τοὺς Γερμανοὺς καὶ μεγάλως βλάψαν τοὺς Ἕλληνας. Φρονοῦν οἱ κ. κ. δικασταί ὅτι δὲν ὥφειλε νὰ κατακρίνῃ τὸν ἀτυχὲς ἐκεῖνον βομβαρδισμόν; Οὕτω ὁμιλοῦντες, μοὶ ἐνθυμίζουσιν τὰς ὀλίγας εὐτυχῶς ἐκείνας ἀγγλοδοῦλους δεσποινίδας καὶ κυρίας αἵτινες, πληροφορηθεῖσαι τὰ δυσάρεστα δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἀποτελέσματα τοῦ βομβαρδισμοῦ ἐκείνου, ἀνέκραζον: «Ἀφοῦ τίς μπόμπες τίς ρίχνουν τὰ ἐγκλεζάκια τί πειράζει ἂν σκοτώθῃ καὶ ἰδιοὶ μας». Τί πειράζει ἀφοῦ ἦσαν ἀπλῶς «ἰδιοὶ μας» καὶ ὅχι ἡμεῖς οἱ ἴδιοι; Τί πειράζει ἐὰν ὁ βομβαρδισμὸς ἐκεῖνος ἐκόστισε εἰς τοὺς Ἕλληνας σωρείαν θυμάτων καὶ ὀλικῶν ζημιῶν, ἐνῶ εἶναι ζήτημα ἐὰν κατ' αὐτὸν ἐφονεύθησαν 10 Γερμανοί;

¹ Ὅρα Μέρος Γ' στοιχεῖον 8.

VIII

Τὸ Διάγγελμα ἐπὶ τῷ Νέῳ ἔτει καὶ ἡ πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἀξιοματικὸς Διαταγή.

Οἱ διατεινόμενοι ὅτι ὁ Ἰωάννης Ράλλης ἐπροπαγάνδιζε ὑπὲρ τῆς Νίκης τοῦ Ἀξονος φαίνεται ὅτι δὲν ἔχουν λάβῃ γνῶσιν τοῦ διαγγέλματός τοῦ τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1944 ἐν τῷ ὁποίῳ ὁμιλεῖ ἀπεριφράστως περὶ τῆς «Ἐθνικῆς μας Κυριαρχίας» ἥς κατὰ τὴν φράσιν τοῦ ἐπέκειτο ἡ ἀποκατάστασις. Παραθέτω ἐνταῦθα τὸ ἐν λόγῳ διάγγελμα τοῦ, διάγγελμα μεστὸν ἐθνικῶν ἐννοιῶν, διάγγελμα ἐκ τοῦ ὁποίου προκύπτει ὅτι εἰς τὸ στήθος τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ ἐπάλλετο ἡ εὐγενεστέρα ἑλληνικὴ καρδιά.

«Ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν ἐλληνικὸν λαὸν τὴν ὥραν αὐτήν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀνατέλλει ἐν μέσῳ τῆς κοιτῆς δυστυχίας μας τὸ Νέον ἔτος, ἐπιθυμῶ νὰ μὲ ἀκούσῃ οὖτος μετὰ προδοχῆς.

Ἡ ἀγάπη μου πρὸς τὴν πατρίδα καὶ ἡ πίστις μου εἰς τὰ μεγάλα πεπρωμένα αὐτῆς μὲ ὠδήγησαν πρὸς ἐνέα μηνῶν εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ ἐπωμιθῶ τὰς βαρυτάτας εὐθύνας τῆς διακυβερνήσεως τῆς χώρας μας, ὑπὸ τὸς τραγικὰς συνθήκας, τὰς ὁποίας διερχόμεθα.

Ὅταν ἐπιστῇ ἡ ἡμέρα νὰ λογοδοτήσω πρὸς τὸν ἐλληνικὸν λαόν, εἶμαι βέβαιος, ὅτι ὁδοὶ τὴν καλὴν πίστιν ἔχουν ὡς ὁδηγὸν τῆς κρίσεώς των καὶ πιστεύω, ὅτι ἀποτελοῦν οὔτοι τὴν μεγάλαν πλειονότητα τῶν πολιτῶν, θὰ ἀναγνωρίσουν ὅτι ὁμοῦ μετὰ τῶν συνεργατῶν μου ἐπράξαμεν ὅτι ἀνθρωπίνως ἦτο δυνατόν, ἵνα ἀμβλύνωμεν τὰ δεινὰ τοῦ λαοῦ μας, ἀπὸ τοιαύτης ἐθνικῆς περιπετειᾶς.

Τὰ εὐεργετικὰ διὰ τὸν λαόν ἀποτελέσματα τῶν προπαθειῶν μας, θὰ ἦσαν ἐναργέστερα, ἐὰν οἱ ἐκ δυστήματος ἐπιβουλεύόμενοι τὴν ἐθνικὴν μας ἐνότητα δὲν ἐπεδίωκον νὰ ἐκμεταλλευθοῖν τὴν περιπέτειαν τῆς πατρίδος μας ὑπὸ τὸ προδωπεῖον τῶν «ἀπελευθερωτῶν» διὰ νὰ ᾤδυνῃ τοὺς ἐπιδόλουν, ὅταν ἡ ἐθνικὴ κυριαρχία μας ἀποκατασταθῇ, τὴν εἰδεχθῇ τυραννίδα των.

Θά εἴμεθα ἐγὼ καὶ οἱ συνεργάται μου κατώτεροι ταυ-
τῶν, κατώτεροι τοῦ πλήρους ἐθνικῶν ἀγῶνων παρελθόντος
μας, ἂν ἐπωμιθύντες τὰς εὐθύνas τῆς διακυβερνήσεως τῆς
χώρας, ἐδεικνύομεν ἀδιαφορίαν ἢ ὀλιγωρίαν ἐναντι τῆς ἐπι-
βουλῆς τῶν ὑπονομευτῶν τῆς ἐθνικῆς μας συνοχῆς.

Εἰς τὴν πρόκλησιν τῶν ἀπαντήσαμεν ὥς ὑπρέπει εἰς
ἀνδρας ἔχοντας συνειδητὴν τοῦ καθήκοντός των καὶ εἴμεθα
εἰς θέσιν νὰ θεβαιώσωμεν τὸν ἑλληνικὸν λαὸν ὅτι τὸν ἀγῶνα
ἰὼν ὅποιον ἀνελάβομεν, ἐπιβλυνέντα εἰς ἡμᾶς ὑπ' ἐκείνων
οἵτινες ἐπίδυνσαν εἰς τὴν ἀνυπαρξίαν τοῦ κράτους καὶ εἰς
τὴν εὐχερῆ ἐπικράτησιν των, θά τὸν ἔρωμεν εἰς αἰῶνα
πέρας.

Ἔχομεν ἀδόξαλῃ δεδομένα νὰ πιστεύωμεν ὅτι ἡ μεγάλη
πλειονότης τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, διαφωτισθεῖσα καὶ κατα-
νοήσασα τὴν σημασίαν τοῦ ἀγῶνος μας, περιβάλλει αὐτὸν
μὲ ἀμέριστον ἰσοπρόσηρον ἢ μὲ ἐμφανῆ συμπαθειαν, ἀναλό-
γως τῆς ἰδιοσυγκρασίας ἐκάστου.

Ἡ διαπίστωσις αὐτὴ ἀποτελεῖ τὸν αἰσιοδοξότερον οἰω-
νὸν διὰ τὸ ἀνατέλλον ἔτος 1944 τὸ ὅποιον εὐχόμεαι ἐξ ὅλης
ψυχῆς ν' ἀποτελέσῃ τὸ τέρας τῶν δεινῶν τοῦ ἑλληνικοῦ
λαοῦ.

Ἄς ὁμολογήσουν, οἱ περὶ προπαγάνδας ὁμιλοῦντες,
ἐάν κατὰ τὴν Κατοχὴν ὑπῆρξε ἔστω καὶ εἰς τολμήσας
νὰ ἀπευθύνῃ δημοσίᾳ πρὸς τοὺς Ἕλληνας ὅσα ἐν τῇ
διαγγέλματι τούτῳ ἀναφέρονται. Ποῖος, ἔστω καὶ κακῆς
πίστεως, δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ ἀναγινώσκων τοῦτο ὅτι
ὁ πατήρ μου ἤρχετο τὴν νίκην τῆς Γερμανίας ἢ ὅτι ἐφο-
βεῖτο ταύτην ὥς πιθανήν; Δὲν λέγει δι' αὐτοῦ: Ἕλλη-
νικέ. Λαέ ἔζησες ἐπὶ 30 μῆνας δοῦλος ἤδη ἐπέστη ἡ στιγμή
τῆς ἀπελευθερώσεώς σου. Θάρρος καὶ ὑπομονή.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπόρρητος Διαταγὴ τὴν ὁποίαν ἐξέ-
δωσε ἀναλαμβάνων τὴν 7ην Ἀπριλίου 1943 τὸ Ὑπουρ-
γεῖον Ἐθνικῆς Ἀμόνης δμιλεῖ ἀφ' ἐαυτῆς περὶ τῶν αἰ-
σθημάτων τοῦ συντάξαντος ταύτην. Εἶναι φωνὴ Ἕλλη-
νος, ὅστις δὲν κλείει τοὺς ὀφθαλμούς, ὥς τὸ ἔπραξαν
ἄλλοι πολιτικοί μας, καὶ ἤδη τὰς ἀρχάς τοῦ 1943 κρούει
τὸν κῶδωνα τοῦ κομμουνιστικοῦ κινδύνου. Ἀδιαφορῶν
τελείως ἐάν διὰ τῶν λόγων του αὐτῶν θά ἐπισύρῃ τὴν
κατ' αὐτοῦ κατακραυγὴν τοῦ τότε παντοδυνάμου Ε.Α.Μ.

Ε.Λ.ΑΣ, προειδοποιεῖ τοὺς Ἕλληνας ἀξιωματικούς, τοὺς
στυλοβάτας τοῦ Ἔθνους, διὰ τὸν κίνδυνον ὃν διατρέχει
ἡ Πατρίς.

« Ἕλληνες ἀξιωματικοί,

Τὰ κοινοποιούμενα κατωτέρω ἔγγραφα τῶν ἐπισήμων
τοῦ Κράτους Ἀρχῶν, δίδουσιν ἡμῖν μίαν θλιβεράν, θλιβε-
ρωτάτην εἰκόνα τῆς δημιουργηθείσης ἀτυχῶς ἐσχάτως
ἀνά τὴν ὑπαιθρον ἀναρχίας, ὑπὸ στοιχείων καθαρῶς
ἀναρχικῶν καὶ κομμουνιστικῶν, ἅτινα, ὑπὸ τὸν Ἐθνικὸν
μανδύαν καλυπτόμενα, δρῶσιν ἀντεθνικῶς καὶ ἐπὶ ζημίᾳ
τῶν συμφερόντων τῆς πατρίδος μας, ὥς ὄργανα ξένων
ἐχθρικῶν προπαγανδῶν, τῶν ὁποίων καὶ μόνον τοὺς κρυ-
φίους καὶ ὀλεθρίους διὰ τὴν πατρίδα μας σκοποὺς ἐξυ-
πηρετοῦσι.

Πράγματι καὶ νῦν ὁ ὑπὲρ ὅλων ἀγών.

Διαισθάνομαι, ὅτι τὸ αἶσθημα τοῦ πόνου γιὰ τὸ κα-
τάντημα τῆς φιλότατης Πατρίδος μας, θά πλημμυρίσῃ τὰς
πατριωτικὰς ψυχὰς σας, ἀφ' οὗ καὶ ἡ δική μου ψυχὴ τὸν ἴδιον
πόνον καὶ τὴν ἴδιαν ἀγωνίαν δοκιμάζει καὶ αἰσθάνεται.
Πρὸς ἡμᾶς ἀποτελεῖ ἡ ἐπὶ τῆς χειρουργικῆς τραπέζης αἰ-
μάσσουσα καὶ οἰμώζουσα Ἑλλάς, ἡ δυστυχὴς ἡμῶν μήτηρ
καὶ Πατρίς, τὴν φωνὴν της. Περικυκλωμένη πανταχόθεν
ἀπὸ παντοῖα δεινὰ, εἰς ἡμᾶς ἐπιστηρίζει τὴν ἀγκυραν τῶν
ἐλπίδων της καὶ ἀπὸ ἡμᾶς μόνον προσμένει ἐλάφρῳσιν
τῶν δυστυχιῶν της.

Ἡ ἰδικὴ σας γενναιότης διετήρησεν ἔκτοτε τὸ ἐθνι-
κὸν ἐκεῖνο φρόνημα τὸ ὅποιον ἀνέδειξε ποτὲ τοὺς ἐνδό-
ξους προπάτοράς μας ὑπερέτερους πάντων τῶν Ἐθνῶν.
Ἡ ἰδικὴ σας ἀνδρεία καὶ εὐτολμία ἀπεκατέστησε τὸ
Ἑλληνικὸν ὄνομα σεβαστὸν εἰς ὅλον τὸν κόσμον καὶ
τὰ εἰσέτι ζωντανὰ κατορθώματά σας ἀπέδειξαν τρανώ-
τατα ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, οὐ μόνον δὲν ἐξηλείφθη
οὔτε θά ἐξαλειφθῇ ἀπὸ τὸν κώδικα τῶν Ἐθνῶν, ὥς πολ-
λοὶ ἀφελεῖς τὸ νομίζουσιν, ἀλλ' ὅτι μάλλον ἐμπνεόμενον
ἀπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς φιλοπατρίας, τὸ ὅποιον ἐδόξασε

τούς προπάτοράς μας καὶ τοὺς ὠδήγησεν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθανασίας, καταφρονεῖ τοὺς μεγάλους κινδύνους καὶ τρέχει μὲ γιγαντιαῖα βήματα εἰς τὸ αὐτὸ στάδιον μιμούμενον τὰς ἀρετὰς ἐκείνων.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ χαλυβδῶσωμεν τὰς ψυχὰς μας καὶ ἐνωμένοι ὅλοι μας μὲ τὴν ἰδίαν ψυχραιμίαν καὶ τὸ θάρρος ποὺ πάντα μᾶς διέκρινε νὰ πράξωμεν, ὅπως πάντοτε καὶ τώρα, τὸ καθήκον μας πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς σωτηρίας τοῦ Ἑθνους καὶ τῆς Φυλῆς ἀπὸ τὰ βάρβαρα στίφη τῶν ἀναρχικῶν ἀπηλλαγμένοι πάσης προκαταλήψεως καὶ σκέψεως προσωπικῆς. Μόνον ἔτσι θὰ δυνηθῶμεν καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Παναγάρχου Θεοῦ νὰ σώσωμεν τὴν ἀπειλουμένην ὥραιαν καὶ ἔνδοξον Ἑλλάδα καὶ νὰ ἀπομακρύνωμεν τοὺς κινδύνους ποὺ τὴν ἀπειλοῦν, νὰ εἴσθε δὲ βέβαιοι διὰ γιὰ τὴν συνδρομὴν σας ἡ εὐγνωμοσύνη τῆς Πατρίδος θὰ εἶναι αἰώνια.

Οὐδεὶς διαταγμὸς πρέπει νὰ ὑπάρξη. Ἄς ἐνωθῶμεν μὲ τὸν ἱερὸν τῆς ὁμονοίας δεσμὸν καὶ ἄς ἀποδείξωμεν ἐνώπιον τοῦ κόσμου ὅλου, διὰ μίαν ἀκόμη φοράν, ὅτι ἀκριβὰ πληρῶνει τὴν τόλμην του, ὅστις αὐθαδῶς καὶ ἀνάνδρως ταράσσει τὴν ἡσυχίαν μας καὶ ἐπιδιώκει τὸν ἐξανδραποδισμὸν μας.

Ὁ κίνδυνος τοῦ κομμουνισμοῦ εἶναι ἐγγύς.

Ἡ ἐξουθένωσις τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἔσεται βεβαία ἂν δὲν ἐτοιμασθῶμεν καὶ ἀντιδράσωμεν.

Τὰ πρὸς τὴν γλυκεῖαν Πατρίδα μας ἱερὰ χρέη μὲ πα-
ρακινοδοῖν νὰ σᾶς προειδοποιήσω καὶ νὰ βροντοφωνήσω:

Ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης. Πατρός τε μητρός καὶ
προγόνων ἀπάντων, ἀγιώτερον τιμιώτερον καὶ σεμνότε-
ρον πάντων ἡ ΠΑΤΡΙΣ.

Ἀκούσατε τὴν ἐπὶ κλησίν μου ταύτην καὶ σᾶς ὀρκί-
ζομαι εἰς τὸ ὄνομα τῆς Πολυπαθοῦς Πατρίδος μας ὅτι ἡ
Σωτηρία Αὐτῆς, τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς καὶ ἡμῶν πάντων
ἔσεται βεβαία καὶ ἀσφαλής».

IX

Τὸ διάγγελμα ἐπὶ τῇ 25ῃ Μαρτίου

Τὴν 25ην Μαρτίου 1944 ὁ Ἰωάννης Ράλλης ἠθέλησεν νὰ ἐορτάσουν οἱ Ἕλληνες τὴν ἐθνικὴν ἐπέτειον σεμνὰ ἕνεκα τῆς Κατοχῆς. Μετὰ μακρὰς συζητήσεις, τῶν Γερμανῶν ἀρνούμενων κατ' ἀρχὰς νὰ ἐπιτρέψουν τοῦτο, ἐπέτυχε νὰ δοθῇ ἡ ἄδεια σημαριοστολισμοῦ τῆς Πρωτευούσης καὶ ἡ κατάθεσις στεφάνου εἰς τὸ μνημεῖον τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου. Γνωρίζομεν ὅλοι πόσον διὰ τὴν πράξιν τοῦ ταύτην ὑβρίσθη καὶ διηγείτο ὁ ἴδιος, εἰς τὰς φυλακὰς εὐρισκόμενος, ὡς ἐξῆς τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο διὰ νὰ ἀποδείξῃ πόσον αἰσχροὶ καὶ ποταποὶ ἦσαν ἐκεῖνοι οἵτινες διετείνοντο διὰ εἰς τὴν ψυχὴν του εἶχεν εὖρει θέσιν αἰσθημα ξένον τῆς πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀγάπης του :

«Ἦτο ἡ 25 Μαρτίου 1943, πρωθυπουργοῦντος τοῦ καθηγητοῦ Λογοθετοπούλου, καὶ ἡργαζόμην εἰς τὸ γραφεῖον μου ἐν τῇ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ 14 οἰκίᾳ μου ὅτε αἴφνης διεκόπην ὑπὸ ἀνωμάλου ἐν τῇ ὁδῷ θορύβου, φωνῶν εἰς ἑλληνικὴν καὶ ἰταλικὴν καὶ τέλος πυροβολισμῶν. Σπεύσας εἰς τὸ παράθυρον εἶδον νεαροὺς Ἕλληνας καὶ Ἑλληνίδας, κρατῶντας στεφάνους, διωκομένους ὑπὸ ἐνόπλων καραμπινιέρων οἵτινες ἔδερν ἀπανθρώπως τοὺς φεύγοντας, πυροβολοῦντες συνάμα πρὸς ἐκφοβισμόν εἰς τὸν ἄερα.

Ἐξεγερθεὶς διὰ τὴν ἀνήκουστον βαρβαρότητα, διεμαρτυρήθην εἰς τὸν ἐπὶ κεφαλῆς Ἰταλὸν Ἀξιωματικὸν ὅστις, μὴ γνωρίζων ποῖος εἶμαι καὶ διὰ τότε ἀκριβῶς διεξήγοντο ὑπ' ἐμοῦ αἱ συνομιλίας διὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς Κυβερνήσεως, μοὶ ἀπήντησε σκαιώτατα ὅτι τοιαύτην εἶχε παρὰ τοῦ στρατηγοῦ Τζελόζο ἐντολήν. Μετέβην κατόπιν τούτου πάραυτα εἰς τὸν Γκίτζι καὶ μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ Ἰταλικὸν Στρατηγεῖον, ἔνθα διεμαρτυρήθην διὰ τὴν πρὸς τοὺς ἐορτάζοντας τὴν ἐθνικὴν ἐπέτειον Ἕλληνας διαγω-

γὴν καὶ ἐπέτυχον νὰ ἀφεθοῦν ἐλεύθεροι οἱ ἐν τῷ μεταξύ συλληφθέντες.

Τὴν 25ην Μαρτίου ἤμην Πρωθυπουργός, θέλων δὲ νὰ ἀποφευχθοῦν τὰ εἰς βάρος τῶν Ἑλλήνων ἔκτροπα τῶν παρελθόντων ἐτῶν καὶ ἐπιθυμῶν ἐξ ἄλλου νὰ ἐορτασθῇ ἡ ἐθνικὴ ἐπέτειος σεμνά, λόγῳ τῆς Κατοχῆς, ἐπέτυχον, μετὰ μακρὰς καὶ ἀτέρμονας συζητήσεις, νὰ ἐπιτραπῇ ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, οἱ Ἴταλοι εἶχον πρὸ πολλοῦ ἐκλείψῃ, ὁ σημαϊστολισμός τῶν οἰκιῶν καὶ ἡ κατάθεσις στεφάνου εἰς τὸν Ἄγνωστον Στρατιώτην ὑπὸ τῶν ἐπιθυμούντων. Εὐτυχῆς διὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐνεργειῶν μου, ἔσπευσα νὰ ἀναγγεῖλω τοῦτο εἰς τὸν Λαὸν ἀπὸ ραδιοφώνου καὶ διὰ τῶν ἐφημερίδων.

Γνωρίζετε πάντες τί ἐπηκολούθησεν. Ἐλαχιστώτατοι οἰκίαι ἀνήρτησαν τὴν γαλανόλευκον, σχεδὸν οὐδεὶς κατέθεσεν στέφανον καὶ τὸ ραδιόφωνον τοῦ Καίρου ἐθριάμβευεν ἐν ἀγαθῇ συμποίᾳ μετὰ τὰ ἐνταῦθα λαθρόβια φύλλα τοῦ ΕΑΜ, διὰ τὴν κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς παλλιγενεσίας..... ἀπεργίαν.

Διὰ τὴν πράξιν μου ταύτην ἀπεκλήθη διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν προδότης ἐνῶ, ἐάν εἶχον συστήσῃ νὰ ὑψωθῇ ἐπὶ τῶν οἰκιῶν τῆς Πρωτευούσης ἡ σημαία τοῦ ΕΑΜ καὶ τῶν αἰμοσταγῶν βουλγαροκομμουνιστῶν, εἶμαι βέβαιος ὅτι ἤθελον γίνῃ Ἰνδαλμα λατρείας τῶν, τὸν νοῦν συσκοτισμένον ἐχόντων καὶ παράκρουσιν διανοητικὴν παθόντων, διανοομένων αὐτῶν συμπατριωτῶν μας».

X

Ὁ περὶ Βουλγαρικῆς ὑπηκοότητος Νόμος. Διαμαρτυρίαι διὰ βιαιότητος Βουλγάρων καὶ Ἀλβανῶν.

Προσεπάθησαν εἰς τὸ 17μηνον διάστημα τῆς διακυβερνήσεως τῆς χώρας ὑπὸ τοῦ πατρός μου νὰ ἀνεύρουν σφάλματα διότι πάσῃ θυσίᾳ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς καὶ οἱ συνεργάται του ἔπρεπε νὰ ριφθοῦν βορὰ τῶν ὠρυομένων

κομμουνιστῶν. Οὐδεὶς ἐκ τῶν κατηγορῶν του δὲν διενόηθη καὶ νὰ ἐρευνήσῃ, ἐάν μετὰ τῶν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἐκείνης ληφθέντων μέτρων ὑπάρχουν μερικά (καὶ ὑπάρχουν πλεῖστα ὅσα) τὰ ὁποῖα ὄχι μόνον ἀνεκούφισαν τὸν ὑπὸ Κατοχὴν διαβιούντα Λαόν, ἀλλὰ ὑπῆρξαν καὶ σωτήρια διὰ τὸ Ἔθνος.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ παρόντος καὶ εἰς τὰ ἔγγραφα ἡ εὐρὴ ὁ ἀναγνώστης τὰς πρὸς τοὺς Γερμανοὺς διαμαρτυρίας δυνάμει τῶν ὁποίων οὗτοι, πιεζόμενοι καὶ προφορικῶς καθ' ἡμέραν, ἀνέστειλον τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου περὶ ἐπιλογῆς τῆς βουλγαρικῆς ἢ ἐλληνικῆς ὑπηκοότητος εἰς τὰ ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κατεχόμενα ἐδάφη μας, κατ' ἀρχὰς μὲν μέχρι τῆς 31ης Ὀκτωβρίου 1943 μετέπειτα μέχρι τῆς 1ης Ἀπριλίου καὶ τέλος μέχρι 31ης Δεκεμβρίου 1944 ὁπότε πλέον εἴμεθα ἐλεύθεροι.

Τὰ διαβήματα ταῦτα τοῦ πατρός μου, ἔγγραφα καὶ προφορικά, ἐπιβεβαίωσαν καὶ οἱ μάρτυρες κ. κ. Θ. Τσάτσος, κατηγορίας, καὶ Γ. Κολλίτσας, ὑπερασπίσεως. Ἐάν ὁ νόμος οὗτος εἶχεν ἐφαρμοσθῇ, οἱ πληθυσμοὶ τῆς Θράκης καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας θὰ εἶχον ἀναγκασθῇ ἢ νὰ ἐγκαταλείψουν τὰ ἐδάφη εἰς ἃ ἐγεννήθησαν καὶ νὰ κατέλθουν εἰς παλαιὰν Ἑλλάδα ἢ νὰ παραμείνουν ἐπὶ τόπου, ἐπιλέγοντες τὴν βουλγαρικὴν ὑπηκοότητα. Καὶ ἐν τῇ πρώτῃ μὲν περιπτώσει θὰ ἐπετυγχάνετο ἡ ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἐπιδιωκόμενη ἐκρίζωσις τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ θὰ ἐδημιουργεῖτο βουλγαρικὸς πληθυσμὸς εἰς τὰ ἐδάφη ταῦτα.

Δύναται τις νὰ ἀντιληφθῇ σήμερον ἰδίως, μετὰ τὰ πικρὰ διδάγματα ἅτινα ἀπεκομίσαμεν ἐκ τοῦ Ο.Η.Ε. καὶ τῶν διασκέψεων τῶν τεσσάρων μεγάλων, ὁποίας δυσἀρέστους διὰ τὴν Ἑλλάδα συνεπείας θὰ εἶχεν ἡ τυχὸν ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου αὐτοῦ καὶ ὁποίας δυσχερείας θὰ ἀντιμετώπιζεν ἡ ἐλληνικὴ ἀντιπροσωπεία εἰς τὴν Συνδιάσκεψιν τῆς Εἰρήνης, ἀφοῦ σήμερον, ὁπότε δὲν τίθεται

¹ Ὑπὸ στοιχείον 5.

ζήτημα, χάρις εἰς τὰ διαβήματα τοῦ πατρός μου, ἑλληνικότητος τῶν ἑδαφῶν αὐτῶν, οἱ θρασεῖς Βούλγαροι ζητοῦν διέξοδον εἰς τὸ Αἶγατον καὶ ὁμιλεῖ ὁ Δημητρώφ περὶ ἀξιώσεων τῆς χώρας του ἐπὶ τῆς Δυτικῆς Θράκης.

Ἐγράψεν ὁ κ. Γ. Μελάς εἰς τὴν Ἑφημερίδα «Βῆμα» πρὸ ὀκτώ περὶπου μηνῶν ὅτι χάρις εἰς ἰδικόν του ὑπόμνημα πρὸς τὸν Ἀλτεμπουργκ, κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1942, ἀπεφύχθη ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ Νόμου περὶ Βουλγαρικῆς ὑπηκοότητος. Θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ ὁ κ. Μελάς νὰ τοῦ εἶπω ὅτι πλανᾶται ταῦτα ὑποστηρίζων, ὅχι μόνον διότι τὸ ἀβάσιμον τοῦ ἰσχυρισμοῦ του προκύπτει ἐκ τῆς καταθέσεως μαρτύρων ἀλλὰ διότι τοῦτο προκύπτει καὶ ἐκ τῶν ἐν τέλει δημοσιευομένων ἐγγράφων¹. Οὕτω τὸ μὲν ὑπὸ γράμμα Γ, τὸ φέρον ἡμερομηνίαν 16)10)43 εἶναι ἡ διαμαρτυρία τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν ἀπειλουμένην καὶ ἐπικειμένην ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου, τὸ δὲ ὑπὸ γράμμα Δ ὑπηρεσιακὸν σημείωμα ἀναφέρει, τὴν γνωστοποιηθεῖσαν τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἀπόφασιν τοῦ πληρεξουσίου τοῦ Ράιχ δι' ἧς, ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου ἀναβάλλεται μέχρι τῆς 1)4)44. Συνεπῶς, 10 μῆνας μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Μελά ἀναφερομένην ἐνέργειαν, ἀποδεικνύεται ὕφιστάμενον εἰσέτι τὸ ζήτημα τοῦ περὶ ὑπηκοότητος νόμου.

Ἐκ τῆς διακαοῦς ἐπιθυμίας τῶν Βουλγάρων ὅπως ἐφαρμόσουν τὸν νόμον αὐτόν, ἀποδεικνύεται πόσον ψεύδονται οὗτοι διατεινόμενοι ὅτι εἰς τὰ ἑδάφη ἡμῶν ἐξετέλουν μόνον ἀστυνομικὰ καθήκοντα καὶ ὅτι δὲν εἶχον κατακτητικὰ σκοποὺς. Τὰ ἐγγράφα αὐτά, διὰ κάθε καλῆς πίστεως συζητητὴν, εἶναι ἡ ἀπόδειξις τῆς εἰς βάρος ἡμῶν ὕφισταμένης ἐγκαρδίου συνεργασίας, μεταξύ Βουλγάρων καὶ Γερμανῶν, συνεργασίας καὶ συμμαχίας διὰ τὴν ὁποίαν νῦν προστατεύονται, ὡς προστατεύονται, ὑπὸ τῶν Ρώσων, ἐνῶ ἡμεῖς, οἵτινες ὑπέστημεν τὰ πάνδενα ἐκ μέρους Ἰταλῶν, Γερμανῶν καὶ Βουλγάρων ἐπὶ τέσσαρα ὁλόκληρα ἔτη, ὕβριζόμεθα σήμερον ὡς φασίσται κλπ.

¹ Ὑπὸ στ. 5.

XI

Εἰσοδος Βουλγαρικῆς Μεραρχίας εἰς τὴν Δυτικῶς τοῦ Στρυμῶνος περιοχὴν.

Τὴν 6 μ. μ. τῆς Κυριακῆς 4ης Ἰουλίου 1943 ἐπληροφόρηθῃ ὁ πατήρ μου, ὅτι ἐπρόκειτο μία Βουλγαρικὴ Μεραρχία νὰ προωθηθῇ Δυτικῶς τοῦ Στρυμῶνος καὶ μέχρι τῆς ζώνης τοῦ Ἀξιοῦ.

Πάραυτα ἀνῆλθεν εἰς τὸ Ψυχικὸ ἐνθα κατῴκει ὁ πληρεξούσιος τῆς Γερμανίας καὶ ἀνεκοίνωσε εἰς αὐτόν, οἰκουροῦντα λόγῳ ἀσθενείας, ὅτι τὴν ἐπομένην θὰ ἀπεδέχeto ὁ ἴδιος τὴν παραίτησιν ἑαυτοῦ καὶ τῆς Κυβερνήσεώς του καὶ θὰ ἐδημοσίευε ταύτην εἰς τὴν Ἑφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ Ἀλτεμπουργκ τὸν παρεκάλεσε νὰ μὴ σπεύσῃ ἀλλὰ νὰ ἀναμείνῃ νὰ συζητηθῇ τὸ ὅλον θέμα τὴν ἐπομένην μεταξύ τοῦ πατρός μου, τοῦ πληρεξουσίου τῆς Ἰταλίας καὶ αὐτοῦ, διαβεβαιώσας αὐτόν ὅτι πάντως ἡ εἰσοδος τῶν Βουλγάρων εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην δὲν ἐπρόκειτο νὰ θίξῃ, τὰ ἐπὶ τῶν ἑδαφῶν τούτων κυριαρχικὰ δικαιώματα τῆς Ἑλλάδος.

Τὴν ἐπομένην ἐπραγματοποιήθη ἡ συνάντησις, ἀμφότεροι δὲ οἱ πληρεξούσιοι ἐπανέλαβον τὸ τὴν προτεραίαν ὑπὸ τοῦ Ἀλτεμπουργκ λεχθέν, ὅτι δηλαδή ἡ Βουλγαρικὴ Μεραρχία μετεκλήθη, διὰ νὰ χρησιμοποιηθῇ ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον διὰ τὴν ἀσκήσιν ἀστυνομικῶν καθηκόντων καὶ ὅτι συνεπῶς, οὐδόλως θέλει θιγῇ ἡ ἐπὶ τῶν ἑδαφῶν αὐτῶν ἑλληνικὴ κυριαρχία. Προσέθεσαν ἀμφότεροι οἱ πληρεξούσιοι, ὅτι ἐλπίζουν, κατόπιν τῆς δηλώσεώς των ταύτης, νὰ ἀναθεωρήσῃ ὁ πατήρ μου τὴν περὶ παραίτησεως ἀπόφασίν του. Εἰς τὴν παράκλησιν ταύτην ἀπήντησε ὁ Ἰωάννης Ράλλης, ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐνδώσῃ πρὶν ἢ τὸν διαβεβαιώσουν ἀμφότεροι οἱ πληρεξούσιοι ὡς καὶ ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐδρεύοντος γερμανοῦ ἀρχιστρατήγου τῶν Βαλκανίων, ὅτι ὑπ' εὐθύνην των

Γερμανῶν θὰ τηρηθοῦν ὑπὸ τῆς Βουλγαρικῆς Μερραρχίας ὠρισμένοι ὅροι ἐν τῇ ἀσκήσει τῶν ἀστυνομικῶν τούτων καθκόντων τῆς, διότι ἄλλως δὲν θὰ ἦτο δυνατόν εἰς αὐτὸν νὰ ὑπέχη τὰς βαρυτάτας εὐθύνας τῆς ἐξουσίας.

Τῶν πληρεξουσίων δεχθέντων τὴν λύσιν ταύτην κατ' ἀρχὴν, ὑπεβλήθησαν τὴν μεθεπομένην, κατόπιν προηγουμένης συνεννοήσεως τοῦ πατρός μου μετὰ τοῦ ἐνταῦθα εὐρισκομένου Γεν. Διοικητοῦ Μακεδονίας, τὰ κάτωθι 15 αἰτήματα εἰς ἀμφοτέρους τοὺς πληρεξουσίου :

1. Ἀποφυγὴ ἐπαφῆς βουλγαρικῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν μετὰ τῶν ἑλληνικῶν τοπικῶν ἀρχῶν, διότι τοιαύτη ἐπαφὴ θὰ δημιουργήσῃ ταχέως προστριβὰς καὶ θὰ δώσῃ λαβὴν εἰς τὴν λήψιν ἀνθελληνικῶν μέτρων ἐκ μέρους τῶν Βουλγάρων. Πρὸς τοῦτο δέον ἐκασταχοῦ νὰ ὑπάρχῃ γερμανικὴ ἀρχὴ ἢ τουλάχιστον γερμανὸς Ἀξιωματικός ἢ πολιτικός ὑπάλληλος, ὅστις θὰ ἔρχεται εἰς συνεννόησιν μετὰ τὰς ἑλληνικὰς δημοσίας, δημοτικὰς ἢ κοινοτικὰς ἀρχὰς ἐπὶ παντός ζητήματος ἀφορῶντος τὰς ἀνάγκας τῶν βουλγαρικῶν στρατευμάτων καὶ τὰς σχέσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ πληθυσμοῦ.

2. Ἐπιτάξεις οἰκημάτων, ζώων κλπ. δέον νὰ γίνωνται μόνον μέσῳ τοῦ γερμανικοῦ ὡς ἄνω συνδέσμου ἐν συνεννοήσει μετὰ τὰς ἑλληνικὰς ἀρχάς.

3. Συλλήψεις ἢ ἐκδιώσεις πολιτῶν ἢ ὑπαλλήλων νὰ μὴ γίνονται ὑπὸ τῶν Βουλγάρων. Ἰδίως προκειμένου περὶ Ἑλλήνων διαφυγόντων ἐκ τῆς βουλγαροκρατουμένης ἑλληνικῆς Θρακομακεδονίας.

4. Τυχόν ἀντικατάστασις ὑπαλλήλων ἢ δημοτικῶν ἢ κοινοτικῶν ἀρχῶν κλπ. θὰ ἐνεργῇται μόνον διὰ προσώπων προτεινομένων ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς διοικήσεως.

5. Τὰ Βουλγαρικὰ στρατεύματα θὰ ἐπισιτίζονται καὶ θὰ ἐφοδιάζονται ἐν γένει ἐκ Βουλγαρίας ἢ ἐκ βουλγαροκρατουμένων περιοχῶν καὶ οὐχὶ εἰς βάρος τῶν προΐοντων ἢ τῶν ἐμπορευμάτων τοῦ τόπου.

6. Οἱ Βούλγαροι δὲν θὰ δικαιοῦνται νὰ ἐμποδίζουσιν μεταφορὰς προϊόντων ἐκ τῶν ὑπ' αὐτῶν κατεχομένων πε-

ριοχῶν εἰς Θεσσαλονίκην καὶ εἰς ἄλλας Ἑλληνικὰς περιοχάς. Αἱ μεταφοραὶ αὗται δέον νὰ κανονίζονται ὡς μέχρι τοῦδε ἐν συνεννοήσει τῶν γερμανικῶν καὶ ἑλληνικῶν ἀρχῶν.

7. Δεδομένου ὅτι δὲν πρόκειται περὶ στρατοῦ κατοχῆς, οἱ Βούλγαροι δὲν δικαιοῦνται νὰ ἐπιβάλουσιν προσωπικὰς ὑπηρεσίας καὶ ἀγγαρείας εἰς τὸν πληθυσμὸν οὔτε καὶ εἰσφορὰς καὶ φορολογίας ὑφ' οἷονδῆποτε τύπον.

8. Πᾶσα προσοχὴ εἰς τὸν μεγάλον κίνδυνον τοῦ χαρακτηρισμοῦ ὑπὸ τῶν Βουλγάρων διαφόρων προσώπων ὡς δῆθεν ὑπόπτων ἢ δῆθεν ἐπικινδύνων διὰ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ βουλγαρικοῦ στρατοῦ.

9. Ἐξασφάλισις τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἀπὸ βουλγαρικὴν εἰσβολὴν ἢ κατάληψιν.

10. Ὡς ἐξαιρουμένη τῆς εἰσόδου τῶν Βουλγάρων περιοχὴ νὰ ὀρισθῇ τουλάχιστον ἢ ἐπαρχία Θεσσαλονίκης.

11. Νὰ εἰσέλθῃ μόνον τακτικός στρατός, ἀποκλειομένων ἀπολύτως τῶν ἀτάκτων στοιχείων.

12. Ν' ἀπαγορευθῇ ἀπολύτως ὁ προσηλυτισμὸς καὶ ἡ προπαγάνδα πρὸς ἁλλοίωσιν ἢ ἁλλοίαν ἐμφάνισιν τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος τοῦ πληθυσμοῦ.

13. Ν' ἀποκλεισθῇ ἀπολύτως ἡ ἔλευσις καὶ, κατὰ μείζονα λόγον, ἡ καθ' οἷονδῆποτε τρόπον ἐγκατάστασις οἰασδῆποτε κατηγορίας ἀποίκων ἢ παλιννοστούντων ἐκ Βουλγαρίας ἢ ἄλλων βουλγαροκρατουμένων μερῶν.

14. Νὰ ἐπιτραπῇ ἡ ἴδρυσις παραρτημάτων τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ πρὸς περίθαλψιν καὶ τροφοδότησιν τῶν προσφύγων, ἐνδεῶν καὶ ἐν γένει τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ὡς ἄνω περιφερειῶν.

15. Νὰ ἐπιτραπῇ εἰς τοὺς Ἑλλήνας ἀξιωματικοὺς μετὰ τῶν οἰκογενειῶν τῶν τοὺς διαμένοντας εἰς τὰ ἑλληνικὰ ἐδάφη εἰς τὰ ὁποῖα ἐπετράπη, προσωρινῶς, ἡ εἴσοδος βουλγαρικῶν στρατευμάτων τοὺς μὴ εὐρισκομένους ἐν ὑπηρεσίᾳ, ἢ ἄμεσος ἀναχώρησις καὶ ἡ συγκέντρωσις τῶν εἰς Θεσσαλονίκην ὁπόθεν κατόπιν συνεννοήσεως τοῦ ἐκεῖ ἑλληνικοῦ φρουραρχείου μετὰ τῶν ἀρμοδίων γερμανι-

κὼν ἀρχῶν θ' ἀναχωρήσουν οὗτοι διὰ τὸν νέον τόπον μονίμου διαμονῆς των.

¹Ὡς ἐμφαίνεται¹ ἐκ τῆς δημοσιευομένης ἐπιστολῆς πάντα τὰ αἰτήματα ἐγένοντο δεκτά, τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Γερμανοῦ ἀρχιστρατήγου Παρίζιους δηλώσαντος ὅτι ἀναλαμβάνη τὴν εὐθύνην τῆς τηρήσεως των ὑπὸ τῶν Βουλγάρων. Καὶ πράγματι, ὅσον παράδοξον καὶ ἂν τοῦτο φαίνεται, ἡ συμφωνία αὕτη ἐτηρήθη παρ' ὅλον ὅτι οἱ Βούλγαροι ἐπεχείρησαν πλέον ἢ ἅπαξ νὰ τὴν παραβιάσουν².

XII

Διαμαρτυρίαι διὰ βουλγαρικὰς καὶ ἀλβανικὰς βιαιότητας. Ἀποχώρησις ἐκ Δυτ. Μακεδονίας (περιφέρειας Καστορίας) δύο βουλγαρικῶν μεραρχιῶν.

Αἱ διὰ τὸν περιορισμὸν τῆς τρομακτικῆς πιέσεως, ἣν ὕφίσταντο οἱ Ἕλληνες τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, ὡς καὶ οἱ ἐλληνικοὶ πληθυσμοὶ τῆς περιφέρειας Θεσπρωτίας ὑπὸ τῶν Ἀλβανῶν. Ἐγγραφοὶ διαμαρτυρίαι τοῦ πατρός μου δημοσιεύονται³ εἰς τὸ τρίτον Μέρος τοῦ παρόντος. Ἐκ τῶν ἐγγράφων αὐτῶν προκύπτει ὁποῖους διωγμοὺς ὕφίσταντο οἱ πληθυσμοὶ αὐτοὶ ὑπὸ Βουλγάρων καὶ Ἀλβανῶν, οἵτινες σήμερον, ὡς ἀνταμοιβὴν ἴσως διὰ τὰ ἐγκλήματά των ἐκεῖνα, ἀναγνωρίζονται ὡς συνεμπόλεμοι ὑπὸ τῶν Συμμάχων.

Συναφῶς μὲ τὰς διαμαρτυρίας ταύτας ἐγένοντο καὶ πλεῖστα ὅσα ἐντονώτατα προφορικὰ διαβήματα, κατέθεσαν δὲ οἱ μάρτυρες κ. κ. Τζερμιᾶς, πρῶην βουλευτῆς τοῦ

¹ Ὑπὸ στοιχεῖον 5 (β).

² Τὸ ἱστορικὸν τῶν συνομιλιῶν αὐτῶν εὐρηται εἰς τὸ ἀρμόδιον τμήμα τοῦ Ὑπουρ. Ἐξωτερικῶν καὶ ὑπ' ἀριθ. Πρωτ. Ε/203/1/10 ἐμπ.

³ Ὑπὸ στοιχεῖον 5.

κόμματος τῶν Φιλελευθέρων, καὶ Γ. Κολλίτσας, ὑπολοχαγός, ὅτι: «χάρις εἰς τὰ ἔντονα διαβήματα τοῦ κατηγορουμένου Ἰωάννου Ράλλη παρὰ ταῖς γερμανικαῖς ἀρχαῖς κατοχῆς κατωρθώθη, ἡ ἐντὸς 20 ἡμερῶν, ἐκκένωσις τῆς περιφέρειας Καστορίας ἀπὸ δύο βουλγαρικὰς Μεραρχίας, αἵτινες εἶχον μεταβῆ ἐκεῖ, διήθεν διὰ νὰ διώξουν τοὺς συμμορίτας, πράγματι δὲ ἐπεδίδοντο εἰς τὴν σφαγὴν παντὸς Ἑλλήνος ἐθνικιστοῦ πυρπολοῦντες καὶ λεηλατοῦντες συνάμα τὰ ὑπάρχοντα τῶν ἀκραιφνῶν Ἑλλήνων». Ὁ δεύτερος τῶν μαρτύρων τούτων προσέθεσεν, ὅτι ἐκτὸς τῶν σφοδροτάτων καὶ συχνῶν διαμαρτυριῶν του, ὁ πατήρ μου, διὰ νὰ διατηρήσῃ ἀκμαῖον τὸ φρόνημα τῶν δυστυχῶν αὐτῶν συμπατριωτῶν μας, διὰ τῆς Γενικῆς Διοικήσεως Νομαρχιῶν Μακεδονίας, ἥς προϊστάτο ὁ Συν/ρχης Ἱππικοῦ κ. Χρυσοχόου, ἐνίσχυε τούτους οἰκονομικῶς, εἶχε δὲ ἀναθέσει εἰς τὸν κ. Χρυσοχόου ἐν λευκῷ τὴν διενέργειαν ἀντιβουλγαρικῆς προπαγάνδας διὰ τὴν ματαίωσιν τῶν καταχθονίων σχεδίων τῆς βουλγαρικῆς Λέσχης.

XIII

Τὸ ἔργον τοῦ Συν/χου Χρυσοχόου καὶ ἡ συνεργασία Βουλγάρων καὶ ΕΑΜ κατὰ τὴν Κατοχὴν ἐν Μακεδονία

Ὁ Συνταγματάρχης Χρυσοχόου γνωρίζει καὶ ἀγαπᾷ τὴν Μακεδονίαν ὅσον ὅλγιοι. Διέβλεπε τὸν τρομακτικὸν κίνδυνον, ὃν διέτρεχε ὁ Ἑλληνισμὸς ἐκ μέρους τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν συμμάχων των κομμουνιστῶν καὶ συμφῶνως μὲ τὴν ἐντολήν, ἣν εἶχεν λάβῃ παρὰ τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, ἤρχισεν νὰ ἐργάζεται ἐντατικῶς ἐνίσχυν μὲ ὅλας του τὰς δυνάμεις πᾶσαν ἐθνικὴν κίνησιν, ἐμψυχώνων τὸ φρόνημα τοῦ ἐλληνικοῦ πληθυσμοῦ καὶ καυτηριάζων πάντα ἔχοντα σχέσιν μὲ τὰς βουλγαρικὰς ἀρχάς ἢ συνεργαζόμενον μὲ τὸ ΕΑΜ-ΕΛΑΣ.

Ἰδρύει τὴν ὑπηρεσίαν «λαϊκῆς διαφωτίσεως» καὶ δι' αὐτῆς ἐνισχύει τοὺς κατοίκους τῶν βουλγαροκρατούμενων περιοχῶν, ὡς καὶ τοὺς ἀναξιοπαθοῦντας τῆς ὑπολοῖπου Μακεδονίας, διαθέτων χρήματα, τρόφιμα, εἶδη ἔπεν-δύσεως, κλπ.

Εἰς τοὺς νομάρχας τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας δίδει ἐντολὴν ὅπως διὰ δημοσίων διαλέξεων, θεατρικῶν παραστάσεων, ἐγκυκλίων ἐθνικοῦ περιεχομένου ὡς καὶ τῆς διανομῆς καταλλήλων βιβλίων καὶ ἐντύπων τονώνουν τὸ φρόνημα τῶν Ἑλλήνων. Εἰς τὸ τέλος μιᾶς ἐπὶ τῷ σκοπῷ αὐτῷ δοθείσης παραστάσεως ἐν Κιλκίς, ὁ Νομάρχης, λαβὼν ἀφορμὴν ἐκ τῆς υποθέσεως τοῦ ἀναβιβασθέντος ἔργου, ὠμίλησε πρὸς τοὺς θεατὰς περὶ τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος, τῶν προγόνων μας τοῦ 1821, καυτηριάσας τοὺς Ἕλληνας ἐκείνους, οἵτινες ἐδέχθησαν νὰ μεταβάλλουν τὴν κατάληξιν τοῦ ὀνόματός των εἰς ὦφ.

Οἱ ὑπάλληλοι τῆς ὑπηρεσίας λαϊκῆς διαφωτίσεως, ὅλοι ἄγνοι Ἕλληνες, περιτρέχουν τὴν Μακεδονίαν ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον, ὁμιλοῦντες περὶ τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος καὶ τοῦ ὠραίου μέλλοντος τῆς Φυλῆς μας καὶ προτρέποντες τὸν πληθυσμὸν νὰ μὴ πείθεται εἰς τὰ αὐτονομιστικὰ κηρύγματα βουλγάρων καὶ κομμουνιστῶν. Χάρις εἰς τὰς προσπάθειάς ταύτας ἐπιτυχάνουν νὰ διαγραφοῦν ἐκ τῆς βουλγαρικῆς λέσχης πλείστοι Ἕλληνες, οἵτινες εἶχον παρασυρθῇ ὑπὸ τῆς βουλγαρικῆς προπαγάνδας καὶ ἐπιστρέφοντες τὴν ληφθεῖσαν βουλγαρικὴν ταυτότητα νὰ δηλώσουν ὅτι «εἶναι Ἕλληνες καὶ θέλουν νὰ παραμείνουν τοιοῦτοι».

Ὁ κ. Χρυσόχδου ὁμῶς εἶναι, ἐκτὸς τούτου, εἰς ἐκ τῶν ἐλαχίστων Ἑλλήνων οἵτινες ἀπὸ τοῦ φθινοπώρου τοῦ 1942 διαβλέπουν τοὺς ὑπόουλους σκοποὺς τῶν κομμουνιστῶν καὶ τοῦ ὄργανου των, τοῦ ΕΑΜ, καὶ ἀντιλαμβάνόμενος τὸν κίνδυνον προειδοποιεῖ τοὺς Ἕλληνας. Συντάσσει, κατὰ Φεβρουάριον 1943, ἔκθεσιν «περὶ τῶν ἐνεργειῶν τῶν βουλγάρων καὶ κομμουνιστῶν ἐν Μακεδονίᾳ», τὸν Αὐγούστον ὁμοίαν ἔκθεσιν ἀφορῶσαν τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ 1ης

Ἰανουαρίου 1943 μέχρι 30ης Ἰουνίου ἰδίου καὶ τέλος τὸν Ἰανουάριον 1944 ὁμοίαν ἀναφερομένην εἰς τὴν Ἰαν. ἐξαμηνίαν τοῦ ἔτους 1943. Ἐκ τῶν ἐκθέσεων αὐτῶν, αἵτινες δεόν νὰ τύχουν τῆς προσοχῆς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὡς ἀποδεικνύουσαι ἀφ' ἐνός, τὰ ὑπὸ τῶν Βουλγάρων διαπραχθέντα αἵσχη, ἀφ' ἑτέρου τὴν συνεργασίαν Βουλγάρων καὶ Ἑλλήνων κομμουνιστῶν, μεταφέρω ἐνταῦθα περιλήψεις τινὰς λίαν ἐνδιαφερούσας¹.

α) Ἀφέθησαν ἐλεύθεροι τὴν 28ην Ἰουνίου 1941, ἐκ τῶν φυλακῶν Ἀκροναυπλίας ὅπου ἐκρατοῦντο, τῇ ὑποδείξει τοῦ γραμματέως τῆς ἐν Ἀθήναις Βουλγαρικῆς Πρεσβείας 26 Ἕλληνες κομμουνισταί, ἔχοντες ὑπογραψὴν δηλώσιν βουλγαρικῆς ὑπηκοότητος. Ἐξ αὐτῶν οἱ πλέον σημαίνοντες εἶναι :

1) Ἀνδρέας Τζίμας ἢ Σαμαρινιώτης ἢ Τζίμωφ πρῶην βουλευτῆς τοῦ Κ.Κ.Ε. περιοχῆς Καστορίας καὶ μετέπειτα πολιτικὸς καθοδηγητῆς τοῦ ΕΛΑΣ Μακεδονίας.

2) Παντελῆς Τζίκας ἢ Γκόλτσης ἢ Παπαγεωργίου ἢ Σταυρίδης κτίστης, γραμματεὺς τῆς κομμουνιστικῆς Ὀργανώσεως Δυτ. Μακεδονίας, ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Ν. Οἰκονόμου ἐκδίδων τῷ 1937 τὴν ἑφημερίδα «Κομμουνιστικὴ Σημαία».

3) Κωνστ. Λαζαρίδης ἐξ Ἀσωμάτων Κομοτινῆς. Ἐξελέγη ἀπὸ τοῦ 1926 δις βουλευτῆς τοῦ Κ.Κ.Ε.

4) Ἀθανάσιος Πέικος ἐκ Βαφωρίου Καστορίας, κάτοικος Φλωρίνης. Κατὰ τὰς ἐκλογὰς διηύθυνεν τὸ πολιτικὸν γραφεῖον τοῦ Α. Τζίμα. Φανατικὸς κομμουνιστῆς.

5) Λάζαρος Ζησιάδης ἢ Τερπόφσκυ. ἐξεφώνει πρὸ τοῦ πολέμου καὶ κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ 1936, εἰς τὴν περιοχὴν Καστορίας, σφοδροὺς λόγους κατὰ τοῦ ἀστικοῦ

¹ Αἱ ἐκθέσεις αὗται, ὀγκωδέσταται, ἐκ 300 περίπου σελίδων ἐκάστη, πρέπει νὰ ὑπάρχουν ἢ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν ἢ εἰς τὸ Πολιτικὸν Γραφεῖον.

καθεστῶτος, ζητῶν νά ψηφισθοῦν οἱ κομμουνισταὶ ὑποψήφιοι¹.

β) Τὸν Ἰούλιον 1943, ὑπεγράφη μεταξὺ Ἰ. Ἰωαννίδη διὰ τὸ Κ.Κ.Ε. καὶ τοῦ Ντουσάν Δασκάλωφ διὰ τὸ Κ.Κ.Β. συμφωνία, ἐν Πετρίτσι, δι' ἧς τὰ δύο κόμματα ὑπόσχονται ἀλλήλοις ἀμοibaίαν συνδρομὴν διὰ τὴν ἴδρυσιν «Σοσιαλιστικῆς Ἐνώσεως Βαλκανικῶν Δημοκρατιῶν» εἰς ἣν θά ὑπήγοντο ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Βουλγαρίας, ἡ Σερβία καὶ ἡ «Μ α κ ε δ ο ν ί α», θεωρουμένη οὕτω ἔκτοτε ὡς γεωγραφικὴ καὶ πολιτικὴ μονὰς ἄσχετος πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

γ) Τὰ μέσα Νοεμβρίου 1943 τὸ Πον Γραφεῖον τῆς ἐν Λαγκαδᾷ VII βουλγαρικῆς μεραρχίας κατόπιν ἐντολῆς τοῦ διοικητοῦ της, ἀπέστειλε καὶ παρέδωσε εἰς Λουτρά Πιγρίτης δύο τετράτροχα, πλήρη ὅπλων, συνοδευόμενα ὑπὸ Βουλγάρων στρατιωτῶν, εἰς ἐκεῖ ἀναμένοντας ἀντιπροσώπους τοῦ Ε.Α.Μ. Ἡ γερμανικὴ ἀστυνομία, ἀγνωστὸν πῶς πληροφορηθεῖσα τὸ γεγονὸς τοῦτο καὶ πάντως ἐκ λάθους παρεμβάσα, συνέλαβε ἐπ' αὐτοφῶρῳ παραδίδοντας καὶ παραλαμβάνοντας τὰ ὅπλα ταῦτα.

δ) Εἰς τὸν Νομὸν Φλωρίνης, οἱ κάτωθι κορυφαῖοι βουλγαρίζοντες εἶναι σημαίνοντα μέλη τοῦ Ε.Α.Μ καὶ τῶν παρεμφερῶν πρὸς αὐτὸ ὁργανώσεων. Οὕτω εἰς Καϊμακτσάλαν, τῷ 1943—1944, δρᾷ ὁμάς τοῦ Ε.Α.Μ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ βουλγαρίζοντος Ἡλία Δημάκη. Οἱ Δημ. Τουροῦνζος (πολιτικὸς καθοδηγητὴς χωρίου Ξυνοῦ Νέροῦ), Εὐστάθιος Α. Μπόγλης (ἀρχηγὸς τοῦ Ε.Α.Μ Βεύης), Ἀθ. Π. Παυλίδης (ἀρχηγὸς Ε.Π.Ο.Ν Βεύης), Λέσκας (Ε.Α.Μ Ἀγίου Ἀθανασίου) εἶναι ὅλοι γνωστοὶ διὰ τὴν δρᾶσιν τῶν ὡς πράκτορες τῆς Βουλγαρικῆς προπαγάνδας καὶ αὐτονομισταί.

ε) Τὴν συνεργασίαν τῶν βουλγαροκομιτατζήδων μετὰ τῶν δῆθεν ἀπελευθερωτῶν τοῦ Ε.Α.Μ, παρεσκεύασεν τὸ

¹ Γνωστὸς ἐκ τῆς δίκης τοῦ Κάλτσεφ, εἰς τὸ Ἀθηναϊκὸν κοινόν.

βουλγαρικὸν κομιτατόν διὰ τῶν Ἀθανασίου Γκρόσιεφ, ἀντιπροσώπου τοῦ Ὑπ. Προπαγάνδας ἐν Σκοπίοις, Βασιλείου Στούμπωφ, ἀποστράτου Βουλγάρου ἀντισυνταγματάρχου, ἀνακληθέντος ἐσχάτως εἰς τὴν ἐνέργειαν, καὶ τοῦ περιφήμου ὑπολοχαγοῦ Ἀντωνίου Κάλτσεφ. Τὰ δρᾶνα τῆς βουλγαρικῆς προπαγάνδας ἔλαβον ἐντολὴν, ἐνισχύσεως ἀφ' ἐνὸς τῶν τάξεων τοῦ Ε.Α.Μ, συγκροτήσεως ἀφ' ἑτέρου ἰδιαιτέρων βουλγαροανταρτικῶν ὁμάδων, συνεργαζομένων μετὰ τὸ Ε.Α.Μ. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης (θέρους 1943) ἡ συναδέλφωσις βουλγαρίζόντων καὶ ἀνταρτοκομμουνιστῶν εἶναι πλήρης. Οὕτω ὁ βουλγαρίζων Φώτης ἐκ Λιταίτης Καστορίας φονεύει τὸν γέροντα Καραγεωργίου εἰς Ἀργὸς Ὀρεστικὸν διότι ὕβριζε τοὺς βουλγαρίζοντας καὶ προσφεύγει εἰς τὸ Ε.Α.Μ ὅπου εὕρσκει ἄσυλον. Ὁ ὀργιάσας εἰς Ἀργὸς Ὀρεστικὸν ἀρχικομιτατζῆς Μιχάλης, προσχωρεῖ εἰς τὸ Ε.Α.Μ καὶ γίνεται δεκτὸς μετὰ τιμῶν. Ὁ ἐκ τῶν πρωτεργατῶν τῆς βουλγαρικῆς κινήσεως καὶ ἀρχηγὸς τῶν ἐνόπλων βουλγαρίζόντων Λουκάς Δαμιανίδης, παλαιὸς γνωστὸς κομμουνιστῆς ἔχων διαπράξει εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν Ἰταλῶν ἀμέτρητα κατὰ τῶν ἐλλήνων αἵσχη, εὕρσκεται ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἰς συνεχὴ μετὰ τῶν ἀνταρτῶν ἐπαφὴν, ἔσχε δὲ καὶ προσωπικὴν συνάντησιν μετὰ τοῦ καπετάν «Κολοκοτρώνη».

στ) Οἱ φονεῖς τοῦ ἐξ Ἀποσκήπου φανατικοῦ Ἑλληνος πατριώτου Ἡλία Χατζημάγκα, Ἀναστάσιος Μποζίνης καὶ Γ. Βέλιος, καταφυγόντες ἀρχικῶς εἰς Βουλγαρίαν, ἐπανέρχονται καὶ κατατάσσονται εἰς τρομοκρατικὴν ὁμάδα τοῦ Ε.Α.Μ ὑπὸ τοὺς Πασχάλην καὶ Περικλῆν.

ζ) Ὁ ἐκ Κρανιῶνος Βασίλειος Ἀλεξόπουλος, διατελὼν ἀπὸ τοῦ 1941 μέχρι τοῦ θέρους 1943 σύνδεσμος μετὰ Μιχαήλωφ καὶ βουλγαρίζόντων, ἀναλαμβάνει κατ' Αὐγούστον 1943 τὴν ἀρχηγίαν ἀνταρτικῆς ὁμάδος Ε.Λ.Α.Σ μετὰ τὸν βαθμὸν τοῦ ὑπολοχαγοῦ. Εἰς τὴν ὁμάδα του τοποθετεῖται ὡς πολιτικὸς καθοδηγητὴς ὁ Πασχάλης Μητρόπουλος τέως ἡγέτης τῆς βουλγαρικῆς προπαγάνδας

"Αργους 'Ορεστικοῦ καὶ ἔμπιστος τοῦ 'Ανδρέα Τζίμα ἢ Σαμαρινιώτη.

η) Οἱ Παντελῆς καὶ Δημήτριος Καλλιμάνης, ἐκ Καλοχωρίου, στενοὶ συγγενεῖς τοῦ Πασχάλη Καλλιμάνη, μισθάρνου ὀργάνου τῶν Ἰταλῶν εἰς τὰ Τάγματα ἐρεῦνης καὶ ἀρχηγοῦ ἐξωπλισμένων ὑπὸ τῶν ἀρχῶν κατοχῆς βουλγαριζόντων, ἀφοῦ ἐκόρεσαν ποικιλοτρόπως τὰς κτηνώδεις ὀρέξεις τῶν ἐπὶ Ἑλληνίδων γυναικῶν καὶ κορασίδων καὶ δὴ προσφύγων ἐκ τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας, κοσμοῦν ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου 1943 τὰς τάξεις τοῦ Ε.Α.Μ. Αὐτὸς οὗτος ὁ Πασχάλης Καλλιμάνης διαθέτει 30 ἐνόπλους κομιτατζήδες τοῦ σώματός του εἰς τὸ Ε.Α.Μ, λέγεται δὲ ὅτι εἶναι ὁ σύνδεσμος αὐτοῦ καὶ τοῦ βουλγαρικοῦ κομιτάτου Καστορίας. Ὁ ἀδελφὸς τοῦ Πασχάλη, Δημήτριος, εἶναι ὑπεύθυνος τοῦ Ε.Α.Μ εἰς τὴν περιφέρειαν Καλοχωρίου.

θ) Τὸ κάτωθι ἔγγραφον ἔχων ὡς παραλήπτας τοὺς : Λουκᾶν Δαμιανίδην (ἀναφερθέντα εἰς τὴν παρ. ε) 2) Π. Μακρῆν (σύνδεσμον τοῦ Ε.Λ.Α.Σ μετὰ τῶν βουλγαριζόντων Μεσοποταμίας) 3) Κεραμίδαν, περιέρχεται εἰς χεῖρας τῆς ἰταλικῆς ἀστυνομίας, ἥτις εἶχεν συλλάβει τὸν μεταφέροντα τὸ ἔγγραφον τοῦτο Βούλγαρον ταχυδρόμον τοῦ κομιτάτου. Οἱ Ἰταλοὶ ἀφήνουν τὸν ταχυδρόμον ἐλεύθερον νὰ παραδώσῃ τὸ ἔγγραφον εἰς τοὺς παραλήπτας καὶ κρατοῦν μόνον ἀντίγραφον.

«Περλεπὲς τῇ 30ῇ Μαΐου 1943

Πρὸς τὸ Κομιτάτο Μακεντόνσκου Βουλγάρσκου Κοστόρτσιο. Τ. Τ. 224 Ντόκουμ. 4372 Ἐμπιστευτικὴ-Προσωπική.

..... Νὰ ἀποφεύγητε πᾶσαν σύγκρουσιν μετὰ τῶν ἀνταρτῶν διότι κατὰ τὸ ἔτος 1943 θὰ ἀποδειχθῇ ποῦ θὰ κλίνη ἡ πλάστιγξ. Ἐὰν νικήσῃ ὁ Ἄξων ἡ Βουλγαρία θὰ γίνῃ μεγάλη, καὶ θὰ συμπεριλάβῃ ὅλους τοὺς ἀδελφούς. Ἄν νικήσουν οἱ Σύμμαχοι πάλιν θὰ γίνῃ μεγάλη διότι θὰ εἶναι μετὰ τῆς μητρὸς Ρωσσίας καὶ ὅλη ἡ Βαλκανικὴ θὰ εἶναι εἰς χεῖρας τῶν Βουλγάρων.... Ἐπαναλαμβάνε-

ται ὅτι πρέπει νὰ ἀποφεύγηται πᾶσα μετὰ τῶν ἀνταρτῶν σύγκρουσις. Ἐχει προβλεφθῇ καὶ διακανονισθῇ ὥστε, οἱ παρὰ τῶν ἀνταρτῶν συλλαμβανόμενοι ἡμέτεροι νὰ μὴ θιγῶσι, ἀλλὰ νὰ συνεργάζονται εἰλικρινῶς..... Σημειώσατε καὶ ἀποστείλατε καταλόγους τῶν κυριωτέρων ἀντιδραστικῶν Ἑλλήνων».

ι) Εἰς τὰς τάξεις τοῦ Ε.Λ.Α.Σ ὑπηρετοῦν δύο πρῶτοι ἐξάδελφοι τοῦ Βουλγάρου ὑπολοχαγοῦ Κάλτσεφ (ὁ εἰς ὀνόματι Σίμος Ζούπας). Εἰς τὸν Ε.Λ.Α.Σ ἐπίσης εὐρίσκονται, ὡς ἀρχηγοὶ μάλιστα ὁμάδων, οἱ κατὰ τὸν Ἑλλήνων δράσαντες ὡς μέλη τῶν ὑπὸ τῶν Ἀρχῶν Κατοχῆς ἐξωπλισμένων ὁμάδων βουλγαριζόντων : Κύριλλος Παπαβασιλείου, Γεώργιος Βλάχος, Φώτιος Κεραμίδας, Ἰωάννης Παύλου Εὐάγγελος Περκόπουλος, Ἀριστείδης Γκουρτιδέρης, Βασίλειος Τέλης, Σπύρος καὶ Ἀναστάσιος Λαζαρίδης. Οἱ δύο τελευταῖοι, πολιτικοὶ ὑπεύθυνοι τῶν ἐν Μελανθίῳ ἐδρευόντων δύο λόχων Ε.Λ.Α.Σ.

XIV

Δημόσιοι ὑπάλληλοι καὶ Ὑπάλληλοι Νομ. Προσώπων Δημ. Δικαίου

Διεμαρτύροντο οἱ Γερμανοὶ διότι τὰ ποσά, ἃ κατεβάλλοντο εἰς τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους, ἦσαν κατ' αὐτοὺς ὑπέρογκα καὶ ἔδει χάριν οἰκονομιῶν ἐν μέγα μέρος αὐτῶν νὰ ἀπολυθῇ. Εἰς τὴν ἀξίωσιν ταύτην τῶν Γερμανῶν ἀντιτάσσει ὁ πατήρ μου κατηγορηματικὴν ἀρνήσιν καὶ ἐν τέλει ἀπαντᾷ καὶ ἐγγράφως εἰς τὸν χειριζόμενον τὸ ζήτημα Γερμανὸν δόκτωρα Νέστλερ ὡς κάτωθι:

«..... Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ὑπηρεσιακῶν λόγων, ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐπιθυμεῖ νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ κ. Νέστλερ ἐπὶ τοῦ γεγονότος ὅτι, πλεῖστοι ἐκ τῶν ἀπὸ τοῦ 1941 διορισθέντων εἶναι πρόσωπα διὰ τὰ ὁποῖα ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἦτο ὑποχρεωμένη νὰ ἐπιδείξῃ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον, καθόσον εἶναι θύματα

παντοειδῶν διώξεων ὀφειλομένων εἰς τὴν ἐκ τοῦ πολέμου δημιουργηθεῖσαν κατάστασιν.

Ἀλλὰ καὶ οἱ μὴ ἀνήκοντες εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπάλληλοι δὲν δύνανται νὰ ἐκβληθῶσι τῆς ὑπηρεσίας, διότι αἱ σημεριναὶ ἀνώμαλοι περιστάσεις ἐστέρησαν τούτους τῆς δυνατότητος ὅπως κερδίσωσιν τὰ πρὸς ζῆν ἐξ ἄλλης ἐργασίας. Ἐπομένως καὶ οὗτοι ἔχουν ἀνάγκην κυβερνητικῆς περιθάλψεως καὶ προστασίας.

Εὐνόητον εἶναι ὅτι, καθ' ὃν χρόνον διεξάγει ἡ Κυβέρνησις ἀπὸ τῆς ἀγῶνας κατὰ τοῦ κομμουνισμοῦ, δὲν καθίσταται δυνατὴ ἡ αἰφνιδία ἀπόλυσις ἐκ τῶν θέσεων τῶν χιλιάδων προσώπων καὶ ἡ ἐγκατάλειψις αὐτῶν ἄνευ μισθοῦ, πρᾶξις ἣτις ἤθελεν ἔχει ὡς ἄμεσον ἀποτέλεσμα τὴν πύκνωσιν τῶν τάξεων τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος.

Τοιαύτην ἀντίφασιν εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς δὲν εἶναι βεβαίως δυνατόν νὰ υἱοθετήσῃ ἡ Κυβέρνησις.....» Διὰ τοῦ ἐγγράφου αὐτοῦ ἀπευφύχθη, πλὴν τῶν ἄλλων, ἡ ἀπόλυσις ἐκ τοῦ I.K.A. περίπου 10.000 ὑπαλλήλων, οὓς ἀδιακρίτως φρονημάτων εἶχεν διορίσει ἡ Κυβέρνησις, ἀπλῶς πρὸς βοήθειάν των, εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἐπιβιώσεως. Καὶ δὲν ἀρκεῖται εἰς τὴν ἄρνησιν ταύτην, ἀλλ' ἀντιλαμβάνομενος τὴν δυσχερεστάτην θέσιν εἰς ἣν εὐρίσκονται οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι, παραμένοντες εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν πολλάκις ἐπὶ δεκαετίαν, δημοσιεύει τοὺς Νόμους 120 καὶ 410 διὰ τῶν ὁποίων προωθοῦνται οὗτοι βαθμολογικῶς καὶ λύεται τοιοῦτοτρόπως ἐν φλέγον διὰ τὴν δημοσιοῦπαλληλικὴν τάξιν ζήτημα, ὅπερ εἶχε παραμείνῃ ἄλυτον ἐπὶ δεκαετηρίδας ὁλοκλήρους.

XV

Πρόσφυγες ἐκ Μακεδονίας, Κρήτης, Θράκης. Ἀνάπηροι

Παρέμενον ἐν τῇ πρωτεύουσῃ γυμνητεύοντες καὶ πεινῶντες, πλείστοι ὅσοι ἔφεδροι, καταγόμενοι ἐκ Μακεδονίας, Θράκης καὶ Κρήτης, μὴ δυνάμενοι νὰ ἐπιστρέψουν

εἰς τὰς ἐστίας των. Ἡ Κυβέρνησις Ράλλη ἀναλαμβάνει ἀμέσως καὶ ἀποφασιστικῶς τὴν μέριμναν τῶν δυστυχῶν αὐτῶν, προβαίνουσα εἰς τὴν δημοσίευσιν τῶν νόμων 230 καὶ τοῦ 640, διὰ τῶν ὁποίων, τὰ ἄξια ταῦτα τέκνα τῆς Πατρίδος διορίζονται εἰς δημοσίας θέσεις ἵνα κατορθώσουν ν' ἀνταπεξέλθουν εἰς τὰς σκληρὰς βιωτικὰς συνθήκας τῆς κατοχῆς μέχρι τῆς περιποθήτου ἀπελευθερώσεως. Οἱ Γερμανοὶ ὅμως ἔχουν ἀντιρρήσεις· εὐρίσκουν ὅτι τὸ διοχετευόμενον εἰς τοὺς Ἕλληνας ποσὸν χαρτονομίσματος ἔχει ὑπερβῆ πᾶν ὄριον καὶ ἀξιοῦν τὴν δημοσίευσιν τοῦ νόμου 965, διὰ τοῦ ὁποῦ ἀπαγορεύονται νέοι διορισμοί. Συνέπεια τοῦ νόμου αὐτοῦ εἶναι, νὰ μὴ κατορθωθῇ νὰ διορισθῇ ἐν μικρὸν ποσοστὸν τῶν ἐφέδρων αὐτῶν, οἵτινες ὅμως, ἔχουν ἀπαραιτήτως ἀνάγκην τῆς κρατικῆς ἀρωγῆς. Τί δέον γενέσθαι; Ἡ Κυβέρνησις δημοσιεύει τὸν νόμον 1354, διὰ τοῦ ὁποῦ παρέχεται εἰς τοὺς μὴ διορισθέντας ἐπίδομα, ἐξουσιοδοτεῖται δὲ συνάμα ἡ ὑπηρεσία Μακεδόνων-Θρακῶν-Κρητῶν, νὰ προβῇ εἰς τὴν πρὸς αὐτοὺς διανομὴν τροφίμων, ἐνδυμάτων, ὑποδημάτων κλπ.

Ἀλλὰ καὶ ὁ κλῆρος τῶν ἀνωτέρω περιφερειῶν ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἔργον κολοσσιαίας σημασίας, τῆς διατηρήσεως καὶ ἐμψυχώσεως τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος τῶν πληθυσμῶν αὐτῶν, τῶν διαβιούντων ὑπὸ συνθήκας πολὺ πλέον δυσμενεστέρας τῶν ἰδικῶν μας.

Ἡ Κυβέρνησις τῆς 7ης Ἀπριλίου γνωρίζει τοῦτο καλῶς καὶ δημοσιεύει σειρὰν ὀκτὼ νόμων (1106, 1107 κλπ.) διὰ τῶν ὁποίων χορηγεῖται εἰς τὸν κατώτερον ἐφημερικὸν κλῆρον τῶν περιφερειῶν αὐτῶν, ἐφ' ἅπαξ ἐπιχορήγησις, μηνιαῖον ἐπίδομα καὶ ἐξομοιοῦται ὁ μισθὸς τῶν ἐπισκόπων Κρήτης πρὸς τὸν τῶν Μητροπολιτῶν τῆς ὑπολοίπου Ἑλλάδος.

Συνεπῆς εἰς τὴν πρὸς τοὺς ἀναπήρους—οὓς ὀνομάζει «κόσμημα τοῦ ἔθνους»—δοθεῖσαν ὑπόσχεσιν ἀφ' ἐνὸς μὲν διώρισε τοὺς πλείστους ἐξ αὐτῶν ἀφ' ἐτέρου δὲ παρέσχε εἰς αὐτοὺς, νοσηλευομένους ἢ μὴ εἰς Νοσοκομεῖα, συσ-

σίτιον τὸ ὅποῖον οὐδεὶς ἄλλος Ἕλληνα κατὰ τὴν Κατοχὴν εἶχεν ὀνειρευθῆ. Ὁφείλω, εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, νὰ ὑπενθυμίσω, εἰς τοὺς εὐκόλως τὰ πάντα λησμονοῦντας Ἕλληνας, τὴν ἀνεκτιμήτου, ἀληθῶς, ἀξίας ὑπηρεσίαν, τὴν ὁποῖαν προσέφερεν ἡ Κυβέρνησις τῆς 7ης Ἀπριλίου κατωρθώσασα, χωρὶς οὐδὲ σταγῶν αἵματος νὰ χυθῇ, νὰ ἐκκενώσῃ καὶ ἐφαρπάσῃ ἐκ τῶν χειρῶν τῶν κομμουνιστῶν τὰ στρατιωτικὰ Νοσοκομεῖα τῶν Ἀθηνῶν, τὰ ὁποῖα, χειροκροτούντων τῶν σοφῶν ἐν Καίρῳ πολιτικῶν μας ἀνδρῶν, εἶχεν μεταβάλῃ τὸ Κ.Κ.Ε. εἰς ἀποθήκας ὀπλῶν καὶ πολεμοφοδίων.

XVI

Ἐνίσχυσις οἰκογενειῶν Ἀξιωματικῶν καταφευγόντων εἰς Μέσην Ἀνατολήν. Ἐνίσχυσις τοῦ ΕΛΕΣ.

Ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ ἐντεῦθεν, πλείστοι ὅσοι ὑπέβαλον ἀξιώσεις ἀπνομῆς ἐπαίνου διὰ τὴν κατὰ τὸ διάστημα τῆς Κατοχῆς συνεργασίαν των μετὰ ὀργανώσεων Ἀντιστάσεως, πλὴν ὅμως ἐλάχιστοι ἐξ αὐτῶν εἶχον τὸ θάρρος νὰ ὁμολογήσουν ὅτι εἰς τὴν ἐθνικὴν των αὐτὴν ἐργασίαν συνέδραμε αὐτοὺς, παντὶ τρόπῳ, καὶ . . τὸ μισθαρνὸν ὄργανον τῶν Γερμανῶν, ὡς ἀπεκάλει ὁ ραδιοσταθμὸς τοῦ Καίρου τὸν πατέρα μου.

Παρουσιασθεῖσα αὐτοβούλως εἰς τὸ δικαστήριον ἡ μάρτυς κυρία Λαζαρέτου ἐδήλωσεν ὅτι, κατὰ τὴν Κατοχὴν, ἦτο Πρόεδρος συνδέσμου κυριῶν, ἐχουσῶν ἀναλάβει τὸ ἔργον τῆς ἐνισχύσεως τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἐν Μέσῃ Ἀνατολῇ ὑπηρετούντων Ἀξιωματικῶν. Ὑπὸ τὴν ἰδιότητά της ταύτην, ἐπεσκέφθη τὸν Ἰωάννην Ράλλη καὶ τὸν στρατηγὸν Ντερτιλὴν, ἐκθέσασα δὲ εἰς αὐτοὺς τὸ δρᾶμα τῶν εἰς τὸ σωματεῖον της ἐγγεγραμμένων, κινδυνευόντων νὰ ἀποθάνουν ἐξ ἀσιτίας, ἐπέτυχεν νὰ διορισθοῦν εἰς διαφόρους θέσεις 165 ἐξ αὐτῶν, συμφώνως ὑποβληθέντι ὑπ' αὐτῆς καταλόγῳ. Προσέθεσεν, ἡ μάρτυς ὅτι

οἱ οὕτω διορισθέντες ἀπελύθησαν, ὅτε συνελήφθη ὁ στρατηγὸς Ντερτιλὴς καὶ οἱ λοιποὶ ἐν τῷ Ὑπουργείῳ Ἀμύνης ὑπηρετοῦντες Ἀξιωματικοὶ (διὰ τὸν φόβον τῶν Γερμανῶν), ἐπαναδιορισθέντες ὅμως εὐθὺς ἅμα παρῆλθεν ὁ κίνδυνος καὶ χωρὶς ἡ μάρτυς νὰ ζητήσῃ τοῦτο.

Οἱ μάρτυρες ὑπερασπίσεως ναύαρχος κ. Δ. Οἰκονόμου καὶ πλοίαρχος Β. Ν. κ. Ἀγγελος Μπακόπουλος κατέθεσαν ὅτι, ὁ κατηγορούμενος πρωθυπουργός, ἔδιδεν εἰς αὐτοὺς, ἐν ἀγνοίᾳ βεβαίως τῶν Γερμανῶν, σημαντικώτατα ποσὰ διὰ νὰ χρησιμοποιηθοῦν ὑπὲρ τῶν οἰκογενειῶν τῶν Ἀξιωματικῶν τοῦ Ναυτικοῦ τῶν εὐρισκομένων εἰς Αἴγυπτον. Τὸ γεγονὸς τοῦτο ἐπεβεβαίωσεν καὶ ὁ μάρτυς κατηγορίας Παν. Κανελλόπουλος καταθέσας, ὅτι ὡς ἀρμόδιος ὑπουργός τῶν Ναυτικῶν τῆς Κυβερνήσεως Τσουδεροῦ εἶχεν ἐξακριβώσῃ, ὅτι ὁ μισθὸς τῶν ἐν Μέσῃ Ἀνατολῇ Ἀξιωματικῶν τοῦ Ναυτικοῦ κατεβάλλετο ἐνταῦθα εἰς τὰς οἰκογενείας των.

Ὁ μάρτυς, νῦν Ταξίαρχος, Νικόλαος Παπαδόπουλος, ὁ θρυλικὸς νικητὴς τοῦ Ἰβάν καὶ ὑποδιοικητὴς τοῦ Ρίμινι, ἐπεβεβαίωσεν, καὶ οὗτος τὰς καταθέσεις τῶν προηγουμένων μαρτύρων ἐπὶ τοῦ θέματος, προσθέσας ὅτι, πρὶν ἢ ἀναχωρήσῃ διὰ μέσην Ἀνατολήν κατὰ Ἰούνιον 1943, εἶχε συναντηθῇ μετὰ τοῦ Ἰωάννου Ράλλη, εἰς τὸν ὅποιον καὶ εἶχεν ἀνακοινώσῃ ὅτι ἐντὸς τῶν προσεχῶν ἡμερῶν θὰ μετέβαινεν εἰς Αἴγυπτον. «Ὁ κύριος Ράλλης, προσέθεσεν ὁ μάρτυς, μοὶ ῥηχθή καλὸ ταξεῖδι καὶ μὲ ἐπεφόρτισε νὰ πληροφορήσω τὴν Κυβέρνησιν τοῦ Καίρου διὰ τὰ ἐγκλήματα τῶν ὁπαδῶν τοῦ ΕΑΜ—ΕΛΑΣ, τῶν ὁποίων σφεστάτην εἶχον ἐπίγνωσιν, ἀφοῦ ὁ ἴδιος κατεδιώχθη ὑπ' αὐτῶν, διότι ἠθέλησεν νὰ σχηματίσῃ ὀργάνωσιν ἐθνικῆς ἀντιστάσεως ἐν Πελοποννήσῳ. Ἀμα ὡς ἔφθασα εἰς Κάιρον μετέβην ἀμέσως εἰς τοὺς ἀρμοδίους καὶ τοὺς ἀνέφερα τὰ ὅσα ὁ κατηγορούμενος μὲ εἶχεν παρακαλέσῃ νὰ διαβιβάσω, προσθέσας ὅτι πάντα ταῦτα ἐγνώριζον καὶ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως. Δυστυχῶς οὐδεμία προσοχὴ ἐδόθη εἰς τὸ διάβημά μου τοῦτο».

Ἡθέλησεν ὁ εἰδικὸς ἐπίτροπος, εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, νὰ προκαλέσῃ αἴσθησιν καὶ ἀνέγνωσεν ἐκ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως μερικὰ ὀνόματα ἀξιωματικῶν, οἵτινες εἶχον ἀποταχθῇ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ πατρός μου, διότι μετέβησαν εἰς Μ. Ἀνατολὴν, καὶ τῶν ὁποίων αἱ περιουσίαι διετάσσοντο νὰ δημευθοῦν. Συνεπέραινε δέ, ὁ «εἰδικὸς» ἐπίτροπος, ὅτι διὰ τῶν Διαταγμάτων αὐτῶν ἐσκοπεῖτο νὰ παρεμποδισθῇ ἡ μετάβασις τῶν ἀξιωματικῶν μας εἰς Αἴγυπτον. Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸν συλλογισμόν εἶναι εὐκόλος: ἀπετάχθησαν ὄντως ἔνιοι ἀξιωματικοί, ἐλάχιστοι εὐτυχῶς καὶ τοῦτο, ὡς εἰκός, κατ' ἀναπόφευκτον ἀνάγκην, ἥτοι κατ' ἐπιταγὴν καὶ ἐπιμονὴν τῶν Γερμανῶν, εἰς γνῶσιν τῶν ὁποίων εἶχεν περιέλθει ἡ εἰς Μ. Ἀνατολὴν ἀναχώρησις τῶν ἀξιωματικῶν αὐτῶν. Πλὴν ὅμως παραμένοντος τοῦ γεγονότος, ὅτι οὐδεμία περιουσία ἐδεσμεύθη, ὅτι κατεβάλλετο ὁ μισθὸς τῶν ἀπόντων, ὡς τὴν ἀναχώρησιν ἠγνόουν αἱ ἀρχαὶ κατοχῆς καὶ τέλος ὅτι μέλη τῶν οἰκογενειῶν τῶν διορίζοντο ἀθρόως εἰς δημοσίας θέσεις, μὲ μόνον σκοπὸν ὅπως τοῖς παρέχεται καὶ πρόσθετος ἀρωγὴ, δύναται τις κατόπιν τούτου νὰ ἰσχυρισθῇ, μὲ ἀξιώσεις σοβαρότητος, ὅτι ἡ κυβέρνησις Ράλλη δὲν ἠνόει τὴν εἰς Μ. Ἀνατολὴν ἀναχώρησιν τῶν ἀξιωματικῶν; Δὲν εἶναι δὲ οἱ ἀξιωματικοὶ οἱ μόνοι, εἰς οὓς τόσον στοργικὸν ἐκδηλώνεται τῆς κυβερνήσεως τὸ ἐνδιαφέρον. Εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, λαμβάνει αὕτη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς τῆς οἰκογενείας τῶν ἀνδρῶν τοῦ Ἐμπορικοῦ μας Ναυτικοῦ τὸ ὅποιον περιτρέχον ἐν καιρῷ πολέμου τοὺς ὠκεανούς τόσας ὑπηρεσίας προσέφερεν εἰς τὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα¹.

Οἱ Γερμανοί, μετὰ παρέλευσιν ἔτους περίπου καὶ συγκεκριμένως τὸν Μάϊον τοῦ 1944, πληροφοροῦνται, ἄγνω-

¹ Εἰς ἑξ. χιλιάδας ἀνέρχονται τὰ πρόσωπα τῆς κατηγορίας ταύτης, τὸ λεπτότατον δὲ πρόβλημα τῆς ἐνισχύσεως τῶν ἰσχυρῶν οἰκογενειῶν τῶν, ἀναλαμβάνει νὰ λύσῃ ἐπιτυχῶς, ὁ τότε Ὑπουργὸς τῆς Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας ναύαρχος κ. Ἀγνησίλαος Γέροντας.

στον πόθεν, ὅτι οἱ συγγενεῖς τῶν ναυτικῶν αὐτῶν, τῶν μαχομένων κατὰ τοῦ Ἄξονος, χρηματοδοτοῦνται ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Ἀξιοῦν πάραυτα τὴν διακοπὴν τῆς καταβολῆς τῶν ἐπιδομάτων καὶ ἡ Κυβέρνησις ἀναγκάζεται νὰ ὑποκύψῃ. Αὐξάνει ὅμως ἀντιστοίχως τὰ ἐπιδοματα τῶν ἀνέργων ναυτεργατῶν καὶ ἀναλαμβάνει ὁ πρόεδρος τῶν τελευταίων (ἂν δὲν σφάλλομαι τὸ ὄνομά του εἶναι Ματθαῖος Πετρούλης) νὰ διοχετεύσῃ τὴν αὐξήσιν εἰς τὰς ἀναξιοπαθοῦσας οἰκογενείας τῶν ἀπόντων. Εὐτυχῶς ὅτι ἡ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, τῇ ἀξιώσει τῶν Γερμανῶν, κατάργησις τῶν ἐπιδομάτων αὐτῶν, κατὰ Μάϊον τοῦ 1944, δὲν ὑπέπεσεν εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ κ. «εἰδικοῦ» ἐπιτρόπου. Θὰ ἦτο τὸ γεγονὸς τοῦτο εἰς χεῖρας τοῦ ἐν ἐπὶ πλέον . . . στοιχείου κατηγορίας.

Οἱ μάρτυρες κ. κ. Κ. Ροδοκανάκης, Βουζουναρᾶς καὶ Ἀντωνάτος, κατέθεσαν, ὅτι ὁ κατηγορούμενος Ἰ. Ράλλης ἐνίσχυσεν δι' αὐτῶν τὴν ὀργάνωσιν τοῦ ΕΔΕΣ, τῆς ὁποίας ὑπῆρξαν μέχρι τῆς δαλύσεώς της ἀντιπρόσωποι, συμμετασχόντες μάλιστα οἱ δύο τελευταῖοι εἰς τὰς ἐκλογὰς τῆς 31ης Μαρτίου ὡς ὑποψήφιοι τοῦ κόμματος τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα. Καί, εἰς ἐρώτησιν μέλους τοῦ δικαστηρίου περὶ τῆς μορφῆς τῆς ἐνισχύσεως, ἀπήντησαν, ὅτι αὕτη περιελάμβανε φάρμακα, χρήματα καὶ εἶδη ἐπενδύσεως, τὰ ὅποια ἐδίδοντο διὰ τοῦ τότε Ὑπουργοῦ τῆς Προνοίας κ. Βασιλείου Καραπάνου (ἐκτίοντος διὰ τὰς πράξεις του ταύτας ποινὴν πενταετοῦς φυλακίσεως). Καὶ ὁ Ὑπουργὸς τῆς Συγκοινωνίας κ. Ἀγνησίλαος Γέροντας, καταδικασθεὶς καὶ οὗτος εἰς πέντε ἐτῶν φυλάκισιν, παρῆεν εἰς Ἀξιωματικούς θέλοντας νὰ καταταγοῦν εἰς τὰς ὁμάδας Ἑλλήνων Ἀνταρτῶν εἰσιτήρια καὶ πλαστὰς ταυτότητας, ὥστε νὰ μὴ διατρέχουν κίνδυνον ἐκ μέρους τῶν Γερμανῶν. Τὰς καταθέσεις ταύτας ἐπεβεβαίωσε δι' ἐπιστολῆς του ὁ Ἀντισυνταγματάρχης κ. Σταῦρος Μεταξᾶς, ὅστις κατὰ τὸ διάστημα τῆς Κατοχῆς ὑπηρετεῖ ἐν Ἠπείρῳ παρὰ τῷ στρατηγῷ Ζέρβῳ. Γράφει ὁ κ. Μεταξᾶς εἰς τὴν ἀπὸ 3/4/1945 ἐπιστολὴν του: «... Ἐχω τὴν τιμὴν νὰ δια-

βεβαιώσω καὶ αὖθις ὑμᾶς, ὅτι οὐδέποτε μοι ἡρνήθητε οἰαν-
δήποτε βοήθειαν κατὰ τὸ διάστημα τῆς Πρωθυπουργίας
σας προοριζομένην διὰ τὰς Ἐθνικὰς Ὁμάδας Ἑλλήνων
Ἀνταρτῶν. . . » Δὲν εἶναι ἄσχετος πρὸς τὸ θέμα τοῦτο ἡ
εἰς τὸ Τρίτον μέρος τοῦ παρόντος καὶ ὑπὸ στοιχείον 3
δημοσιευμένη ἐπιστολὴ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκό-
που κ. Δαμασκηνοῦ πρὸς τὸν πατέρα μου. Παρακαλεῖ ἐν
αὐτῇ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος νὰ χορηγηθοῦν εἰς τὴν ΕΟΧΑ
χρήματα, ἵνα ἐνισχυθοῦν πενόμεναι οἰκογένειαι Ἀξιωμα-
τικῶν ἐχόντων ἀναχωρήσῃ διὰ Μ. Ἀνατολὴν καὶ προσ-
θέτει, ὅτι δέον ὁ πατήρ μου νὰ ἀναλάβῃ
τὴν εὐθύνην, διὰ τὴν τοιαύτην βοή-
θειαν. Ἐναντι τῶν Ἀρχῶν Κατοχῆς. Πράγ-
ματι ὁ Ἰωάννης Ράλλης ἀνέλαβε τὴν εὐθύνην ταύτην καὶ
ἐδόθη εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον ἐνίσχυσις. Ἰαν ἀξιόλογος
διὰ τὸν σκοπὸν αὐτόν.

XVII

Ὁμηρία, ἐκτελέσεις, ὑποχρεωτικὴ ἐργασία.

Κατηγορήθη ὁ πατήρ μου, ὅτι δὲν ἐπεχείρησε νὰ ἐμπο-
δίσῃ τὴν ὀμηρίαν καὶ τὰς ἐκτελέσεις. Τοῦτο εἶναι ἐντε-
λῶς ἀναληθές. Ἐκ τῶν δημοσιευομένων εἰς τὸ τρίτον μέ-
ρος¹ πλείστων ὄσων ἐγγράφων προκύπτει ὁποίας προ-
σπαθείας κατέβαλλε διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀπελευθέρωσιν
ὀμήρων, τὴν παροχὴν χάριτος εἰς καταδικασμένους εἰς
θάνατον καὶ πόσον ἐντόνως διεμαρτυρήθη διὰ τὰ ὑπὸ τῶν
Γερμανῶν κατὰ τοῦ πληθυσμοῦ λαμβανόμενα βάρβαρα
μέτρα. Κατὰ μίαν περίπτωσιν μάλιστα, ὅτε ἠπείλουν οἱ
Γερμανοὶ νὰ ἐκτελέσουν 50 τροχιοδρομικοὺς διὰ τὸ ἐν
Καλλιθέᾳ λαβὼν χώραν σαμποτάζ τὸν Αὐγούστου τοῦ
1943, ὁ Ἰω. Ράλλης διὰ τοῦ ἀπὸ 30)8)43 ἐγγράφου του²

¹ Ὑπὸ στοιχείον 2.

² Στοιχείον 2β.

πρὸς τὸν στρατηγὸν Σπάιντελ, ἐζήτησε νὰ ἀφεθοῦν ἐλεύ-
θεροι οἱ μελλοθάνατοι καὶ νὰ κληθῇ ὁ ἴδιος νὰ ἀποτίσῃ
τὰς εὐθύνas διὰ τὸ σαμποτάζ τοῦτο. Ἡ ἀπάντησις ἦτο
νὰ ἀφεθοῦν ἐλεύθεροι οἱ ὡς ὄμηροι κρατούμενοι τροχιο-
δρομικοὶ καὶ νὰ γνωρίσῃ ὁ Γερμανὸς Στρατηγὸς δι' ἐγγρά-
φου του (εὐρίσκεται εἰς τὸ Ἀρχεῖον τοῦ Ὑπουργείου τῶν
Ἐξωτερικῶν) πρὸς τὸν Πρωθυπουργὸν ὅτι «δὲν εἶναι
ἀνάγκη ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως νὰ θέτῃ τὸν ἑαυ-
τόν του εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Γερμανικῆς Διοικήσεως,
διότι, ἐάν ἡ τελευταία ἤθελεν ἔχει κατ' αὐτοῦ τοιαύτην
ὑπόνοιαν, δύναται νὰ εἶναι βέβαιος, ὅτι δὲν θὰ διστάσῃ
αὕτη νὰ προβῇ εἰς τὴν λήψιν τῶν καταλλήλων μέτρων».

Αἱ πρὸς τοὺς Γερμανοὺς ἐγγράφοι διαμαρτυρίαι τοῦ
πατρός μου μαρτυροῦν περὶ τοῦ ἀσυστάτου τῆς σχετικῆς
κατηγορίας, μνημονεύω δὲ ἐνδεικτικῶς τὰ διαβήματα διὰ
τῶν ὁποίων ἀπεφεύχθη ἡ ἐκτέλεσις 50 πολιτῶν τοῦ Ἀρ-
γους, ἡ μετὰ τὰ Καλάβρυτα ἀπειλουμένη ὁλοσχερῆς κα-
ταστροφὴ τοῦ Αἰγίου, ἡ σύλληψις ὡς ὀμήρων 80 κατοίκων
τοῦ Ἀμαρουσίου, ἡ ἐκτέλεσις 25 ὑπαλλήλων τοῦ Νοσο-
κομείου Βούλας κλπ.³

Ὅτε ὁ «εἰδικὸς» ἐπίτροπος ἔλαβε γνῶσιν τῶν ἐγγρά-
φων αὐτῶν, ἰσχυρίσθη ὅτι ταῦτα εἶναι εἰς βάρος τοῦ πα-
τρός μου. «Ἀποδεικνύεται, κύριε Ράλλη, ἐτόνισεν, ὅτι
ὅταν ἠθέλατε, ἠδύνασθε νὰ ἀποφύγετε καὶ νὰ προλάβητε
ἐνεργείας τῶν Γερμανῶν εἰς βάρος Ἑλλήνων καὶ συνε-
πῶς ἀποδεικνύει ἐκ μέρους ὑμῶν ὀλιγωρίαν τοῦλάχιστον,
τὸ γεγονὸς ὅτι εἰς ἄλλας περιπτώσεις οἱ Γερμανοὶ διέ-
πραξαν κακουργήματα εἰς βάρος συμπατριωτῶν μας».

Πρὸ τοῦ συλλογισμοῦ τούτου, ἅπαντες οἱ ἐν τῇ αἰ-
θούσῃ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εὐρισκόμενοι, ἔμειναν
ἄφωνοι. Τοὺς εἶχεν ἀποστομῶσθαι μὲ τὴν τετράγωνον λο-
γικὴν τοῦ ὁ «εἰδικὸς» ἐπίτροπος!

Ἐνῶ εἰς πάντα τὰ ὑπὸ τῶν Γερμανῶν κατεχόμενα
ἐδάφη, καὶ ἐν αὐτῇ ἀκόμῃ τῇ Γαλλίᾳ, ἐδημιουργήθησαν

³ Ὁρα Μέρος Γ'. Ἐγγραφα ὑπὸ στοιχείον 2.

στρατιωτικά σώματα χρησιμοποιηθέντα εις την κατά της Ρωσσίας έκστρατειαν καὶ ἠναγκάσθησαν αἱ διάφοροι Κυβερνήσεις νὰ ἀνεχθοῦν τὴν ἐπιβληθεῖσαν ὑπὸ τῶν κατεχόντων ὑποχρεωτικὴν ἐργασίαν, ἐν Ἑλλάδι οὐδὲ σκέψις περὶ τοιοῦτου τινὸς ἐγένετο.

Καὶ εἶναι ἡ Ἑλλάς ἡ μόνη χώρα ἡ ὁποία δὲν ἔδωσε ἐργατικὰς χεῖρας εἰς τὸν Ἄξονα, καὶ ἡ ὁποία διὰ τῶν ὑπηρετούντων εἰς τὸ Γραφεῖον ἐξευρέσεως Ἑργασίας δημοσίων ὑπαλλήλων, συστηματικῶς παρενέβαλλεν ἐμπόδια εἰς τοὺς ἐκουσίως διὰ Γερμανίαν ἐπιθυμούντας νὰ ἀναχωρήσουν ἐργάτας.

«Τὸ γεγονός τοῦτο», κατέθεσαν οἱ μάρτυρες, «ἦτο ἐν γνώσει καὶ τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Ἑργασίας». Δέον πάντως νὰ προσθέσω, ὅτι εἰς τὸ γραφεῖον τοῦτο παρουσιάσθησαν ὀλίγοι καὶ ἐξ αὐτῶν οἱ πλείστοι δὲν ἦσαν Ἕλληνες ἀλλὰ Ἀρμένιοι.

XVIII

Τὸ ζήτημα Ἐβερτ καὶ ἡ μυστικὴ Ἀγγλικὴ ὑπηρεσία.

Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1943 ὁ πατὴρ μου, θεωρῶν, ὅτι ὁ τότε Διευθυντὴς τῆς Ἀστυνομίας Ἀθηνῶν Ἀγγελος Ἐβερτ ἦτο ὁ κυρίως ὑπεύθυνος διὰ τὴν ἐπίδρασιν, ἣν εἶχε κατωρθώσῃ νὰ ἀποκτήσῃ τὸ ΕΑΜ—ΕΛΑΣ εἰς τὸ σῶμα τῆς Ἀστυνομίας, ἀπήλλαξε τοῦτον τῶν καθηκόντων του.

Μετὰ ἓνα περίπου μῆνα καὶ συγκεκριμένως τὰ τέλη Αὐγούστου παρουσιάσθησαν εἰς τὸν κ. Ι. Βουλπιώτην, ὁ κ. Ἐβερτ καὶ ὁ συνταγματάρχης κ. Ἀπόστολος Παπαγεωργίου καὶ ἀνεκοίνωσαν εἰς αὐτόν, ὅτι ὁ πρῶτος εὕρισκετο εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἐν Ἑλλάδι μυστικῆς Ἀγγλικῆς ὑπηρεσίας καὶ ὅτι συνεπῶς ἦτο ἀνάγκη ν' ἀναλάβῃ καὶ πάλιν τὴν προτέραν του ἐν τῇ Ἀστυνομίᾳ θέσιν, δεδομένου μάλιστα ὅτι θὰ ἠδύνατο νὰ προαγάγῃ καὶ τὰς τότε διεξαγομένας συνεννοήσεις μεταξὺ Κυβερνήσεως καὶ ΕΑΜ,

αἵτινες ἔβαινον βραδέως, τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ ΕΑΜ κομμουνιστοῦ Γληγοῦ δηλοῦντος ὅτι ἐμπόδιον εἰς τὴν πρόδόν των ἦτο ἡ ἐκ τῆς Ἀστυνομικῆς Διευθύνσεως Ἀθηνῶν ἀπομάκρυνσις τοῦ κ. Ἐβερτ.

Ὁ κ. Βουλπιώτης ὑπεσχέθη νὰ ἀναφέρῃ τὰ εἰς αὐτὸν μεταδοθέντα εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ μετὰ δύο ἡμέρας ὁ κ. Ἐβερτ ἐπανήρχετο εἰς τὴν θέσιν του.

Τὸν Ἀπρίλιον 1944 ἐκλήθην παρὰ τοῦ πατρός μου ἐσπευσμένως εἰς τὸ Πολιτικὸν Γραφεῖον, μοὶ ἀνέθεσε δὲ οὗτος νὰ φροντίσω νὰ εἰδοποιήσω πάραυτα τὴν ἀδελφὴν μου ὅπως συστήσῃ εἰς τοὺς ἐνταῦθα κρυπτομένους Ἀγγλους Ἀξιωματικούς νὰ ἐγκαταλείψουν ἄνευ οἰασδῆποτε ἀναβολῆς τὰς Ἀθήνας, καθότι τὰ Σ.Σ. εἶχον ἀνακαλύψῃ τὰ κρυψόγυτά των καὶ ἐπρόκειτο νὰ προβοῦν τὴν ἐπομένην εἰς τὴν σύλληψιν των. Πράγματι ἔσπευσα νὰ ἀναγγεῖλω τοῦτο εἰς τὴν ἀδελφὴν μου, εὕρισκομένην τότε ἐν ἐπαφῇ μετὰ τινῶν Ἀγγλῶν πρακτόρων καὶ τὴν ἐπομένην, ὅτε οἱ Γερμανοὶ ἠρεύνησαν τὰς οἰκίας ἐνθα διέμενον οὗτοι (ἡ μία ἦτο εἰς τὸ Μέτς καὶ εἰς τὴν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Μελετίου Πηγᾶ οἰκίαν Σιδήρωφ, ἡ ἄλλη εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Λεωφόρου Ἀλεξάνδρας) δὲν ἠδυνήθησαν νὰ εὕρουν οὐδένα ἐξ αὐτῶν.

Ἐζήτησα ἀπὸ μίαν δεσποινίδα, τελοῦσαν ἐν γνώσει τοῦ γεγονότος τούτου (δεσποινίς Ρ. Γουλέλου), νὰ προσέλθῃ καὶ βεβαιώσῃ ταῦτα κατὰ τὴν δίκην τοῦ πατρός μου, ἀλλ' αὕτη μοὶ ἀπήντησε τὴν ἐπομένην, ὅτι δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ παρουσιασθῇ ὡς μάρτυς, καθότι τῆς τὸ εἶχον ἀπαγορεύσῃ οἱ Ἀγγλοι. Εἶναι καὶ αὐτὸ ἐν μικρὸν δεῖγμα τῶν σφαλμάτων, ἃ ἐν Ἑλλάδι διέπραξαν οἱ σύμμαχοι ἡμῶν, ἀναθέσαντες τὴν διεύθυνσιν τῶν ὑπηρεσιῶν κατασκοπείας εἰς Φραγκολεβαντίνους μισοῦντας τοὺς Ἕλληνας καὶ τὴν Ἑλλάδα.

Δὲν γεννᾶται εἰς τὸν ἀμερόληπτον ἀναγνώστην καὶ κριτὴν ἡ ἀπορία : «Διατὶ ἠνείχετο ὁ Ράλλης, ἀφοῦ ἦτο, ὡς διατείνονται, τυφλὸν ὄργανον τῶν Γερμανῶν νὰ παραμένῃ εἰς τὴν σπουδαιότατην καὶ λίαν ἐμπιστευτικὴν θέσιν τοῦ

Ἀστυνομικοῦ Διευθυντοῦ Ἀθηνῶν πράκτωρ μυστικῆς Ἀγγλικῆς ὑπηρεσίας καὶ διατρί, πληροφορηθεὶς ἐξ ἀκριτομυθίας Γερμανοῦ τὴν ἐπικειμένην σύλληψιν Ἀγγλῶν Ἀξιωματικῶν, ἔσπευε νὰ συστήσῃ εἰς αὐτοὺς νὰ ἐγκαταλείψουν τὰς Ἀθήνας ;»

XIX

Τάγματα ἀσφαλείας

Ἡ κατὰ τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας ἐκτοξευθεῖσα ὑπὸ τοῦ «εἰδικοῦ» ἐπιτρόπου κατηγορία εἶναι ὅτι, τὰ σώματα ταῦτα ἐδημιουργήθησαν διὰ νὰ προκαλέσουν ἐμφύλιον σπαραγμὸν πρὸς ὄφελος τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος. Ἀνέλυσε νωρίστατα ὁ πατήρ μου εἰς τὸ οἰκεῖον μέρος τῆς λογοδοσίας του τὴν κατάστασιν, ἣν τὰ τάγματα ἐκλήθησαν νὰ ἀντιμετωπίσουν, τὴν μέχρι τῆς δημιουργίας τῶν τρομοκρατίων τῶν ἐθνικιστῶν ὑπὸ τῶν ἀνατροπῶν καὶ τὴν λυσσαλέαν ἀντίδρασιν, ἔμμεσον καὶ ἄμεσον, ἣν προέβαλλον οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Ἰταλοὶ, ἐπιζητοῦντες ὅπως ὁ πατήρ μου ἐν τέλει ἐγκαταλείψῃ τὴν πρόθεσιν τοῦ σχηματισμοῦ τῶν.

Ἀλλὰ καὶ ὅλοι σχεδὸν οἱ μάρτυρες κατηγορίας μετὰ τῶν ὁποίων καὶ ὁ κ. Θεμ. Σοφούλης, ὁ στρατηγὸς Γυαλίστρας, ὁ στρατηγὸς Μελισσηνός, ὁ καθηγητῆς κ. Μπαλῆς, ὁ συνταγματάρχης Καλφαρέντζος κ. ἄ. κατέθεσαν, ὅτι τὰ Τάγματα ἐδημιουργήθησαν διὰ τὴν κατὰ τοῦ ΕΑΜ—ΕΛΑΣ ἄμυναν τῶν πολιτῶν, τὴν πεποιθήσιν δὲ ταύτην εἶχεν, ὥς ἐκ πλείστων λόγων τοῦ ἐμφανίζεται, καὶ ὁ κ. Τσώρτσιλ, δηλώσας ὀλίγον πρὸ τῆς ἀπελευθερώσεώς μας, ὅτι οἱ ἄνδρες τῶν Ταγμάτων θὰ εἶχον χρησιμοποιηθῇ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἐὰν δὲν εὕρισκοντο εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀμυνθοῦν κατὰ τῶν ἐγκληματιῶν τοῦ ΕΛΑΣ. Ἡ δημιουργία τῶν σχηματισμῶν αὐτῶν ἦτο ἀπολύτως ἀναγκαία, ἐὰν δὲ δὲν ὑπῆρχεν ἐν Ἀθήναις τὸ σύνταγμα εὐζώνων, ἀσφαλῶς οἱ κομμουνισταὶ θὰ εἶχον καταλάβῃ

τὴν πόλιν τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ Σεπτεμβρίου 1944, ὅτε ἐλάχισται Γερμανικαὶ δυνάμεις ὑπῆρχον ἐν τῇ πρωτεύουσῃ καὶ βεβαίως δὲν θὰ ἦτο δυνατὴ τότε ἡ ἀπόβασις ἀγγλικῶν δυνάμεων ὥς καὶ ἡ ἐνταῦθα ἐγκατάστασις τῆς Κυβερνήσεως Παπανδρέου. Οἱ κομμουνισταὶ, ἐννοοῦντες ὅτι δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ γίνουν κύριοι τῶν Ἀθηνῶν ἐκ τῶν ἔξω, λόγῳ τοῦ ὅτι αἱ πρὸς τὴν πόλιν διαβάσεις κατεῖχοντο ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἰσχυρῶς, ἐπεχείρησαν νὰ πραγματοποιήσουν τὸ σχέδιόν των τοῦτο ἐκ τῶν ἔσω. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν, ἤδη ἀπὸ τῆς συνθηκολογήσεως τῆς Ἰταλίας, ἤρξαντο διοχετεύοντες ἐντὸς τῆς πόλεως ἄνδρας καὶ πολεμικὸν ὕλικόν, διοργανοῦντες συνάμα τὸν ἀποκληθέντα ἐφεδρικὸν ΕΛΑΣ. Ἀλλὰ τὰ Τάγματα ἐφρόντισαν ἐγκαίρως νὰ ματαιώσουν τὸ σχέδιον ταῦτα. Διὰ τῆς ἀναφερθείσης ἤδη ἐκκαθαρίσεως τῶν στρατιωτικῶν νοσοκομείων, διὰ τῶν διεξαχθεισῶν, εἰς τὰς συνοικίας ἰδίως, συστηματικῶν ἐρευνῶν πρὸς ἀνακάλυψιν ὀπλῶν καὶ πυρομαχικῶν καὶ διὰ τῆς συλλήψεως πλείστων στελεχῶν τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος, ἐξηρθρώθη τελείως ἡ εἰς τὴν πρωτεύουσάν καὶ τὸν Πειραιᾶ, δυνάμις τῶν ὀργανώσεων αὐτῶν.

Ἀντιληφθέντες τότε τὸν μεγάλον δι' αὐτοὺς καὶ τὸν ἀγῶνα τοὺς κίνδυνον, ἀποφασίζουσιν οἱ ἰθύνοντες τῶν ὀργανώσεων αὐτῶν τὴν ἄρδην μεταβολὴν τῶν σχεδίων δράσεώς των.

Οὕτω, κατὰ Σεπτέμβριον 1944, ἐκπρόσωποι τῆς Π. Ε.Ε.Α. (κυβερνήσεως τῶν βουνῶν) ζητοῦν νὰ ἔλθουν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ πατρός μου, τῇ μεσολαβήσει τῶν, τότε Προέδρου καὶ Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, κ. κ. Γεωργίου Δ. Ράλλη καὶ Κ. Φ. Γιαννακοπούλου.

Αἱ προτάσεις των εἶναι: παράδοσις τῶν Παλαιῶν Ἀνακτόρων καὶ τῶν σημαντικωτέρων δημοσίων κτιρίων τῶν Ἀθηνῶν εἰς τὸ ΕΛΑΣ, ἀναλαμβάνοντος εἰς ἀντάλλαγμα νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ζωὴν καὶ τὴν περιουσίαν τοῦ Ἰωάννου Ράλλη καὶ τῶν συνεργατῶν του. Ὁ πατήρ μου

δμως ἀρνεῖται καὶ νὰ συζητήσῃ ἀκόμη τὰς προτάσεις αὐτάς : « Ἡ ἀποστολή μου, ἀπαντᾷ, συνίσταται εἰς τὸ νὰ παραδώσω τὴν πόλιν ἐλευθέραν ἀπὸ τοὺς ἀναρχικοὺς εἰς τοὺς συμμάχους καὶ τὴν ἀποστολὴν ταύτην θὰ προσπαθῶ πάσῃ θυσίᾳ νὰ φέρω εἰς πέρας ». Ὅντως δὲ τὴν 13 Ὀκτωβρίου αἱ μὲν συμμαχικαὶ δυνάμεις εἰσῆρχοντο ἀμαχητὶ εἰς τὴν πρωτεύουσάν, ὁ δὲ ἑλληνικὸς λαὸς ἐβλεπεν στεφόμενον δι' ἐπιτυχίας τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον πρὸ δεκαοκτῶ μηνῶν εἶχεν ἀναλάβει ὁ Ἰ. Ράλλης.

Ὁ κ. Παν. Κανελλόπουλος, κατὰ τὴν σύσκεψιν τῆς 28ης Δεκεμβρίου 1944, εἶπεν εἰς μίαν στιγμὴν πρὸς τὸν συμμετασχόντα ταύτης συν. Παρτσαλίδην, Γενικὸν Γραμματέα τοῦ ΕΑΜ, τὰ ἑξῆς : « Ἀπορεῖ ὁλος ὁ κόσμος πῶς συνέβη νὰ ὀχυρώσεται μέσα στὰς Ἀθήνας σπίτια, διὰν κατὰ τὸ διάστημα τῆς Κατοχῆς δὲν ὑπῆρχε οὔτε ἓνα ὀχυρωμένο. Ἐνῶ ἡμεῖς εἴμεθα ἀνύποπτοι καὶ συνεργαζόμεθα μαζύ σας μὲ ἀθωότητα, σεῖς ὀχυρώνετε τὴν Ἀθήνα... ». Σφάλλεται ὁ κ. Κανελλόπουλος διατεινόμενος ὅτι « ὁλος ὁ κόσμος ἀπορεῖ ». Ἡ ἀπορία εἶναι ἰδική του καὶ τῶν ἐν τῇ περιφήμῳ ἐκείνῃ Κυβερνήσει τῆς « Ἐθνικῆς Ἐνότητος » συνεργατῶν του μόνον, διότι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες γνωρίζουν καλῶς, ὅτι ἡ μὴ ὀχύρωσις κατὰ τὴν κατοχὴν τῶν οἰκίδων τῶν Ἀθηνῶν ὀφείλεται εἰς τὰ Σώματα Ἀσφαλείας καὶ κυρίως εἰς τὸ Εὐζωνικὸν Σύνταγμα τῶν Ἀθηνῶν, ὅπερ εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ αὐτοῦ κατὰ τοῦ κομμουνισμοῦ ἔσχεν, ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1944 μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως, πλὴν τῶν εἰς τραυματίας ἀπωλειῶν του, 322 ὁπλίτας καὶ 37 ἀξιωματικοὺς νεκρούς.

Ἄλλ' ὁ σκοπὸς τοῦ ΕΑΜ-ΕΛΑΣ, ὅπως ἐπιβάλλῃ τὴν εἰσεχθὴ τυραννίδα τοῦ ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ τὰ ἀπάνθρωπα μέσα, ἃ ἐχρησιμοποίησεν πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου ἐμφανίζονται, μετὰ τραγικῆς ἐναργείας, εἰς τὰ ἐν Πελοποννήσῳ λαβόντα χώραν γεγονότα. Οὕτω αἱ δυνάμεις τῶν Ταγμάτων Πύργου καὶ Μελιγαλά, αἵτινες ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῶν δημοσιευομένων ἐγγράφων¹,

¹ Ὑπὸ στοιχεῖον 9.

εἶχον θέσει ἑαυτὰς ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως Παπανδρέου, πρὸ τῆς ἀποχωρήσεως τῶν Γερμανῶν, καὶ τῶν ὁποίων οἱ διοικηταὶ εἶχον τὴν ἀφέλειαν νὰ ἐπιτρέψουν εἰς τὰς δυνάμεις τῶν ἀνταρτῶν νὰ εἰσέλθουν εἰς τὰς πόλεις ταύτας, ὑπέστησαν ἐπίθεσιν ἐκ τῶν νῶτων καὶ οἱ περισσότεροι ἐξ αὐτῶν ἐφονεύθησαν. Οἱ ἀντάρται κατόπιν ἤρχισαν νὰ ἐπιδίδονται εἰς τὴν σφαγὴν τῶν ἐθνικιστῶν κατοίκων τῶν πόλεων αὐτῶν, μόνον καὶ μόνον διότι διότι δὲν ἀνῆκον εἰς τὸ Κ.Κ.Ε. Τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς συνέβη καὶ εἰς τὸ Ἀγρίνιον. Μόνον ὁ ἐν Πάτραις Διοικητὴς τοῦ Συντάγματος Εὐζώνων συνταγματάρχης πεζικοῦ Κουρκουλάκος εἶχε τὴν πρόνοιαν νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ τὴν εἴσοδον τῶν δυνάμεων τοῦ ΕΛΑΣ εἰς τὴν πόλιν, παρὰ τὰ διαβήματα καὶ τὰς ἐπιθέσεις των, καὶ κατῴρθωσε οὕτω νὰ ἀποφευχθῇ ἡ καταστροφὴ τῆς πόλεως καὶ ἡ σφαγὴ τῶν κατοίκων τῆς ὑπὸ τῶν ἐπιδόξων « ἀπελευθερωτῶν » τῆς.

Δὲν παρέλειψαν, ἐννοεῖται, οἱ κομμουνισταὶ καὶ οἱ τούτους συμπαθοῦντες-μένεα φυσικῶ τῷ λόγῳ πνέοντες· νὰ περιλάβουν ἐν τῇ συκοφαντικῇ κατὰ τῶν Ταγμάτων ἐκστρατείας τῶν, τὴν κακόβουλον διάδοσιν ὅτι ταῦτα ἐπετέθησαν κατὰ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ ἀποβιβασθέντων Ἀγγλῶν. Δὲν θὰ ἀσχοληθῶ μὲ τὴν ἀπόσεισιν τόσων μωρῶν ψευδολογιῶν, παραπέμπω ἀπλῶς τοὺς ἀναγνώστας εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ βιβλίου τούτου¹ ἐν ᾧ δι' ἐγγράφων ἀποδεικνύεται, ὅτι ἅπαντες οἱ εὐζωνικοὶ σχηματισμοὶ Πελοποννήσου εἶχον ταχθῇ ἀπὸ τῆς 12ης Σεπτεμβρίου ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως « Ἐθνικῆς Ἐνότητος ».

Ἐν τῇ κατὰ τὴν δίκην καταθέσει τοῦ ὁ κ. Παν. Κανελλόπουλος διηπόρει καὶ πάλιν, τὴν φορὰν ταύτην ἐρωτῶν, διατὶ τὰ Τάγματα δὲν ἐπολέμησαν τοὺς Γερμανοὺς. Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ σχολιάσω τὴν ἀπορίαν ταύτην τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Ἐνωτικοῦ Κόμματος, ἀποβλέπων ὅμως εἰς ὅσους μετὰ τούτου καταβάλλουν, ἂν μὴ τί ἄλλο, ποιὰν

¹ Μέρος Γ' Στοιχεῖον 9.

τινά προσπάθειαν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς καλῆς πίστεως ὀφείλω νὰ εἶπω τὰ ἐξῆς : Κατὰ πρῶτον λόγον, ὅτι τὰ Τάγματα εἶχον ὀπλισθῆ με ὅπλα γερμανικά πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ ἐκ τῶν ἀναρχικῶν κινδύνου καὶ ὅτι θὰ ἦτο, ἀπὸ ἀπόψεως στρατιωτικῆς ἠθικῆς, ἄτιμον νὰ χρησιμοποιηθοῦν τὰ ὅπλα ταῦτα ἐναντίον τῶν Γερμανῶν. Εἰς τοῦτο θὰ μοὶ ἀντιταχθῇ πάραυτα ὑπὸ τῆς πλειονότητος, ἐξοικειωθείσης ἀτυχῶς πλήρως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἰς τὸ κυριαρχῆσαν πλέον ἐν τῇ συγχρόνῳ πολιτικῇ καὶ στρατιωτικῇ ἠθικῇ δόγμα, «ὁ σκοπὸς ἀγιάζει τὰ μέσα» θὰ μοὶ ἀντιταχθῇ, λέγω, ὅτι ὑποχρεώσεις τοῦ εἵδους τῆς προαναφερθείσης δὲν ἦτο δυνατόν νὰ νοηθοῦν ὑπάρχουσαι ἐναντι τῶν Γερμανῶν, οἵτινες τόσον συχνὰ εἶχον ἀθετήσῃ τὸν λόγον τοὺς κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ κοσμοκρατορικοῦ τῶν προγράμματος. Φρονῶ μετὰ τοῦ πατρός μου, ὅτι ὁ κόσμος διὰ τὸν ὁποῖον ἐπολέμησαν αἱ πραγματικαὶ δημοκρατίαι ἀντλεῖ τὴν ἰσχύν του ἐξ ὠρισμένων ἠθικῶν ἀρχῶν, ὑπὲρ τῆς διασώσεως τῶν ὁποίων—ὑποτίθεται τοῦλάχιστον— πῶς ἠγωνίσθη, ὅτι αἱ ἀρχαὶ αὗται πολὺ περισσότερον ἢ τὰ ὕλικά μέσα ἔφερον τὴν νίκην καὶ ὅτι πάντως μία παρασπονδία εἶναι παρασπονδία, εἴτε στρέφεται αὕτη ἐναντίον Σκανδιναυοῦ, εἴτε ἐναντίον Κάφρου.

Δεύτερον δέον νὰ παρατηρηθῇ εἰς τὸν σεβαστὸν «ἀντισυμβαλλόμενον τοῦ Κλάρα» καὶ τοὺς ὁμοφρονούντας ὅτι, ὁ κατὰ τῶν Γερμανῶν ἀγὼν τῶν Ταγμάτων, ἐνῶ θὰ ἐξησθένει μοιραίως ταῦτα καὶ θὰ ἡμπόδιζε οὕτω τὸ ἔργον τῶν, τὴν ἄμυναν τῶν Ἑλλήνων κατὰ τοῦ ἀναρχικοῦ κινδύνου, θὰ συνεπήγετο ἐξ ἄλλου ὀλοσχερῇ πλέον καταστροφὴν τῆς πατρίδος μας, διότι ἐάν, λόγου χάριν οἱ σχηματισμοὶ Πελοποννήσου προέβαινον εἰς γενικὴν σφαγὴν τῶν 2 ἢ 3 χιλιάδων Γερμανῶν αἵτινες παρέμεινον εἰσέτι αὐτόθι, δύναται τις νὰ ἔχη ἀμφιβολίας περὶ τῶν ὀργῶν ἅτινα θὰ ἐλάμβανον χώραν ὡς ἀντίποινα εἰς τὴν λοιπὴν Στερεὰν ἢ Βόρειον Ἑλλάδα καὶ περὶ τῆς ἐκτάσεως τοῦ θριάμβου ὃν θὰ εἶχον κατ' αὐτὸν τὸν τρό-

πον προετοιμάσῃ τὰ Τάγματα διὰ τοὺς ἐρυθροὺς οἵτινες, καγχάζοντες ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν βουνῶν ἐπὶ τῇ θεᾷ τῆς πυρπολουμένης Ἑλλάδος, δὲν θὰ εἶχον πλέον οὐδὲν ἐμπόδιον ἐνώπιόν των ὅπως, κατερχόμενοι εἰς τὰ κέντρα, ἐγκαταστήσωσι ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τὴν στυγνὴν δικτατορίαν των ;

Ἰσχυρίζονται ἀκόμη οἱ τῶν Ταγμάτων κατήγοροι, ὅτι ταῦτα συμμετέσχον εἰς «μπλόκα» μετὰ Γερμανῶν. Καὶ τοῦτο εἶναι ἀνακριβές. Οἱ Γερμανοὶ, ἅμα ὡς ἐπληροφοροῦντο, ὅτι ὑπὸ τῶν εὐζωνικῶν σχηματισμῶν ἐγένετο εἰς τι σημεῖον τῶν Ἀθηνῶν ἐκκαθαριστικὴ ἐπιχείρησις, χωρὶς νὰ εἰδοποιήσωσιν τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, προσέτρεχον καὶ αὐτοὶ καὶ συνελάμβανον Ἑλληνας. Εἰς τὰς πράξεις τῶν ταύτας δὲν ἐβοηθήθησαν ὑπὸ τῶν Ταγμάτων, ἐξ ἀντιθέτου οἱ εἰς ταῦτα ὑπηρετοῦντες ἀξιωματικοὶ ἀντέδρασσαν πολλάκις κατὰ τῆς τακτικῆς ταύτης καὶ ἐπετύγχανον ἐνίοτε νὰ ἀφεθοῦν ἐλεύθεροι οἱ οὕτω συλλαμβανόμενοι, ὡς ἐγένετο κατὰ τὸ «μπλόκο» τῆς Καλλιθέας τὴν 28ην Αὐγούστου 1944, ὁπότε, χάρις εἰς τὰς προσπάθειας τοῦ πατρός μου¹ καὶ τοῦ διοικητοῦ τῶν σχηματισμῶν Εὐζώνων συνταγματάρχου κ. Πλυτζανοπούλου, κατωρθώθη ἡ ἀπόλυσις 7.000 Ἑλλήνων συλληφθέντων ὑπὸ τῶν Γερμανῶν.

Τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας ἦσαν ἀπαραίτητα διὰ τὴν κατὰ τοῦ ΕΛΑΣ ἄμυναν τοῦ πληθυσμοῦ. Ἄνευ αὐτῶν καὶ τῆς Χωροφυλακῆς πρὸ πολλοῦ ἐν Ἑλλάδι θὰ εἶχε ἐγκαθιδρυθῇ πολιτεῦμα ὡς τοῦ Τίτο. Τοῦτο καὶ ὁ Λαὸς κάλλιστα εἶχεν ἐννοήσῃ καὶ ἐζήτηι ἐπιμόνως τὴν δημιουργίαν παρομοίων σχηματισμῶν εἰς πόλεις, εἰς ἃς δὲν ὑπῆρχεν τοιαύτη δύναμις. Τῇ ἀπαιτήσει τοῦ λαοῦ τῆς Πελοποννήσου ἐδημιουργήθησαν τὰ ὑπὸ τὸν Συνταγματάρχην Παπαδόγκωναν τάγματα Τριπόλεως καὶ Λακωνίας, Ἀπαιτήσις τῶν κατοίκων τῆς Ἀττικῆς, τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς Στερεᾶς ἦτο νὰ περιφρουρηθῇ ἡ ζωὴ των διὰ

¹ Μέρος τρίτον ἔγγραφα ὑπὸ στοιχεῖον 2, ι καὶ θ.

τῆς ἀποστολῆς δυνάμεως Εὐζώνων εἰς τὰς πόλεις των¹.

Ἄλλὰ μήπως ἡ ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως κρατήσασα κατάστασις ἀναρχίας δὲν δικαιολογεῖ τὴν κατὰ τὴν κατοχὴν ὑπαρξιν τῆς δυνάμεως αὐτῆς; Δὲν δικαιολογοῦν τὴν ὑπαρξιν τοὺς τότε, αἱ σήμερον ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Χώρας μας καταφθάνουσαι ἀπεγνωσμένοι ἐκκλήσεις τοῦ πληθυσμοῦ, αἰτουμένου τὴν χορήγησιν ὅπλων καὶ πολεμοφοδίων ἵνα, δυνηθῇ οὕτω νὰ προστατεύσῃ τὴν ζωὴν του;

¹ Μέρος Γ' στοιχείον

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ἀξίωμα τῆς Νομικῆς Ἐπιστήμης, ἐξ ἴσου στερεῶς καὶ ἀκαταλύτως ἐδραιωθὲν διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ὅσον τὸ «οὐδὲν ἐγκλημα, οὐδεμία ποινὴ ἄνευ προηγούμενου νόμου» τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου, ἀποτελεῖ καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ Δικονομικοῦ Δικαίου, ὅτι ὁ δικαστὴς ἀπὸ νέμων τὸ δίκαιον ἀκολουθεῖ ἐν λογικὸν σχῆμα, ἕναν συλλογισμόν ἔχοντα οὕτω: Μίεζων πρότασις — ὁ νόμος ἀπαγορεύει καὶ τιμωρεῖ τάδε. Ἐλάσσων πρότασις — ὁ Χ ἔπραξεν τάδε. Συμπέρασμα — ὁ Χ εἶναι τιμωρητέος. Ἀμφότερα τὰ θεμελιώδη ταῦτα ἀξιώματα ἐτινάχθησαν εἰς τὸν ἀέρα ὑπὸ τοῦ, μὴ ἐφευρόντος τῷ ὄντι, τόσον ἐπιδεξίως ὅμως χειριζομένου τὴν πυρίτιδα, ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργοῦ τῆς Κυβερνήσεως Πλαστήρα, τὴν θέσιν των δὲ κατέλαβε ἕτερον τοιοῦτο: «Ὁ Ἰωάννης Ράλλης δέον νὰ καταδικασθῇ». Μὲ τὸ ἀξίωμα τοῦτο πλέον ὡς γνώμονα, ἀπεδύθη ὁ ρηξικέλευθος Ὑπουργὸς εἰς τὰς «ἐλάσσονας» διατυπώσεις, ἥτοι τὴν ὑπ' ἀριθ. 6 Συντακτικὴν πράξιν καὶ τὰ συναφῶς πρὸς ταύτην ἐν συνεχείᾳ ἐκδοθέντα Νομοθετήματα... δι' ὧν συνέστη καὶ ἐλειτούργησε τὸ πρωτοφανὲς ἐκεῖνο «collegium» εἰς ὃ ἀνετέθη ὁ ρόλος τοῦ κήνσορος τῆς Κυβερνήσεως τοῦ πατρός μου. Ἴδωμεν ὅμως νῦν, πῶς οἱ νεώτεροι αὐτοὶ Κάτωες ἐσυνέχισαν τὸ ἔργον τοῦ κελευστοῦ των προβαίνοντες εἰς τὴν ἐκδίκασιν τῆς ὑποθέσεως. Εἶναι ἀδύνατον νὰ διέφυγε τῆς προσοχῆς καὶ τῶν μὴ εἰδικῶν ἔτι, ὅτι ἡ διαδικασία δὲν ἦτο ἄλλο εἰμὴ συνεχῆς ἄγρὰ φράσεων καὶ πράξεων, τελείως κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπονσιωδῶν, αἱ ὁποῖαι λαμβανόμεναι προσέτι μεμονομένως καὶ ἀποχωριζόμεναι τῶν περιβαλλουσῶν αὐτὰς

συνθηκῶν, ἤτοι κατὰ βάσιν ἀλλοιούμεναι, ἔδει νὰ ἀποτελέσουν τὰ ἀποδεικτικὰ γεγονότα τῆς ἐξυπηρετήσεως τοῦ ἐχθροῦ, τῆς ἐσχάτης προδοσίας. Ἐν τούτοις ταῦτα δὲν ἀποδεικνύουν ἄλλο τι, παρὰ τὸ πόσον δίκαιον εἶχε ὁ πατήρ μου ἐκθέτων τοὺς φόβους του διὰ τὸ ἔργον τῆς εἰδικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ὑπ' ἀριθ. 6 Σ. Π. ἐν τῇ πρὸς αὐτῇ ὑποβληθείσῃ ἐνστάσει ἀναρμοδιότητος. Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ζητεῖται ἀπὸ ἀνθρώπους οἱ ὅποιοι κρίνουν τὰ ἐγκόσμια προσπαθοῦντες νὰ ἐντάξουν τὰ πάντα — τὰς πλέον γενναίας πράξεις, τοὺς πλέον ἐμπνευσμένους λόγους — εἰς τὸν στενὸν ὀρίζοντα ὃν ἐπιτρέπουν εἰς αὐτοὺς πολυετοῦ ὑπαλληλίας παρωπίδες, πῶς ἦτο λέγω δυνατόν νὰ ζητεῖται ἀπὸ τοιοῦτους ἀνθρώπους νὰ ἔχουν το πολὺ αἰσθητήριον ποῦ ἀπαιτεῖ ἡ κρίσις ἐπὶ παρομοίας φύσεως ζητημάτων; Οἱ νόμοι καταστάλαγμα τῆς πείρας τῶν αἰώνων, ὥριζον μέχρι τοῦδε τὴν ἐπὶ τοιούτων θεμάτων ἀρμοδιότητα εἰδικῶν πρὸς τοῦτο κοινοβουλευτικῶν ἐπιτροπῶν, διαθετοῦσάν ἅπαντα τὰ ἐχέγγυα μιᾶς δικαίας ὅσον καὶ ἐμπεριστατωμένης κρίσεως. Τί ἀξίαν ὅμως ἔχει διὰ πολιτικούς ἄνδρας τῆς κατηγορίας τοῦ Σφραγιδοφύλακος τῆς Κυβερνήσεως Πλαστήρα — οἵτινες, δυστυχῶς διὰ τὸν τόπον μας ἀποτελοῦν σήμερον τὴν πλειονότητα — ἡ πείρα τῶν αἰώνων, συγκρινομένη πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς στιγμῆς;

Ἄλλ' ἰδοὺ, διὰ νὰ λάβῃ ἀμυδρὰν τινα ἰδέαν τῆς προαναφερθείσης μεθόδου ὁ ἀναγνώστης, μερικὰ παραδείγματα πράξεων αἵτινες ἀποχωριζόμεναι ὡς ἐπράξεν τὸ δικαστήριον τῶν φυσικῶν των πλαισίων, λαμβάνουν σημασίαν ὅλως διάφορον, τῆς ἣν εἶχον ὅτε ἐλάμβανον χώραν: Πράγματι νῦχαρίστησε μὲν ὁ πατήρ μου τοὺς Γερμανοὺς διὰ τὴν ἐκ μέρους των ἀποστολὴν φορτίων τινων σίτου, ἐπετύγχανε δὲ τὴν ἀκώλυτον ἐκφόρτωσιν τῶν συμμαχικῶν ἐφοδίων. Ὅντως ἐδημοσίευσεν τὴν ἀπόταξιν ἐλαχίστων ἀξιωματικῶν, τὴν εἰς Μ. Ἀνατολὴν ἀναχώρησιν τῶν ὁποίων εἶχον

πληροφορηθῇ οἱ Γερμανοί, ἦτο ὅμως ὑπέρογκον τὸ τίμημα τοῦτο διὰ τοῦ ὁποίου ἐξηγοράσθη ἡ ἐξακολούθησις τῆς καταβολῆς τῶν μισθῶν εἰς τὰς οἰκογενείας ὄλων ἐκείνων, ὧν ἡ ἀναχώρησις δὲν εἶχε περιέλθῃ εἰς γνώσιν τῶν ἀρχῶν κατοχῆς; Ἐὰν δὲ δὲν διεσώζοντο 180 Ἕλληνες ἄλλ' εἰς καὶ μόνον, τοῦτο δὲν θὰ ἀπετέλει ἐπαρκῆ δικαιολογίαν διὰ νόμους ὡς ὁ 289;

Δὲν θὰ συνεχίσω ὡς τόσον τὴν ἀπαρίθμησιν, διότι εἶναι σωρεία αἱ πράξεις καὶ οἱ λόγοι ἐκεῖνοι τοῦ πατρός μου, οἵτινες ὡς μόνον κίνητρον εἶχον τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν δεινῶν περιστάσεων, ὡς μόνην παρηγορίαν τὴν διάσωσιν ἀνθρώπων καὶ ἀγαθῶν. Οὐδεμία θυσία ἐγένετο ἐὰν δὲν ὑπῆρχε προηγουμένως ἡ βεβαίότης ὅτι τοιοῦτοτρόπως ἀπεφεύγετο ἄλλη θυσία πολὺ ἐπαχθεστέρα διὰ τὸ ἔθνος. Τοῦτ' αὐτὸ διαπιστεῖ προκειμένου περὶ τῶν Κυβερνήσεων τῶν νησίδων τῆς Μάγχης, εἰς ἀγόρευσίν του ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων, ὁ προαναφερθεὶς Ὑπουργὸς κ. Ἦντ: «Εἶναι, εἶπεν, πολὺ πιθανὸν πράξεις τινὲς νὰ ἦσαν ἀτυχεῖς, ἄλλ' εἶναι ἐξ ἄλλου βέβαιον ὅτι αὗται ἐγένοντο ἐν γνώσει ὅτι ἐβλάπτοντο τοπικὰ συμφέροντα ἵνα καταστῇ δυνατὴ ἡ ἀποφυγὴ μεγαλυτέρων συμφορῶν».

Ἐν τούτοις, παρὰ πάντα τὰ ἀνωτέρω, οἱ δικασταὶ ὤφειλον νὰ καταδικάσουν τὸν πατέρα μου ὑπεύκοντες εἰς τὰς ἐπιταγὰς ἐκείνων, οἵτινες πάλιν μὲ τὴν σειρὰν των ὑπεύκων δῆθεν εἰς τὴν διάχυτον ἀπαίτησιν τῆς κοινῆς γνώμης, ἐν τῇ πραγματικότητι ὅμως, ἐξυπηρέτουν τὴν ἐπιθυμίαν τόσον ἐκείνων διὰ τοὺς ὁποίους ὁ πατήρ μου ἦτο ἐπίφοβος ἀντίπαλος εἰς τὴν μεταπελευθερωτικὴν πολιτικὴν ζωὴν, ὅσον καὶ αὐτῶν οἱ ὅποιοι εἶχον καὶ ἔχουν συμφέρον νὰ ἀναβάλλουν, εἰ δυνατόν δὲ καὶ νὰ ἀποτρέψουν, τὸν σχηματισμὸν ἰσχυρᾶς κεντρικῆς ἐξουσίας καὶ τὴν δι' αὐτῆς ἀνόρθωσιν τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ἐξέτασις πάντως τοῦ προβλήματος : « ποῖος φέρει τὰς εὐθύνας διὰ τὴν ἀπελπιστικὴν κατάστασιν εἰς ἣν ἔχει περιέλθῃ ἡ πατρίς μας ; » τοῦ ὁποῦ, ἐπὶ μέρους μόνον ζήτημα, ἐπεισόδιον, ἀποτελεῖ ἡ καταδίκη τοῦ πατρὸς μου, ἐκφεύγει τῶν ὁρίων τοῦ βιβλίου τούτου. Ἡ καταδίκη αὕτη καὶ αἱ ἐπακολουθήσασαι δειναὶ περιστάσεις παραμένουν ὡς γεγονότα τὰ ὁποῖα ἀμετακλήτως ἤδη σφαγισθέντα ὑπὸ τοῦ θανάτου καὶ ἐξελθόντα τοῦ στενοῦ κύκλου τῶν ἐφημέρων δυνατοτήτων οἰαομένητε ἀνθρωπίνης δικαιοσύνης, δὲν ἐπιδέχονται οὐδεμίαν πλήρη ἐπανόρθωσιν, οὐδεμίαν ἐντελῆ ἀποκατάστασιν. Ὁ ἀπολογισμὸς μιᾶς θλιβερᾶς ἱστορίας, ἣτις ἔρχεται νὰ προστεθῇ εἰς ἄλλας ἀναλόγους κηλίδας τῶν πολιτικῶν καὶ δικαστικῶν χρονικῶν τοῦ τόπου, εἶναι : Ἐν εἰσέτι ἐξιλαστήριον θῆμα, μία ἐπὶ πλέον ἄσκοπος θυσία εἰς τὸν βωμὸν τοῦ κακοῦ δαίμονος τῆς Ἑλλάδος : τῆς ἐλλείψεως ὕγιων ἠθικῶν ἀρχῶν καὶ θαρραλέας ἀναλήψεως εὐθυνῶν παρὰ τῇ ἰθυνοῦσῃ τάξει.

Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ὅμως — ὁ μόνος, ὃν ἀνεγνώριζεν ὡς «δεξιλογον» ὁ πατήρ μου — ἰδιαιτέρως σκληρῶς ὑποφέρων μέσα εἰς τὸ σκότος τῆς χαώδους καταστάσεως τὴν ὁποίαν ἐδημιούργησεν ἐν τῷ κόσμῳ, τὸ ψεῦδος, αἱ ἀντιφάσεις, οἱ παραλογισμοὶ καὶ ἡ ἐν γένει πνευματικὴ χαλάρωσις, διατηρεῖ ἐξ ἰδιοσυγκρασίας καὶ παραδόσεως, ἐν μέσῳ τῶν συμφορῶν, τό τε ὀσφαλὲς πολιτικὸν κριτήριον καὶ τὴν ἀνεξάντλητον καρτερίαν, ἅτινα ἐνεργοῦντα δίκην ἐνστίκτου αὐτοσυντηρήσεως τῆς φυλῆς, ὠδήγησαν τὴν Ἑλλάδα παγίως καὶ ἀλανθάστως ἀπὸ τὸ χεῖλος τοῦ κρημνοῦ πρὸς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας. Τὸ πολιτικὸν αὐτὸ αἰσθητήριον — καὶ τοῦτο εἶναι ὁ λόγος ὑπάρξεως τοῦ παρόντος ἔργου — θὰ εὖρῃ ἀδιστάκτως πρὸς ποῖαν παράταξιν κεῖται τὸ δίκαιον : Ἐκείνην τῶν πολιτικῶν οἵτινες ἀδιάφοροι καὶ ἀσυγκίνητοι πρὸ τοῦ θεάματος τοῦ δυστυχοῦντος λαοῦ, ἐκλειδώθησαν εἰς τὰς οἰκίας τῶν τρέμοντες διὰ τὴν ζωὴν τῶν καὶ ὡς μόνην ἀπασχόλησιν ἔχοντες τὴν διατήρησιν μακρὰν πάσης «φθορᾶς» τῶν πολιτικῶν τῶν κεφαλαίων (!), ἡ ἐκείνην τοῦ πατρὸς μου, τὴν παντὸς πολιτικοῦ ἔχοντος στοιχειώδη ἐπίγνωσιν τῆς ἀποστολῆς του, τῆς ἀμέσου, δραστηρίου καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων ἀντιμετώπισεως πάσης καταστάσεως.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

Ἑγγραφον ὑπὸ στοιχεῖον 1.

Νομαρχία Κερκύρας
Γραφεῖον Νομαρχου

Ἑκπαιδευτικὴ
19.7.43

..... Αἱ διευθύνσεις ὅλων τῶν σχολείων ἀνετέθησαν κατ' ἀπόλυτον ἀρχὴν εἰς ἐκπαιδευτικοὺς Ἰταλοὺς μὲ σαφὲς πρόγραμμα πλήρους ἐξιταλισμοῦ τῆς ἐκπαιδεύσεως.

Πρὸς τὸ τέλος τοῦτο, βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον, ἐφήρμοζον διάφορα μέτρα, ὡς τοῦ διορισμοῦ Γυμνασιῶν Ἰταλῶν, καταργήσεως τοῦ ἐορτολογίου, καταβιβάσεως εἰκόνων τῶν Ἡρώων, περιορισμοῦ τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τῆς Ἱστορίας εἰς μίαν ὥραν καθ' ἑβδομάδα, ἀναγκαστικῆς παρακολούθησεως τῆς Ἰταλικῆς γλώσσης καὶ διὰ τοὺς Ἕλληνας διδασκάλους ἀκόμη.....

Ἑγγραφα ὑπὸ στοιχεῖον 2.

α) Πίναξ ἐμφαίνων ἐνεργείας ἐπὶ συλλήψεως Ἑλλήνων πολιτῶν παρὰ Γερμανῶν.

Ἀπὸ τῆς 20ης Ὀκτωβρίου 1943 μέχρι καὶ τῆς 17.8.1944 τὸ Γραφεῖον Συνδέσμου μετὰ Γερμανικῶν Ἀρχῶν ἀπηύθυνε πρὸς τὰς Γερμανικὰς ἀρχὰς κατοχῆς, πλὴν τῶν προσωπικῶν ἐγγράφων τοῦ κυρίου Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, κατόπιν ἐντολῆς τοῦ κ. Ράλλη, 219 ἔγγραφα ἀφορῶντα 247 διάφορα πρόσωπα. Ἐκ τῶν διαβημάτων αὐτῶν τὰ πλεῖστα (ποσοστὸν 65%) ἐτελεσφόρησαν.

β) Ἀριθμ. 1459/IV/8

Ἀθῆναι 30.8.1943

Πρὸς τὸν Στρατιωτικὸν Διοικητὴν Νοτίου Ἑλλάδος Στρατηγὸν Ἀεροπορίας Σπάιντελ

Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῶν ὡς ὁμῶν κρατουμένων διὰ τὴν καταστροφὴν τῆς ἐν Καλλιθέῃ ἀποθήκης τροχοδρομικῶν ὀχημάτων 50 ἐργατῶν, ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἐκθέσω ὑμῖν τὰ ἀκόλουθα:

Ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχουν στοιχεῖα πείθοντα ὅτι οἱ συλληφθέντες εἶναι ἐνοχοὶ σαμποτάζ, ἀλλὰ τοῦναντίον προκύπτει ὅτι οὗτοι δὲν μετέσχον τοιαύτης πράξεως, ἐν ᾗ ἂν ἔτερου ὑπάρχει γνώμη ἐμπειρογνομένων καθ' ἣν ἀποδεικνύεται πλήρως ὅτι δὲν ἔλαβε χώραν σαμποτάζ, ἡ θανάτωσις τῶν ἀνωτέρω θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἔχῃ ἀποτέλεσμα ἀντίθετον τοῦ ἐπιδιωκομένου, δηλαδή τὴν δημιουργίαν πανικοῦ μεταξὺ τῶν ἐργατῶν, σφόδρα ἐπικινδύνου διὰ τὴν εἰς τὸ μέλλον ἐκτέλεσιν τῆς ἐργασίας αὐτῶν.

Ταῦτα ἔχων ὑπ' ὄψιν, παρακαλῶ ὅπως χορηγήσῃτε παράτασιν τῆς αὐρίον ληγούσης προθεσμίας, ἵνα καταστῇ δυνατὴ ἡ πλήρης διαλεύκανσις τῆς ὑποθέσεως καὶ ὁ καθορισμὸς τῶν εὐθυνῶν.

Ἐὰν ὁμως τοῦτο ἤθελεν εἶναι ἀδύνατον, εἶναι ὀρθὸν νὰ μὴ παροραθῇ ὅτι συμφώνως πρὸς τὴν ὑπὸ τῶν δυνάμεων κατοχῆς ὑποστηριζομένην ἀρχήν, καθ' ἣν ὁλόκληρος ἐν γένει ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς εὐθύνεται διὰ τὰς ἀδικοπραγίας ἐγκληματικῶν στοιχείων, τὴν εὐθύνην ταύτην πρέπει νὰ ἔχῃ κατ' ἐξοχὴν ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ συνεπῶς παρακαλῶ θερμῶς τὸν Ἀρχηγὸν τῶν Γερμανικῶν Στρατιωτικῶν Δυνάμεων νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς ἐμὲ τὴν ἀπότισιν τῶν εὐθυνῶν τούτων.

(ὕπ.) Ι. Δ. ΠΑΛΛΗΣ

γ) Ε. 865 IV/8

2.4.1944

Πρὸς τὸν Στρατηγὸν Σπάιντελ Στρ. Διοικητὴν Ἑλλάδος

Στρατηγέ,

Εὐχαριστῶ ὑμᾶς θερμῶς διὰ τὴν δοθεῖσαν χάριτα εἰς τοὺς

πέντε κατοίκους τῆς Πετρομαγούλας τῶν Θηβῶν οἵτινες εἶχον καταδικασθῇ ὑπὸ τοῦ Γερμανικοῦ Στρατοδικείου εἰς θάνατον

δ) Ἀριθ. 2635 IV/8

Ἀθῆναι 10.12.1943

Πρὸς τὸν Στρατηγὸν Σπάιντελ Στρ. Διοικητὴν Ἑλλάδος

Στρατηγέ,

Περιῆλθον εἰς ἐμὲ χθὲς πληροφορίες περὶ ὁμαδικῶν ἐκτελέσεων διαταχθεισῶν ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς Διοικήσεως Πελοποννήσου ἐν Καλαβρύτοις, λόγῳ ἀντιποίνων διὰ τῶν φόνων γερμανῶν στρατιωτικῶν. Ἐπίσης πληροφοροῦμαι ὅτι ἐπικεῖται ἡ πυρπόλησις τοῦ Αἰγίου ἔχοντος ἤδη κυκλωθῇ ὑπὸ τοῦ Γερμανικοῦ Στρατοῦ.

Αἱ φῆμαι αὗται, ἂς εἰσέτι δὲν κατ' ὀρθωσα νὰ ἐξακριβώσω, μὲ ἀναγκάζουν νὰ στραφῶ πρὸς ὑμᾶς καὶ νὰ σᾶς γνωρίσω, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ θανατώνεται ὁ ἄμαχος πληθυσμὸς τῆς Ἑλληνικῆς ὑπαίθρου χωρὶς οὐδεμία νὰ γίνεταί διάκρισις μεταξὺ ἀθώων καὶ ἐνόχων

Ἐκτὸς πάντων αὐτῶν, ἡ ὑπὸ μορφήν ἀντιποίνων καταστροφὴ τῆς χώρας μας καὶ ἡ ἐκτέλεις συμπατριωτῶν μας ἀδικητικῶς ἐνοχῆς ἢ ἀθώοις, ἡλικίας καὶ φύλου, ἀναρχικῶν ἢ μὴ, δὲν ἐπιτρέπει εἰς τὴν Κυβερνήσιν μου νὰ φέρῃ εἰς αἴσιον πέρας τὸ ἔργον ὃ ἔχῃ ἀναλάβῃ, τὴν αὐτοτελὴ καὶ αὐτοδύναμον δηλαδή ἀντίδρασιν κατὰ τῶν ἀναρχικῶν

Ἐν ὀνόματι τῆς νομιμοφροσύνης, δικαιῶμαι νὰ ἀπαιτήσω ὅπως δώσητε τὰς ἀναγκαίας διαταγὰς διὰ νὰ σταματήσῃ ἡ ἐφαρμογὴ ἀντιποίνων γενικώτερον, ἀλλὰ καὶ ειδικώτερον διὰ τὴν περίπτωσιν τῆς ὑπὸ ἀμέσου καταστροφῆς ἀπειλουμένης πόλεως τοῦ Αἰγίου.

(ὕπ.) Ι. Δ. ΠΑΛΛΗΣ

δ) Σημείωμα άφορόν την υπόθεσιν Κοτσερούλη

26.10.43

Στρατηγέ,

..... Ο Κοτσερούλης άνήκει εις τὸ ΕΑΜ ὅχι ὡς ἀναρχικός ἀλλ' ὡς Ἕλλην πατριώτης, ὅπως ἄλλωστε καὶ πολλοὶ ἄλλοι νέοι οἵτινες ἐνόμισον ὅτι ἡ ὀργάνωσις αὕτη εἶναι πατριωτική..... Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἡ Ἑλληνική Κυβέρνησις θεωρεῖ ἑαυτὴν ὑπόχρεον ὅταν πρόκειται περὶ Ἑλλήνων πατριωτῶν, ὡς ἐν προκειμένῳ, νὰ ἐξατλή ὅλην τὴν ἐπιρροήν της παρὰ ταῖς Γερμανικαῖς ἀρχαῖς ἵνα μὴ ἐκτελῶνται οἱ πατριῶται αὐτοί. *

Ἀθήναι 3.2.1944

Κύριε Ἐπιτελάρχα,

Ἐκφράζω πρὸς ὑμᾶς τὰς θερμοτάτας μου εὐχαριστίας διὰ τὴν γενναίῳφρονα ἀπόφασίν σας περὶ ἀποφυγῆς τυφεκισμοῦ τῶν 50 Ἑλλήνων πολιτῶν τοῦ Ἄργους κατόπιν τῆς παρ' ἀνταρτῶν ἀπαγωγῆς τοῦ διερμηνέως τοῦ Γερμανικοῦ Φρουραρχείου τῆς πόλεως ταύτης καὶ τῆς συζύγου του, τὴν ὁποίαν ἀπόφασιν εὐαρεστήθητε νὰ μοὶ ἀνακοινώσητε διὰ τοῦ ὑπὸ χθεσινήν ἡμερομηνίαν ἐγγράφου τοῦ γραφείου ὑμῶν.

(ὑπ.) Ι. Δ. ΡΑΛΛΗΣ

η) Ἀριθ. 2145 IV/8

Πρὸς τὸν Λοχαγὸν Σταίικε

Παρὰ τῷ Στρ. Διοικητῇ Ἑλλάδος,

Σχετικῶς πρὸς τὴν χθεσινήν ἡμῶν συνομιλίαν καὶ τὴν κατ' αὐτὴν δοθεῖσαν μοὶ διαβεβαίωσιν ὅτι δὲν θὰ συλληφθοῦν ἐν Ἀμαρουσίῳ καὶ Κηφισίῳ δέμηροι, φέρω εἰς γνῶσιν ὑμῶν, ὅτι ὑπὸ τῶν Γερμανικῶν Ἀρχῶν διετάχθη ἡ σύλληψις 30 ἀτόμων

* Ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου μετριάσθη εἰς 15ετῇ φυλάκισιν.

ἐν Ἀμαρουσίῳ καὶ 50 ἐν Κηφισίῳ. Παρακαλῶ ὑμᾶς, ὅπως συμφώνως τῇ χθεσινῇ ὑποσχέσει σας, διατάξητε τὴν ἄρσιν τοῦ ἐν λόγῳ μέτρου *.

(ὑπ.) Ι. ΦΑΡΜΑΚΙΔΗΣ

Δ/τῆς ὑπηρεσίας συνδέσμου

θ) Ἀριθ. 2228 IV/8

Ἀθήναι 19.8.1944

Πρὸς τὸν Στρατηγὸν Σιμάνα,

Στρατηγέ,

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. Ε. 2159 IV/8 ἀπὸ 10.8.1944 ἐπιστολῆς, ἔθιξα τὸ ζήτημα τῆς ἀθρόας συλλήψεως πολιτῶν εἰς διαφόρους συνοικισμοὺς τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὴν διάρκειαν ἐκκαθαριστικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ οἵτινες μεταφέρονται εἰς τὰς φυλακάς Χαϊδαρίου. Ἐξήτησα τότε ὅπως ἀφεθοῦν ἐλεύθεροι ἐκεῖνοι διὰ τοὺς ὁποίους οὐδὲν στοιχεῖον ὑπάρχει.

Εἰς ἀπάντησιν τῆς ὡς ἀνω μοὶ ἀπηρυθύνετε τὴν ἀπὸ 14.8.44 ὑμετέραν ἐπιστολὴν διὰ τῆς ὁποίας ἀνεγνωρίσατε τὴν ἀνάγκην τῆς ὑπ' ἐμοῦ προτεινομένης διαλογῆς τῶν συλληφθέντων.

Ἀτυχῶς πληροφοροῦμαι σήμερον, ὅτι ἡ διαλογὴ δὲν ἔλαβε χώραν ἢ ἂν ἐνεργήθῃ τοῦτο ἐγένετο εἰς λίαν περιορισμένην κλίμακα καὶ δὲν ἀφέθησαν ἐλεύθεροι εἰμὴ μόνον γέροντες καὶ πολῖται οὐχὶ καλῆς υἱείας, τῶν λοιπῶν ἐπιβιβασθέντων ἐπὶ ἀμαξοστοιχιῶν ἵνα μεταφερθοῦν ὡς ἐργάται εἰς Γερμανίαν. Παραλλήλως πληροφοροῦμαι, ὅτι εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ Δ.Ε.Σ. ἀπεστάλη κατάλογος τῶν προσώπων αὐτῶν, χωρὶς νὰ σταλῇ καὶ εἰς ἐμέ, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀναφέρεται ὅτι οἱ εἰς Γερμανίαν ἀναχωροῦντες ἀπεστάλησαν τῇ αἰτήσει των.

Κατόπιν τούτων παρατηρῶ ὅτι δὲν ἐγένετο ἡ διαλογὴ ὡς μοὶ εἶχате ὑποσχεθῇ καὶ ὅτι συνεπῶς τὰ ληφθέντα ὑπὸ τῶν ὑπηρεσιῶν ὑμῶν μέτρα προσλαμβάνουν χαρακτῆρα ἐκτοπίσεως Ἑλλήνων πολιτῶν, καθ' ὃν οὐδεμία ἐνδείξις ὑπάρχει

* Ἡ σύλληψις τῶν δέμηρων ἐματαιώθη.

κινήσεως κατὰ τῶν δυνάμεων κατοχῆς Παρατηρῶ ἐπίσης, ὅτι ἡ δήλωσις ὅτι ἡ εἰς Γερμανίαν ἀποστολὴ ἐνεργεῖται ἐξ ἰδίας προαίρεσεως τῶν ἀνωτέρω πολιτῶν καὶ κατόπιν αἰτήσεώς των, εὐρίσκεται εἰς ἀντίθεσιν ὅχι μόνον πρὸς τὴν γενικῶς κρατοῦσαν παρὰ τῇ κοινῇ γνώμῃ ἐντύπωσιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς συγκεκριμένης πληροφορίας ἃς ἔχω, κατὰ τὰς ὁποίας μεταξὺ τῶν μεταφερομένων περιλαμβάνονται πρόσωπα, προστάται πολυμελῶν ἀπόρων οἰκογενειῶν, περὶ τῶν ὁποίων δὲν δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι οἰκιοθελῶς ἀπομακρύνονται τοῦ τόπου τῆς ἐγκαταστάσεώς των ἀφίνοντα ἄνευ προστασίας τὴν οἰκογενειάν των καὶ δὴ ὑπὸ τὰς σημερινὰς διὰ τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν δραματικὰς συνθήκας.

Ἡ ἐνέργεια αὕτη εἶναι ἀντίθετος πρὸς τοὺς ἰσχύοντας κανόνας τοῦ πολέμου οὓς παραδέχεται καὶ ἡ Γερμανία. Σηριζόμενος ἐπομένως, Στρατηγέ, εἰς τὴν σαφῇ ἀπὸ νομικῆς ἀπόψεως θέσιν τοῦ ζητήματος, ἔχω τὴν τιμὴν νὰ παρακαλέσω ὅπως σταματήσῃ ἡ ἀπομάκρυνσις Ἑλλήνων πολιτῶν καὶ ἡ ἀνάτιος σύλληψις αὐτῶν, διατασσομένης τηλεγραφικῶς τῆς ἀναστολῆς τοῦ ταξιδίου τῶν μεταφερομένων.

Σημειῶ ὅτι ἀπέστειλα ὑμῖν σημείωμα περὶ προσώπων τινῶν συλληφθέντων ὧν γνωρίζω τὴν ἀθωότητα ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως, ἐπαναλαμβάνων ὅτι ταῦτα ἀποτελοῦν ἐλάχιστον ποσοστὸν τοῦ πλήθους τῶν ἀθῶων οἵτινες δεόν νὰ ἀφεθοῦν ἐλεύθεροι ἐὰν γίνῃ δεκτὴ, ὥς ἐλπίζω, ἡ ὑπ' ἐμοῦ προταθεῖσα διάλογη τῶν συλληφθέντων.

(ὕπ.) Ι. Δ. ΠΑΛΛΗΣ

1) Ἀριθ. 2371 IV/8

28.8.44

Πρὸς τὸν Στρατηγὸν Σιμάνα

Στρατηγέ,

. Παρὰ ταῦτα ἡ Γερμανικὴ ἀστυνομία συνέλαβε σήμερον χιλιάδας πολιτῶν εἰς Καλλιθέαν, Κουκάκι, Παλαιὰ Σφαγεία καὶ Πετράλωνα. Θεωρῶ ἐπιβεβλημένον νὰ δηλώσω, ὅτι ἐὰν δὲν ἀφεθοῦν ἐλεύθεροι οἱ ἀθῶοι αὐτοί, εἶμαι ἀναγκασμένος

νὰ ἐγκαταλείψω τὴν ἀρχὴν διότι δὲν δύναμαι νὰ ἀντιμετωπίσω τὴν κοινὴν γνώμην, ἐφ' ὅσον ἔχω τὴν συνειδησίν μου βεβαρμένην διὰ τὴν σύλληψιν ὑφ' ὑμῶν, ἄνευ λόγου, τόσων ἀθῶων συμπατριωτῶν μου.

(ὕπ.) Ι. Δ. ΠΑΛΛΗΣ

κ) Ὑπουργεῖον Συγκοινωνίας

Ἀριθ. Πρωτ. 1183

Ἀθῆναι 29.4.43

Πρὸς τὴν Διοίκησιν Μεταφορῶν

Ἐνταῦθα

Κοιν. Κύριον Ἀλτεμπουργκ. Πληρεξούσιον τοῦ Ράιχ

Β'. Διεύθυνσιν Μεταφορῶν. Εἰς Βιέννην.

Διεύθυνσιν Σιδηροδρόμων. Εἰς Βελιγράδιον.

Φ.Β.Α. 3 Θεσσαλονίκην.

Διαβιβάζοντες ὑμῖν ἐν μεταφράσει τὸ ὑπ' ἀριθ. 11847)24. 4.43 ἔγγραφον τῶν ΣΕΚ, φέρομεν εἰς γνῶσιν ὑμῶν ὅτι, ἐκτὸς τοῦ γεγονότος τῆς στερήσεως τῆς ζωῆς Ἑλλήνος ἐργάτου λόγῳ τῆς πράξεως ταύτης Γερμανοῦ Στρατιωτικοῦ, τὴν ὁποίαν ἀπέχομεν νὰ χαρακτηρίσωμεν, δημιουργεῖται παρὰ τῷ προσωπικῷ τῶν Σιδηροδρόμων ἐξέγερσις, ἣς τὴν εὐθύνην φέρουσι ἀκεραῖαν οἱ οὕτω παρεκτρεπόμενοι Γερμανοὶ Στρατιωτικοί.

Παρακαλοῦμεν καὶ αὐτῆς ἐν συνεχείᾳ πολλῶν διαβημάτων γραπτῶν καὶ προφορικῶν, ὥπως δώσητε αὐστηρὰς διαταγὰς εἰς τοὺς προϊσταμένους τοῦ προσωπικοῦ ὑμῶν, ὥς ἐπίσης τιμωρήσετε παραδειγματικῶς τὸν οὕτω ἐκθέτοντα καὶ τὴν Γερμανικὴν ὑπηρεσίαν Γερμανὸν φονέα, κοινοποιούντες ἡμῖν τὴν ποινὴν, διὰ τὸν μετριασμόν τῆς δημιουργηθείσης κακῆς ἐντυπώσεως παρὰ τῷ προσωπικῷ ἡμῶν.

Ὁ Ὑπουργὸς (ὕπ.) Α. ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἐγγραφον ὑπὸ στοιχεῖον 3

Ἀθῆναι 26.5.1943

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν

Κύριε Πρόεδρε,

Περιῆλθεν εἰς γνῶσιν ἡμῶν, ὅτι οἰκογένειαι τινες ἀξιωματικῶν Ἑλλήνων, οἵτινες κατὰ τὴν κατοχὴν ἀνεχώρησαν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, παραμείναναι ἀπὸ μακροῦ ἄνευ οὐδενὸς οἰκονομικοῦ πόρου, ἔχουν περιέλθῃ εἰς πλήρη ἐξαθλίωσιν. Πλέον ἢ ἅπαξ, ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ, διεδραματίσθησαν σκηναὶ ἐσχάτης ἀπογνώσεως, ἐκ τῶν συγκεντρουμένων δὲ πληροφοριῶν προκύπτει, ὅτι ἡ διαβίωσις των ἔχει καταντήσαι ἀφόρητος.

Εἶναι φανερόν ὅτι ἡ Ἐκκλησία, ἐν τῇ μερίμνῃ αὐτῆς ὑπὲρ πάντων τῶν δεινοπαθόντων πνευματικῶν τῆς τέκνων, δὲν δύναται οὐδὲ καὶ δικαιούται νὰ παρέλθῃ ἀδιάφορος ἐνώπιον τῆς δυστυχίας ταύτης ἐκ τοῦ ὅτι αἱ οἰκογένειαι αὗται ἐστερήθησαν προσωρινῶς τοῦ προστάτου αὐτῶν διὰ λόγους ἀντιτιθεμένους πρὸς τὸ καθεστὼς τῆς Κατοχῆς, ὑπὸ τὸ ὅποιον εὐρίσκεται σήμερον ἡ χώρα. Ἵνα ὅμως δυνηθῇ ἡ Ἐκκλησία καὶ προσέλθῃ ὀρωγός, ἀπαρεξηγήτως καὶ ἐν τῷ προσήκοντι μέτρῳ ὑπὲρ τῶν τέκνων τῆς τούτων, ἔχει ἀνάγκην δύο τινῶν:

α) Νὰ ἔχῃ σύμφωνον τὴν Κυβέρνησιν, ὅτι ἡ τοιαύτη αὐτῆς ἐνέργεια δὲν πρόκειται νὰ παράσχῃ εἰς τὰς Ἀρχὰς Κατοχῆς ἀφορμὴν εἰς παρεξηγήσεις, αἵτινες εἶναι σκόπιμον νὰ ἀποφευχθοῦν κατὰ τὸ δυνατόν σήμερον.

β) Νὰ ἐνισχυθῇ ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως διὰ τῶν ἀναγκαίων πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν πόρων

Θέτοντες τὰ ἀνωτέρω ὑπὸ τὴν κρίσιν Ὑμῶν, Κύριε Πρόεδρε, περὶ πολλοῦ ποιούμεθα ὅπως παρακαλέσωμεν ὑμᾶς, ἵνα, διερευνῶντες τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν ὑπὸ τὴν διπλὴν ἐποψιν ὑφ' ἣν ἐμφανίζεται, εὐαρεστηθῆτε καὶ καθορίσητε τὰς Ὑμετέρας ἀποφάσεις

Ἐνθερμος πρὸς Κύριον εὐχέτης¹

(ὑπ.) Ο ΑΘΗΝΩΝ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

¹ Ἐδόθη ἡ αἰτουμένη ὡς ἄνω διαβεβαίωσις καὶ ἐπὶ πλέον

Ἐγγραφα ὑπὸ στοιχεῖον 4

α) Δήμαρχος Πειραιῶς

Ἄρ. Ἐμπ. Πρωτ. 30 — 10.7.1944

Πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως

Ἐξοχώτατε,

Ἡ Σὴ Κυβέρνησις ἥς ἐπαξίως προΐστασθε, ἀπὸ 11ης Ἰανουαρίου, ἡμέρας βομβαρδισμοῦ τῆς Πόλεως τοῦ Πειραιῶς, περιέβαλε τὴν δοκιμασθεῖσαν Πόλιν διὰ στοργικοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ πατρικῆς μερίμνης, ἐκδηλωθείσης κυρίως διὰ τῆς διαθέσεως πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἐνισχύσεως ἐκ ποσοῦ ὑπερβαίνοντος τὸ ἡμῶν τρισεκατομμύριον Ὡς αἰρετὸς ἀρχὸν τοῦ Λαοῦ Πειραιῶς, σπεύδω νὰ ἐκφράσω τὰς εὐχαριστίας τοῦ Λαοῦ πρὸς Ὑμᾶς καὶ τὴν Κυβέρνησιν.

Εὐπειθέστατος

(ὑπ.) Σ. Κ. ΣΤΡΑΤΗΓΗΣ

β) Δικηγορικὸς Σύλλογος Πειραιῶς

Ἀριθ. Πρωτ. 152

Ἐξοχώτατον Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως

Ἐξοχώτατε,

Σύμπας ὁ δικηγορικὸς κόσμος τοῦ Πειραιῶς εἶναι πλήρως εὐγνωμοσύνης διὰ τὸ πατρικὸν ἐνδιαφέρον Ὑμῶν χάρις εἰς τὸ ὅποιον ἐπετεύχθη νὰ χορηγηθῇ εἰς τοὺς δικηγόρους τῆς πόλεως μας ἐνίσχυσις τεσσάρων δισεκατομμυρίων δραχμῶν ἐκ μέρους τοῦ Κράτους.

Μετὰ σεβασμοῦ

Ὁ Πρόεδρος

(ὑπ.) Ε. ΠΡΙΜΙΔΗΣ

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς

(ὑπ.) ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΗΣ

Ἐκτακτὸς ἐνίσχυσις εἰς τὴν ΕΟΧΑ, διὰ τὸν σκοπὸν τῆς ἐπιστολῆς, μέχρι τέλους τοῦ ἔτους 1943 περὶ τὰς 5.000 χρυσᾶς λίρας Ἀγγλίας, κατὰ τὸν παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ τῶν Οἰκονομικῶν ἐπίσημον λογαριασμόν.

Ἐγγραφα ὑπὸ στοιχείων 5

Ἀθῆναι 12.7.43

α) Ὁ Πληρεξούσιος τοῦ Ράιχ διὰ τὴν Ἑλλάδα

Κύριε Πρωθυπουργέ,

Ἀναφερόμενος εἰς τὴν χθεσινὴν συνομιλίαν μετὰ τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα παρουσίᾳ τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἐπιμελητείας τοῦ Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ Νοτιανατολῆς συνταγματάρχου Παριζίους περὶ τῆς ἀναγκαίας ἐνισχύσεως τοῦ Γερμανικοῦ στρατοῦ ἐν Ἑλλάδι, ἔχω τὴν τιμὴν νὰ βεβαιώσω διὰ τῆς παρουσίας, ἐν συνεννοήσει μετὰ τοῦ Ἀνωτάτου Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ Νοτιανατολῆς, τὴν ὑμετέραν Ἐξοχότητα ὅσα προφορικῶς ἐξεθέσα σχετικῶς μετὰ τὴν χρησιμοποίησιν μιᾶς βουλγαρικῆς Μεραρχίας εἰς τὴν περιφέρειαν Θεσσαλονίκης, ὅτι δηλαδὴ τὰ μέτρα ταῦτα δὲν ἐλήφθησαν οὐδαμῶς διὰ πολιτικούς λόγους ἀλλὰ μόνον ἐκ καθαρῶν στρατιωτικῶν ἀπόψεων, τῆς λελογισμένης χρησιμοποίησεως τῶν Γερμανικῶν δυνάμεων, οὕτως ὥστε ὁ διακανονισμὸς οὗτος δὲν ἀποσκοπεῖ νὰ θίξῃ τὴν Ἑλληνικὴν κυριαρχίαν εἰς Μακεδονίαν.

(ὕπ.) ΑΛΤΕΜΠΟΥΡΓΚ

β) Ε. 1170/1/6

Ἀθῆναι 13.7.43

Κύριε Πρεσβευτά,

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις λαμβάνουσα μετὰ βαθείας ἐκανοποιήσεως γνώσιν τῆς διαβεβαιώσεως ὑμῶν περὶ τῆς ἀναμφισβητήτου κυριαρχίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους ἐπὶ τῶν Ἑλληνικωτάτων τούτων ἐδαφῶν τῶν ποτισθέντων τσαάκις διὰ τοῦ τιμίου Ἑλληνικοῦ αἵματος, εὐχαριστεῖ τὴν Κυβέρνησιν τοῦ Ράιχ καὶ Ὑμᾶς τόσον διὰ τὴν πολύτιμον ταύτην διαβεβαίωσιν, ὅσον καὶ διὰ τὴν παραδοχὴν παρὰ τοῦ ἀντιπροσώπου καὶ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἐπιμελητείας τοῦ Ἀνωτάτου Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ Νοτιανατολῆς ἀντισυνταγματάρχου κ. Παριζίους, τῶν 15 αἰτημάτων τῶν ἀναφερομένων εἰς τὸ ἐγχειρισθὲν εἰς τὸν κ. Παριζίους σημείωμα κατὰ τὴν διεξαχθεῖσαν ἐν τῷ γραφείῳ μου

τὴν 11ην τρέχοντος, παρουσία τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος, συνομιλίαν μας.

(ὕπ.) Ι. Δ. ΡΑΛΛΗΣ

γ) Ἀριθ. Πρωτ. 8657/Α/6/3

16.10.43

Κύριε Πρεσβευτά,

Ἐν συνεχείᾳ προγενεστέρων διακοινώσεων τῆς Κυβερνήσεώς μου ὡς καὶ προφορικῶν συνεννοήσεων ἃς ἔσχον μετ' ὑμῶν, ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἐπανέλθω εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἐμφανοῦς προσπαθείας τῆς Βουλγαρικῆς Κυβερνήσεως ὅπως ἀλλοιώσῃ τὴν ἐθνολογικὴν σύστασιν τῶν ἐδαφῶν τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ Δυτικῆς Θράκης.

Ταῦτοχρόνως, καὶ παραλλήλως πρὸς τὴν ἐπικειμένην ἐκπνοὴν τῆς ἀναβλητικῆς προθεσμίας διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ δημοσιευθέντος ἀπὸ 10.6.42 νόμου, περὶ ἐπιλογῆς τῆς Βουλγαρικῆς Ἰθαγενείας εἰς τὰ ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κατεχόμενα ἐδάφη, αἱ Βουλγαρικαὶ ἀρχαὶ ἤρχισαν ἐκ νέου ἐπιτείνουσαι τὴν ἐναγτίον τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου κακοποιὸν δρᾶσιν πιέζουσαι, τοὺς σθεναρῶς πάντοτε ἀμυνομένους τῆς ἐθνικότητός των ἀπομεινάντας κατοίκους, ὅχι μόνον πολιτικῶς ἀλλὰ καὶ οἰκονομικῶς.

Ἡ κατάστασις ἣτις δημιουργεῖται εἰς τὰ προαιωνίως ἑλληνικὰ ταῦτα ἐδάφη συνεπείᾳ τῶν πράξεων αὐτῶν τῶν Βουλγάρων εἶναι γνωστὸν εἰς Ὑμᾶς, καὶ ἐκ προηγουμένων ἐπὶ τοῦ θέματος διαβημάτων μου, ποῖον σάλον ἐπιφέρει εἰς τὴν ὑπόλοιπον Ἑλλάδα,

Διὰ τοῦτο ἀναγκάζομαι νὰ ἐπαναλάβω καὶ σήμερον διὰ μία καὶ μόνη λύσις ὑφίσταται, ἡ κατάργησις τοῦ περιβοήτου αὐτοῦ Νόμου περὶ ἐπιλογῆς τῆς Βουλγαρικῆς ὑπηκοότητος καὶ ἡ παράλληλος κατάργησις τῶν ὡς ἄνω ἀναφερομένων πιεστικῶν μέτρων τῆς Βουλγαρικῆς Διοικήσεως τῶν ἐχόντων ὡς ἀποτέλεσμα τὴν δῆθεν ἐκουσίαν μετανάστευσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα

(ὕπ.) Ι. Δ. ΡΑΛΛΗΣ

Ἀθῆναι 20.10.43

δ)

Υψηλῶς τιμωμένον Σημείωμα

Σήμερον τὴν πρωΐαν ὁ Ἐπιτετραμμένος τῆς Γερμανίας κ. Φὸν Γκρέβενιτς ἀνεκοίνωσεν τηλεφωνικῶς εἰς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι ὁ Βουλγαρικὸς νόμος περὶ ὑπηκοότητος δὲν θέλει τεθῇ εἰς ἐφαρμογὴν, τῆς σχετικῆς προθεσμίας παραταθείσης ἀπὸ 30.10.43. μέχρι 1ης Ἀπριλίου 1944.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀπήντησεν, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις διαμαρτύρεται διὰ τὴν μὴ τελείαν κατάργησιν τοῦ, παρὰ πᾶσαν διάταξιν Δημοσίου Διεθνοῦς Δικαίου, θεσπισθέντος ὑπὸ τῶν Βουλγάρων νόμου.

ε) Σ. Α. 57

Ἀθῆναι 3 Ἰουλίου 1943

Κύριε Πρεσβευτά,

..... Βούλγαροι ὑπάλληλοι, καὶ ἀνώτατοι ἔτι, ὡς ὁ Νομάρχης Ἀλεξανδρουπόλεως, ἀφαιροῦν ἐκ τῶν χειρῶν τῶν Ἑλλήνων, οὓς συναντοῦν καθ' ὁδόν, τροφίμα, ξυλοκοποῦντες αὐτοὺς συγχρόνως διότι ἐτόλμησαν νὰ ἀγοράσουν ταῦτα ἵνα μὴ ἀποθάνουν ἐκ πείνης. Προβαίνουν εἰς ἐρεῦνας κατ' οἶκον ἀφαιροῦντες πᾶν εἶδος ἀξίας. Ἐξακολουθεῖ ἡ ἀναγκαστικὴ πολιτικὴ ἐπιστράτευσις καὶ ἡ χρησιμοποίησις Ἑλλήνων διὰ τὴν κατασκευὴν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἐν Βουλγαρίᾳ. Οἱ Ἕλληνες ἀπομακρύνονται ἀπὸ ὅλους τοὺς κλάδους οἰκονομικῆς δραστηριότητος εἰς τρόπον ὥστε, εἰς κέντρα εὐημεροῦντα ἄλλοτε, νὰ σημειοῦνται καθημερινῶς πολυάριθμοι θάνατοι ἐκ πείνης. Καθημερινῶς ἐνεργοῦνται ἀναιτίως συλλήψεις, φυλακίσεις καὶ ἐν γένει ἐδημιουργήθη εἰς τὰ ἐδάφη ταῦτα ἀτμόσφαιρα ἀπαισίας τρομοκρατίας. Εἰς ἐπίμετρον τὰ ἐκτελεστικά ὄργανα τῶν ἀνωτέρω μέτρων εἶναι παλαιοὶ κομιτατζήδες ἢ μέλη τοῦ Βουλγαρομακεδονικοῦ λεγομένου Κομιτάτου.

(ὕπ.) Γ. Α. ΡΑΛΛΗΣ

) Ἀριθ. Πρωτ. Ε. 1785 ΙΥ/8

8.2.44

Ἀξιότιμε Κύριε Ἐπιτελάρχᾳ,

Εἶχον ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν ὑμῶν ἐπὶ τῆς διώξεως ἣν ὑφίσταται ὁ Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τῆς περιφέρειας Παραμυθιάς ἐκ μέρους τῆς ἐκεῖ μικρᾶς μειοψηφίας τῶν Μουσουλμάνων.

Μανθάνω νῦν, ὅτι οὗτοι ἐπιδιώκουν, ἐπωφελοῦμενοι τῆς ἀδυναμίας εἰς ἣν ἔχει περιέλθῃ ἡ Ἑλληνικὴ Διοίκησις, νὰ ἐγκαταστήσουν εἰς τὴν περιφέρειαν ταύτην τοπικὴν Μουσουλμανικὴν Διοίκησιν, ἐνθαρρυνόμενοι εἰς τοῦτο ὑπὸ τινος Γερμανοῦ ἀξιωματικοῦ.

Αἱ ὡς ἄνω πληροφορίαι μὲ ἀναγκάζουν νὰ ἀπευθυνθῶ πρὸς ὑμᾶς καὶ νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν σας, ἐπὶ τοῦ λεπτοτάτου διὰ τὴν Κυβερνήσιν μου ζητήματος τούτου, παρακαλῶν συνάμα νὰ προστατευθῇ ἡ Ἑλληνικὴ Διοίκησις τῶν ἀκροτάτων αὐτῶν τοῦ Κράτους περιοχῶν ἐναντι, τῶν διαθέσεων αὐτῶν τοῦ Μουσουλμανικοῦ στοιχείου, διαθέσεων αἵτινες ἔτιχον ἐνθαρρύνσεως ἐκ μέρους τῆς Ἰταλικῆς Διοικήσεως, ἥτις εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα ἤσκησεν πολιτικὴν τείνουσαν σαφῶς καὶ ἀπεριφράστως εἰς μόνιμον καὶ διαρκῆ ἐκτόπισιν τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν Ἀλβανῶν.

(ὕπ.) Γ. Α. ΡΑΛΛΗΣ

Ἐγγραφον ὑπὸ στοιχεῖον 6

Ἀθῆναι τῇ 14ῃ Ἀπριλίου 1945

Σεβαστέ μοι Κύριε Πρόεδρε,

Εἰς ἀπάντησιν τῆς ἀπὸ σημερινῇν ἡμερομηνίαν ἐπιστολῆς Ὑμῶν ἔχω τὴν τιμὴν νὰ βεβαιώσω καὶ αὐθις Ὑμᾶς ὅτι οὐδέποτε μοι ἠρνήθητε οἰανδήποτε βοήθειαν, κατὰ τὸ διάστημα τῆς Πρωθυπουργίας σας, σχετικῶς μὲ τὸ παρ' ἐμοῦ ἐπιτελούμενον ἔργον τῆς παντοιοτρόπου ἐνισχύσεως τῶν Ἑθνικῶν Ὁμάδων Ἑλλήνων Ἀνταρτῶν.

Μετὰ πάσης τιμῆς

(ὕπ.) ΣΤΑΥΡΟΣ Α. ΜΕΤΑΞΑΣ

Ἀντιπροϊσταγματοῦ

Ἔγγραφον ὑπὸ στοιχείον 7

Ἐν Ἀθήναις τῇ 12ῃ Μαΐου 1944

Πρὸς τὴν Α. Ε. Τὸν Κύριον Νοῦμπάχερ

Ἐνταῦθα

Ἐξοχώτατε,

Τὸ καθήκον μου ἔναντι τῆς Χώρας μου μοι ἐπιβάλλει νὰ ἐξάρω τὴν ἐπείγουσαν ἀνάγκην τῆς λήψεως ἀμέσων καὶ ριζικῶν μέτρων, ἵνα ἀποτραπῇ ἡ ἀπειλοῦσα ἡμᾶς νομοματική κατάρρευσις.

Ἡ ὅλη ποσότης τοῦ ἐκτυπομένου χαρτονομίσματος ἀποβαίνει πλέον ἀνεπαρκῆς πρὸς κάλυψιν τῶν ἐπείγουσων εἰς δραχμὰς ἀναγκῶν τῶν Ἀρχῶν Κατοχῆς, αἵτινες ὑπερέβησαν πᾶν ὄριον δυναμικότητος τῆς Χώρας

. Ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς ἐπιθυμῶ νὰ τονίσω πόσον ἀποβαίνει ἐπείγουσα ἡ ἐξεύρεσις μέσων δι' ὧν θὰ ἀπετρέπτο ἡ περαιτέρω ἐκροὴ εἰς σημαντικὰς ποσότητας χαρτονομίσματος ἐκ τοῦ ἐκδοτικοῦ μας ἰδρύματος. Φρονοῦμεν δὲ ὅτι ἄλλη ἀμεσὸς λύσις δὲν ὑφίσταται — ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐπιδιωκόμενου σκοποῦ τοῦ ἀμέσου ἐφοδιασμοῦ τῆς χώρας διὰ τροφίμων — ἀπὸ τὴν συνέχισιν τῆς πωλήσεως λιγῶν εἰς τὴν ἐλευθέραν ἀγοράν, εἰς ποσότητας ὅμως ἱκανὰς νὰ καλύψουν ὅλας τὰς εἰς δραχμὰς ἀνάγκας τῶν Ἀρχῶν Κατοχῆς ἄνευ περαιτέρω προσφυγῆς εἰς τὴν ἐκδοτικὴν μηχανήν.

(ὕπ.) Ι. Δ. ΡΑΛΛΗΣ

Ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 8

Ἀριθμ. 84

Τὸ Δικαστήριον τῶν ἐν Ἀθήναις Πρωτοδικῶν
(ἐν ὁλομελείᾳ καὶ ἐν Συμβουλίῳ)

Συγκείμενον ἐκ τῶν δικαστῶν Βασιλεῖου Κυριακοπούλου, Προέδρου, Π. Ροζάκη, Οἱ Δικασταὶ τοῦ Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν πρὸ δεινοῦ ἐν ἑναντίᾳ περιπτώσει θὰ εὐρεθῶσι

διλήμματος. Ἡ ὅπως ἐξακολουθήσῃ παραμένοντες εἰς τὰς δικαστικὰς τάξεις καὶ ἐξ ἀδυσωπῆτου πλέον ἀνάγκης πρὸς διατήρησιν τῶν ἐν τῇ ζωῇ δι' ἄλλων μέσων, ἀντικειμένων εἰς τὴν δικαστικὴν τῶν συνείδησιν καὶ ἀξιοπρέπειαν, καὶ δι' ἀθεμίτων συνναλλαγῶν, ἐξοικονομήσῃ τὰ στοιχειωδῶς πρὸς συντήρησιν αὐτῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἀπαιτούμενα ποσὰ ἢ ὅπως μὴ ἀνεχόμενοι τὴν ἠθικὴν ταύτην κατάπτωσιν, εἰς ἣν ἀναποφεύκτως οὕτω θὰ περιέλθῃ μετ' οὐ πολὺ ἡ Δικαιοσύνη τῆς Χώρας, ἀποχωρήσῃ ἀθρόως τῶν Δικαστικῶν τάξεων

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ

Ὑποβάλλει πρὸς τὸ Σεβ. ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργεῖον καὶ δι' αὐτοῦ πρὸς τὴν Σεβ. τῆς Χώρας Κυβέρνησιν τὴν εὐχὴν, ὅπως ἐπισπευσθῇ τὸ ταχύτερον ἢ οἰκονομικῇ ἐνίσχυσις τῶν πενομένων ἤδη Δικαστικῶν Λειτουργῶν, μεθ' ἧς εἶναι ἀρρήκτως συνδεδεμένα τὸ κύρος καὶ ἡ ἠθικὴ ὑπόστασις τῆς Δικαιοσύνης.

Ἀπεφασίσθη, ἐγένετο καὶ ἐξεδόθη ἐν Ἀθήναις τῇ 13ῃ Μαΐου 1943.

Ὁ Πρόεδρος
Β. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς
Κ. ΖΟΥΚΑΣ

Ἔγγραφα ὑπὸ στοιχείον 9

α) Ἀριθμ. Α. Π. 86

Ὁ Συν/χης Πεζικοῦ Κουρκουλάκος Νικόλαος
Στρ/τικὸς Διοικητῆς Πατρῶν καὶ Δ/τῆς 2ου Συν/τος Εὐζώνων
ΠΡΟΣ

Τὴν Στρατ. Διασυμμαχικὴν Ἀποστολὴν Πελοποννήσου
Ο Π Ο Υ

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσω ὑμῖν τὰ κάτωθι.

Ἡ πατὴρ μου ἀναγνωρίζων τὸ δίκαιον τῶν παραπόνων τούτων τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν ἐπέμεινε καὶ ἐδόθη εἰς αὐτοὺς δάκειον σημαντικώτατον ἐφρόντισε δὲ ἐπίσης ὅπως ἡ πλειονότης, ἐὰν ὅχι ἡ ὁλότης τῶν δικαστῶν, ἀποσπασθῇ καὶ εἰς τὴν ἐπιτροπὴν Στεγασεως πρὸς λήψιν προσθέτου ἐπιδόματος.

Τὴν 4ην μεσοῦντος τὰ τελευταῖα Γερμανικὰ τμήματα ἀπεχώρησαν τῆς πόλεως Πύργου Ἡλείας, ἥτις κατεῖχετο ὑπὸ Τάγματος ὑπὸ τὸν Ταγματάρχην Κοκκῶνην Γεώργιον ἀνακηρύξαντα τὴν πόλιν ἐλευθέραν καὶ ἔχοντα θέσιν αὐτὸν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Κυβερνήσεως Παπανδρέου, ἐπιδιώξαντος ἅμα ἐπαφὴν μετὰ ὑμετέρας ἀποστολῆς. Ἀτυχῶς τὰ τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ παρὰ πᾶσαν Διαταγὴν, παρὰ πᾶν ἔθνικόν συμφέρον, παρημποδίσαν ἐπαφὴν Κοκκῶνι μεθ' ὑμῶν καὶ παρουσιασθέντα μὲ στολὰς Ἀμερικανῶν καὶ Ἀγγλῶν ἐξηπάτησαν φυλάκια καὶ εἰσήγαγον δύναμιν ἐντὸς τῆς Πόλεως. Συγχρόνως 800, ὑπὸ Κοκκῶνι ἀπελευθερωθέντες κρατούμενοι, ἐνωθέντες μετ' αὐτῶν ἐπετέθησαν Τάγματος Κοκκῶνι τὴν 4ην πρωΐνῃ τῆς 8ης τοῦ Ταγματάρχης Κοκκῶνις ἐφονεύθη ἐκ τῶν πρώτων καὶ Τάγμα ἀγωνισθὲν γενναίως μέχρι 13ης ὥρας τῆς ἐπομένης, ἠναγκάσθη συμπυκνῆ πρὸς Πάτρας μὲ ἀπώλειαν 150 περίπου.

Ἀπώλεια ΕΛΑΣ 400.

Τμήματα ΕΛΑΣ ἀποφασισμένα αἰματοκυλίσουσι πατρίδα, ἐπιτίθενται κατὰ ἐλευθέρων πόλεων σφάζοντες, καίοντες καὶ διαρπάζοντες.

Ν. ΚΟΥΡΚΟΥΔΑΚΟΣ
Συν/ρχης Πεζικοῦ

β) Ἀριθμ. Α. Π. 185

Πάτρα 16 Σεπτεμβρίου 1944

Πρὸς τὸν Πρόεδρον καὶ Ἐθνικὴν Κυβέρνησιν

Γκαζέρταν

Ἡ πόλις τοῦ Πύργου ἀπελευθερωθεῖσα τὴν 4ην τοῦ προσηβλήθη τὴν 8ην ἰδίῳ ὑπὸ ΕΛΑΣ μολονότι ἐπισήμως Ταχ/ρχης Κοκκῶνις ἐτέθη ὑπὸ ὑμετέρας Διαταγᾶς καὶ ἀνέμενεν ἐκπρόσωπον τῆς Διασυμμαχικῆς Ἀποστολῆς. Μετὰ 36ωρον μάχην πόλις Πύργου παρεδόθη εἰς τὸ πῦρ καὶ 600 ἐκ τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ ἐσφάγησαν.

Ἡ πόλις τῶν Καλαμῶν παραδοθεῖσα ἄνευ μάχης τῇ μεσολαβήσει Ἀγγλοῦ ἀξιωματικοῦ τῆς Σ.Δ.Α.Π. παρεδόθη καὶ αὕτη εἰς τὰς φλόγας καὶ τὴν σφαγὴν. Αἱ πόλεις Ἀμαλίας, Λεχαϊνά, Ἀνδραβίς, Γαστούνη, Ἀχαΐα, Αἴγιον, Ναύπακτος καὶ

Ἀργίσιον καταληφθεῖσαι ἄνευ μάχης παρεδόθησαν εἰς τὰ Λαϊκὰ Δικαστήρια τοῦ ΕΛΑΣ, συνεχίζονται δὲ αἱ ἐκτελέσεις τῶν πολιτῶν ἐν ὀνόματι Κυβερνήσεως ὑμῶν. Ὁ Ἄρης Βελουχιώτης κυρίαρχος, σφάζει, καίει, ἀρπάζει διότι ἡ Ἑλλὰς διὰ τὰ γίνη τιμάρδιόν του πρέπει νὰ κοκκινήσῃ εἰς τὸ αἷμα.

Ἐὰν μᾶς θεωρεῖτε προδότας δύνασθε νὰ μᾶς δικάσητε. Εἴμεθα ἐδῶ, ἀλλὰ πρὸς Θεοῦ ἐλάτε καὶ ἀπαγορεύσατε εἰς τὸν Βελουχιώτην νὰ μεταβάλλῃ τὴν Ἑλλάδα εἰς χώραν ἐρειπίων καὶ πένθους.

Ν. ΚΟΥΡΚΟΥΔΑΚΟΣ
Συν/ρχης Πεζικοῦ

γ) Α. Π. 108 ἐξ. ἐπεῖγον

Πάτρα 27/9/1948

Πρὸς τὸν Δ)τὴν Βρετανικοῦ Ἀγήματος

ΟΠΟΥ

Ἀτακτοὶ τοῦ ΕΛΑΣ ἐπιμένουσι ἐπιτεθοῦν κατὰ τῶν Πατρῶν.

Ἐπιθυμῶ νὰ γνωρίσω ὑμῖν ὅτι αἱ σφαγαί, οἱ ἐμπρησμοὶ καὶ αἱ φρικαλεότητες, αἵτινες ἔλαβον χώραν εἰς πόλεις Πύργου, Καλαμῶν, Μετσαλαῶ, κλπ. μᾶς ὑποχρεοῦν νὰ παραμείνωμεν ἀκαμπτοὶ εἰς τὰς θέσεις μας καὶ ἀντιστῶμεν κατὰ τῶν δυνάμεων τοῦ ΕΛΑΣ ἵνα μὴ θρηνησώμεν καὶ ἐν Πάτραις θύματα.

Ν. ΚΟΥΡΚΟΥΔΑΚΟΣ
Συν/ρχης Πεζικοῦ

Ἐγγράφα ὑπὸ στοιχεῖον 10

α) Θεσσαλονίκη τῇ 19ῃ Φεβρουαρίου 1944

Πρὸς τὸν Ὑπουργὸν Ἐθν. Ἀμύνης

. . . . Δὲν θεωρῶ πρόπον νὰ παραλείψω, ὅτι ὁ πληθυσμὸς ἐνταῦθα καὶ εἰς τὴν ὑπαιθρον συνέχεται ὑπὸ μεγάλης ἀγωνίας διὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς καταστάσεως καὶ ἤλπιζε νὰ εὕρῃ κάποιαν ἀνακούφισιν μὲ τὴν συγκρότησιν ἐνταῦθα τμημάτων

ασφαλείας. Ἡ ἀγωνία τοῦ πληθυσμοῦ θὰ ἐνταθῇ ἂν πληροφορηθῇ ὅτι ναυαγῇ ἡ ἐνέργεια αὐτῇ τοῦ Κράτους.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΠΑΝΟΠΟΥΛΟΣ¹
Ἀντιστράτηγος

β) Κοζάνη 25 Ἀπριλίου 1944

Πρὸς τὸν κύριον Πρωθυπουργὸν

... Διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ κομμουνιστικοῦ κινδύνου ἐν Δυτικῇ Μακεδονίᾳ, κινδύνου τρομεροῦ λόγῳ τῆς συνεργασίας των μετὰ τῶν Βουλγάρων, ἀνάγκη νὰ ἐνισχυθῇ τὸ ταχύτερον ἡ Χωροφυλακὴ καὶ ἰδρυθῇ ἐν τάγμα εὐζώνων. Ἐὰν δὲν λάβωμεν μέτρα συντόμως θὰ θρηνησώμεν διὰ βαρυτάτας ἀπωλείας καὶ ἡ εὐθύνη ἡμῶν τῶν ἀξιωματούχων θὰ εἶναι τεραστία ...

† Ὁ Ξάνθης ΙΩΑΚΕΙΜ

γ) Ἀθήναι 12 Φεβρουαρίου 1944

Πρὸς Ὑπουργεῖον Ἐθν. Ἀμύνης

Κομμουνισταὶ ἀντάρται τρομοκρατοῦσι τὸ χωρίον μας Μαρχόπουλον Ὁρωποῦ ... καὶ τὴν πέριξ περιφέρειαν. ... Κάτοικοι διατελοῦν ἐν ἀναστατώσει καὶ πλείστοι ἔχουν ἐγκαταλείψῃ τὸ χωρίον καταφυγόντες ἐνταῦθα.

Ὅθεν παρακαλοῦμεν ὅπως ἀποσταλῇ ἀπόσπασμα ἐπὶ τόπου τὸ ταχύτερον, δηλοῦμεν δὲ ὅτι θέλομεν βοήθησιν τὸ ἔργον τούτου ἅπαντες.

(Ἔπονται περὶ τὰς 50 ὑπογραφαί)

δ)

Ψήφισμα

Ὁ Λαὸς τῶν Πατρῶν ... ἀποφασίζει :

¹ Ὁ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ μέχρι Μαΐου 1946 Διοικητὴς Α. Σώματος Στρατοῦ).

1) Διαδηλοῖ τὴν πρὸς τὰ σώματα ἀσφαλείας ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην του. (Τάγματα Εὐζώνων, Ἀστυνομίαν, Χωροφυλακὴν).

2) Ἐπιδοκιμάζει ἀνεπιφυλάκτως τὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως πρὸς ἐκκαθάρισιν τῆς Χώρας ἀπὸ τὰ ἐθνοκτόνα ἀναρχικὰ στοιχεῖα.

3) Ὑπόσχεται νὰ παράσχῃ πᾶσαν συνδρομὴν πλαισιῶνων, ἐφ' ὅσον τοῦτο ἡθελε ἀπαιτηθῇ, τὰ Σώματα Ἀσφαλείας.

Ἡ Ἐπιτροπὴ συλλαλητηρίου
(Ὑπογράφουν ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν σωματείων τῆς πόλεως).

Ἔγγραφον ὑπὸ στοιχεῖον 11

Ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητὴς Ἑλλάδος

18.9.1943

Πρὸς τὸν κύριον Πρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως
Ἀθήνας

Μετ' ἐκπλήξεως εἶδον ὅτι εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως ἐδημοσιεύθη ὑφ' Ὑμῶν Νόμος, ὁ ὑπ' ἀριθ. 560, ἀφορῶν τὴν ἐπαναφορὰν εἰς τὸ στράτευμα τῶν ἐξ αὐτοῦ ἀπομακρυνθέντων ἀξιωματικῶν λόγῳ πολιτικῶν λόγων.

Τὸ μέτρον τοῦτο ἀποτελεῖ πράγματι ἐπιστράτευσιν καὶ δὲν δύναμαι συνεπῶς νὰ τὸ ἀνεχθῶ.

Παρακαλῶ ὅπως ἀνασταλῇ πάραντα ἡ ἐκτέλεσις τοῦ νόμου.

(ὕπ.) ΣΠΑ-ΙΝΤΕΛ

Ὁ πατήρ μου βλέπων ὅτι οἱ ἀπομακρυνθέντες τοῦ στρατεύματος ἀξιωματικοὶ ἔνεκα πολιτικῶν λόγων (κίνημα 1935 κλπ.) ὑπέφερον οἰκονομικῶς, ἀπεφάσισε, ἂν καὶ ἀνῆκον οἱ πλείστοι εἰς τὴν ἀντίθετον πρὸς αὐτὸν πολιτικὴν παράταξιν, νὰ τοὺς ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν ἐνέργειαν. Τοῦτο καὶ ἔπραξε δημοσιεύσας τὸν 560 Νόμον. Διὰ τὸν νόμον αὐτόν, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ ἐγγράφου τοῦ Σπείντελ, οἱ Γερμανοὶ εἶχον μεγάλαν ἀντιρρήσει. Παρὰ ταῦτα ὁ πατήρ μου κατώρθωσε διὰ τῆς ἐπιμονῆς του νὰ ἐπαναφέρῃ τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ νὰ λαμβάνουν οὕτω τὸν μισθὸν των μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως.

